

રામ શ્રી

સર્વ

૪૩૨

રામ મંત્ર મહ

સદ્ ગુરોશ્ચરણુ'

ટોહા—રામ મંત્રને હું

નમસ્કાર ગુરુદેવને

શ્લોક—રામ ચરણુ નમઃ

બન્દન' કદયાણુદાસઃ

કુહા—ભક્તિ ભક્ત ભગવંત

તાકે પદ બંદન કીચે

શ્લોક—મુક'કુને ની નાનાના નાના

યત્કૃપા

શ્લોક—આ

મથિદ

જાળ ધરી માથ
વિખ્યાત. ૬

અખલાઈ

૪	૧
જાતો	
માતો	
મ પિછાણો	
માતો	૨
મારો	
રામ દુવારો	
સરા ગામ	૭

સનત મુણિ મુખ
 દુષ્ટન કું લાગે બહુ
 નીત્યજ્ઞનેમયી વાંચે
 ભક્તિ હોય મુક્તિ લ
 કાંચી કીધો અંથ તપ
 સરવ સાશ્વતો લક્ષ
 વાચિશ્રીવાચારી લેરું
 તે જીતરશે ભવથી જા

ગુરુ દેવકે.

શ્લોક—ગુરુદેવ' નમસ્કાર' દીય
 તરમાત ગુરુ પ્રસાદેન મુખ્ય
 ટીકા—પરમ મંત્રને દેવાવાળા ગુરુને હુ
 કપાથીજ સંસાર બંધનથી છુટાય છે
 માખી—ચાર ખાણુમાં ભરમતા
 સોતો ફેરા માટ મયા સત
 નારદ ગીતા શ્લોક—શરીર' સરવ
 શરીર' સરવ તિરથાનિ

દયા ને સરવ દેવતા ને તીરથ છે
તે સેવાર્થીજ જાણી શકાયછે. ૨

ઉપજે ગુરુ બિન મિલે ન ભેવ
નદે જય જય જય ગુરુ દેવ ૨

મામં યેન સચરાચરં
નર્થશ્રી ગુરુવે નમઃ ૩

૧ જે પ્રમાત્મા સચરાચર વ્યાપેલા છે
જે શ્રી ગુરુ તેને હું નમસ્કાર કરું છું ૩

દુરહુ હુરિ હે રૂદામાંહિ
ટકી ગુરુ વિન હીસત નાહિ ૩

યાવત્ગુરુ નકતંજ્ય તાવત્સુદિત નલભ્યતે
કૃતવ્યં વિના ગુરુ ન સાધ્યતે ૪

નથી કરયા ત્યાં સુધી મુક્તિ પણ નથી તેથી
એ ગુરુ વિનાં સીધા મળતી નથી ૪

ન જીવનો ગુરુ વિન લહેન વાટ
ફરે જેમ દમડી વિના હાટ ૧

શિવ વાક્ય શ્લોક—નમુકતો દેવ ગધર્વો પિતરઃ યક્ષ કિનર

રૂપયો સરવ સીધાનાં ગુર સેવા પરાંડ મુખા ૫

દીકા—જે ગુરની સેવાથી હાળુ છે તો તેની મુક્તિ થતી નથી ૭

દેવતા હો ગધર્વ પિતર યક્ષ કિનર રૂપી । સીધ હોય તોય

સાખી—કબીર તેનર અંધલે ગુરને કહેતે ઝોર

હરિ રહા ગુર મેળવે શુર રહા નહી ઠોર ૫

શ્લોક—જન્મ મૃત્યુ વિના શાય અહું બુધિ વિવરણતમ

મોહ માયા હરં એવ ગુર દેવ નમો રતુતે ૬

એ—તુલસતા ગુરની બક્ષિહારી જિન અમુધ આત્મા મુધ

નખ સખત નમન પાવન કીયા હુતા ઝોર ઝોર હીકર લી

શિવ વાક્ય શ્લોક—ધ્યાન મુળં ગૂરુ મુર્તિં પ્રજ મુળં

સંત્ર મુળં ગૂરુ વાક્ય મોક્ષ મુળં ગૂરુ કૃપા

સાખી—ધર્મર તે ગૂરુએ અધીક ધારે ભક્તિ રૂ

વિણુ ગૂરુ ભક્તિ પ્રવિણુ હું લહેત આ

માતા બડી ન દેવતા સુરજ બડા ન

આદી અંત દોનું બડા કે ગૂરુ કે

સંશીવ વધધ્ય ગુરુ તીનએ પ્રીએ બોલહી ભય આસ
રાજ ધર્મ તન તીનહો હોય બેગહી નાસ ૨

છંદમનહર—ગુરુ વીન જ્ઞાન નાંહી ગૂરુ વીન ધ્યાન નાંહી
ગૂરુ વીન આતમા વીચાર ન હસતુ હે ગૂરુ વીન પ્રેમ નાંહી
ગૂરુ વીન નેમ નાંહી ગૂરુ વીન શીખહુ સંતોષ ન ગહતુ હે
ગર વીન પ્યાસનાંહી બુધ્ધી કે પ્રકાશ નાંહી
બ્રમહુ કે નાશનાંહી સંસય રહતુ હે ગર વીન વાટ નાંહી
કોડી વીન હાટ નાંહી સુંદર પ્રગટ ભોક વેદ્યું કહત હે ૧

ખી-ગૂરુ ગોવિંદ દોનું ખડા કિસકે લાગૂં પાય
પલિહારી ગૂરુ દેવની જીને ગોવિંદ દોયા બતાય ૨
નન વિખની વેલડી ગૂરુ અમૃતનો ખાણુ
તીએ જો ગૂરુ માલે તો ઇસરતે બાણુ ૭

મહા-મોક્ષકા ગુરુ મસ્તગકા મોર
સમકો નહી પુજ્ય જગતમાં મોર ૮

નો અંગ સમાપ્ત

શિષ્યકો અ ગ.

શ્લોક—ગુરુ પાદોદકં પીત્વા ગુરુ ઉચ્છિષ્ટ ભોજનમ્
ગુરુ મુરતિ સદા ધ્યાનં ગુરુ મંત્ર સદા જપેત્ ૧

ટીકા—શિષ્યોને ગુરુનું ચરણામૃત પ્રસાદી લેવું ગુરુ મુરતીનું
ધ્યાન કરવું તે ગુરુ મંત્રનો સદા જપ કરવો.

શ—ગુરુ સાસ્ત્ર પ્રમાણુર્ધસત્ત્વં નિર્ણયિ તંતા વદાચ્ચર

ટીકા—ગુરુને સાસ્ત્રનાં પ્રમાણુને નિરણું કરી વરતવું જોઈએ

શ—સરુતિ સાસ્ત્ર મમેવાજ્ઞા (ટીકા) ભગવંત વચન સરતી
સાસ્ત્ર અનુસાર વરતવું તેવી મારી આજ્ઞા છે

શ—ગુરુ આજ્ઞા ક્રિયતે સીધ્ર બ્રહ્મ આજ્ઞા ન ક્રિયતે

ટીકા—શિષ્યોને ગુરુ આજ્ઞા પ્રમાણે વરતવું પણ સાસ્ત્ર પ્રમાણ
રહીત બ્રહ્મ આજ્ઞા માનવી નહી

શ—દુરલભઃસ ગુરુ સર્વિકે શિષ્ય ચીંતાય હારક

ટીકા—આ લોકમાં સદગુરુ શિષ્યની ચીંતાને દુર કરવા
વળું દુરલભ છે

શ—એકાક્ષરં પ્રદાતારં યો ગુરુનાં ભિમન્યતે
 ધ્યાન યોની સતં ગત્વા ચાંડાલે સ્વનુ' જાયતે

ટીકા—જે એકજ અક્ષરના દાતાર હોય તેને જે ગુરુ નથી
 માનતા તે સો જન્મ કુતરાનાં લઈને બાદ ચાંડાલને ઘેર
 જન્મે છે

શ—યસ્ય દેવે પરા ભક્તિ યથા દેવે તથા ગુરુ

ટીકા—જેવી રીતે ઇશ્વરની ભક્તિ કરવી તેવીરીતે બધી ગુરુની
 ભક્તિ તથા સેવા કરવી

શ—ગુરુ મંત્ર વિહીનસ્ય પાપીષ્ઠ સ્ય દુરાત્મન
 ધ્યાન વિષ્ટા સમયાનં જલંચ મદિરા સમ

ટીકા—જે ગુરુનાં મંત્રથી રહીત હોય તેને પાપીને દુરાત્મા
 માનવો ને તેને અન ખાવું તે શ્વાનની વીજા બરાબર
 છે ને જળ તે દારૂનાં જેવું છે

ચરંપ્રાણુ પરિ ત્યાગ શિર છેદાપિ વાભવેત
 પાપિ ન પરિ ત્યાજ્યં ગૂરુ વાક્ય કદાચન

પ જગતમાં સરેષ્ટ એવો પ્રાણુનો ત્યાગ થતો હોય
 શીર કપાતું હોય તો પણ ગુરુનું વચન તથા યાન

(૯)

તળવું નહી

શ—ચંડાસ સ્ય દરશનં ચક્રવ શુભંચ રવિ દ્રસ્યતે
અદિક્ષં દરશનં હિનં બ્રાહ્મણોપિ અશુદ્ધકઃ

ટીકા—સુરજનાં ઉદે થતાં ચંડાલનાં દરશન થવાં તેા સારાં
પણુ જે તુગરો માણસ બલે બ્રાહ્મણુજ હોય પણ તેનાં
દરશન અશુદ્ધ છે

શ—ગુર કૃપા પ્રસાદેન બ્રહ્મા વિષ્ણુ મહેશ્વરમ્
સામ્રથાં તત્પ્રસાદેન કેવલં ગુર સેવયા

ટીકા—ગુરની કૃપા વડે કરી બ્રહ્મા વિષ્ણુ ને મહાદેવ તે
સામ્રથાઇને પામ્યા છે તે માટે જગતમાં મોટા ફળને
દેનારી ગુર સેવાજ છે

શ—અષ્ટોતરસતા માળા ઉત્તમા પ્રકીર્તિતા
રામેતિ પરમ મંત્ર જપંતિ સતતં શુધ્ધા

ટીકા—એકસોને આઠ પારાવાળી ઉત્તમ કીરતીને વ'
માળા ફેરવવી ને રામ મંત્રનો જપ સદા

મા—ગુરુ વચન નાસત કીયે। મુરખ મતિકો ભોર
જગજીવન તે પ્રાણીઆ ભયે। સહાધી ચોર

શ—મુખે હરે નામ કરેચ માળા મહીસમા લોક્ય પદાનિધરતે
મનાદિ યેશાં પરમાત્મનેવ તેમાનવા સાધુતરાંભવતિ

ટીકા—જેને મુખેથી પરમાત્માનું નામ ઉચરતું હોય હાથમાં માળા
પૃથ્વી ઉપર જોઇને પગ ધરતો હોય તે મન પરમાત્મામાં
હોય તે મનુષ્ય સાધુની પેઠે મુક્તિ પામે છે

શ—સમેતિ સદ્મુક્તિ મુળં જીવ્યા અગ્રે ઉચતતિ
તે પુરુષ કલ્યાણકારી ગુરુ મુખ પીવંતે મધુ

ટીકા—જે ગુરુના મુખેથી મધુનાં જેવું સ્વાદીષ્ટ ને મુક્તિનું
મુળ એવું રામ નામ જીવ્યાથી ઉચારે છે તે પુરુષ
ધણાંને તારી ને આપ પણુ તરે છે

શ—ધન્યો માતા પીતા ધન્યો ધન્યો વંશ કુલસ્તથા
ધન્યોઽય વસુધા દેવિ ગુરુ સેવા પરાયણુ

ટીકા—જે ગુરુની સેવામાં પરાયણુ છે તેનાં માતા પીતાને
જી તથા વંશને ધન્ય છે ને તે જ્યાં ચાલે છે તેધરતી
જાતાને પણુ ધન્ય છે

મા—શિખકો એસા ચાહીએ ગુરકો સરવસ દેહ
 ગુરકો એસા ચાહીએ શિખકા કચ્છુ ન લેહ ૧
 સોને કાટ ન લાગહી લોહું ધણુ નહી ખાય
 એમ ખુરા બલા ને ગુર ભક્ત કહે નરક નહી જાય ૨
 ગુર આવ્યા કાને સુણી સીખ દરશન નહી જાય
 ખોજી તા અપરાધથી જુગ જુગ પંગુજ થાય ૩
 ગુર ધરમ ને ધારી કે પીછે દેહ ટકાય
 ધન વીણુસેં ધોકા પડે અંતે નરકમાં જાય ૪
 કંઠ કાટત નેણુ વીચીઆ ઝોગલુહી ગુણુમાન
 સનમુખ શીખ તે જાણીએ તરત કરે કલ્યાણુ ૫

છંદ મનહર—ખેઠીએ સપુત સંગ ત્યાગીએ કપુત અંગ
 સાધુનકો કીને સંગ રામ રસ પીજીએ
 ચાલીએ વીદેશવાટ કીને ન વટાઉ સાથ
 દુરખળકો દેખતાહી કછુક અન દીજીએ
 પાણી પીને છાણુ ગુરકી ને જ્ઞાનવાન
 ચોરનથી વેર નહી રનેહ નહી કીજીએ
 હો કવી કેસોદાસ ભરી ન જુઠી સાજ
 જુવારીકે જમાન નીચ સંગ નહી કીજીએ

સા—કે ખાણા કે સોવણા ઝોર ન કોઈ ચીત
 સતગૂરુ શબ્દ વીસારીયા આદ અંત કામોત ૧
 જન સતગૂરુ કે વચનકી કરી નહી પ્રતીત
 નહી સંગત કરી સંતની તે રાવે શીરપીટ ૨
 ગૂરુકો શીરપર રાખીએ ચલીએ આસા માંહી
 કહે કખીરતા દાસકો ત્રણકોક ડર નાંહી ૪

સા—હરી ડર ગૂરુ ડર ગામ ડર ડર કરણીમાં સાર
 ખોજ ડરીયા તે હગરીયા ગાણીય ખાવે માર ૧
 નહ કંચન ગૂરુકો કહે જો શીખ ત્યાગે બાય
 તુલસી સોહી નીચ નર લાગે દોષ અધાય ૨

ચો—તનકર બહુ સેવા વીસ્તારે આસા ગૂરુની કહે નાટાજો
 મનમાં પ્રેમ રામ સમ રાખે હેય પ્રશ્ન કમધમ અબી લાજો

સા—કહે ચેતન ગૂરુદેવ સમ ખીજા કોઈ નાંહી
 નારદજીકી મેટીદા ચોરાસી પલ માંહી

ખીપાતો ખમરમેશ્વરથી ડરતા રહીએ આપ
 કરણી જાશે આપણી કોણુ જેટા કોણુ બાપ

વેદ કલ્હી અસનીતી પ્રભુ સર્વતી પુરાણ ને ગાય
હોઇ ન વીમળ વીવેક ઉર ગૂરથી કીએ દુરાવ

શિષ્યકો અંગ સમાપ્ત.

નામ મહીમાકો અંગ.

શ—રામ રામેતિ રામેતિ રમે રામ મનો રમે
સહસ્ર નામ તા તુલ્ય રામ નામ અરાનને
દીકા—હે પાર્વતી સહસ્ર નામની તુલ્ય રામ મંત્ર છે તે
મુરારી સ્વામી રમે છે ને હું તેમના રમુ છું
સા—રામ નામ જિજ્ઞ મંત્રકે રહીએ પ્રીત લગાય
મંગળ પદ ધોરમ કહે કોટી વિષ્ણુ ટળજાય
કેદારખંડે—વેદાનાં સાર સિધાંત સરવ સાંસ્કૃત્ય કારણમ
રામ નામ પરબ્રહ્મ સરવેષાં શ્રેમ દાયક
દીકા—વેદનું સાર સિધાંત સરવ સાંસ્કૃત્ય કારણ રૂપ જે રામ

શબ્દ પરબ્રહ્મ છે ને સરવેને પ્રેમદાયક છે

શ—ધન્ય કુલ વરંતશ્ય યશ્મિ શ્રી રામ તત્પરમ

ટીકા—ધન્ય છે તે કુળને કે જેનાં કુળમાં રામ નામ પરાયણ
હોય તે કુળને ધન્ય છે

કેદારખંડે—રામ નામ સમંતત્વ નાશિત વેદાંત ગોચર

ટીકા—રામ નામની બરાબર બીજો સાર વેદમાં પણ નથી
(પર્ય નામ મહદ્યસ્ય)

શ—સર્વ દેવાન પરોત્તમ્ય રામનામ પરંપુજ્યેત

વિના રામ ગતિર નાશિત નાશિત નષ્ટવચ્ચ નષ્ટવચ્ચ

ટીકા—સરવ અન્યદેવ તજીને રામ નામનું પુજન અથવા

સમરણ કરવું જોઇએ કેમકે રામ નામ વીના મુક્તિ નથી

શ—૫૮ કર્મલિ સમા ચુક્તા વિદ્યા વેદ પરાયણ

રામ મંત્ર વિહીનશ્ચ બ્રાહ્મણ્ય શ્વપચાધમ

ટીકા—કરમ સહીત ને વેદ વિદ્યામાં પરાયણ હોય પણ

રામ મંત્ર રહીત હોયતો તે બ્રાહ્મણને અધમ જાણવો

શ—સંધ્યાકાળે સમર નિત્ય પ્રાતઃકાળે તથાષ્ટવચ્ચ

મધ્યાનેય જપે નિત્ય સર્વ પાપૈ પ્રમુચ્યતે

શ—અંતકાળે ચમામેવ સમરણું મુકત્વા કલેવરમ્
પઃ પ્રયાતિ સમહદાવં યાતિ નાસત્યત્ર સંશય

ટીકા—અંતકાળે માર્જન સમરણ કરતાં કલેવર મુકીને જાયછે
તે મારા લોકને પામે છે તેમાં સંશય નથી

શ—સરવ ધર્મની પરીત્યજ્ય મામેકં શરણું વ્રજ
અહંત્વા સરવ પાપે હ્યો મોક્ષ ઇસ્ય મિમાશુચિ

સા—રામ સમોવડ કોનહી જપતપ તીરથ જોગ
નામે પાતક છાંડીહે નામે નામે રોગ
નામ લીયા છોને સગ કીયા શકળ સાસ્ત્રનો ભેદ
નામ વીનાં નરકે ગયા પઢીપઢી ચારો વેદ
હરીજનહે તમ સરખા સુરવીર કોઈ એક
જગજીવન માયું દીયું રખી નામકી ટેક
ગુનકા કહ્યોન જ્યાનથી સુવા પકાવત રામ
મહા મુની સ્વરને કહણુ તે સહજ ગઠ વા ધામ

સવધયા—ગજરાજ કહાં વ્રતનેમ કીયો કહાં વેદપુરાણુ પઢી ગુણકાં
અન્નમેળ કહાં આચાર કીયો નીશવાસર પાન સુરાપનકા
વ્યાધ કહાં જપ જપ જપે બહો જીવનકો જુહુતો હનકા

તુલસી અમમેરસુમેર જરે હરીનામ કૃતાશન કોકનમ

છંદ મનહર—નામકે નીવાળે જીવ નીમહીપી હંચ હોત
 બાલમીક બયે દેજો આદી કવી રાજસો
 નામકે પ્રતાપ દાસી પુત્ર જો નારદ બયે
 જીવનકે ત્યારવે કુંબયે માનુ જ્યાં જસો
 નામકે પ્રતાપકરી કપીરરે દાસ દેખો
 જગમે પ્રસિદ્ધ સખ સાધુ શ્રીરતાજસો
 માંચુક પુરાણ માંહી જગતમાં ઠોડ ઠોડ
 નામકે પ્રભાવહીકી મુખીયે અવાજસો

સા—બ્રહ્મ રામ તે નામ બડ વરદાયક વરદાન
 રામ ચરીત સત કોહી મેં લીયો મહેશ જીમેજ

નામ મહીમાકો અંગ સમાપ્ત.

સમરણકો અંગ.

- શ—રામ રામ રરંકારં છવ્યા જપતિ નિશ્ચલમ
સામઉધામા સમરતે નિત્યં સદા મોક્ષદો રાખવ
- શ—રામ રામ સ્ય રામ સ્ય સમરણ માત્ર માનવ
કિંધચ્છા ન ભવ્યતે અદ્યમપિ દેહી નમ
- ટીકા—જે મનુષ્ય રામનામનું સમરણ કરે છે તે સરવ વસ્તુ
ને મેળવી શકે છે
- શ—નભયં ચ મદુતાનાં નભયંર ઉરવાદિકીત
નભયં ત્રેતરાજ સ્ય રામનામેતિ જલપતામ્
- શ—જપતઃ સર્વં વેદાશ્ચ સર્વં મંત્રાશ્ચ પાર્વતી
તસ્મા કોટીગુણ્યં પુન્યં રામનામ ન્યવ ભવ્યતે
- ટીકા—હે પાર્વતી ભત્રે ચાર વેદનેતથા બધા મંત્રોને જપો
પણ રામનામ લેવાનું ફળ બધાથી કોટી ગણ વીશેષ છે
- શ—કૃત યુગં દ્વાપરં ચ ધ્રુવ ત્રેતાયાં કલિયુગ સ્તથા
સરવ ધર્મિનિ સરેય ધરમ રામનામ વરાગને
- ટીકા—સતજુગ, ત્રેતા, દ્વાપર, ને કળજુગ તેમાં હે પારવતી

સરવે ધરમથી ઉચો ધરમ રામ નામ છે

છંદ મનહર—રામનામ તત સાર રસના લગાવો તાર
 સાસુસ્વાસા એક ધાર રામ નામ લીજીએ
 ઉઠત બેઠત રામ સુતાહી લીજે સંભાળ
 ભાવે વન કાંકડ માળ યાદ કરી લીજીએ
 હાથુંસેતી કીજે કામ મુખસેતી લીજે નામ
 યામે નહી લાગે દામ અમુલ્ય ગંગ હે
 કહતહે ઇન્દ્રતરામ મુમરો ને આડે જામ
 સુમર્યા મુધારે કામ પાપ સખ છીજ હે

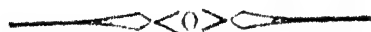
સુધ—નવ ચાર અઠારાહી ખટકહીહે એકરામવીનાં કહું ઝોરનભાખી
 કાટીઅનં તહી સંત ભયે નીજનામકી બોલી ગયે સખ સાખી
 સો ગુર દેવ બતાય દીયો અગ ચાહી સવાય કધુ નહી રાખી
 તુલસી જે શીર ભુલકે ભ્રમગહે જેને હાથેહી ઘુડ જમારામાં નાખી

સા—રામ નામકો આજસુ બોજનકો હુંશીયાર
 તુલસી એસે મનુષ્યકો બાર બાર ધીકાર
 નામ લીયા જન સખ કીયા જોગ જગ આચાર
 જપ તપ તીરથ પરસરામ સખે નામ કીલાર

સીયરી ગીધ સું સેવકન સુગતી દીન રઘુનાથ
 નામ ઉધારે અનંત ખળ વેદ વીદ્ય ગુણ ગાત
 સતજુગ ત્રેતા દ્વાપરા ધ્યાન જગ અરચાન
 કલજુગ કેવલરામ કહે ગીલહે રામ નીધાન

ચો—કલજુગ કેવલ નામ આધારા
 રામ સુગર ઉતરો ભવ પારા

સમરણકો અંગ સમાપ્ત.

ઉપદેશકો અંગ.

શ—માત્રવંત પર દારાણિ પર દ્રવ્યાણિ લોષ્ટવંત
 આત્મવંત સરવ ભુતાની વીક્ષંતે ધર્મ બુધય
 દીકા—ધરમ બુધીવાળા મનુષ્ય પારકી સ્ત્રીને માતા સમાન
 પારકું ધન મીઠી સમાન અને સરવે પ્રાણીને આપણા
 આત્માની બરાબર જાણે છે.

શ—દ્રષ્ટી પુત્રં ન્યસેત પાદં વસ્ત્ર પુત્રં પીવે જજ્ઞસં
સાન્ન પુત્રં વદેત વાક્યં મનઃ પુત્રં સમાચરેત

ટીકા—દ્રષ્ટીથી જોઈને પગ મુકવો વસ્ત્રથી ગાળીને પાણી
પીવું સાસ્ત્ર અનુસાર વીચારી વચન બોલવું ને મનથી
વીચારી નીરદોષપણે વરતવું

શ્લોક—કામા હંસ વીનાં નદી જળ વીનાં દાતા વીનાં યાત્રકા
ભ્રાતા રતેહ વીનાં ફળં શત્રુ વીનાં ધેનુશ્ચ દુઃખં વીનાં
ભ્રાતૃર્મિ ભક્તિ વીનાં પુરં નૃપ વીનાં દાનશ્ચ પાત્રં વીનાં
દીપં તજ્ઞ વીનાં નિશા શશી વીનાં પુણ્ય વીનાં માનવા

શ—ધર્મર્થિ કામ મોક્ષીણાં યસ્યધ કોપીન વિદ્યયતે
અજગલ સ્તન સ્યેવ તસ્ય જન્મ નિરથકમ

ટીકા—ધર્મ અર્થ કામે મોક્ષ એ ચાર જોણે નથી મેળવ્યા
તે મનુષ્ય બકરીનાં ગળાનાં આંચરની પેઠે નીરથક છે

શ—શિથરં ન રાજ ધન યોવનાનાં શિથરં ન બંધુ
વિનતા મુતાનિ

શિથરં ન ધર્મનિય નાગ શોકં રામ પદ શિથર
એવં સક્રિતિ વદંતિ

ટીકા—આ જગતમાં રાજ ધન યોવન ખંધુ વીનતા સુત
સ્વરગ નામલોક એ બધા નાસવંત છે પણ એક રામ
નામજ સદા અવીનાશી છે

૨—આહાણુ ક્ષત્રીયા વેશ્યા સ્ત્રીય શુદ્રાન ત્ય જાતય
યત્ર તત્રાનું કુરવતો રામ નામાનું કીરતનમ્

ટીકા—આહાણુ, ક્ષત્રીય, વધસ્યવ, શુદ્ર, સ્ત્રી, ચંડાલ તે
તમામને રામ નામનું કીરતન કરવું યોગ્ય છે

મનહર ૭૬-રામકો ભજન કર ચુંહી નર જાસે મ
ધયેઈહી રહે જાસે ધન વાંસે નહી ચાલસી
કીયાહે અનંત પાપ ગુના નહી હોસે માફ
જમકે હુવારે ખીચ જીતીયાંથી કુલાવસી
નરક કુંડમાં દેસી નાખ જાધે મોઢે ભેસી દાંત
દેખ્યો નહી જાસે આંખ ખાર બહુ ખાવસી
કહેત ઇશ્વર દેશ શીરગો ચોરાસી ફર
મનખા જનમ ખેર ખેર નહી પાવસી

સાખી—અહ બાગીચી હોતહે સાચે સંતકી સેવ
મુક્ત કહે તાંહી રાજતહે અલ્લખ નિરંજન દેવ

મનહર હંદ-સંતનકી સેવા કરે સોહી નીસતરીહે

જોગ જપ તપ તીરથ પ્રતાદી દાન
સાધન સકળ નહીં યાકી સરખર હે
ઝોર દેવી દેવતા ઉપાસના અનેક ભાત
સંક સખ દુર કર તીનતેં ન ડર હે
સખહીકે સાસપર પાંવદે મુક્તિ હોય
સુંદર કહેત સો જનમે નાં મરહે
મનખચ કાયકર અંતર ન રાખે કછુ
સંતનકી સેવા કરે સોહી નીસતરહે

સાખી—નીરધન ભક્તિ નો કરે ધનવંત દેવે નહીં દાન
છતી સુંજ બેઠ બુડીયા ગળે બાંધ્યા પાખાંશુ

સવ-આજ હુંગાધવે આપણે હાથસે કાલ બગાડકે હાથ હુંટેગી
જો તેરે લેખલલાઈ લખ્યું સો ખાયા ખરચ્યાં વીલસ્યા ન મીટેગી
લે ન ગયે તેરે બાપ દાદા કછુ જતી લક્ષ્મી પકડી ન રહેગી
કરીલે હલતા ચલતા પછે મોત અચાનક આય ગ્રહેગી

મનહર હંદ-યુક્તિ ઉપાધ એતી ઉમર ગુમાઇ
કછુ કીતી ન કમાઇ કામ કીયો ન ભલાઇકો

અવધ જન્મ આઈ તમ કોઈ ન સહાઈ ભાઈ
 ખેંચે જન્મ દુત તમ કહ્યું ન બસાઈ ઠકુરાઈકો
 આઈ પસ્તાઈ જન્ય માઈ બાઈ તુટો તાંતો
 છુટો નાતો કીસ ન સગાઈ કો
 ઈયાં તો સદાઈ ધામધુમહી મચાઈ પણ
 ઈહાં તો નહી હે કહ્યું રાજ પોપાં બાઈકો
 ખાનકી ખબર તોઈ પાનકી ખબર
 સુખ સ્વાદકી ખબર નોતમ અભીલાખીયે
 ચારકી ખબર તોહી નારીકી ખબર
 ધરખારકી ખબર કર વીધે રસ ચાંખીયે
 રાજકી ખબર ગજ બાજકી ખબર
 હાટ હવેલીકી ખબર મહા તતખર ભાંખીયે
 એટલી ખબર સાવધાન રહ્યા ખીર
 એક તો ખબર ગુરુ રામહુકી રાખીયે
 જીવન અલપ જનમે જીવ સોચ પોચ
 કરે જનનું યામે કહાં કહાં કીજીયે
 પારન પુરાનકો કુરાણુ કોન અંત કહુ
 બાણીહુ બહુત ચીત કુન કુન દીજીએ

કાવ્યકી કળા અનેક છંદ કે પ્રબંધ
 બહુત રાગહુ રસીલો રસ કહાંકુ પીછએ
 વીસાં વાતાં એક વાત મોહન પુકારયા જાત
 જન્મ સુધારયો ચહેતો રામ નામ લીછએ
 ઝોરઠોકા પાપ દોષ દેવરા ઉતારે જાય
 દેવરાંકો પાપ દોષ દુર કહાં કીછએ
 નેણુ પાપ ખેણુ પાપ પાપહી કરત સેન
 એસે નર નારી તાકો નરકમાંહી દીછએ
 ગણે નહી સગાધ સોધ લાજ મરજદ ખોધ
 રાજા અન્યાધ હામે તાધ મહા દુખ દીછએ
 કહે મુની હેમ રાજ સુણો હો સજનલાલ
 મનુષ્ય જનમ પાપ રામ નામ લીછએ

સવ-ધરે મન ધ્યાન હીએ પ્રભુકો કષ્ટુ ઝોર અકાજ મના કરે
 કરે સઠ સુકૃત સાચ સદા અભીમાન તજેરે બજે દરીરે
 દરીરે મનકેણુ વીકાર સખે સુધવે ભવસાગરકો તીરે
 તીરે શીર વારન આવે ઇયા અખકેજ સુકોતો નહી ધરે

મં. છંદ—રાખીએ ભરસો હરી નામકો હરામખોર

આનંદે ભરસે દીવાના પીછતાવેગો
 દેવ ધ્યાય દેવી ધ્યાય ભાવે શીવ શંકર ધ્યાય
 લખ્યોહું વીધાતા લેખ સોહી ભર પાવેગો
 તોડી બેઠો એકથી અનેકથી બેઠો બેઠો
 ગુણુકાનો પુત્ર પીતા કુંભુને કહાવેગો
 માધો હોયગો હીસાખ તખ પડેગી સીરપર માર
 એક હરી નામ વીનાં કુંભુ લે છોડાવેગો

સા—કથા કીરતન રામ ધુન સાધુ સેતી હેત
 વીરમ ધન્ય સંસારમાં વોહી લાવા લેત
 કહુકાલ તતકાલ હે જુરી કરો મતી દાય
 અન વાવેલા જીમણો વાવેસો લણુતા હોય

સવ—ધરમ વીનાં સતતંગ નહી સતસંગ વીનાં હરીભક્તિ
 નઆસે ભક્તિખીના ઉર સુધ નહી ઉર સુધવીનાં નહીબુધીપ્રકાશે
 બુધી વીનાં પારખ નહી પારખ વીનાં નહી જ્ઞાન ઉન્નસે
 જ્ઞાન વીનાં અનન્ય ભણે પ્રમાતમ સત્ય સ્વરૂપ ન ભાસે

સાખી—કથા કીરતન કલી મહી ભવ સાગરકી નાવ
 કહે કખીર જગ તરનને ખીન્ને મહી ઉપાય

તુલસી આ જગ આપકે સખથી મળી ઝો ધાય
 ન જાણે કંઈ વેશમે નારાયણ મીઠ જાય
 તુલસી આ જગ આપકે કર લીજે જે કામ
 દેનેકો દુકડા બલા લેનેકો હરી નામ
 ગ્યાન ગરીબી ગુરૂ ધરમ નરમ વચન નીરદોષ
 ધતના વઢી ન છોડીએ સુમરન શીળ સંતોષ
 તુલસી આ સંસારમાં પાંચ વસ્તુ છે સાર
 સાધુ સંગત હરીની ભક્તિ દયા સંતોષ વીચાર
 ધરમ વધાવ્યાં ધન વધે ધન વધ મન વધ જાય
 મન વધત મહેમા વધે સો વધત વધત વધ જાય
 ધરમ વધાવ્યાં ધત વધે ધન વધ મન વધ જાય
 મન વધત મહેમા વધે સો વધત વધત વધ જાય
 ચતુરાષ્ટ્ર ચુલે પડી ધીક પડ્યો આચાર
 તુલસી ભગવાંત ભક્તિ ખીન ચારો વરણ ચમાર
 જોસી નીત હરામસે તેસી હરીસે હોય
 ચલા જાય વધકુંઠમે પલા ન પકડે કોય
 ધન્ય પુરુષ આ જગતમાં તીનકી એસી રીત
 દીવસ વહીતે ભૂજનમાં કે કથા કીરતન નીત

અકલ જતાવ ન ઝોરકું જહુત ચતુર સંસાર
 ધરમ આપણે કરનકું લાખનમે દો ચાર
 જ્યાં દયા ત્યાં ધરમહે જ્યાં લોભ ત્યાં પાપ
 જ્યાં કરોધ ત્યાં કાળહે જ્યાં ક્ષમા ત્યાં આપ
 સમજ્યા સમજ્યા એકમતા અલસમજ્યાનાં ધોંખા
 વસ્તુતો એકહે ચામળકો બાધ ચોખા
 કાયા માયા કામણી યુવા વૃક્ષકી છાંડી
 ચાર કેદીન આપણાં દેખતહી શીર જહી
 ગાંઠ હોયતો હાથકર હાથ હોયતો દેહ
 આગળ હાટ ન વાંણીયા લેણાં હોયસો બેહ
 તુલસી તલપ ન છોડીએ નીષ્ટે લીજે નામ
 મનુષ્ય મજુરી દેતહે તો કયું રજેગો રામ
 સાહેબનાં દરબારમે કમી કાયકી નાંહી
 ભાગ્યહીણુ ભટકત શીરે ચુક ચાકરી માંહી
 રામ જરખે એકકે સજકા મુજરા લેત
 જેસી જીનકી ચાકરી તેસા ઉનકું દેત
 તુલસી રસ્નાતો બલી જો સુમરે શ્રી રામ
 નાંહીતો કાઢી નીકાસીએ મુખમે બલો ન ચામ

નર તન ધરી જકું નહી સંત અસંત પીછાણુ
 મુક્ત કહે તાકો નહી કોટી જન્મ કહ્યાણુ
 જીવા ખેલણુ માંસ મદ વેસ્યા વ્યસન નીકાર
 ચોરીપર રમણી રમણુ સાતું પાપ નીવાર
 મુણો ભરથ ભાવી પ્રમલ વીરજ કહે મુનીનાથ
 હાની લાભ જીવન મરણુ જશ અપજશ વીધી હાથ
 અન્ય દેવને આજ્ઞા કીધી અત્યુ લોકમાં જાઓ
 મારી ભક્તિથી વીમુજ હોય તેને ખોત્રા હુંગીને ખાઓ

ઉપદેશકો અ ગ. સમાપ્ત.

ચેતવણીકો અંગ.

શ્લોક—કસ્ય માતા પિતા કસ્ય પુત્રો વા કસ્ય ખાંધવા
 સર્વ એવ પરિ ત્યજ્ય ગચ્છેત શુકૃત દુષ કૃતમ્
 વીક્ષા—માતા પિતા પુત્ર ખાંધવ તે સરવેને તજીને મરતી વખતે

પાપને પુનઃ જોઈ આસે છે (કરણી જાનું આપણી કુંજ
બેટો કુંજ આપ)

શ—યાવત્ સ્વ સ્થ હ્યયં દેહુ યાવત્ અત્યુચ્ચ દુતં
તાવદાત્મ હિતં કુર્યાતિ પ્રાણાંતિ કિંકરી સ્યસી

શ-મુખં પવિત્ર સહસ્ર નામ હસ્થ પવીત્ર સુપાત્ર દાનમ્
શરીર પવીત્ર ગંગા સ્નાનમ્ પંડ પવીત્ર બ્રહ્મજ્ઞ નાનમ્

શ—ન પિતા માતરં પુત્રાન ભાર્યા નિધવચ બાંધવા
શાક્તાહિ મરણુત્રાતુ કેવલં શોક રૂદનમ્

ટીકા-માતા પિતા ને પુત્ર સ્ત્રીને બાંધવ તે મરતાં ન્દેધને
કોઈ રક્ષણ કરતાં નથી પણ તે શોકને રૂદનજ કરે છે

દોહા-માતૃ પિતા દારા સુતન ઐસખ હુઠે મંત
ભુત કષ્ટથી રાખીયો સાચે મિત્ર જણો સંત

શ-યાવત વિતો પાજનસક્ત સ્તાવન્નિજ પરવારોરક્ત
પશ્ચાન્નરજ ભુતે દેહે વાર્તા કોપિન પૃછતિગેહે

ટીકા-જ્યાં સુધી ગાંઠે ધન હોય ત્યાં સુધીપરીવારનાં લોકો
પ્રીતી રાખે છે ને વૃદ્ધાવસ્થામાં ધન વગરનાં બાણી
વાત પણ પુછતાં નથી

શ-પુરવ દતેસુયા વિધ્યા પુરવ દતેસુ યધનમ્

પુરવ દતેસુયા ભાર્યા અથે ધાવતી ધાવતી

દીકા-પુરવના કરમ પ્રમાણે વિધ્યા ધન અને ભાર્યા મળેછે

ત્યજ્ય દુરજન સંસર્ગ ભજ સાધુ સમાગમ

કુરે પુણ્ય મહોત્સવ સુમર નિત્ય મનિત્યા તમ્

દીકા-આ જગનમાં દુરજનોનો સંગ છોડી સત સંગ

કરવી ને આ શરીર નાસવંત જાણી જાદારાત્રી પુણ્યને

સમરણ કરવું જોઈએ

મં. છંદ-વાળે કુંજકા નગારાં સંગી સગ ભયે ન્યારા

પ્રીતિ તજી ગયે પ્યારા કે.છ રહ્યો નાંહી તેરોહો

કોપે જમ કંકરે અગ્નિનક બયાનકસે

આયકે બળત આય દીયો પુર ઘેરોહો

હાઠે સુતનાતી ત્રીયા સંગ હુ ન જાતી

સમે સ્વારથકે સાથી જમ સરાયકો વસેરોહો

અરે કુરાયાતી ત્રયા ખોવો દીન રાતી

અખ એક હરી નામ ખીના કોહ નાહી તેરોહો

સવ-ત્રીયાકે રોવણો હે સુખભાગકો બેનકો રોવણો કાંચળા કેરો
 માત પીતાકે કમાઇકો રોવણો રોવે કઇ કહે ભત્રીજો મેરો
 ભાઇ રોવે બળ બાંહકે કારણુ એ સખ લુટડુ કાળકો ઘેરો
 રામ બલબ ચલ્યો ન કાહુ સંગ કરમ કમાઇકાવો વન કેરો
 સંત સદા ઉપદેશ બતાવત કેશ સખે સીર શ્વેત બચેહે
 તું મમતા અજહુ નહી છોડત મોતહુ આય સંદેશ દગ્યેહે
 આજ કે કાલ ચલે ઉડી મુરખ તે રેહી દેખત કે તે ગગ્યેહે
 સુંદર કયું નહી રામ સંભારત આ જગમાં કહો કોણુ રગ્યેહે

મ૦ છંદ-વાર વાર કહ્યો તોઇ સાવધાન કયું ન હોઇ
 મમતાકો પોટ શીશ કાહેકુ ધરતુહે
 મેરો ધન મેરો ધામ મેરે સુત મેરી બાંમ
 મેરે પશુ મેરે ગામ ભુલ્યોહી શીગતુહે
 તુંતો ભયો બાવરો વીકાઇ ગઇ બુધી તેરી
 એસો અંધ કુંપ ગેહ તામેં તું પરતુહે
 સુંદર કહેત તોહીને કહુ ન આવે લાજ
 કાજકો વીગારીકે અકાજ કયું કરતહે

કુલણાં-રામકે નામસેં દુર રેવે હું સીઆર બડાહોડા હોકલીમે
 કહુ કેહ તોફાનકા ડર નહી થુકથુક તેરી નર મોકલીમે

જન્મ જન્મ ઝપેટ લે જાયગારે તમ મારસી દુષ્ટિ મોકલીમે
 સાંધદીન કહે જીતી અહોત પડે સડ યુકમરે જલ ઢાકલીમે
 મગરૂરી મગન ચેહોય રહ્યા મેરે તનકું લાળ તકાવતાહે
 ધનમાલ મલક મળણુ તેરા દેખદેખતાં એજગ જાવતાહે
 અરે ગાશીલરે હુંસીઆર રેનાં સાહીબકા લાલ ચેતાવતાહે
 તેરા મન માને સોધ કર પ્યારે સાંધદીનતો સાચ બતાવતાહે

સાખી-દારા સુત અને લક્ષ્મી પાપી કે બી હોય
 સંત સમાગમ હરી કયા તુલસી દુરલભ દોય
 હાડ બડો હરી ભજન કર ભાગ વડો કધુ દેહ
 અકલ વડી ઉપગાર કર દેહ ધરી ફળ એહ
 નીરધનતો સાસે ગળ્યા ગરબ ગળ્યા ધનવંત
 ધનમે કાષ્ટક ઉગરે જે સુમરે ભગવંત
 મીઠા ખોલણુ નમી ચલણુ પર અવગણુ ઢકી લેણુ
 એ પાંચે સાથે નાંનગા હરી ભજ હાથુ દેણુ
 તુલસી પંખી નકે પીયે ઘટે ન સરીતા નીર
 ધર્મ કીયે દ્રવ્ય ઘટે નહી સહાય કરે રઘુવીર
 આગળ દીયો તે અળ મળ્યો અળ દેતા સો ફેર
 જન્મ જન્મ આગળ મળે સંત કહતહે ટેર

દયા ધરમકો મુલહે પાપ મુલ અભીમાન
 તુલસી દયા ન છોડીએ જળલગ ઘટમેં પ્રાણ
 કાલ કરે સો આજ કર આજ કરે સો અખ
 નીશદીન વીત્યા જાતહે દૂર કરેગો કખ
 આજ કહે મેં કાલ બજાં કાલ કહે પુનિ કાલ
 આજે કાલે કરતહી અવસર જાસે ચાલ
 રામ નામ લીજે સદા કીજે સાધુ સંગતી
 પ્રેમ સહીત ગુણ ગાણએ જોમ પાવો પ્રભુની ભક્તિ
 કખીર કાઢાં ગર્ભીયો કાળ ગહે કર કેશ
 નો જાણું કયાં મારસે કે ધર કે પરદેશ
 હાથે પરવત તોલતાં સમુંદ્ર ધુટ ભરે
 તે યોદ્ધા ધરણી મળ્યા તું કાં ગર્વી કરે
 કીયાં જાયા કીયાં જનમીયાં કીયાં લડાવ્યાં લાડ
 નો જાણે આ દેહનાં કીયાં પડેગાં હાડ
 સુખ દુખ કોઇ ન દેતહે દેત કરમ ઝકઝોર
 ઉલઝે સુલઝે આપહી ધન પવનકે જ્વેર
 ભગતા બજ ભગવંતને કુકસ કેમ કુટે
 દેહ ધર્મનાં દંડહે તે ભોગવ્યાહી છુટે

નદી કીનારે ઇસરા ઉભો રાજ સંસારં
 કોઈ ચાલ્યા કોઈ ચાલસે કોઈ તુંબા બાંધી તયાર
 સત્ય વચનને નમ્રતા પર સ્ત્રી માત સમાન
 ઇતનેસે હરી નાં મીલે તો તુલસીદાસ જમાન
 લેનેકો હરી નામહે દેનેકો અન દાન
 તરનેકો આધીનતા યુડનેકો અભીમાન
 ઉગ્યાસો દીન આથમે પુલ્યા તે કરમાય
 ચણ્યા દેવળ ઢળી પડે જનમ્યા તે મરા જાય
 એક દીન એસા હોયગાં સખથી પડે વીછોવ
 રાજ રાણા છત્રપતિ સાવધાન ક્યું ન હોવ
 કખીર કાઠાં ગર્ભીયો દેહી દેખી સુરંગ
 વીછડીયાં મળસે નહી જેમ કાયળી ભોરીંગ
 કખીર આ અવસર ચેત્યા નહ પશુ જેમ પાળી દેહ
 રામ નામ સમયઈ નહ અંત પડે મુખ ખેહ
 તુલસી ગરીબ ન સંતાપીએ ખુરી ગરીબકી હાય
 મુવા ઢોરકા ચામસે લોહા ભરમ હો જાય
 સતીયા સત નવ છોડીએ સત છોડયે પત જાય
 સતની બાંધી ભક્તી ફેર મીલેગી આય

અમિ પહીતા રાજ દંડ ચોર મુસી લે જાય
 એતા દંડ દુનીયા સહે ધરમ દંડ સદયો ન જાય
 નાચે કુદે તોડે તાંન રાખે દુનીઆ તેનું માન
 જનન કરે ભાવથી જાણુ તેને મળે ન પુરું ધાન
 મનકી જાણુ તનકી જાણુ જાણુ ચીતકી ચોરી
 ઉનસે કયું છુપાવીએ જેના હાથમાં દોરી
 સાધુ ગઉને કારણે પ્રભુ વરસાવે મેહ
 તાકે પીછે ફરસરામ દુનીઆ પાળે દેહ
 કખીર મુઘ માટી ખાતહે ઢેઢ કહાવે સોય
 જીવત ખાવે મારીકે તે કયું ઉતમ હોય

મ૦ છંદ-મઝ મઘ કરત ન કરત સહાઈ કાઠ
 પાપી દયાહીણુ દુષ્ટિ ચોરે તે ચમારહે
 ભેડકો ઉઘેડ માંસ હેડત હરામખોર
 કહે ટીકારામ કીયો ક્ષત્રીપણું ક્ષારહે
 મલેઅછએ શ્વાનખાન તાહીમાન પકવાન
 મુંઠ કરત વખાણુ કર ચાટત ગીવાર હે
 સહે જમ માર અતિ હોય ત્રિસાકાર
 એસી ખાતહે શીકાર તેને લાખન ધિકારહે

સાખી-જેને રાખ્યો ગર્હ વાસમાં દેદે ઇત્રત અહાર
 મુક્ત કહે તાકુ ભણે કરણા નીધી કીરતાર
 કખીર હરીકી ભક્તિખીન રાજ ગદ્દા હોય
 માટી લદે કુંભારકી ઘાસ ન નાખે કોય
 કહા કરે વેરી પ્રજલ જે સહાય બજખીર
 દશ હજાર ગજ બજ ઘટયો ઘટયો ન દશ ગજ ચીર
 ઇસ આંગણીયે હે સખી હમ ખેલણુ આયે
 કે ખેલ્યા કે ખેલશે કેઇ ખેલ સીધાયે
 કરમ સંજોગે સખ મીલે સુત વીત ત્રીયા ધનધામ
 તુલસી હરીકી ભક્તિખીન સરે ન એકો કામ
 રામ નામ સખકોઇ કહે ઠગ ઠાકર ને ચોર
 વીનાં પ્રેમ રીઝે નહી તુલસી નંદકીશોર
 પેટ કપટ જીભ્યા કપટ નેણા કપટ નીરાટ
 તુલસી હરી કેસે મીલે મનમાં ઓ ઘટ ઘાટ

ચૈતવણીકો અંગ સમાપ્ત.

કાળકે અંગ

શ્લોક—અનિત્યાની શરિરાણી વિભવોનધવ સામ્વતમ
નિત્યશની હિતો મૃત્યુ કરતવ્યો, ધર્મ સંગ્રહ

ટીકા—શરીર ધન વધભોગને નાશવંત માની મૃત્યુને હુકું
જાણીને સદા ધરમનો સંગ્રહ કરવો

શ—માતૃસો યસ્ય ગોવીંદ પિતા યસ્ય ધનજય
સોપિ કાળ વશ પ્રાપ્ત કાળોહિ દુરતિ કર્મ

ટીકા—કૃષ્ણ ભગવાન જેવા જેનાં મામા અને અરજુન
જેવા પીતા છતાં તે અભીમન્યુ મહાભારથમાં કાળને
વંશ થયા

શ—ત્રિકુટ લંકાપરિર વાસમુદરો રાક્ષસ્ય ચોદ્ધા
ગૃહ કંચનશ્રી

સજીવનિ વિધ્યા મુખાગ્રકારી સુરાવણો કાળ
વિષપિવંતિ

ટીકા—જેને રહેવાને માટે સુવર્ણની લંકા ત્રિકુટ ઉપર
કરતી ખાઈ અને મહા જોરાપર રાક્ષસ મોઢાઓ તથા

સજીવન વીધ્યા મોઢે હતી તેવા રાવણનોપણ કાળે નાશ
કીધો તેા આપણે કષ્ટ ગણતીર્મા છીએ

૩—સંસાર સાગર રૂપેણુ મીન રૂપેણુ માનવા
જંજળ જળ રૂપેણુ કાળ રૂપેણુ ઝીમરા

ટીકા—આ સંસારરૂપી સમુદ્રમાં માણુસરૂપી માછલાંને પકડવા જંજળરૂપી જળ પસારી કાળરૂપી લોધી ખેડેછે

રેખતા—હાય હાય જીહાનમેં મોત જુરી
જીન માર જીહાનકું જેર કીયા
અલી ખોલતાયા અલી ચાલતાયા
અખ જન્ય જંગલમાં ડેરા દીયા
ઢાડી તીનકી આગ મંગાય પ્યારે
અમુલકા મોલ જલાઇ દીયા
સાંપદીન કહે સખ યાર સુણો
રામે નામસેં લાગીકે કયું ન જીયા

ટાહા—લાગી મોટી ખોડ માણુસને મરવાતણી
ખીજ લાખ કરોડ આ સમાન એકો નહી

સવ-તેં દીન ચાર વીશ્રામ લીયો નર તેરે કીયે કછુ હોગધ તરી
 બેસેહી આપદાદા ગયે છાંડ સુ તેસેહી તું નજીહે પલ ફરી
 મારીહે કાળ અપેટ અચાનક હોય ધડીકમે રાખકી ઢેરી
 સુંદર લે ન ચલે કછુએ સંગતું ભુલી કહે નર મેરીહીમેરી
 તુંકછુ ઓર વિચારતહે નર તેરો વીચાર ધરયોહી રહેગો
 કોટી ઉપાય કરે ધનકે હિત ભાગ્ય લખ્યોઘતનોહી લહેગો
 ભોરકે સાંઝ ધડીપલમાંઝસું કાળ અચાનક આછ ગ્રહેગો
 રામ બળ્યો ન કીયો કછુ સુકૃત સુંદર તું પીછતાછ રહેગો
 માતપીતા યુવતીસુત આંધવ લાગતહે સખને અતી પ્યારો
 લો કુટુંબી બહુ હીત રાખત હોય નહી હમસે કદે ન્યારો
 દેહ રનેહ જ્યાં લગી જાણુ બોલત મુખથી શબ્દ ઉચારો
 સુંદર ચેતન શક્તિ ગધ જગ સખ કહે ઘરબારે નીકારો

સાખો-હરિકૃર માયાતે લખ્યા છડી રાતનાં લેખ
 રાઈ ઘટે ન તલ વધે રે રે જીવ નશંક
 એક દીન એસા આવસે કોય કીસીકા નાય
 ધરકી નારીકો કહે પણ તનકી નાડી નાય
 કખીર સુતે સુતે કયા કરો કુડકે રામ સંભાર
 એક દીન એસા સોયંગા લખે પાંવ પ્રસાર

પાવ પલકકી ખખર નહી કરે કાલની વાત
 જીવ ઉપર જમ ફરતહે જેમ તેતર ઉપર યાજ
 જાણાહે રહેતા નહી મરતાં વીસ્વાવીસ
 દો દીન દુનીઆદે લીયે મત ભુજો જગદીસ

કાળકો અંગ. સમાપ્ત.

પતિવૃતાકો અંગ.

શ્લોક—કાયે'ષુ મંત્રો કરણેષુ દાસો ભોજ્યેષુ માતા
 શયનેષુ રંભા

ધર્મનિકુલા ક્ષમયા ધરંત્રો પડં ગુણ્યમેતથા
 પતિવૃતા માંમ

ટીકા—પતિને કોઈપણ કામમાં મીત્રની સમાન મત આપ
 વાવાળી તથા પતિની આજ્ઞા પ્રમાણે વરતી પતિને
 હુકમ શીરપર ધરી દાસીની માફક વરતવાવાળી તથા

ભોજન વખતે માતાથી પણ વીશેષ પ્રીતી દરશાવવા
 વાળી અને શયન વખતે પતિસેવામાં તત્પર રહી
 દેવાંગનાથી અધીક સુખ આપવાવાળી ધરમનાં કામમાં
 મદદ કરવા વાળી ક્ષમા અને ધીરતા ધારણ કરવા
 વાળી સ્ત્રી પતિવ્રતા કહેવાયછે (પતિ સેવામાં તત્પર
 રહેવા વાળી સ્ત્રી આ સંસારના સુખ ભોગવી અંતે
 તેનો સ્વર્ગમાં વાસ થાય છે)

શ—નાસ્તિ ભાર્યા સમો બંધુ નાસ્તિ ભાર્યા સમાગતિ
 નાસ્તિ ભાર્યા સમો લોકે સહાયો ધર્મ સંગ્રહે

ટીકા—આ લોકમાં પુરૂષને પતિવ્રતા નારી સમાન સગું તથા
 ગતી તથા ધરમ સંગ્રહ કરવામાં સહાયતા આપનાર
 બીજાં કોઈ નથી

શ—અમૃતસ્યે વકુ'ડાની રત્નામિ વરાશય
 રતેરિવ નિધાનાનિ નિર્મીતાઃ કેન પોષિતઃ

ટીકા—અમૃતનાં જેવું મીઠું ખોલનાર તથા પુત્ર પુત્રીરૂપી
 રત્નોની ખાણ એવી પતિવ્રતા કહેણે સ્ત્રી હશે

શ—મિતં દદાતિહિ પિતા મિતં બ્રાતા મિતં સુત
 અમિત સ્યતુ દાતારં ભર્તારં કાં ન પુન્યેત

દીકા—આજગતમાં માતા પિતા બાધ અને પુત્ર તમામ
 થોડા વખતને માટે સુખ દેવાવાળાં છે પણ તેનાંથી
 અધીક અને સદાકાળ સુખ આપનાર પતિ છે તેમ
 જાણી સદાકાળ પતિ સેવા કરવી અને પતિની આજ્ઞા
 પ્રમાણે વરતવું એ પતિવ્રતા સ્ત્રીઓનો મુખ્ય ધર્મ છે

શ—ધર્મ સાચો કરોઘે દાસી રતે વેશ્યા

ભોજને જનની સમા

વિમ્નિકાળે બુદ્ધિદાંત્રી સા નારી પ્રાણુ વલભા

દીકા—ધરમનાં કામમાં સાચનો બોધ આપવાવાળી પતિ
 કરોધ કરે ત્યારે દાસીની ગાફક નમ્રતાથી સહન કરવા
 વાળી રાત્રે દેવાંગના સમાન સુખ આપનારી ભોજન
 વખતે માતાથી વીશેષ પ્રેમ દરશાવવાળી વિત્તી વખતે
 સારી બુદ્ધિ આપનારી સ્ત્રી પતિની પ્રાણુવલભા ગણાતછે

ચોપાધ—વૃધ રોગવંશ જડધનહીના અંધ બધીર
 કરોધી અતિ દીના

એસેહુ પતિકર કીચે અપમાના નારિ ભોગવે
 જમપુરી દુખ નાનાં

દીકા—પતિ ખુટા હોય રોગી હોય નીરધન હોય આંધળો
 હોય કાને ઝેરો હોય કરોધી હોય અથવાતો લુપ્તો લંગડો
 હોય પણ પતિને પરમેશ્વર માની પતિનીસેવા કરવી પણ
 પતિનું અપમાન કરવું નહીં પતિનું અપમાન કરવાવાળી
 સ્ત્રી જમનાં માર ખાયછે અને અતે નરક કુંડમાં પડેછે

૨—દુશીલો દુભંગી પ્રધો જડોરોજ્ઞ ધન પીવા
 પતિ સ્ત્રીભી નરહા તખ્યો લોકધ પશુ ભાપતિકી

દોહા—મુખ્ય ધરમ એ નારીકા પતિ આજ્ઞા અનુસાર
 વરતે સખ દીન ધરમમે દોય કુળ કરે ઉદ્ધાર
 નારી તીનું અવસ્થા રહે નહીં સ્વાધીન
 પિતા બ્રાતા પતિ પુત્ર લઈ રક્ષા કરે પ્રવીણ
 વિધવાકા યહ ધરમહે વિષય ત્યાગ સંગાર
 સખ દીન વિખવંત ચાહીએ બને રામ ભરથાર
 સત્ય મધુર ભાષે વચન એર ચતુર સુચિ હોય
 પતિ પ્યારી તે પતિવ્રતા ત્રિયા જાણીએ સોય
 દુરીયોધન કટુ વચન કહે જાંઘ કટાઈ સોય
 પતિવ્રતાથી વચન કટુ કીયા બક્ષા નહીં હોય

કવિત-પ્રથમ માત મેનાવતી જ્ઞાન ગોપીચંદ્રકું દીધા
 દ્વિતીયે માત સુનીતી ધરવકું ઉપદેશ ડીધા
 ત્રીતીયે માત મદાલસા પુત્ર અલરખ તપ ધારી
 હરી હેતમને ઉપદેશ દીધો નુરાં મદતારી
 વખતુ માત ફરીદ્દી ભક્તિ કરત સેહેજે તરી
 રામ વિમુખ તે સરપણી એ પાંચ માત માતા ખરી

પ્રથમ પરણી નારી ઘર લાયો
 દે કુંચી ઘરખાર ભળાયો
 કણ કણ સાંચ જમે કર જોડી
 ઘરનું કામ કરે સખ દોડી
 પીરસી થાળ કરી પવન ઢુળાવે
 ખુચ્ચણ ખાચણ આપણ ખાવે
 તો જાણે દેવાળ લુગાઇ
 અખ સુણીએ લેવાળકી ભાઇ
 વિળણું મિત્ર કર કંચ તોહી
 વઘકુંડ પઠાયક ધરમ મિત્ર કર કંચ
 તોહીજહે સદા સહાયક ચતુર મિત્ર કર
 કંચ સભામાં આદર પાવે

(૪૫)

ક્ષમા મિત્ર કર કંથ તોહી પૃથ્વી શીર નાવે
કહે તજુ નારી પતિવ્રતા ધરતમાત્ર
રાગ પગડગે પરદેશ ગવે ભલે
ધર રહો એને મિત્ર પીઠ તુમ કરો

પતિવ્રતાકો અંગ સમાપ્ત.

વ્યભીચારીણીકો અંગ

શ્લોક-ધર્મ સાસ્ત્રે કરોધે સર્પી ગતેવ્યાધી

ભોજને કલહ પ્રિયા

વિમ્નિકાલે બુદ્ધિહીનો સા નારિ પ્રાણુ ધાતિની

શ-સ્વ ભર્તા તજ્યતે નારિ અન્ય પુરુષય ભુક્તતે

સપ્ત જન્મ ભવેત વેર્યા કામાતુર વિહવલા

ટીકા-જે નારી પતીને તજીને ખીજા પુરુષ સાથે પ્રીતી

કરે છે તે સાત જન્મ ગુણકાનાં ભોગને છે અને તે

નારી સદાકાગ કામાતુર થઇ ફરે છે

શ—વિધવા વ્યભિચારીય અભ પાપ' કરોતિયે
અભ રોમે જ્યા નરકે ભુજ્યતે વરષ સહશ્રક

ટીકા—જે વ્યભિચારીણી તથા વીધવા નારી અભહત્યા કરે
છે તે બાળકન રૂવે રૂવે હમ્મર હમ્મર વરષ નરક
ભોગવે છે

શ—કુટીલા દંભ સંયુક્તા સત્યસહિય વિવરજીતા
કેનાપિ નામિતા નારિ બંધન' સરવ દેહીનામ

ટીકા—દુષ્ટતાથી બરેલી દંભી વ્યભિચારીણી સત્યને પવિત્રતાથી
રહીત સરવેને વીધનકારી કુતટાનારીને કોણે રચી હશે

શ—દરશના ધુરતે ચિત' સ્પરસના ધુરતે બલમ
સંભોગા ધુરતે વિર્યા' નારિ પ્રતક્ષ રાક્ષસો

ટીકા—કામી પુરુષોને નારીનાં દરશનથી ચિત હરાય છે ને
સ્પરસથી બળ જાય છે ભોગથી વિર્યનો નાશ થાય છે
તેથી જ નારી પ્રતક્ષ રાક્ષણીજ છે ગાદે પરનારીથી સંગ
કદી પણ કરવો નહી

૩—શીળમેવ પર' ધરમ નારિણાં નૃપ સતમ
શીળભંગેન નારિણાં યમ લોકેષુ દાહ્યમ

કવિત-પતિથી સદાવીરોધ પુત્રનાં અવગુણ ગાવે
સુસરા જેઠ્યાં રાડ સાસુ નણદી નધ આહે
બકુદી સદા કરર સ્થન ખાગળ જેમ ભટકે
ચારે પલા ડાર પરાયા ભવનાં ભટકે
નૃપતીપર પતિ દેખી ગુંધટો કાઢે ઝીણો
ખોલે સિંહણી જેમ દરતી કરે ચખીણો
દાતણુ કરે ન કદે પાણીઆરે નીર ન છાણે
છાસ કરે તછ આપ કાઢ માખણુ ગટકાવે
કરે રસોઈ એક કદે વાસણુ નહી ઘોવે
માથું ખંજેરત જાય મવારા રોટલામાં પ્રોવે
સાક અલુંણું કરે આપ જમે પતિ પેલી
દુધ તણી તર આઠ લાણી ખાય અકેલી

દી આપમ્યાથી સુવે ધુસ જેમ ઘોરે સુતી
 પરધર કરે ઉદ્ધવેગ રહે નહી ચંચલ દુતી
 ચાડી ખાવે ઓરની નહી હેત નહી પ્રીતી
 જગન્નાથ જત્રીસ વિધિ એહ શંખણી રોતી

મ૦ છંદ—અંગ ઉચ્ચક્રાતી આંખ આંખેથી મીઠાતી
 જીણે અંબરકું ચ્હાતી જોર જોખન જણાતીહે
 પાંન હુ તંખોલ ખાતી મધુરસં ગીત ગાતી
 ખોલત સુહાતી વાત મંદ મુસકાતીહે
 કામ વિનાં અન્યધામ જાતી ન લગતી કષ્ટ
 દેહ દરશાતી હાથ નેત્રકું નચાતીહે
 નેન જોન સેનન મેં ભાવકું જણાઈ દેત
 નારી વ્યભીચારી કષ્ટ ઢાલ ન વળતીહે

કુંડ૦—સાધુની નીંદા કરે તુગરી નકટી રાંડ
 નાક કપાવ્યું જગતમાં થઈ ભગતમાં ભાંડ

યદ બગતમાં બાંડ રાંડનું મોઢું કાળું
 બાંડે ગધેડે ચડાવી ગામથી દુરિ નીકાળું
 પરલોક બગાડ્યો પાપણી વીણાખાણી રાંડ—સાધુકી•

દાહા—સહી બુઢાપો આવીયો નારો ખેંચ્યો ભાવ
 એજ કહી બેલાવતી હવે કહે ન ગોડા આવ
 સારાં ભોજન જમાડતી હવે ખરચણ મેલે ખાંણ
 ગજનો ધુંધટ કાઢતી હવે ચોટી મેલ્યો આંણ
 સાધુ આવ્યો બારણે ઉતર દીધો સુતી
 હવેતો મોળું માણીલે આગળ હાસે કુતી
 મોટા ધરની પદમણી આંહી કદાવે લાડી
 હમણાં તો મોળું માણીલે આગળ યાસે પાડી
 બ્રાહ્મણ આવ્યો બારણે દીધા નહી દાણાં
 જુખ લાગે તઈ સેવકા ખાસે સું છાણાં
 રામ કહેરે ડોકરી કીધું કપીરનું માન
 કાળી યાસે કુતરી કોડા પડસે કાન

કહે સંખણી પીઉથી પરેણી કહાં દીયો સુખ
 રાતું મળ્યું ન ઓઢણું તાતું મળ્યું ન ભક્ષ
 રહે ઉચંગી એકલી પાડોસીથી વેર
 લુંડણી જમ ફરતી ફરે છોરા છોરી લેર
 કળહ કર્યાં ભોજન રૂએ લડવા પરધર જાય
 નાત જાતમાં જમતાં સઉથી બમણું ખાય

કવિત—હાથે લાય લગાય દોડી પાણીને જાવે
 માત પીતા વિખ દહ દોડી ઓસડ ધસી લાવે
 કાછ બાયતી કલકં કલકં દહ તેને તાડે
 મહા કુકરમી યાર સજ્જન કહી આધો બાડે
 જુર મારી ગંગા નાવે મનુષ્ય મારી યાવે સતી
 માલમદાસ નારી ચરીત્ર જુઠં નહી આમાં રતી

અરેલ—ઘરમાં નાર કુનાર જમવારો હારીયા
 સરોવર તોડી પાર અબ્યાગત ટાળી યા

દોય ઝડાકા લેય જમાડે પીઉકું

હરિહાં બાજીદ તે નારી નરકે જાય ઠોડ નહીં જીવકું

મ૦ છંદ—કાયા હુતે કામ જાત ગાંઠ હુતે દામ જાત

કુનારીતે કુળ જાત રૂપ જાત અંગતે

ઉતમ સખ કર્મી જાત કુળકો સખ ધર્મી જાત

ગુરુજનકી સર્મી જાત મદન ઉમંગતે

ઇશ્વરથી પ્રાતી જાય મિત્રથી પ્રતિત જાય

જગત માંહે અપકીરતી થાય અપને મન ભંગતે

જપ તપકી આસ જાત સુર પુરનો વાસ જાત

કુળકે સખ નરક જાત પરનારી કે સંગતે

સવ-ધન કારણ પાપણિ પ્રીતી કરે નહીં તોડત નેહ યથા તોનકું

સખ આખત નીચનકે મુખકી સ્વછતા સખ જાય છુએ જીનકું

મદમાંસ બજારન ખાય સદા અંધલે વીણછ નીજ કરે ધનકું

ગુણકા સંગ જે સઠ લીન બયે ધિકહુ ધિકહુ ધિકહુ તોનકું

(૫૨)

દોહા—પીડ કહે સુખ શંખણી ચાર ન ધ્રોવ કોય
સમંદ અગ્નિ જળ સ્ત્રી કદેન ત્રપત હોય

કુંડલ—દરશન સાંઝે નીસરે અખળા બેળી હોય
મારગમાં વાતું કરે કમી ન રાખે કોય
કમી ન રાખે કોય કહાં જતાં કહાં આતાં
ગણે ન ધરમ સ્થાન કરે મનરંજન વાતાં
જગનનાથ સાચી કહી જુકે નહીં હોય—દરશન૦

વ્યભીચારીણીકો અંગ સમાપ્ત.

ગુરુ દરોહીકો અંગ

શ્લોક—નીંદિતે વેદ શાસ્ત્રાણિ વધળગુવા ગુરુ સજને

ખર સહશ્ર વર્ષાણા વિષ્ટાયાં જયતે કમિ

ટીકા—જે વેદ સાસ્ત્રને તથા સાધુ ગુરુ તથા સજ્જનની

નીંદા કરે છે તે પાપીષ્ઠ છ હજાર વરસ સુધી વિષ્ટાને

કીડો થઇને રહે છે

શ—ગુરુ દરોહી કૃતમ્ન'ય તથા વિશ્વાસ ધાતકઃ

તે નરા નરક' યાત્રિ યાવદ્ અંદ્ર દિવા કર

શ—અન્ય ધર્મ કૃતે સૈષ્ટ રામ ધર્મશ્ચ નીંદિતે

સપ્ત જન્મ ભવેત કુષ્ઠો કુ'ભીપાક સઃ ગચ્છતિ

સા—રામનામથી ન તરે એવું કહેવે કોય

અક્ષ હુત્યા તાકું ભગે નરક ગરામી હોય

શ—ગુરુ રવજ્ઞા મૃત્યુર મંત્ર ત્યાગા દરિદ્રતા
ગુરુ વચ્ન પરિ ત્યાગી સિધોપિ નરકં વૃજેત્

શ—એવં સરૂત્વા મહાદેવિ ગુરુ નીંદા કરોતિયઃ
સયાતિ નરકં ધોરં યાવદ્ ચંદ્ર દિવાકરઃ

દીકા—હે પાર્વતી જે ગુરુની નીંદા કરે તે ધોર નરકમાં
જ્યાં સુધી સુરજ તથા ચંદ્ર છે ત્યાં સુધી નરકનું દુખ
ભોગવે છે

શ—ન ભુમો પર્વતા ભારં ન ભારં સપ્ત સાગરઃ
ગુરુ દરોહો મહાભારં ભારં વિશ્વાસ ઘાતિકઃ

સાખી—સાધુ સંતાપ્યે નસતહે અર્થ ધર્મ અને વંશ
દીલા નીકે દેખી દયો કોરવ રાવણ કંશ

ચો—સાધુ સંતાપ્યે ત્રણ ફળ પાવે તન ધન કુટુંબ નાસવે જાવે
જન જન વેર ભક્તસે ઠાંણા પામ્યાં દુખ બહુ સુણો પ્રમાણાં

સાખી—હરણાંકંશ પ્રહલાદથી દુરીયોધન પંચાલી
કંશ ઉમ્મ રાવણ અનુંજ ભયે સુકડ અને બાલી

(૫૫)

નુગરા નર કે મુખને દૃખ્યાં લાજે પાપ
શુદ્ધરોહીથી રામદાસ અળગા રહીએ આપ
કપીર મંત્ર ગુરૂયા પાછાએ તે મસ્તકનાં મોડ
જેનો ગુણ કોઇ મેટીદે તાહી નરક નહી ઠોડ
કપીર જ્ઞાન જેનાંથી સાંભળી ઉપજ્યો બ્રહ્મ વીચાર
તેની જે નીંદા કરે તાહીકો પિકાર
ક્યાં મુરખથી મિત્રતા ક્યાં નુગરાથી નેહ
ક્યાં જોભીને ગુણ કર્યાં ક્યાં ફાગણ વરસે મેહ

મં. છંદ—સંતનકો નીંદે તાકો સત્તાનાશ જાતહે
પરેહેં વીજળી તાકે ઉપરસો અમ્યાનક
ધુડ ઉડી જાય કહું ઠોડ નહી પાછહે
પીછે કેહ જુગ મહા નરકમે પડે જામ
ઉપરસે જમહુદી માર બહુ ખાઇહે
તાકે પીછે જુત પ્રેત યાવર જંગમ હોમ
સહેજો સંકટ તખ પીછે પછતાઇહે
મુંદર કહત જોર જુગતે અનંત દુખ
સંતનકો નીંદે તાકો સત્તાનાશ જાતહે

સંતનકી નીંદા કરે એતો મહા નીચહે
 ઉઠી દગાખાજ ઉઠી કોડીઓ કલંક ભર્યો
 ઉઠી મહા પાપી વાકે નખ સીખ નીચહે
 ઉઠી ગુરુ દરોહી ગઉ બ્રાહ્મણ હણનહાર
 ઉઠી આત્માકો ઘાતી એસી વાકે ખીચહે
 ઉઠી અધકો સમુદ્ર ઉઠી પાપકો પહાડ
 સુંદર કહત વાકી પુરી ભાંત મીચહે
 ઉઠી હે મલેચ્છ ઉઠી યંડાળ પુરેતે પુરો
 સંતનકી નીંદા કરે એતો મહા નીચહે

કવિત—સાધુકી નીંદા કરે તાકે ઘર પટકી પડો
 પટકી પડો પટાકદે નીતકા મરો પચાસ
 મડદ મરો મહરી મરો મડહક તાકા વાસ
 પ્રેત લગો અહરંડ જતકત્ર હોષળય
 દીવસ પાંચ અર સાતમે વાકું ડાકણ ખાય
 ડાકણ ખાય ગટાકદે વાકી મરજો રાંડ
 તત્ત્વેતા તીનું લોકમાં જન્મ જન્મ હોય ભાંડ

મ૦ છંદ—સરવ અંગ બંગ હોત ગુરુની જો નીંદા કરે
 નરકમાંહી વાસ હોત નારીકે ચોરાએસે

અંધે ઝોર લુબે હોત જીવનકે હંસીક ને
 જ્ઞાન બુદ્ધિ નષ્ટ હોત નીચ અન્ન ખાએસે
 કોડીઆને મુંગા હોત ભક્તકો સંતાપે ન્દેષ
 નરકમાંહી વાસ હોધ પરનીંદા ગાયેસે
 સંતનકો પુજનેસે જશ હોત સાક્ષ્યામ
 વંશકો વિનાશ હોત સાધુકે સંતાપેસે

સવ-જનુનીકેસે બોઝમરી તીનકીજેને એસે અધમકું ગ્રભમેરાખ્ખો
 કલંક જણ્યો અપણે કુળમે અધવીગ નહી કેસે ગ્રભતે નાંખ્યો
 જન્મતહી મરી કયું ન ગયો જન આત્મરામકો નામ ન ભાંખ્યો
 મરણોહી ભયો એસે મુરખકો સડ જીવી કરે બહુ જીવનો સાકો

મં ૭૦ છંદ—ત્રકટસે કામી અર સોભી ગ્રધ મીન નેસે
 સાંપ નેસે કરોધીજન વેરી સખ જાકેહે
 સ્વાનસે અદેખા અર હીસક જીયાળ નેસે
 મુરખ પતંગ નેસે પતન હોત તાકેહે
 રાક્ષસસે નિરહય અર અજ્ઞાની અસુર નેસે
 કાગસે સચાણે કટુ કુકરજી ભાખેહે

હરીથી વીરોધી દરી ભક્તનકી નીંદા કરે
એસે એસે પાપીયનકું નરક કરી રાખેહે

માખી-કામી તીરે કરોધી તીરે લોભી તીરે અનંત
ગુર દરોહી ને કૃતઘ્નો તીરે ન રામ કહંત
દીધી પણુ લાગી નહી વાશનળીમાં કુંક
ગુર ખીચારા કહા કરે એલા માંહી ચુક
ગુર ખીચારા કયા કરે રદીયા બડા કઠોર
નવ નેજા પાણી ચડે પથર ન બીજે કોર
હજે ત્યાં વાવે નહી વાવે જ્યાં બળી જાય
તુલસી એસે મુંઢનો માલ મસ્કરા ખાય
ધરનાં ગુરને ગાડરી ગત રાડાને ગાય
દેખો અકલ સંસારની પોપાં પેડા ખાય
નીંદા હમારી બલે કરો મિત્ર હમારા હોય
સાચુ લેવે ગાંઠનો મેલ હમારા ધોય
નીંદા હમારી બલે કરો કરતાં સંકોન કોય
સાધ પ્યારા સાચહે તો તુમહીકો દુખ હોય
સાધુકી નીંદા કરે વાસમ નીચ ન કોય
મુક્ત કહે સખ વીસકો હજુનહારહે ચોય

કપ્પીર મેરે સાધુની નીંદા મત કરો કોય
જદપી અંદ્ર કલંકહે તોય જગત ઉજળો હોય
આપ લાંબે ગુરુ લજવે લજવે ચારે દેશ
તુલસી એસે મુંઢકો ન દીને ઉપદેશ

કુંડ૦—સાધુની નીંદા કરે કાને સુણી ન જાય
કાટો જીભ ગુલામની ધર ઉપર દીયો આગ
ધર ઉપર દીયો આગ કાઢી મુકો વસ્તી બહાર
બુચે ગધેડે ચડાવી કુતરા કરી દીયો ભારે
લીલાપગ સગરામ કહે મોઢું કરી દીયો સ્યામ—સા૦

ગુરુ દરોહીકો અંગ સમાપ્ત.

દુરીજનકો અંગ.

રસીક—યથા ન વિદ્યા ન તપો ન દાન
જ્ઞાન ન શીલ ન ગુણો ન ધર્મ

(૬૦)

તે મૃત્યુ લોકે ભુમી ભાર ભુતા
મનુષ્ય રૂપેણ મૃગાશ્ચ રત્નિ

શ્લોક—આહાર નિંદ્રા ભય મધ્યમનંચ
સામાન્ય મેત ત્વ શુભિ નરાણામ્
એકો વિવેકો અધિકો મનુષ્યે વિવેકહિનાઃ
પશુભિઃ સમાના

શ—પય પાન' ભુજંગાનાં કેવલ' વિષ વર્ધનમ્
ઉપદેશોહિ મુખાણાં પ્રકાપાયન સાંતયે

શ્લોક—મુક્તા કળંકિ' મૃગ પક્ષાણાંચ
મિષ્ટાન પાનંકિ' મુગ દંભાનાં
અંધસ્ય દીયો બધીરસ્ય ગીત'
મુખંદ્યકિ' ધર્મ કથા પ્રશંગઃ

શ—દુરજનસ્યચ સપંસ્ય વરં સર્પે ન દુરજન
સર્પે દસંતિ કાળે ન દુરજન શત્રુ પદે પદે

શ્લોક—કાકસ્ય ચ'ચુર્યદિ સ્વર્ણ ચુક્તા
માણુક ચુક્તો ચરણો ચિત સ્ય
પક્ષેચ પક્ષે ગજરાજ મુક્તા
તથાપિ કોકોનચ રાજ સંસ

શ—રત્ન પીંજ વીશઠ કાગઃ ભક્ષિ અમૃત ભોજનમ
પઠંતે વેદ ચત્વારો જાતિ શ્વભાવ ન મુચ્યતે

શ—વિશ્વાસ ધાતિકં ચઘવ મિથ્યા શબ્દ ભાષણમ
પયોઘટ સહશ્રાણી નિષ્કયં મધુરાચતે

દોહા—તુલસી એસે અધમ નર જોયે ન વચન વિચાર
હણે પગઠ આત્મા જીભ લીયો તરવાર
હળદી તજે ન જરદી ખટરસ તજે ન આંમ
અસનીનો ઓગુણ તજે ગુણકુ તજે ગુનામ
દુષ્ટિ તજે ન દુષ્ટતા સજ્જન તજે ન હેત
કાજળ તજે ન સ્યામતા મોતી તજે ન શ્વેત

સવ-ધાળ જેવું ફળછે સુખ દાયક કાગ લુખેતો મહાદુખ પાલે
સાકર અમુક્કાહે જીની ઠાસમાં જો ખર ખાયતો પ્રાણ ગુમાવે
સીતલી ફળ પાવ છુવારાકો તાતે તુરગકો તેજ નસાવે
ગંગ કહે સુણો શાહ અકબર શિખ કુમાણસકું નહી ભાવે

કુ'ડ—અધેકું દરપણ કહાં ખેરાતે કહાં પુરાણ
મુગાથી સંવાદ કહાં મુરખથી કહાં જ્ઞાન

મુરખથી કહાં જ્ઞાન નીચથી કહાં ગરવાઇ
 વટલ્યા કહાં આચાર એ દશા કહાં ચતુરાઇ
 કરપણનાં કાયા કહાં એ વાદ કરે અભીમાન-અધે०

સાખી-મુરખકા મુખ ખંચહે નીકસત વચત ભુજંગ
 તેની અઢિપવ મુનહે વિષ નહી લાગત અંગ
 કપીર મુરખથી ગધા બજા જા મુખ નાંહી રામ
 સુગન મનાવે એરકું પંથ ચક્તતા ગામ
 દુષ્ટ અભાગી જીવને રામ ન આવે દાય
 યાજી સાચી પ્રેમદાસ ગધો મીસરીથી મરી જાય
 બરીયા ને છલકે નહી છલકે તે આધા
 અસત્રી તે ભુંકે નહી ભુંકે તેગધા
 મુરખને સમજાવતાં જ્ઞાન ગાંડકો જાય
 કાલશા ન હોવે ઉજળા સો મણુ સાખુ લગાય
 નીચ નીચાઇ ન તજે જો પાવે સંત સંગ
 તુલસી ચદન લપટકે વિષ ન તજે ભુજંગ
 દુરાજનકી કૃપા પુરી બલી સુજનકી ત્રાસ
 જખ મુરખ ગરમી કરે તખ વરસનકી આસ

જોછે નર કે પેટમેં રહે ન મોટી વાત
 આધા શેરકે પાત્રમેં કેસે શેર સમાત
 સાંઠ સમકું રચી દીયા હોય વાત નહી કીન
 ચતુરકું નહી પાંખડી મુરખકું નહી સીંગ
 ખોળ ગોળ એક પદંતરે કસ્તુરી અર હોંગ
 આર કહાં અધીકા હોવે મુરખકે શિર સીંગ

દુરીજનકે અંગ સમાપ્ત.

ગૃહસ્થકે અંગ.

શ—સાનંદ સદનં સુતાશ્ચ સુધયઃ કાંતા ન દુરભાષિણી
 સન્નિવ્રતં સુધનં શ્વયોષિતિ રતિ શ્વાજ્ઞાઃ પરાઃ સેવકાઃ
 અતિથં શિવ પુજનં પ્રતિદિનં મૃષ્ટાન્ પાનં ગૃહે
 સાધો સંગ મુપાસતે હિસતતં ધન્યોપિ ગૃહસ્થાશ્રમઃ

શ—યથા નદી નદાઃ સરવે સાગરે યાંતિ સંસ્થિતમ્
 તથધ્રુવા શ્રમિણુઃસરવે ગૃહસ્થે યાંતિ સંસ્થિતમ્
 ટીકા—જેમ નદી અને મોટા વોંદકરા બધા સાગરમાં જાય છે
 તેમ બધા આશ્રમી ગૃહસ્થથી સંતોષ પામે છે.

શ—નસંત પાદોદકં પંકજાનિ
 ન વેદ સાસ્ત્ર દવનિ ગરજતાનિ
 સ્વાહા સ્વધાકાર વિવરજતાનિ
 શ્મશાન તુલ્યાનિ ગૃહાણિતાનિ

ટીકા—જેને ઘેર સંત મહાત્માનાં ચરણ ધોયા નથી તે વેદ
 સાસ્ત્રની ધુની થઇ નથી સ્વસ્તી સ્વાહાથી જે ઘર રહીત
 છે તે શ્મશાન તુલ્ય માનવું

શ—દેવ પિત્ર તિથીનાંચ પુન્ન દીનાનું કંપનમ્
 સર્જતિ સ્મૃત્યર્થં સંસ્થાનં ધર્મોયં ગૃહ મેધિનઃ

ટીકા—દેવ, પિત્રને મહાત્માઓની પુન્ન અભીયાગત ઉપર
 દયા ને સર્જતી સમૃતિ અનુસાર ચાલવું એ ગૃહસ્થનો ધરમ છે

શ—કન્યા લાભ પ્રમાણુતં વર્ણંચ પિત્રભિઃ સહ
 કુંભીપાકે પચ્યંતેચ પુત્ર ત્યાપિ પુરોહિતઃ

રામ રત્નજી મહારાજ શ્રી કલ્યાણમજી મહારાજ.

દીકા—જે કન્યાનાં પછસા લે છે તે કન્યાનાં અંગે જોડલા
 રૂબાડાં છે તેટલાં વરષ સુધી પછસા લેનાર તથા તેનો
 પુત્ર અને તેનો ગોર ત્રણે નરકનાં વીઠટ દુખો ભોગવે છે

શ—રામ નામ ન જનંતી સતસંગ વિવરજિતઃ
 દયા ધર્મ રહિતશ્ય સોપિ ચાંડાલ ઉચ્યતે

શ—કથા કીરતન રહિતશ્ય હરિ ભક્તશ્ય દવેષિતઃ
 રામ નામ ન જનંતી સોપિ ચાંડાલ ઉચ્યતે

શ—માતા પિતા તથા બ્રાતા માતુલો ભગની શ્વકા
 સરવે તે નરક યાંતિ દ્રષ્ટવા કન્યા રજશ્વાલામ્
 સર્વ પાપં જીવદાતં સર્વ ધર્મ જીવ પાલનમ્
 સર્વ ફળ અતીથ ભુક્તં સર્વ સિધિ ગુરૂ બંદનમ્
 જીવ દયા પાદ્યતે નિત્યં સા પુજાય નિરંજનં

શ—દયાદી લભ્યતે શ્વર્ગ દયા મોક્ષંચ કારણમ્
 સરવેસાં રાજતિ વિષ્ણુ તશ્માત્ જીવોહી કારણમ્

શ—અદરોહ સર્વ ભુતેષુ કર્મણાં મનસા ગિરા
 અનુશુલ્ય દાનંચ સતાં ધર્મ સનાતનઃ

આચ્યાર્થી તીરથે યાત્રેસુ વિવાહો યજ્ઞ કરમાણુ
વાષિકુંપ તડાગાદિ ધનં ગછતિ ધારમિકઃ

૩—હાટિકં ગોક્ષતિ વિદ્યા વિનાં પાત્રં ન દીયતે

ઉદકં અન વસ્ત્રાણાં દીયતે સરવ દેહીણાંમ

ગોદુગ્ધં વાટિકા પુષ્પં વિદ્યા કુપોદકો ધનમ

દાને ન વૃધતે નિત્યં મદ્ દાને ન વિનશ્યતિ

અન દાનાંત પરદાનં ન ભુતો ન ભવિષ્યતિ

અષ્ટાદશ પુરાણાનાં વ્યાસ શ્ય વચન દ્વયમ

પરોપકાર પુણ્યાય પાપાય પરપીડનમઃ

તપં પરં કૃત યુગે ત્રેતાયાં જ્ઞાન મુચ્યતે

દ્વાપરે યજ્ઞ મેવાહુર દાનમેકં કલોયુગે

સુપાત્ર દાનાંય ભવે ધનાઢયો ધન પ્રભાવેણ

કરોતિ પુણ્યમ.

પુન્ય પ્રભાવાત્સુર લોકવાસી પુનઃધનાઢયઃ

પુન રેવ ભોગી

ન પુત્રાત્ પરમોભાભો ન સારથાયાઃ પરં મુખમ.

ન ધરમા ત્પરમં મંત્ર ના નૃતા ત્પાતકં પરમ.

૨૧—કરોધ મુળં મન સ્તાપં કરોધ સંસાર બંધનમ
 ધરમ ક્ષય કરઃ કરોધ તસ્મા ત્કરોધ પસીત્યજ
 દ્યુતંચ માંસંચ સુરાચ વેશ્યા પાપાધી ઘોરી પરદારસેવા
 એતાની સમ વ્યસનાની લોકઘ ઘોરાતી ઘોરા નરકંપતંતિ
 તમાલ બંગ મધ્યાતિ ચે પીવંતી નરાધમા
 તે ચાંદી નરકે વાસો યાવંદીદ્ર ચતુરદશ
 પ્રાપ્તે કળીયુગે ઘોરે સરવે ધરણ્યુ શ્રમે નરા
 તમાલં બક્ષતે યેન સગણે નરકારણુવે
 મદનાં ચ મેક કલ્પં સમ કલ્પં તમદશ્પા
 તમાલં બ્રંગી પંચ કલ્પં માંસ દોષો ન વીધ્યતે
 હરીચરચા તરપણુંચં સ્નાન સંધ્યા જપ સ્તથા
 અપુતશ્ચ જલશ્ચઘવ નકુરયા ત્કદાચનઃ
 માતરં પીતરં પુત્રં દારાન તીર્થી સોદશાન
 હીત્વા ગ્રહીત ભુંજ્યાત પ્રાણુઘ કંઠ ગતે રપી
 મુજે ભુજંગા સીખરે વીહંગા શાખા કપીનાં કુષુમેષુ બ્રંગા
 આવીષ્ટિતો દુષ્ટ જનઘ સ્મરતઘ ન મુચ્યતે
 ચંદન શીતલત્વં

સોરઠો—જો હૃદયું હોવે હાથ દુસંગી કેતા મીઝો
ચંદન ભુવંગા વાસ કાળો લગે ન કીસનીયા

શ—સ્વી ચંદ્ર ધના વૃક્ષા નદી ગાવશ્ચ સજ્જનાઃ
એ તે પરોપકાશય યુગે દેવે ન નિરમીતા

સા—સરવર તરવર સંત જન ચોથા વરસે મેહ
પરમારથને કારણે છન ચારે ધારી દેહ

શ—વાણી રસ વતી યસ્ય ભાર્યા પુત્ર વતી સતી
લક્ષ્મી દાન વતી યસ્ય સફલં તસ્ય જીવિતમ
આયુ કરમ વિતંચ વિદ્યા નિધન મેવચ
પંચધતાની હિ સૃજંતે ગરમસ્ત સ્યધવ દેહીનમ

ગીતા—અવસ્ય મેવ ભોક્તવ્યં કૃતં કર્મ શુભાશુભમ

શ—સીદ્ધતં સંતો વિલસંત્ય સંતઃ પુત્રા મૃયંતે જનકશ્ચ રાયુ
દુષ્ટસ્ય મીત્ર સ્વ જનેષુ વધરં પસ્ય તુભોકાઃ કલ્પીકલ્પિતુકાની
દાતા દરીદ્ર કૃપણ ધનાઢ્યો પાપીયુ આયુઃ શુકૃતી ગતાયુ
કુળવાંન દાસી ન કુલોપિ રાજ્યં કલકલયુગે પડગુણ માસં ચરંતી
પાપા ધરમ યુતા તપસ્ય રહીતા સત્યંચ દુરંગતા
પૃથ્વી મૃદ કૃણા નૃપસ્ય કુટિલા સસ્ત્રા યુતા પ્રામણ્યં

દારા ગરબતા પરરીતક પિતા પુત્રાપી દુખીતા
 હા હારે ધગછવનાં કળીયુગે ધન્યોપી યોગેશ્વરા
 દોહા—કળીયુગ કાળ કરાણની વરણવી ન જાય અનીત
 વધર ચડ્યુ ચારે વરણ આપસ મેં ભેભીત

મં ૦ છંદ—આજકે જમાને મેં સખે લોક જાને કાહાં
 આપણે વિરાણે કહો કાકે દોષ ગૃહીએ
 દોષ નહી દોસ્ત નકું દોષ અપણે કરમનકું
 ભરમકું ગુમાઇ વાત કાહુમ્મન કહીએ
 બંલુ મેરા દીનાનાથ કૃપા ન કરે તોલુ
 આપણી વીરાણી વાત સખહીકી સહીએ
 દારાએ ન હીમત વીસારીએ ન હરી નામ
 જાહી વીધી રાજે રાગ તાહી વીધી રહીએ

દવિત—પંડીતયા: નહી પ્યાર અધીક મુરખકો આદર
 પાખંડીયા પ્રીતી સંત મત કરે નીરાદર
 બગલાનું બહુ માન હંસ હરીજન ગુણ ત્યાગે
 દોયલ શબ્દ ન સુંણે કાગ બાપા પ્રીય લાગે
 ખોળ જોળ એકે બાવ જ્યાં શબ્દ ચોર સખ સારખા
 કહે બાલકરામ કીમત વી તાં બલે પુરે નહી પારખા

મ૦ છદ—પુન્ય ગયો પુરખ પ્રતીત ગઇ પછીમકુ
 દયા ગઇ દક્ષિણકું ધરમ ઉતરકું ધ્યાયોહે
 સરમ ગઇ સ્વરગ અર સાચતો પાતાલ ગયો
 આંદર સતકાર કાલુ વીરલા ઠેરાયોહે
 રાજનસે નીતી ગઇ અજમેત અતીતનસે
 આસત ઉડાઇ દોડી નાસતકું છાયો હે
 ચીંતામણી કહે ચતુરાઇ ગઇ ચીતસેતી દાહાકાર
 દેખોજી જમાનો કળુ આયો હે

સા—કળજીગ આયો કુલુધી મોઢે મોઢે આગ
 રામ નામ લાગ્યા નહી રહ્યા તમાકુ લાગ
 ભાંગ તમાકુ છુતરા સુરાપાનથી હેત
 સાતે પેઢી નરકમાં માતા પિતા સનેત

મ૦ છદ—કળુ કાળ વિકાળ જીવાં ઉપર નાખી
 જાળ એકઢી ધરમાં પાળ આડો પટ દીયોહે
 તમાકુ પાપતું પેઢ ખાવે મુખ નાકસેડ
 વાણીઆ વિપ્ર જાત દેઢ ધરમ બ્રહ્મ કીયો હે
 વેદકી મીઠાઇ રેખ કેટલીક જાત દેખ
 હોકાસેતી એકમેક મુઢે સેડ પીયો હે

ચલમ ચારેદી વરણુ એકથી ન રાખે બીન
કહેત હાત જન એકાકાર થયો હે

ગ્રહસ્થકો અંગ સમાપ્ત.

ભક્તિ વિચારકો અંગ.

શ્લોક—અનંત સાસ્ત્રં બહુલાય વિદ્યા
આપ્યશ્ચ કાળો બહુ વિપ્લવાય
યત સાર ભુતં તદુપાસનીયં
હંસધરવ ક્ષીર મવાંબુ મદયાત

૩—અતિ નીકટ વિનાસાય અતિ દુરેશ્ચ નિસ્ફલા
સેવતે મદ્યભાગંય રાજ વહુની ગુરૂતિયઃ
સર્વારંભ પરિ ત્યાગી સર્વ સંગ વિવરજીતઃ
નિરવેરો સર્વ ભુતાનાં સો મમ ભક્ત મમ પ્રીય
મદ્ ભકતો બલભો યસ્ય સ એવં મમ બલભ

શ—ધર્મ મુળંચ રાજન સત્ય મુળંચ સાધવઃ
 સાધવો યત્ર પુજ્યંતે તત્ર ધર્મ સનાતન
 સાધુનાં દરણું પુન્યં તીરર્થ ભુતાહી સાધવ
 કાળે ન ફળતે તીર્થ સધ્ય સાધુ સમાગમ
 સતસંગણ પરં પાપ્યં દુસ્તરં તરતે ચિરાત
 તસ્માદ પ્રયત્નેન સત સંગ સતતંકરૂ
 ન શુદ્રા ભગવદ ભક્તા વિપ્રા ભાગવતા સ્મૃતા
 સર્વ વરણેષુતે શુદ્રા યે અભક્તા જનારદન
 ગણિકા ગર્ભ સંભુતો વશિષ્ઠસ્ય મહામુનિ
 તપસા બ્રાહ્મણો જાત સંસ્કાર શત્ર કારણં
 વિદ્યામિત્રો વશિષ્ઠસ્ય મતંગો નારદાદ્યઃ
 તપો વિશેષધ સપ્રાપ્તો ઉત્તમત્વં ન જાતિત
 જપો નાશિત તપો નાશિત નાશિત ધંદ્રીય નિગ્રહ
 સરવ ભુત દયા નાશિત એતત ચંડાળ લક્ષણં
 વ્યાધસ્યા ચરણં ધરવશ્યચ વયોવિદ્યા ગજેદ્રશ્યકા
 કાજાતિ વિદુરશ્ય ચાદવપતે ઉગ્રશ્યકીં પંડિતસં
 કુજાયાં કમનીય રૂપમધિકં કીં તત સુદામ્નેઽ ધનં

ભક્ત્યાતુશ્યતિ કેવલં નતુગુણુષ્ઠ ભક્તિ પ્રિયો માધવ
 મોમાં રામ મરાદંદવે હયા ગદલમાં ભપા
 પંચ યત્ર ન વિધ્યતે સયાતિ પરમાંગુગતિ

ગુઠ અર્થ.

- ૧ નારીય નામાં નય રાજ કન્યા જઠા સહીત નય બ્રહ્મચારી
 દુગ્ધા સહીત નય કામધેનુ ત્રીનેત્રધારી નય નીલકંઠ.
- ૨ ચક્ર ત્રીસુલ્લં હરી ન વિષ્ણુ મહાખલીષ્ટો નય ભીમસેન
 સ્વચ્છંદ ગામી નૃપતિ ન યોગી સ્ત્રી વિયોગી નય રામચંદ્ર
- ૩ વૃક્ષનિવાસ નહી પક્ષી જાત સ્વરણ કાયા નય હેમ ધાતુ
 ત્રણુંચ સજ્જ નહી જોગીરાજ તે નામનારી નય રાજકન્યા
- ૪ ત્રણુ નેન ખટ ચરણહે દોય મુખ જીભ્યા એક
 સનમુખ ત્રીયા નાંચલે પંડીત કરો વિવેક
- ૫ ખટ પદ ખટ કર ખટ શ્રવણ જીવ ત્રીન દોય નેન
 તાકે અરીકે સુતકો ભજન કરહુ દીન રેન
- ૬ પશુ નહી પણ ચાર પગ એક મોર દોય સીસ
 ખાલક તેના પેટમાં એસે સંત કહીસ

- ૭ વૃષ્ણ વાહન પાણુ શીય નહી નહી અહા મુખ ચાર
જળ પુરણુ સરોવર નહી જાત છનકી નારી
૮ અરજીન પિતા તનુજાપતિ તા પિતૃ તનુજા સ્વામી
જન હીરાદ્યાન તેહી સુત સુવન તાર્યે તાહી નમામિ
૯ દેશરી ભક્ષ હરીકે ગયે ભયે રાવણકે સીસ
ઔધવ અવધ જુહી ભધ કયું ન આયા જુગદીશ

દુહા—ભક્તિખીજ પલટે નહી જો જુગ જાય અનંત
હંચ નીચ કુળ અવતરે તોએ સતકા સંત
ભાગ વડો તા વંસકો જા કુળ પ્રગટે સંત
સાત ગોત્રકી કીયા ચતી ત્યારે ઓર અનંત
નહી શીતળહે ચંદ્રમા હેમ ન શીતળ હોય
કખીર શીતળ સંત જન રામ સ્નેહી જોય
સાધુનકે હું સંગ રહું દુર કપ્પુ નહી જાઉં
જો મોહી અરપે પ્રીતથી સાધુન મુખ હોય ખાઉં
સંત સંગત નીજ કલ્પતરૂ સફળ કામના દેત
અમૃત રૂપી વચન કહી તીહું તાપ હરી લેત

સવ-કરમ પ્રતાપ તુરંગ નચાવત કરમસે છત્રપતી પુનિ હોધ
કરમસે પુત્ર સપુત્ર કહાવત કરમસે ઓર વડો નહી કોધ

(૭૫)

કરગશીયો જળ રાવણકો તખસોવન લંકા પલકમે જોઇ
આપ વડાઇ કરે કહા મુરખ કરમ કરે તે કરે નહી કોઇ

કુડો-કુટા બુરાજ હોતહે જાણે સકલ જીહાન
મંદોદરીકી ઇજત ગઇ ગયે રાવણકે પ્રાણ
ગયે રાવણકા પ્રાણ ભેદ વીભીક્ષણ દીનેા
સકલ કુટુંબ પરીવાર નાશ આપણકો કીનેા
કહે ગીરધર કવિરાય કોટ લંકા કયું કુટે
લગે દુશ્મનનાં દાવ ભેદ જળ ધરકા કુટે

સવ-કરોધ ઉદે થઇ વીરધ કરાવત બુધી વિવેક સખે વીસરાવે
માત પિતા ગુરુ શંક ન માનત
લાજને ધરમ ખેલ છટકાવે
આપ મરે પુત્રી ઝોરકું મારત
હોય નીરંધ તમેા ગુણુ છાવે
પોકાર રામચરણ કહે ગુરુ
કરોધ ચંડાલ ચો નરક પડાવે
જો દશ વીશ પચાસ મીલે
સત હોય હજાર તો લાખ મગેગી

કોટી અરબ અરબ અસંખ્યદિ
 પૃથ્વીપતિ હોનેકી ચાહ જગેગી
 સ્વરગ પાતાલકો રાજ કરો
 ત્રણા અધીકી અતી આગ લગેગી
 સુંદર એક સંતોષ ખીના સહ
 તેરીતો ભુખ કદે ન ભગેગી

મં. છંદ-સુમન તે જશ જય ગ્રમ હુતે લક્ષ જય
 કુનારીતે કુળ જય જોગ જય સંગતે
 ભુખતે મરજદ જય લાડીએતે પુત જય
 સોચતે શરીર જય સીલતા કુસંગતે
 કપટતે ધરમ જય લોભતે બડાઇ જય
 માંગવેતે માન જય પાપ જય ગંગતે
 નીતી ખીન રાજ જય કરોધસુ તપસ્યા જય
 દેવીદાસ જય રજપુતી મડે જંગતે

સવ-રામ નીરંજન સાય કરે તબ કોન ખીગાડ કરે નર તેરો
 રાહુને કેતુ કદે નહી આવત ધાવરહુ નહી આવત નેરો
 સુરજ સોમ સદા ગુરૂ સીતળ મંગળ પાવધરે ન ઉરેરો
 શુકર સોચ વીચારો રહે શની ભાગત બુધહી હોત પરેરો
 કેશવદાસ કહે થમ ત્રાસ મીટે ગુરૂગ્યાનકીયો ધટ બીતરડેરો

સવ—પદસાખીન આપ કહે પુતતો કપુત બયો

પદસા ખીન સસરો કહે કાહેકો જમાઈહે

પદસા ખીન જોર કહે ન પુંગસે કામ પડયો

પદસા ખીન ગુર કહે કાહેકો તું શિષ્યહે

પદસા ખીન બેન કહે ભાઈ મેરે લગે નહી

પદસા ખીન કુઈ કહે કાહેકો બત્રીજીહે

કહે કવિ કેસોદાસ પદસેકું રખો પાસ

પદસા ખીન મનુષ્યને આદર નહી પાછહે

વાહરે વાહ રૂપીઆ તુન વાર વાર રંગ છે

સોઈ બડો જગમે એક માણુક જાહેલી ગાંઠ સફેદ રૂપીઆ

નારીકહે મેરો પ્રાણુપતિ ચલ બેન કહે મેરો સાદર બધયા

આપ કહે મેરો પુત સપુતહે ગાંમકા લોક તો લેત બલધયાં

ઔરહુ લોક મીલે બહુ પ્રીતસું વીનાં ખોલાયાંહી ખોલત બધયા

રામ સ્નેહી વંશાવળી.

મ૦ છંદ-સ્વામીજી કેસરીયાનંદજીકે હરીયાનંદજીકે
રાધવાહીનંદજીકે રામાનંદ જાણીએ
અનંતાહીનંદજીકે સીખ કૃષ્ણદાસજીહે
અમ્રદાસજીકે સીખ નારાણદાસજી જીમાનીએ
પ્રેમ ભુરા રામદાસ છોટાહુતા નારાણદાસ
તાસહુકે સીખ સંતદાસજી જીમાનીએ
કૃપા હી રામજીકે સીખ રામહીચરણ રાજત
તાસહુકે સીખ મુરલીરામજી વંખાણીએ

દોહા—જરણારામ મહારાજકે સીખ એક પહીયાંન
શ્રી ચુત ઇતરરામજી મહાગુણોની ખાંણ
શ્રી ગુરુ જરમદાસજી તા ચરણકે દાસ
સરવ ધરમનો સાર લખ કીધો ગ્રંથ પ્રકાશ
ધટ વધ અક્ષર હોયતો બુધીજન લેહુ સુધાર
સારગ્રહી આજગતમાં તે ઉતરે ભવપાર
ઝોગણીસોને અડસડેં અધીક માસ પહીયાંન
સોમવાર દસમીને દીને પુરણ ગ્રંથ પ્રમાન

મહાત્માઓકે કૃપા અભીલાષી રામ સ્નેહી સાધુ કલ્યાણદાસનાં
રામ. ધણાં સ્નેહથી રામ રામ વાંચશો. રામ.

રામ શ્રી રામ ગુરુ દેવાય નમઃ રામ

ભજન સાર સંગ્રહ.

ભાગ ૨ જે.

હોહા-શ્રી ગુરુ ચરણ સરોજ રજ નીજ મન મુકુર સુધાર
વરણ રઘુવર વિમળ યસ જે દાયક ફળ ચાર.

હોહા-ગંગ જમન ગોદાવરી સીધુ સરસ્વતી સંગ
સકળ તીરથ તહાં વસતહે જહાં હરિ કથા પ્રસંગ

ભજન ૧ લું

નારાયણનું નામ લેને તું પ્રાણીરે બદ્રીનાથ પ્રગટ જુગ જાણી-ટેક
ગર્ભ વાસે રક્ષા કીધી તારીરે, કીધો જડરા અગ્નીથી ઉગારીરે
તેને કેમ મેલ્યો છે વીશારી. ૧

નર દેહ કીધો તને નાથેરે, ધન હોય તો વાવર તારે હાથેરે,
પડ્યું રહેશે કોડી નાવે સાથે ૨

વણુ સમજે કહે માંડે માંડેરે, ધન કાળ કહે તન ખાંડેરે,
તારે હાથે નથી ધન તાંડે ૩

મિથ્યા સુખમાં તે શું લપટાણોરે, લોક લાજ ગજે ખાંધ્યો પાણોરે
જાય છે ત્રણાના પુરમાં તણાણો ૪

કાયા માયા ઐ રીતે કાચીરે, તેના રંગમાં તે શું રહ્યા રાચીરે
અધ્યાનદં ઠહે વાત સાચી, નારાયણનું નામ લેને તું પ્રાણીરે.

ભજન ૨ બું

શ્રી સાયપુરા પામની બક્ષીહારીરે, તેના રામચરણ આચારી-ટેક
દુનીયા પ્રસિદ્ધ રામ દુવારેરે, અધમ જીવને ઉતરવાનો આરેરે,
ભજન થાય ત્યાં સાંજ સવારે ૧

ભક્તો મેળો ત્યાં તો ભરાયરે, જત્રાણુ વસ્તીમાં ન સમાયરે,
સારી જામે છે તેની સોભાય ૨

ળી વાવ સરોવર તીરરે, નાવા કેડે છે નીરમળ નીરરે
તેથી સુધન થાય સરીર ૩

પુરી શોભે અન્યોદ્ધા જીવીરે, દ્વારકા કે કાશી કેવીરે
અનુપમ તે દીસે એવી ૪

વસે વરણુ અઢારે લોકરે, કોઈને વ્યાધી વપુ નહી શોકરે,
કોઈને જખર ન લાગે જ્વેખ ૫

જત્રાણુઓ જ્યાં ઘણા જાયરે, પરસી પતીત પાવન થાયરે
મેરુ તુલ્ય છે તેનો મહીમાય ૬

રામ સ્નેહી સંગ્રહા ભારીરે, સાધુ સરવના હિતકારીરે,
ત્રણ તાપથી લેવે તારી ૭

દેશ મેવાડમાં સુભ ધામરે, શહેર સાયપુરા છે નામરે,
 ત્યાં રામ સ્નેહી લલામ, ૮
 રામ દ્વારે બન્યો ત્યાં એસેરે, વઘકુંડપુરીને તુલ્ય નેસેરે,
 સાત પુરીનો મહાતમ તેસે ૯
 દયારામજી દાના આચારીરે, વહે વ્યાખ્યાન વડુ ભવપારીરે,
 મમુક્ષુ જનને તે મોક્ષકારી ૧૦
 કદલાશથી મહાદેવ ચાલેરે, ધામ દેખી કીધો સખ હાલેરે,
 સંત અવતારી સુખ માલે ૧૧
 કરજોડી કહે શીવલાલરે કરણા કરજો તમો કૃપાલરે,
 છો શ્રી મહારાજ આપ દયાલ ૧૨

ભજન ૩ જી રાગ (લાવણી)

શ્રી રામચરણ મહારાજ અરજ એક મેરી,
 ઇસ ભવ સાગર કે ખીચ પાર કરો ખેરી—ટેક
 દરશનકી આશા ભમ રહી કધુ ન સોહાવે,
 દીન એન પડે નહી રેન નીંદ નહી આવે,
 જખ લાગે ફાલગુન માસ ચીત હરખાવે,
 મીલ સેવક સરવહી સંત દરશનકુ જાવે

વહાં બારાધરી કે ખીચ સંત સો હે કેસે,
 જ્યું વીળણપુરી કે ખીચ સનકાદીક જેસે
 એક સાયપુરા હે શહેર બડા ગુલનરી,
 જહાં સમપુરી કે ખીચ મહાતમ ભારી ૨
 જહાં ફુલડોલ કે સમે બને બહુ વાળાં,
 જહાં કાતલ હસ્તી પેદલ આવે રાજ
 જહાં પાંચ દીનાં કે ખીચ ભીડ રહે ભારી,
 જહાં પ્રગટે શ્રી મહારાજ બડે તપ ધારી ૩
 જહાં બણીઓ રામ નિવાસ હો બારાધારી,
 તા ઉપર છત્રો મહેલ પુસે ફુલવાડી
 શ્રી હીમતરામ મહારાજ જીનુ શીર નાયા,
 જન જરણારામને છંદ પ્રેમસે ગાયા. ૪

ભજન ૪ થું

શ્રી રામચંદ્ર મહારાજ સીધાયે બનકુ,
 સીતા સતવંતી નાર ચળી હે સંગકુ—ટેક
 તુમ ધીરે ચલો સ્વામીનાથ કોશ દોષ ચારા
 સીતાકુ ઠોકર ભગી હે કતલકી ધારા. ૧

તુમ પીછે પલટકે જાઓ શુંદરી ધરકું,
 એ વનકા દુખડા શહ્યા ન જાવે તુમશું
 તેરે શોભે જરોનકા ચીર કરણ પુલ કાનનમે,
 તેરે હીરા પદારથ લગ્યાહે મુકટ લડમે
 કહિશહ્યા માતા રૂદન કરે મહેલનમે,
 મેરા રાજ કરતા કુંવર શીરે વનવનમે
 તુલશીદાશ પ્રભુ આશા લગ રહી હમકું,
 કોઇ દેવો મોહી બતાય સીયારામલક્ષ્મનકું

૨

૩

૪

૫

ભજન ૫ મું

શબ્દયાં ગાઓ ને વધાવો ગુરુ આપણા આયા,
 આપણા આમા હરોજન રામના આયા—ટેક
 ઢોલ નગારાં નોખત વાગે નાદ સવાયા,
 કીનખાખ જરી મારગમાં ખીછાયા
 જુગત જનમ રાજ જ્ઞાન ગીદવા લગાયા,
 ધુપ દીપ નયરવેદ આરતી લાયા
 મધુરી મધુરી ચાલ હંસા આંગણે આયા,
 સાવરી સુરત ઉપર ચમર ઢુળાયા

૧

૨

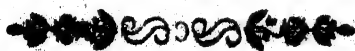
૩

ભાવના ભોજન ગુરુજને ભોગ લગાયા
વીંઝણો લઈને મેંતો વાયર દુળાયા ૪
મુરધર દેશ પાવન કીયો શ્રી મહાન્તજી આયા
પાલી ભગતરામ ખાનાગદ કુહાયા ૫

ભજન ૬ હું

દીનાનાથ દયાળ નદવર હાથ મારો મુકશોમાં,
હાથ મારો મુકશોમાં હાથ મારો મુકશોમાં ૧
આ મહા ભવસાગરે ભગવાન હું ભુલો પડ્યો છું,
ચંદ્રલોક નિવાસ ચપલા કાન્ત આ તક ચુકશોમાં—દીના
ઓથ ધનુષ આપની સાધન વીશે સમજું નહી હું
પ્રાણ પાલક પોત જોઈ શંખ આખર પુકશોમાં—દીના.
માત તાત સગા સહોદર જે કહું તે આપ મારે,
હે કૃપામૃતના સરોવર દાસ સારું ચુકશોમાં—દીના.
શરણુ કેશવલાલનું છે ચરણુ હે હરો રામ તારું,
અખીંદ્ર નાયક આ સમય ખોટે મસે પણ પુકશોમાં—દીના

ભજન ૭ મું

શું શોધે સજની અંતર જોને ઉઘાડી તને શું સમગ્રવું દાડી દાડીરે
 ગુરગમ કુંચી કરમાં લગ્નને ઉઘાડ અજ્ઞાન તાળું
 વિંદ્યા ચક્રની ઉપર જોતાં ત્યાં થાસે અંજવાળુરે ૧
 રામ નામ ધુંન ઉડે સહેજે પરમાનંદ નીધમાંથી
 સોમ પ્રકાશ કરે રગ રગમાં ગુર વિના એ ગમ ક્યાંથીરે ૨
 તે પ્રકાશથી તુજને જડશે શુંદીર સ્વરૂપ તારું,
 છોટમ તેને કરતાં જાણો તો ઉપજે સુખ સાંરે ૩

ભજન ૮ મું

આ જોને જોની પ્રાણપતિ રમે પાસે
 તેને તું સોધી લેને સ્વાસઉસ્વાસેરે—ટેક
 સહના સામે છે સામળીઓ જો ગુર દ્રષ્ટે જોવે
 તેહ તજન અવર જરોસે સ્વાસારું અવસર ખાવેરે ૧
 કણ તજને ગ્રહે કુસકા તેણે કાજ ન થાયે
 એતન છોડી જડને ભજતા જન્મ મરણ નહીં જાયરે ૨
 માખણ મુકી છાસ ભેવે તે જોને શાનો ડાયો
 પ્રભુ તજને પ્રપંચ પુજે તે જન જાય જુહાયોરે ૩

અંતરજામી આનંદ સીધું ભજીએ પુરણ ભાવે
જન છોટમ માણસ તન આવો ફરી ફરી નહી આવેરે ૪

ભજન ૯ મું

સંગત તેને શું કરે જઈને કુપ્રુધીએ માંડે કાન,
સકને આવે નહી સાન—ટેક
મરી વસે ખરાસમાં અહોનીષ લેજે વાસ
તાઈ તેની તીખીયા ન ગઈ એની ખુધીએ ન બેઠો ખરાસ ૧
દાદુર વસે નીરમાં ને નીકટ પેઠી પાસ
કેળાં કરે બહુ કીચમાં એને ન આવી કમળ કેરી વાસ ૨
ચંદનનો ગુણુ સદાય શીતળ બેરો વસે ભોરીંગ
તોય ભોરીંગ વીખ ન તજે તેને નવ લાગ્યો ચંદનનો સંગ ૩
શ્રીમતને સંગ સદાય રહેનો અહોનીશ રળતો રાંક
તોય અપરાધી અમથો રહ્યો એમાં શ્રીમતનો સીયો વાંક ૪
રાણીની સંગ સદાય રહેતી પુરણ સેવા પ્રીત
તોય દાસી સમજી નહી એતો રાજ કુળ કેરી રીત ૫
અધીકારીને સંગત ભાવે પુરણ લાગે પાસ
અસંખ જુગ નહી ઉતરે માજન કહે મુળદાસ ૬

ભજન ૧૦ મું

ઘડપણ કેને મોકલ્યું જાણે જોખન રેસે સહ કાળ—ટેક
 ઊઝરતો હુગર થયા પાધર થયા પરદેશ
 ગોરો તો ગંગાજી થયો અંગે ઉજળા થયા બધા કેશ ૧
 નોતું નોતું ને સીદ આવીયું નોતી નોંધ તારી વાટ
 ઘરમાંથી હળવાં થયારે કેછે ખુલ્લે ઢળાવો એની ખાટ ૨
 નાનપણમાં ભાવે લાડવા ઘડપણમાં ભાવે સેવ
 રોયાં ન મળે રાખડી એવી બળીરે ઘડપણ તારી ટેવ ૩
 આંખે જોતો સુને નહીરે થરથર ધુને કાય
 ખાધું તો અન પચે નહી વળી બેઠાં નવ રેવાય ૪
 પ્રાતઃકાળે પ્રાણુમારે અન વીના અકળાય
 ઘરના કેછે મરતો નથી તને એસી રેતા શું થાય ૫
 દીકરાતો જુજવા થયા વહ વર દેછે ગાળ
 દીકરીયું ને જમાઈ લઈ ગીયા હવે ઘડપણના ભુંડા હાલ ૬
 નવ નાડીઓ જુજવી પડી આવી પોચ્યો કાળ
 બધરાં છોકરાં ફટફટ કરે નાનાં મોટા મળી દેછે ગાળ ૭
 એવું જાણી સહુ હરિ ભજો સાંભળજો સહ સાથ
 પરઉપકાર કરી પામસો જે કાંઈ કીધું હશે જમણે હાથ ૮

ઝેત્રું નફદ છે આ ઘટપણ મુકી દીયો અભીમાન
ધર્મ ને સત્ય વચનથી કહે નરસીંહ ઉતારે પ્રભુ પાર ૯

ભજન ૧૧ મું

વધાવો મારે નીત નવશેણ મારે સત ગુરુજને પરતાપ—ટેક
ચંદન આંગણું લીપાવશું મોતીના ચોક પુરાય
કંચન કલશ વધાવશું તમ મન ચરણ લગાય ૧
સતગુર આઠ્યા પરાણુલા મેં કાંઈ કંઈ મન વાર
હિતના કંઈ વીજાવણાણ સુરતી પરશણ હાર ૨
આંગણ વાવી એલચાણ હોઈ ગઈ અમૃત વેલ
આજ સંત ધર આવીયાણ મારે હીરદે કુંપર મેલ ૩
કહે કખીર ગુર દેવથીજ અમૃત પીઓ અધાય
આજ મારો મન ધણો આનંદમેં નહી આવે નહી જાય ૪

ભજન ૧૨ મું

સુહાગણ શુંદરીજ તમે આજ રહોને મારે દેશ—ટેક
કુણ રાજાની બેટી કહીજો કાંઈદૂતમારું નામ
કુણ તમારા ભરથાર કહીજો કીયું તમારું ગામ ૧

જનક રાજની બેટી કહીજી સીતા માઈ નામ
 રામચંદ્ર ભરથાર કહીજે પુરી અયોધ્યા માઈ ગામ ૨
 સખ સખીયન મીલ મતો વીચાર્યો હસીકર પુછી વાત
 સ્યામ ગોર દોહ કુંવર સહુણે કોન તમારી સાથ ૩
 કાછ કછે પીતાંબર પહેરે ધનુષ્યાણુ લીયાં હાથ
 ગહર સહુણે દેવર મેરે સ્યામ શુંદર મમ નાથ ૪
 મેરી સાસુ કલ્પશ્યાની સોક છે સખી વાપીયુ પાસ
 અરથ પુત્રને રાજ દેવાયો રામ દીયો વનવાસ ૫
 તુલસીદાશ ભવે ભગવાના છાંડ ખીરાની આસ
 આજ રાત તમે યાંહી રહોની રહું ચરણની દાસ ૬

ભજન ૧૩ મું

દરશન કરશ્યાંજી મારા રામ ગુરની ઝાંખી કરસુંજી—ટેક
 બીલાડો નીજ ધામ ગુરની આહીપુરા મુખદાખજી
 ધન્ય રાજજી ભાગ્ય તમારો સંત ખીરાજેજી ૧
 સુરજ સામે બાણ્યા કબાણ્યાં છતર્યાની છખી ન્યારીજી
 નવા મહેલની હવા ગુરજી લાગે પ્યારીજી ૨
 ડાખીકોરે મુની ખીરાજે સનમુખ દુધાધારીજી
 ગાદીપર મહારાજ ખીરાજે ચમર દુળે છેજી ૩

ચરણુ ધોય ચરણામૃત લેશું પગરજ શીશ ચડાશું
 તન મન વારી ફેર કરી ડાહું ઉરણુ નાંહીજી ૪
 દરશન કીધાથી સખ દુખ ભાગે જન્મ મરણુ મીટ જાવેજી
 સતગુરુજનો શરણુ ભારી સખ સુખ પાવેજી ૫
 કલજુગમાં સતજુગ દરસાયો ધર્મ ચલાવ્યો ભારીજી
 રામ નામનું સમરણુ કરતાં તરી ગયા નરનારીજી ૬
 રામચરણ મહારાજ ગુરુજી ચરણુ સુણજોજી
 હાથ જોડી મેં કહું વિનતી પાર લંધાજોજી ૭

ભજન ૧૪ મું

અમ ઘેર સંત પધાર્યા છે પ્રેમજીવારે
 મેંતો નીરખ્યા છે નવધરે નેહ—ટેક
 મેંતો મંગલનો મંડપ રચાવીયોરે
 માંહી બાંધ્યાં છે પ્રેમ કેરા પેંચ ૧
 મેંતો તનડાનાં તોરણુ બાંધીઆરે
 ઉપર હમંગનાં બાંધ્યાં ઉક્તેચ ૨
 મેંતો અનુભવનાં આલુપણુ પેરીઆરે
 કંઠે હરીવર હાર હમેશ ૩

મેંતો ભાવની ભેદ લીધી હાથમારે	
નીરખી સનમુખ ચાલી સુદેશ	૪
મેંતો વિવેકના વાગ્ન વગડાવીઆરે	
સત શબ્દતો મંગલ મુખે કદશ	૫
ભાવ ભક્તિનાં ભોજન રાંધીઆરે	
મુખે મધુરસ મુખવાસ દદશ	૬
મેંતો પ્રીતીને પાટે પધરાવીઆરે	
વિવેક વીંઝણે ટાળીશ વાય	૭
એમ હુતેથી સંત ઘેર આવીયારે	
દાસ દયાની પુરી છે આશ	૮

ભજન ૧૫ મું

આધવ જઈને કેળેરે વ્રજરાજનેરે	
વ્રજવીનતાની પુરોતે આસ—ટેક	
આધવ અવધુ કરીતી આઠ માસનીરે	
વળતાં વીત્યા છે આરા માસ	૧
આધવ આવડુંને અમે નોતું બાણીયુંરે	
નકર વેલો તજત વીસવાસ	૨

ઝોધવ ઉપદેશ નથી કોઇ કામનોરે
 અંગે લાગ્યો છે પ્રીતમનો પાસ ૩
 ઝોધવ અળખાને બળ એના નામનુંરે
 હવે નીરબળ થયાં છી નીરાસ ૪
 દાસ દયાનો સ્વાગી આવે સહેજનારે
 અંગે વીલસ્યો છે આનંદ હુલાસ ૫

ભજન ૧૬ મું

જેને રામ રાખેરે તેને કાણુ મારી શકે
 અવર ન ખીજો કોઇરે આવે મારા પ્રભુની પળે—ટક
 ચક્રવર્તીને વાણો ભીખ મગાવે રકને કરે રાય
 સ્થળને ઠેકાણે વાણો જળ ચલાવે જળને ઠેકાણે સ્થળ થાય
 તરણાને તો મેરે મેર કરે તરણા તોણે ૧
 નીભામાંથી બળતા રાખ્યાં મંજરીના બાળ
 દીટોડીનાં ઈંડા ઉગારીયા રામ થયા રખવાળ
 અત વેળા આવોરે પ્રભુ તમે તેની તકે ૨
 ખાંણ તાંણીને ઉભો પારાધી સીંચાણો કરે તકાવ
 પારાધીને તો પગે ડસીયો સીંચાણાને સર ખાવ
 બાજ પડ્યો હોઠોરે પંખી ઉડી ગયા સુખે ૩

ગજ ધાતરણી લઈને જોડા હરિ દીન દયાળ
 વધે ઘટે તેને કરે ગરોબર સહુની લેછે શંભાળ
 ધણી તો ધીરાનોરે હરિ મારો હાલે હડકે ૪

ભજન ૧૭ મું

કળજીગતો આઘ્યોરે દુનીયામાંથી ઘડી ગઈ દયા
 મોટા મોટા માનવરે લક્ષપતી લોભીતોથયા—ટેક
 ધરતીમાંથી ધર્મ ગયું પાપનું વાઘ્યું પુર
 પરજન તો પાંગળાં થયાં મેદની થઈ ચક્રચુર
 ધગતીએ રસ સંચયારે વાઘ્યા કણ વણસી ગયા ૧
 શુરાનું શુરાપણ ગયું ગયું સતીનું સત
 બેઠી બેઠી પડીત પુરાણી સકિતી મટી ગઈ મત
 કળજીગતું એવું કારણરે લોભમાં લાગી રહ્યા ૨
 પૃથ્વીમાં પાખડ પુખ્તમે વીપ્ર કરે વેપાર
 સન્યાસી ધન સંચરવા લાગ્યા પતિવ્રતા નહી નારી
 સત્ય ન જળે સોષ્યુરે અસત્યના ઓધ વળ્યા ૩
 છત્રપતીતો વાયા સુકયા આ દુખ કોને કેવાય
 કથાતો કુપાત્રની શંભળશે પશ્ચ તો ગરોડાને પુછાય
 દાસ ધીરો કેછેરે જ્ઞાની તેતો આંધળા થયા ૪

ભજન ૧૮ મું રાગદ્વિ (આશાગોડી)

કર્મનિહી ગતી ન્યારી અહો પ્રભુ કર્મનિહી ગતી ન્યારી-ટેક
 ડાબર નાર ભયો અતી શુંદીર સમુદ્ર કરો દીધો ખારી ૧
 બગલાકું વાસે રૂપ દીગો અતી કોયલ કરો દીધી કારી ૨
 બડેબડે નેન દીગો મૃગનકું વનવન શીરત દુખારો ૩
 ગંડું રાગ રાગ કરતહે પંડીત શીરત બીખારી ૪
 શુંદીર નારોકું વાંઝણી રાખી ભુંડણુ જણીજણી હારી ૫
 ગુણુદા નારો મુલમુલ પહેરે પતિવ્રતા શીરે ઉઘાડી ૬
 લોભીકું વાસે ધન દીયોડે દાતાકું ન મીસે જ્યારી ૭
 નાગરવેલકું નિરફળ કીધી અહુ ફળ કીધા તારી ૮
 સોનામે તો સુંગધ નાહી કરતુરો કરી દીધી કારી ૯
 બાષ્પ મીરાં કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુંણુ ચરણુકમલ બધીહારી. ૧૦

ભજન ૧૯ મું રાગ (ઉપરનો)

ભક્તિ વત્સલ ગીરધારી અહો પ્રભુ ભક્તિ વત્સલ ગીરધારી-ટેક
 તાતી કળા પ્રભુ શીતળ કીધી સુધનવાને ઉગારો ૧
 પ્રહ્લાદનો વાસે રક્ષાયું કીધી હરોણુકંશન ખારી ૨

દરોપતીનો વાલે લખાણી ગરડે ચડી ગીરધારી ૭
સુર કહે પ્રભુ તુમારે મીલનકું ભક્તનકું લીયા તારી ૪

ભજન ૨૦ મું

જે સુણ્યા પછે નહી સંભારે કાંતો ધરથી મનનો ધારે એન
તેને સીખામણ સી દઈએ — ટેક

જેના જીવમાં જોત નહી જાગે બહુ કેતા બોધ ન લાગે એન ૧

જગજ્ઞાનો હંસ વિસે વાસે! પણ જગલો હંસન થાસે એન ૨

સોમણ સાણુ દેહે દેસો ગરધવની ગાય બને સું એન ૩

પથરા પાંજામાં નીત નાવે પણ બીતરનો બીજાવે એન ૪

કારી કાંબરિ જેવી જે ચીન્ને તેને રંગ ન લાગે બીન્ને એન ૫

જે ચારણી સરખું તત્ત્વ ધરસે તજ સાર અસાર સંધરસે એન ૬

પલ્લવે ચીકણી માટી પેલી વળી સુકાય વેલી વેલી એન ૭

જેને દેતાં સીખામણ સિર પાકે દલપત પણ દેતાં થાકે એન ૮

ભજન ૨૧ મું

સખી મેતો સજીરે પુરી પરમેશ્વરથા પ્રીત હવે હું હેતથારે
ગાવું ગોવિંદ ગુણનાં ગીત—ટેક

જગ જણે રચ્યોરે જોણે રચીયા રાસી વાર
મહીમાં મુખ થકીરે કેતા કોઈ ન પામે પાર ૧

વિધ વિધ નામથીરે જેને ભજે સકલ સંસાર
ધશ્વર એકછેરે નોતમ નોધારા આધાર ૨

ભાષા ભેદથીરે નોખા નોખા પડ્યા નામ
રેણો રાખવીરે કથણી કથવાનું સું કામ ૩

પર ઉપકારથીરે તે રાજા રીઝે અંધીરાજ
તે માટે સદારે કરવા પ્રભુ રીઝે તે કાજ ૪

સહ સંપી મળીરે જો રહીએ દીવસને રાત
ભજીએ ભાવથીરે તો રીઝે તે જગતનો તાત ૫

અન્ય ઉપાયથીરે તે પ્રભુ થાય નહી પરસન
મરમ વિચારીનેરે મનમાં સમજે સમજી જન ૬

જનમી જગતમાંરે કરવા પ્રભુ રીઝે તે કામ
સારથક તે સદારે દલથી કે છે દલપત રામ ૭

ભજન ૨૨ મું

સંકટ મમીએ ધીરજ ધારોએરે કાષ્ઠપણ કરીએ નહી કલપાંતને
 ચીત એતી ઉપાય વીચારોએરે સર્વ પ્રકારે રહીને સાંતીને-ટેક
 કાંઈએ લાભ નથી કલપાંતથીરે ઉદ્ધટું અતીશે ઉપજે દુખને
 સુઝે ઉપાયનો મન સાંતીથીરે સંકટ ટાળી સધને સુખજો ૧

મુરખ માણસતો મુંઝાઈ મરેરે ધીરજ ધારે તે ધીમતજો
 મિત્ર સનાયે એ દુઃખ ઉચરેરે એ પછી દુઃખનો આણે અંતજો ૨

જ્ઞાનીકે અક્ષાની જન તણીરે પીડા પડે પરોક્ષા થાયજો
 જ્ઞાનો જન ધીરજ ધારે ધણુરે અજ્ઞાની અતીરે ઉકળાયજો ૩

ઉર આણો વાતો ઇતિહાસનીરે કંઈકે કેવા વેઠ્યા કંઈજો
 વધમવતા તજી રાજની વાસરે ભુગત્યાં વનમાં જઈને બ્રષ્ટજો ૪

આ અવસર પણ જગમાં જીવેરે બહુ દુખીયા સોકો દેખાયજો
 જોછા દુખથી સું અતીસે રવેરે મહા દુઃખ પડતાં કેમ ખમાયજો ૫

જોઈને સકટ જોઈ પડેરે છોટાને દુખ છોટું છેકજો
 જોભને પૂખીલા બહુ ખમવા પડેરે વળીને વાગે ખીલો એકજો ૬

પાપ તણાં ફળ પીડા પીમીએરે સુકૃતનાં ફળ સુખ સહ ડામજો
 એમ દેરાળ્યું અંતર જામીયેરે દલથી કેછે દલપતરામજો ૭

ભજન ૨૩ સું

હેત કરીવે હરીજન સાથે નાથે આતન દીધુંજી
 માયામાં મુંઝાણો મુરખ તેં શું સુકીત કીધુંજી ૧
 કાયા માયા કુટુંબ કામની અંતે નહી કોષ તારુંજી
 દાન દયાને હરીની સેવા હાથે કીધું વારજી ૨
 અકૃત આ તન કષ્ટે કીધા પીધા વીખના પ્યાલાજી
 હધ્યા કુટા હેત કરીને ગાયા નહી નંદલાલાજી ૩
 ભવમાં ભેળું સહ થયું છે સુખ દુખ લેવા દેવાજી
 જુઠી બાજી જગત તણી તે અંતે નહીરે કેવાજી ૪
 જ્યા તેતો સરવે જવાના રંકે રાય ને રાણાજી
 અવીનાશી પ્રભુ એક અખંડીત ગુણાતીત ગોપાલાજી ૫
 કર સંતસંગ અંગ હોય નીરમલ રંગ રૂદામાં લાગેજી
 કહે લખીરામ રામ ભજતો ભવતો દેરો ભાંગેજી ૬

ભજન ૨૪ સું

પ્રભુ ભજ્યા વીન ગાફલ પ્રાણી એમજ ઉમર ખોધજી
 મેડી મંદીર માલ ખજના કામ ન આવે કોધજી ૧

માયા માયા કરતો મુરખ ત્રણામાં તણાણેજી
 લોકતણીને લગ્ન લઈને કાટે બાંધ્યો પાણેજી ૨
 ઊંચે કુળ અવતાર લઈને તેં સું સાહે કીધુંજી
 લખ ચોતારી કૃષ્ણ લગઈ તાણી માથે લીધુંજી ૩
 જીવનજી કાંધ જતન ન કીધું મન ગાયામા મોહ્યુંજી
 રાત દીવશ તતપર થઈ રળીયો કાલું નીર વડોવ્યુજી ૪
 લોક કુટુંબમાં મોટો થાવા કામ યગાડ્યું તાંજી
 અજ્ઞાનદ કહેરે પ્રાણી હજી સમન્દતો સાંજી ૫

ભજન ૨૫ મું

તારા મનમાં જાણેછે મરવું નથીરે એવો નીરવ્યે કર્યો નીરધાર
 તેમાં ભુલી ગયો ભગવાનનેરે—ટેક
 ધન દોલત નારીને ઘણા દીકરાંરે ખેતી વાડી ઘોડીને ધરખાર ૧
 મેડી મંદીર ઝરખાને માળીયારે સુખદાયક સુવાની સેજ ૨
 ગાદી તકીઆને ગાલ મથુરીયારે અતી આડ કરે છે એજ ૩
 નીચું કાંધ કરી નમતો નથીરે એવું સાધુ સંગાતે અભીમાન ૪
 વનમાળી મોહનજીની મુરતીરે તેની સાથે ન લાગેલ તાન ૫
 પાપ અનેક જન્મના આવી નડ્યારે તારી મતી મલીન થઈ મંદ ૬
 દેવાનંદનાં વહાલાને વીસરી ગયોરે તારેગળે પડ્યો જમ દંદ ૭

ભજન ૨૬ મું

તારે માથે નગારા વાગે મોતનારે નથી એક વડીતો નીરધાર
 તોય જાણ્યા નહી જુગદીશનરે—ટેક
 મોઢા રાજ મેલાને મરી ગયારે જોતે જાતા ન લાગી વાર ૧
 તાંદ્રે જોયન ગયું જળ સારતુંરે માથે કાળા મટી ગયા ક્રેશ ૨
 અંતઃકાળે એવાને જમ આવીયારે તેનો ભાળી ભયંકર વેશ ૩
 રોમ કોટી વીધુ તણી વેદનારે દુખ પામ્યો! તું દેવના ચોર ૪
 સગા સ્વાર્થી! મળ્યાં સહ હુટવારે તેનું જરાએ ન ચાલે જોર ૫
 જીભ ટુંકી પડીને તુટી નાડીઓરે થયુ દેહ તજ્યાનું તત્કાળ ૬
 દેવાનંદ કહે નવ જાણ્યા નાયનેરે મળ્યો મનુષ્યાદેહ વીશાળ ૭

ભજન ૨૭ મું

શાને માટે ભજતો નથી સેહેજે સીતારામરે—ટેક
 ચારે તારી કાચો કાચા હાડકાને ચામરે
 તેમાં તે શું મોહી રહ્યો ગાકલ ગુલામરે ૧
 પાંડવોની પ્રતીજ્ઞા પાળી દરોપતીના ચીરરે
 હુદામની વેળા વારી હુઘાર્યો પ્રહ્લાદરે ૨

રાવેણુ સરખા રાણા હતા એના રાગ્યા ધામરે
 સચાવક્ષ જેના પુત્ર હતા તેના નથી ઠેકાણા ધામરે ૩
 આગળનો તારે હુકમાઈ હતી ઘેર હતા ગુલામરે
 બાજુગરનો વાંદરો બાઈ ભરાવસે સલામરે ૪
 હિંચી મેડીને અગત્ય ઝડપા નીચાનીચા ધામરે
 છત્રપતીનો ચાલ્યા ગયા તેના નથી ઠેકાણા ધામરે ૫
 ધાઈહુલી ધન લેળું કાઢું દાટ્યા રહેશે દામરે
 બાપદાદા જેનાં મરી ગયા એના ખોળી કાઢોને નામરે ૬
 પાપની તો પાળો આંધી ધરમ નહી જગારરે
 કહે સવાનજ ઇ સાંભળો તમે બજી લીયો ભગવાનરે ૭

ભજન ૨૮ મું

અંધણી દુનીઆ હિંદે ઘેરાણી લોભે લેવાણી જાયરે
 આ પેટ ભર્યાના પાંપરામાં ગુણુ ગોવિંદના નવ ગાયરે-૮૬
 આજ ભજશું કાલ ભજશું વાપ વીત્યાં દશ વીશરે
 ઘડપણુ આવતાં વાર ન લાગી ડોલવા લાગ્યાં શીશરે ૧
 ભક્તિનો તુંને ખાવે નહી ને ધરમ ન આવે દાયરે
 તીરથ વ્રતની તેવડ ન પહોચી મરી ગયો મધરાતરે ૨

દશજ ઉઘ્યા વીજજ ઉઘ્યા ઘણાં ઉઘ્યા ગેમારે
કહે તુલસીનાસ જે નર જાગ્યા તે નર ઉતર્યા પારે ૩

ભજન ૨૯ મું

તારે માથે કોપી રહ્યો કાળે ઉંચ તને કેમ આવે—ટેક
પાણી પહેલા ખાંધી લેને પાળે ૧, આતો સ્વપ્ના જેવો સંસારે ૨
તારે માથે છે જમનો મારે ૩, અલ્યા એળે ખોયો અવતારે ૪
તારા મનનું ધારયું થશે ધુળે ૫, ચાર તોલાં છે મણમાં બુલે ૬
કરી આવ્યો છે ગર્ભમાં કાલે ૭, થોડા આવેલું થાય છે કથોલે ૮
કુળેતાંનેતાં આયુષ્ય ખુટી જાય ૯ તારા ડાપણમાં લાગી લાય ૧૦
હિં આવેલું ખુડશે જ્યાંજરે ૧૧ તારે કાળે કહે છે રૂપીરાજરે ૧૨

ભજન ૩૦ મું

આભાછેટમાં ખુડ્યું અધું અંગરે સાઈ થાય શીરીતે—ટેક
નથી નાયો ગેદાવરી ગંગરે ૧, દેવ મંદીરમાં નથી કયારી દીપરે ૨
નથી કરતો તું ટેલીયાની દીપરે ૩ નથી ચાપડી કરાવ્યાનો ચાલરે ૪
ખાવાતા કે મફતના માલરે ૫, દેવ દરશનનું નીત નથી નેમરે ૬
આખી પૃથ્વીનાં વેરી લીધાં વેમરે ૭ નથી વાવરતો દેવની દશોંદરે ૮

કામ કરે છે ધણાં અશુધરે ૯ નથી કીધાં તીરથમાં દાનરે ૧૦
 નથી આલ્યાં અતીતોને માનરે ૧૧ ધન કાળે કરે છે અનીતરે ૧૨
 રૂપીરાજની રાખી ન રહે રીતરે સારું થાય શીરીતે

ભજન ૩૧ મું

જહાલો મારો સાચાનો સંગાથીરે, નેણે પ્રીત કીધી—ટેક
 જહાલાજી મારા પ્રથમ ધરવસું પ્રીત કીધી, (૨)
 તેને અવિચળ પદવી દીધીરે—નેણે પ્રીત કીધી.
 જહાલાજી મારા બળીને બોલાવી વાચા દીધી, (૨)
 ત્રણ ડગલાં પૃથ્વી લીધીરે—નેણે પ્રીત કીધી.
 જહાલાજી મારા ઉંડા તે જળમાં ગરજના કીધી, (૨)
 તેનો તરત ખખડું લાધીરે—નેણે પ્રીત કીધી.
 વાલાજી મારા સ્તુતિ પ્રલાદે કીધી
 સ્થંભ ફાડી રક્ષા કીધીરે—નેણે પ્રીત કીધી
 વાલાજી મારા નિદુરની ભાજી ખાધી
 તેને વચને ગુણુકા સાધીરે—નેણે પ્રીત કીધી
 વાલાજી મારા નરસીની હુંડી સીકારી
 એયા શ્રી હામોદર મોરારીરે—નેણે પ્રીત કીધી

વહાલાજી મારા વૃંદા તે વનના વાસી, (૨)
એમ બોલ્યા જીવણ દાસીરે—જેણે પ્રીત કીધી.

ભજન ૩૨ મું

મુંને ધડી નથી વિસરતા રામ હરીવર સંકટ હરતા—ટેક
વહાલાજી મારા કરપર ગોવરધન ધારયો (૨)
વહાલે વ્રજનો દેશ ઉગારયો રામ—હરિવર૦
વહાલાજી મારા કાળોનાગે તે ફંદ કીધો (૨)
લટકાગે નાથી દીધો રામ—હરિવર૦
વહાલાજી મારા કંસ હતો બહુ અહંકારી (૨)
મોહનજીએ નાખ્યો મારી રામ—હરિવર૦
વહાલાજી મારા મુષ્ટિક તંદુલ સુદામાના લોધા (૨)
એના મહેલ કનકના કીધા રામ—હરિવર૦
વહાલાજી મારા કુખ્જનનું અંદન લોધું (૨)
એને રૂપ અનુપમ દીધું રામ—હરિવર૦
વહાલાજી મારા પંચાળી સભામાં પોકારે (૨)
ચીર પુરયા પુરણ મુરારિ રામ—હરિવર૦
વહાલાજી મારા ભવરે સાગરના છો તારા (૨)
પીંગળના પરાણુજ પ્યારા રામ—હરિવર૦

ભજન ૩૩ મું

હરીને ભજનાં હજી કોઈનો લાજ, જતાં નથી જાણીરે,
 જેની સુરતી શામળીયા સાથ, વહે વેદ વાણીરે—ટેક
 વહાસં ઉગારયો પ્રલ્હાદ, હિરણ્યકશ્યપુ મારયોરે (૨)
 વિભીષણને આપ્યું રાજ્ય, રાવણને સંહારયોરે-હરીને
 વહાલે નરનાંહ મેતાનો હાર, હાથોહાય આપ્યો રે (૨)
 ધૃતને આપ્યું અવિચળ રાજ, પોતાનો કરી સ્થાપ્યોરે-હરીને
 વહાલે મીરાં તે બાધના ઝેર, હળાહળ પીધારે (૨)
 પાંચાળોના પુત્ર્યાં ચોર, પાંડવ કાંમ કીધારે-હરીને
 આવો હરી ભજવાનો લ્હાવો, ભજન કોઈ કરશે રે (૨)
 કર જાડી કહે પ્રેમજાદાસ, ભક્તોના દુઃખ હરશેરે-હરીને

ભજન ૩૪ મું

સદા સુખીયા જગતમાં સંત દુરીજન દુખીઆરે
 નાવે અકળામણનો અંત મુરખના મુખીઆરે—ટેક
 ભોગ લાગાને લાધો ભેખ એવું બોલે બાવારે
 હાથે પડીતી ગડબડ રેખ તેથી થયા આવારે ૧

તાલે વંતાને આંતરે ત્રાસ ધાખના ધનનીરે
 રખે થઈ જાસે નાણાંનો નાસ મહા વ્યાધી મનનેરે ૨
 રાવે રાત દીવસ મન રંક જુએ મન ભટકેરે
 ખડો પુરવ જનમનો વાંક ખરેખરો ખટકેરે ૩
 પરણેલા મનમાં પસતાય હવે સું કરીએરે
 વણુ પરણ્યા મનમાં મુંઝાય દોડકટ જેવા ફરીએ ૪
 સુવાસણીને ઘણીનો સંતાપ હુકમ કરી હારીરે
 વીધવાનાં પુરણુ પાપ ઊમર ઓસીયારીરે ૫
 પુત્રવંતી કુટે પેટ છકી ગયા છછયારે
 ક્યાં લગી કરું તારી વેઠ કારા મોના કછયારે ૬
 જેની રહીછે કુંવારી કુંખ તેતો ઢારે આંસુરે
 ખડો પુરવ જનમનો વાંક જનમ ગયો ફાંસુરે ૭
 સદા સુખીયા જગતમાં સંત પુરણુ પદ પામ્યારે
 રૂપી રાયની સમજ્યા શીખ તેહી સુખ જામ્યારે ૮

ભજન ૩૫ મું

ભાવે ભજતાં તે ત્રિભોવનનાથ શરમ તેમાં શાન્તી કરવીરે
 જ્ઞાસે રીઝવતાં વિશ્વનાથ શં

સેવે ખુદા બાળાને જેને જવાન શ૦
 ધનવાન અને વીઢવાન શ૦
 બજી ગયાછે જેને મોટા બુપ શ૦
 ધુરવ પ્રહ્લાદ રાજન! પુત્ર શ૦
 ઓધવ અકરને અંબરીખ શ૦
 રાગ ખટેવાંગ જનક પરીખ શ૦
 તજ્યું ભરતે જેને માટે રાજ શ૦
 મીરાંબાઈએ ન રાખીછે લાજ શ૦
 કર નેડી કહે દાસોનાદાસ શ૦
 અંતે જવુંછે પ્રભુજીનીપાસ શ૦
 કહેછે જાદવ નથી બૂરં કામ શ૦
 માવે ભજતાંતે શ્રી ભગવાન શ૦

ભજન ૩૬ મું

સાંભળને સીખામણુ મારી પાપી પ્રાણી અભાગી બેની
 સુખ મેલીને દુઃખના દાડા મરવા લેછે માગી બેની-ટેક
 માથા ઉપર મરણુ બમેછે ઓચીંતો લઈ લેશે બેની
 આંખેતો આંધારી બાંધી મોગમ માર દેશે બેની

સાત પેઢીનું સગું શાગવું કાઢ ન આવી અડશે બેની
 બેડાં બેડાં બેશે રોશે બળે લુટ્યા ધાડે બેની ૨
 મ્રાણુ ગયા તો કાઢ ન બળે સરવે પડ્યું રેશે બે ॥
 બહાજાં હશે તે વેરી થઇને કાઢે કાઢે કેશે બેની ૩
 શોધું શણું સાદુ ને કાંચળી કેરો કટકો બેની
 આઠ્યા મધ્યે એજ આવશે રેસે બાર ધબડકો બેની ૪
 શમસાન જઇને ખડકશે ગોરી બાંધશે ચણી બેની
 ગોડવણીતો ઘણી ગોડવશે બંધી કરશે ઘણી બેની ૫
 શોડતાણીને સુવાડશે ન હમ્યે મુખે હોળી બેની
 અગોઠે પરમ્મળસેને વાના બાંધશે આથ બે ॥ ૬
 કંચન સરખી કાયા ઉપર ભકકે હોળી બળશે બેની
 માત પીતાને દારા બધું બોળાવીને વળશે બેની ૭
 કાંગા રોળજ કરતાં કરતાં જઇને જળમાં નામે બેની
 પછેથી વા આવસે તેણે મણત ઉડી જશે બેના ૮
 મુવા પછે એથે દાડે કરીઆ કરવાની પેર બેના
 શવાયા દોઢાં કાઢીને નાત તેડસે ઘેર બેની ૯
 કરસે એની લાજ ધજતને તાર તારી શાયે બેની
 પુન્ય કીધું હશે તે પામીશ હેત સહીત નીજ હાથે બેની ૧૦

શ્રાધ સરાવી મગા સનેહી કરસે વળી મડાયું જેની
 ચોટે ચહોટે બેઠા હાંકે બહુ ખરચ્યાની ખડાઈ જેની ૧૧
 મયા ખાતે વાવરીયું ને રહ્યા ખાતે તે રહ્યું જેની
 દુખ લાગેતો વેલું લાગે કહેવું હતું તે કહ્યું જેની ૧૨
 આતું બાણી ચેતી ચાલો દુખ પામસો અંતે જેની
 કહે થોભણ સેવો હરો ગુરને સત્ય સગાંછે સંત જેની ૧૩

ભજન ૩૭ મું

સ્નેહ સહીત સારો શીખામણ કહું તે કાને ધરન્ને જેની
 નોજ પતી હીતકારી થઈને સેવા તેની કરન્ને જેની—ટેક
 સંપ સગામાં રાખી સહથી મન માયાણુ કરવું જેની
 લોભ મોહ મદ મત્સર મેલી મરણ પણું સંઘરવું જેની ૧
 નહી નીતીને અગગી કરવી પ્રીતી કરો સુખ પંથે જેની
 હોંસ ધરી હૃદયમાં ઝાઝી કરો વતાવ્યું કથે જેની ૨
 પતિ તમારા પ્રાણુ ખરેખર એજ સદા સુખકારી જેની
 એજ તમારું તન મન ધન છે રૂઢે જીવો વીચારો જેની ૩
 કલેશ ન લેશ કદી પણ કરીયે ઠરીએ નીજને હામે જેની
 સાસુ સ્વમુરની સેવા કરન્ને જેમ સદા સુખ જામે જેની ૪

કદી કારણથી કોપ કરેજો કંઈ તમારે માથે બેની
 તો પરશન કરવાને તેને વીનય કરો બેય હાથે બેની ૫
 ક્ષણ બંધુર આ દેહ ધરીને કરી લીયો શુભ કામ બેની
 દયા ધરમને રાખી દીલમાં સમરી લીયો રામ નામ બેની ૬
 કામકાજ સહુ ધરનું કરવું ડરવું દુરગુણ દેખી બેની
 જીવ માત્રની દયા રાખો આપ સમાને લેખી બેની ૭
 વીશ્વેશ્વર ધનુષ્યનો પાસે કરજોડીને જાઓ બેની
 હે પ્રભુ તું પાર ઉતારે અતે બેસી સાચો બેની ૮
 દીન જનોને દુખ ન દહએ મેણા મારો મુખથી બેની
 બળતાંનેતો ઓલવીએને વચન કહી વળી મુખથી બેની ૯
 આપણના હાથમાં સમજવા સુખ દુખ જે જે વીતે બેની
 જેવું વાળ્યું તેવું લણ્યું સંસારતણી એ રાતે બેની ૧૦
 ઉદાસી ધર્મીવીસે નહી ધરવી કરવી નહી કદી હાંસી બેની
 હેત ધરીને હરીને મળતાં મુક્તિ પદવી પાસી બેની ૧૧
 નનાંએ હરો ગુરુ સંતને બાવે નીસદીન રહીએ રાજ બેની
 સંત સંગતછે જગમાં તરવા બેસી ન રહીએ લાજ બેની ૧૨
 ભગતી વીના છે આ ભવસાગર સુન્ય ખરેખર રાખ બેની
 આંખ ઉઘાડી જોતાં સરવનાં હરદે પુરસે સાખ બેની ૧૩

આ જગમાંથી ચાલો ડરતા કરતાં કારજ આપણું બેની
આવો અવસર ફેર ન આવે કંચન કાયા અપણા બેની ૧૪
શીખામણ એ દીધી સહને રૂદા મધ્યે ધરવા બેની
કેશવ આ ભવસાગર ભારે પરમ સુખેથી તરવા બેની ૧૫

ભજન ૩૮ મું

સખી આનંદ રાખોને અંગેરે આવો નહી વીસરીએ સત સંગેરે-
સત સંગછે સુખનું ધામરે ત્યાં જઈને ભજોને શ્રી રામરે ૧
આતો રામ ભજનનું છે ટાણું રે તેમાં શું રે બેઠો છે નાણું રે ૨
હરતાં હરતાં રામ નામ લીજેરે કોઈને કડવાં વચન નવ કીજેરે ૩
આંતો ચાર દીવસનીછે ચલકીરે લખીરામ ભજનનીછે લલકીરે ૪

ભજન ૩૯ મું

આ જુગમાં કોઈ નથી કેનું માટે દુખ ધરોછો શેનું
હજી સમજી લેતો સાફ હવે માન મુરખ મન માફ-ટેક
હરી જન યઈ હરી હરી કેન્ને ધન હોયતો હાથે દેન્ને
જેથી કાજ સુધરસે તાફે હવે માન મુરખ મન માફ ૧

મુત વીત બાંધવને દારા એનો કેવા માત્ર વીચારા
 માટે રામ ભજીને રીતે સત સંગ કરીને પ્રીતે
 માયા મુકતછે ખાઈ હવે માન ૨
 બધો ભવ ભટકીને આવ્યો નર દેહ ધરી સું કાવ્યો
 તે સાર તરતું તપ જોયું હરી ચરણમાં ચીત ન પ્રીયું
 તારાં કૃત કેટલાક સંભારું હવે માન ૩
 આ બાળ ગરની બાળ તે જોઈને શું થયો રાજી
 આ અવસર જય અભાગી મુરખ જોયું નહીં જાગી
 ભખીરામ રામ પરવારી હવે માન ૪

ભજન ૪૦ મું

રે મનખા અવતાર કેરે સાધન તેં સું કરયું
 અનેક ઠેકાણે આથડયોરે લખ ચોરાસી વાર
 પામ્યો ઊતમ દેહરે રે મનખા અવતાર ૧
 ઊદરમાં જીવો રહ્યોરે દોયધા દશમાશ
 સંકટ વેરાયે પ્રભુ સાંભરયારે સુમર્યા શ્રી રામ ૨
 ઊદરમાંથી અવતરયોરે વીસરી ગઇ વાત
 ઉત્તર ઉતાં કરો રીઘોરે વાલી પોતાની માત ૩

- ભાવે કરી ભણાવીયોરે વરસ થયાંછે ખાર
પનરમેં પરણાવીઓરે માંડ્યો સંસાર ૪
- વીશેતો વીવેક સાંભર્યોરે પુરણ થયાં પચીસ
સુમરણુ તો સુઝે નહીરે વીસરીયા જુમદીશ ૫
- ત્રીસેતો તેને સમેરે બાળક થયાં બે ચાર
પાંત્રોશમાં પરણાવવારે મન કરે વીચાર ૬
- ચાલીશમાં ચીંતા પડીરે મન માને નહી કેળુ
અરધી તેં આયુસ એમ ખોધરે તોય સાપડ્યું નહી ધન ૭
- પીસતાલીસમાં પીલાઇ ગયોરે પુરણુ થયાં પચાસ
વનમાં તો બેસી રહ્યોરે ઉગર્યાની સી આસ ૮
- સાઠે તો નવ સુજીડરે ધણુ માયાનું જોર
ભારું હટું તેતો ત્યાં રહ્યુંરે થયો રામનો ચોર ૯
- બાંધી ચુંધીને જોભો કર્યોરે લઈ જમને કુવાર
જેખાં લીધાં રાઈ રાઈનાંરે ત્યાં થયો ખુવાર ૧૦
- ધરમ રાજાએ પુછીયુંરે ન્યા અન્યાયનો પેર
દેહ ધરીને પ્રાણી સું કર્યુંરે ઉગર્યાની સી મેર ૧૧
- ગાય સીખેને સુણે સાંભરેરે જોનો વધકુંડ વાસ
નો ગાયને નિંદા કરેરે જાસે જમને પાસ ૧૨

ભજન ૪૧ મું

મુખડાની માયા મુને લાગીરે મોહન તારા

મુખડાની માયા મુને લાગીરે—૮૬

મુખડું મેં જોયું તારું સરવે જુગ થયું ખારું
તેથી મનરેછે ન્યારું ન્યારુંરે ૧

સંસારનું સુખ એવું ઝાઝવાના નીર જેવું
તેને અમે તુછ કરી માન્યુરે ૨

સંસારનું સુખ કાચું પરણી રંડાવું પાછું
તેને ઘરે સીદ અમે જઈએરે ૩

પરણું તો પ્રીતમ પ્યારો અંખંડ સહભાગ્ય મારો
રડાવાનો ભે મઠાડયોરે ૪

મીરાંબાઈ બલીહારી મુને એક આશા તારી
પાર ઉતારો ગીરધારીરે ૫

ભજન ૪૨ મું

સુરે કરવું છે રાણા સુરે કરવું છેરે
હીરા માણિકને મારે સુરે કરવું છે—૮૭

- મેડીને મોક્ષાતું રાણા કામ નહ આવે મારે
ચોડે ચોક્કડે બેસી મારે ફરવું છે ૧
- હીરને ચીર રાણા કામ નહ આવે મારે
બગવી ચાદર ચોઢી મારે ફરવું છે ૨
- નવસરા હાર રાણા કામ નહ આવે મારે
માળા કંઠી પેરી મારે ફરવું છે ૩
- બાધ મીરાં ગાય પ્રભુ ગિરધરનાં ગુણ વાલા
વરતો વીઠલને હવે મારે વરવું છે ૪

ભજન ૪૩ મું

- મારો હંસલો નાનોને દેવળ જીનુંતો થયું
જીનુંતો થમુંરે પાંજર પડ્યું તો રહ્યુંરે-ટેક
કુડી કુડી કાયા રામા જીઠી જીઠી માયારે
કુડા તો દિલાસા અમને દધ તો ગયોરે ૧
- આરે કાયાની સાથે પ્રીતું બંધાણી રામા
પડી ગયા દાંત રેખું પડ્યું તો રહ્યુંરે ૨
- કાયાનો ગઢ હંસા ડોલવાને ભાગ્યોરે
હીડી ગયો હંસ પાંજર પડ્યું તો રહ્યુંરે ૩

બાપ મીરાં ગાય પ્રભુ ગીરધરના ગુણ વાલા
છેલી બાકીના રામે રામરે

૪

ભજન ૪૪ મું

ગોકળીયું નાનું ગામડીયું શા માટે આવે સ્યામ—ટેક
પ્રથમ વીહારી પ્રભુ ધેનુંહતી પ્યારી હવેતો વીસારા દીધું નંદજીનું ગામ ૧
મથુરાની અંદર મણીમય મંદીર ધુળથી રચેલાં એવા કેમ ગમે ધામ ૨
કુબ્જ નારી કામલુગારી તેનાથી ભોભણા લુલી ગયાછો તમામ ૩
કહેકવીપીંગળ મુરતીમંગળ મારામનમાંવસેતો ખીજું શું છે હવેકામ ૪

ભજન ૪૫ મું

શામળીયા છોડી દેશે હવે કુબ્જનો સંગ
મથુરાવાસી કંસની દાસીરે રસીયાજી તેની સાથે
કેવી રીતે લાગ્યો રંગ શામ
નહી મરમાળું નહી લટકાળું અણુધાટાળું ને કાળું
એવું શું રૂપાળું અંગ શામ
અવગુંજી વાળી અતી ધરશાળીરે તેની સાથે વાતું કરતાં
કેમ આવે છે ઉમંગ શામ

શ્રી હરિ શાસ્ત્રા યજ્ઞને લોભાશુરે પોગળસી કહે
પુરવ જનમને! ભાગે છે પ્રશંગ શામળીયાં

ભજન ૪૬ મું

કહેણું શું હવે તમને કાના નંદ કુંવર નથી નાનારે-ટેક
પેલી અમશું પ્રીત કરીને હરિ ગયા છે મનડાં હરીને
વાલો બેઠા કુખજથી વરીને ફેરો નાળ્યા ફરીનેરે ૧
જો જાણ્યા હોત તમને આવા જુગજીવન દેત નહી કદીજવા
બોટાબોટા સોગન ખાવા તમને ઘટે નહી માવારે ૨
દુખડાં દીયો છે મધના દાણી હાંસીને વળી યજ્ઞ છે હાંસી
અલખેલી રાધા અકળાણી તજી દીધાં અન પાંચુરે ૩
પોંગળ કહે હવે નાથ પધારો સેવા બાળપણાંની સંભારો
ત્રીકમ ભવસાગરથી તારો બેડો પાર ઉતારોરે ૪

ભજન ૪૭ મું

કાનુડો દધનેગયો બેખરે મયારણુ અમને ધુતારો દધને મયોબેખ-
મોરરે મુંગટ માથે છત્ર ખીરાળે દાંતમાં સોના ફેરી રેખરે ૧
વનરાતે વનમાં વાલે રાસ રચ્યો છે સેળસેળાપીમાં કાનો છેલરે ૨

મેંરે જાણ્યુરે કાનો જન્મ સંગાતી લખેલ છડી કેશ લેખરે ૩
આ કાંઠે ગંગાવાલા ઓલેકાંઠે જમુનાં વચમાંરેલ્યાંછે એકાએકરે ૪
બાઇમીરાં ગાય પ્રભુ ગીરધરનાગુણવાલા તમારાભજનની મારેટેક ૫

ભજન ૪૮ મું

ગોપી ચાલીરે વનરા વનની વાટે કાનો ઉભાછે જમુનાના ઘાટે-ટેક
આડા આવી ઉભા વનમાળી ગોપી મધ વેંચવાને ચાલીરે
નમ જવા દઉંરે દાણુ લીધા વીના તુજને
તારી મટુકી આલને મુજને ૧
ગોપી બોલેછે જોખન ધનમાંરે આજ મળી છે એકલી વનમાંરે
ગોવાળારે ગાયું ચારે ગીરધારી
ભુડી જાત આચરની તમારી ૨
કાના રીશ ન કરશે વાહારે હું આલીસ મોહન માળારે
અમે અમળારે વાહા તમે બહુનામી
છા કાસ વીકલનાં સ્વામીરે ૩

ભજન ૪૯ મું

વાટ જુવેછે મીરાં રાંકડી ઉભીઉભી વાટ જુવેછે મીરાં રાંકડી-ટેક
મુનીવરના સ્વામી મારેમોક્ષે પધારેને સેવાકરશું અમેદીનરાતડીરે ૧

કુલનાંતે હારને કુલનાં ગજરા કુલ તોડીને કુલ પાંખડીરે ૨
 પય પકવાન વાલા મીઠાઇને મેવારે ઘેવર જલેખી તલપાપડીરે ૩
 લવીંગ સોપારીને પાંનના ખીડારે એલચો દાણાને તજપાંખડીરે ૪
 સાવ સોનાના સોગડડા ઢાલ્યાંરે રમવા આવોતો જય રાતડીરે ૫
 આઘ મીરાં ગાય પ્રભુ ગિરધરના ગુણુ જોતાં ઠરેછે મારી આંખડીરે ૬

ભજન ૫૦ મું

ખલિહારી રસીયા ગિરધારી સુંદર શ્યામ
 હો તજી અમને મથુરાના વાસી આવોન બનયેજી—ટેક
 પાંસલડી વાગી એમ ભણુકારા વાગે છે
 જુજવાટ લાગે હવે ખારી સુંદર૦
 જુદાવન ફેરી શોભા તમ વિણુ અમનેતો
 આંખે દીડી લાગે નવ સારી સુંદર૦
 જમુનાંતે કાંદો આજે ખાવાને દોડે કાંધ
 અકળાવી દેછે અમને મારી સુંદર૦
 જોવરધન તોલ્યો તમે ટચલી આંગળીએને
 અમપર ધાયેઈ ગિરધારી સુંદર૦

ભજન ૫૧ મું

- હાટડીએ કેમ રેવાસે ભાઈ આજ રામની રજા નહ
 રામની રજા નહ ત્યારે મારી કાયાને સુએ કાંઈ—ટેક
 ખેસવા સાર હાટ બનાવ્યા ખુબ રચાવ્યા માંઈ
 તેડા આવ્યા જમરાયના ત્યારે હાટડી સુની થઈ ૧
- જિયારે મંદીર અગડ ધડુકે પોઢતા પલંગ માંઈ
 ચમર ઢોળાંનાને આણુંજ ફરતી તે નર ગયા છે વઈ ૨
- નવમહને ઢોલીએ બાંધ્યા કેદીએ મરણુ નહ
 દશ મસ્તકને વીસ ભુજાએ રાનાણુ ગયો છે વઈ ૩
- પ્રેમાનંદકે પ્રગટ મળીઆ નાયની મોખત થઈ
 હરી ભજ્યા વિણુ ઉમર આખી એમજ ખોઈ દઈ ૪

ભજન ૫૨ મું

- કાયા પુછે આ જીવને જીવતારે મારે સેની સગાઈ
 કાયાનો ઉમરો ઉડીને જાસે સંસારની કુડો સગાઈ
 અભીમાન છોડી મેલોને મારા ભાઈ—ટેક
 મોટા તે મોટા વઈદ તેડાવી ખેસાડે ઓરડા માંઈ
 મોટા મોટા વઈદા એમ કહે છે ઉડી ગયા મોટેરા સાંઈ ૧

સાડાને જણુ ગજ મસર મંગાવી તેમાં ઢંકાવે આની દેહી
ચાર જણુ યજ્ઞને ઉપાડી જસે સમસાણુ મુઘી સગાધ ૨
ધરનાને માણસ ધરમાં રાવેને બારે રાવે લોક લાધ
છુટે છુટે છેડે એની માતાજી રાવે રાવેછે એનને બાધ ૩
ગાડું ભરીને લાકડા મંગાવે તેમાં ધખાવે એની દેધ
વલભના સ્વામી એમ કહેછે રાવે એને રામની દોહાધ ૪

ભજન ૫૩ મું

કાચી કાયાનેા ગરવન કરીએ જાતા નહ સાગે વારે
મન પંખીડા મત પડે આ પાંજરે સંસાર માયા જાળછે-ટેક
રાજાને ધીરે હાથીને ઘોડા નગારા નીશાણુએ
એક દીવશતેા એવું હશે ત્યારે મસાણુ મેલાણુરે ૧
વાંઝીઆને ધરે નગારાં વાગે જાણુ અવતરયાં બાજરે
બાજ હતાં તે વયા ગયાં પછે રહ્યેા આજ પંખાજરે ૨
ભરયા સરોવર છત્રી વરયાને તોય ન આંધી પાજરે
નીર હતાં તે વયાં ગયાં પછે હાથ ધસે સુંયામરે
એકને સુવા સાદડી ખીજાને હોડિાળા ખાદરે
ત્રીજે પોદતેા પાલખી ચોથાને દોળતાં વાઘરે

જનમ રોસે એની જનેતા ને એની રોસે બારે માસરે
ત્રીયા રોસે એની તેર દાડા ગોતંતાં ધર વાસરે ૫

ભજન ૫૪ મું

જિયા મંદીર નીચા મળીઆં સુતો સોડજ ઠાંસીજ
કાઢો કાઢોરે એને સહ કહે જણે જનમ્યોજ નોતોજ—ટેક
સોજરે વરસતી સુંદરી ઊભી ટગમગ જીવેજ
આસુડે ભીંજે એનો કંચવો એના સ્વારથને રોવેજ ૧
વાલાંરે વાલાંરે એને સહ કહે વાલાં વોળાવીને વળીયાજ
વાલાં વનસ્પતીનાં લાકડાં સાથે બેળાં બળીયાજ ૨
નથીરે તપુંને નથી તુંબડું નથી ઉતરાનો આરોજ
ગુરને સરણે અખાઈ મણે પ્રભુ પાર ઉતારોજ ૩

ભજન ૫૫ મું

ન વીસારીએરે ફંડા ફદીઆમાંથી રામ ન વીસારીએ—ટેક
હરતાં ને વળી ફરતાં પ્રાણી કરતાં ધરનાં કામ
હરીગુણ ગાંતાં જીમડી તારે સું બેસેછે દામ ૧

ચરણ આલ્યાં તુને ચાલવા પ્રાણી કયા સાંભળવા કાન	
તેણ આલ્યાં નીરખવા ઓળખવા સુંદીર સ્યામ	૨
મુખનું ખેલી સહજે પ્રાણી દુખનું નયાં કોઈ	
દુખ પડે દયાળજી વાલો હરી કરે તે હોય	૩
રામજી રામજી સહ જપેરે જ્યારે પડે બીડ	
ત્રાગડે ત્રાગડે પુરીયા જેમ દરોપતીના ચીર	૪
આઠ પહોરને ચોસઠ ધડી તું લે હરીનું નામ	
જમ્યા પછી જીભડી તારે સુંજે ખીન્નું કામ	૫
માન સીખામણ દહિયું પ્રાણી રખે રાખીશ ભુવ	
મહા પદારથ મનખો પાની પામ્યા મોંધે મુલ	૬
સુર સ્યામ કહે સાંભળો પ્રાણી નરનારી દયો કાન	
અરધે વચને આવીઆં જેમ ગુણકાને વેમાન	૭

ભજન પદ સું

મનનું સમરણ કર હરીનાં એક દીન હોવેગા મરણાં
કાયા તેરી કદમકી છાયા ભરોસા મત કરનાં ભાયા
પવનસે પવન ગયા આત્મી પોંજરા પડ્યા રક્ષા ખાલી—ટેક

- બાપ બેટાને દીકરી કે ઘરમાં પદગણી સ્ત્રી
 બાણેજ બત્રીજ બાયાં મરણ સંગે કોઈ નહીં આયા ૧
 હાથી ઘોડાને પાલખી કે સંગે અશ્વારી ચાલતી
 નગારાં નીસાણે ધાયા મરણ સંગે કોઈ નહીં આયા ૨
 ગાદી તકયા પર બેસતાં કે સેજ પલંગ પર ચોઢતાં
 ખાણું સાકરકા ખાયા મરણ સંગે ૩
 લંપટ ઝંપટકી લુડીઆ કે ચલતી પૈસેકી હુંડીઆ
 ઉસીકા પાર નહીં પાયા મરણ સંગે ૪
 ગાવે નર સધયો બંકડો કે જાકો જંગલમેં ઝુપડો
 કરણી પોતાની પાયા મરણ સંગે કોઈ નહીં આયા ૫

જનન ૫૭ મું

મન માયાનાં કરનારાં નરા જોને તપાસી તારી કાયા
 પુછી જોને પંડીત પુરાણારે કોઈના અમર લેખ લખાયા-ટેક
 કાગળે કાયા માટીની માયા માટીના જેલ બનાયા
 સાચા તો સમજી અલગ થયા પણ બાળક ખીચારા લખાયારે ૬

લાખોની પાંખો ગદછે વીખાઇ જેની મુછપર લીંબુ ઠરાયા
કાળના કુવાડાથી કોણુ અચ્યું છે ભણે રંક કે હોય મહારામારે ૨
સધ્યાના જેવા રંગ સોનેરી વાંઝયાને લાડ લડાયા
જોખન ને તન ધન તેવાં સમજવા પાંણી માના પડછાયારે ૩

ભજન ૫૮ મું

સદા સંસારમા સુખ દુખ સરખાં માની લઇએ
રાખે જેવી રીતે રામ રંગ તેવી રીતે રાખે—ટેક
સાખી—કાયા કાચો કુંભછે જીવ મુસાફર પાસ
તારો ત્યાં લગી જાણુજે જ્યાં લગી શ્વાસેશ્વાસ
દસાના ઢંગ રતુના રંગ સરખા માની લઇએ રાખે ૧
સાખી—પીપર પાન ખરતાં હંસી કુંપળીયાં
મુજ વીતી તુજ વીતસે ધીરી બાપડીયાં
સદા જેવીને તેવી નીત કોઈની નભતી ન જોઇએ
દસાના ઢંગ રતુના રંગ સરખા માની લઇએ રાખે ૨
સાખી—કદી મહોલાતો માળીયાં કે દીન છપરખાટ
એક દીન એવો આવસે લુખ્યાં નહી મળે ભાત
સદા જેવીને તેવી નીત કોઈની નભતી ન જોઇએ
દસાના ઢંગ રતુના રંગ સરખા માની લઇએ રાખે ૩

જનન ૫૯ મું

ભાવીના વ્યરથ જાયે થવાનું તેજ થાયે—ટેક
 સાખી—જનક સરીખા તાતને રામચંદ્ર ભરથાર
 તે જગદંબાને વહે આંખે આંસુ ધાર
 જન મીથ્યા શોક ભાવે પ્રભુને જેવું ભાવે
 ટળે ન તે કદાચે થવાનું તેજ થાયે ૧
 સાખી—નળના જેવો રાજવી તે પણ પામ્યો કષ્ટ
 સતી દમયંતી ત્યાગીને થયા રાજથી બ્રષ્ટ
 માન ધાતાને વરેલી તેની પણ નાં થયેલી
 એસે એસે દુખ પાયે થવાનું તેજ થાયે ૨

જનન ૬૦ મું

સમયર દુનીયામાં જનમીને સાધન સું કરયુંરે
 ધન્ય ધન્ય મીરાંનો અવતાર ભાવે ભજીસો નીરંજન નાયનેરે—ટેક
 બેનું સગુરે નથી કોઈ કોઈનુંરે માત પીતા મુત ખાંધવને ભરથાર
 ભાવે ભજીસો સીતાપતી શ્રી રામનેરે ૧
 સાખી:—ભગતીતો મીરાંએ કરી તજી રાણાનું રાજ
 એક ચીતે ભજ્યા હરી સંસાર કીધો ત્યાગ

બેનો રાણોજી ખડગ લઇ મારવા ગયારે

હરીએ મોરાં ખતાવી હજાર

૧

સાખી-ભગતીતો ધરવે કરી પાંચ વરસની માંચ

તપ લાગ્યું ત્રણ લોકમાં ઈંદ્રજ કોપીયા ત્યાંચ

બેનો સુરપતી વીધીને સરણે ગયારે

હરીએ ધરને આપ્યું અવીચલ રાજ

૨

સાખી-ભગતીતો પ્રહલાદે કરી પીતા કોપીઆ સીસ

સીસ માટે ભગતી કરી ન મુકયા જગદીશ

બેનો પીતાજીએ પરવત થી પછાડીઓરે

વાલે મારે અંતે પુર્યો સ્થંભમાં વાસ

૩

સાખી-ભગતીતો નરસમયે કરી તજી નાગરી નાત

એક ચીંતે લજ્યા હરી ન જોઇ જાત કે ભાત

બેનો મંડલીકરાજ ખડગ લઇ મારવા ગયારે

કેદારો છોડાવી લાગ્યા મધરાત

૪

સાખી-ભગતીતો ધણી દોયલી લવ સાગરની માંચ

ચેતસે તે નર ઉતરસે ગાફલ પડસે માંચ

બેનો રામ નામનું સાધન જેને હાથછેરે

તેને સ્વરગ જાતાં રોકે નહી કોઇ વાટ

૫

સાખી-ભગતી વર્ય ભગવાનછે પુરે મનની આસ
કર જોડી વલભ કહે જોજે શ્રી અવીનાસ
બેનો જન્મ મરણનું દુખ દુર થાયછેરે
વાલો સેજે ઉતારે ભવપાર ૬

૬૧

મળ્યો મનુષ્યા જનમ અવતાર માંડ કરીને
તેં મળ્યા નહીં ભગવાન હેતુ ધરીને
તેથી ખાશો જમના માર પેટ ભરીને
તો રામ નામ સંભાર—ટેક
ગછ પલ પાછી ફેર નહી આવે મુરખ મુંઢ જેમાર
ભવ સાગરની ભુલવણીમાં વીત ગયે જુગચાર ફેરા ફરીને ૧
જઠરા અગનીમાં જુગતે રાખ્યો નવ માસ નીરધાર
સ્તુતી કીધી અલખેલાની આરધ્યો અવતાર માયા મોહીને ૨
કળ જુગ કુડો રંગે રૂડો કેતાં ન આવે પાર
જપતપતીરથ કધુ ન કરીયાં એક નામ આધાર શ્રી કૃષ્ણ કહાને ૩
ગુરુ ગમ પાયો મનમે સાયો જુગતી કરી જદુરાય
ગંગાદાસકું જ્ઞાન બતાયો રામદાસ મહારાજ દયાકરીને
મળ્યો મનુષ્યા જનમ અવતાર માંડ કરીને ૪

૬૨

- મન કરીલે વીચાર જીવન થોડા
તારા હરી કથાની માંય કાનછે ખોડા
અંતે જનશેા જમ પુરી માંય જડસે જોડા
તેથી રામનામ સંભાર જીવન થોડા ૧
- મેાર મુગટ ધરયો શીર ઉપર દરપન કર મોખર
વેઢ વીઠીયું હાર ગજામાં ખુખ ધરયો શણગાર
પગમા ત્રોડા મન કરીલે ૨
- હસ્તી ઉપર કનક અંબાડી ખમાં કહે છડીદાર
રથ મીઆનાં જિંટ પાલખી કેતાં ન આવે પાર
તો ચડવા ધોડા મન કરીલે ૩
- લોભ ન ચુકે કામ ન મુકે ધર ધંધાની માંય
મુરખ મનતું કછુ ન ખુજે તીરથ ગવનની માંય
પાંવછે ખોડા મન કરીલે ૪
- સંસાર સાગર મહા જળ ભરીયો રામ નામકો ઝા
ગંગાદાસકું જ્ઞાન ખતાયો રામદાસ મહારાજ
ખરાતી વેળા મન કરીલે વીચાર જીવન થોડા

૬૩

કાયાછે ત્યાં સુધી કર સમરણ કીરતારનું રે—ટેક
જાતન કરયું જઠરામાં જોણે તારો દેહ રચ્યોછે તેણે
તેણે કામ કરયુંછે અતી ઉપકારનું રે ૧
પ્રસવ થયાં પહેલું પય કીધું માતાના સ્તનમાં રચી દીધું
તેણે કારણ સીધું તારા આહારનું રે ૨
કાન નેત્ર કીધાંછે કેવાં સરવે અંગ અમુલ્ય એવા
અંતઃકરણ કીધાંછે વિવિધ વિચારના રે ૩
દાંત દીધા તું ને ચાવણું ચાવવ અન્ન સરળયું ઉદર ભરવા
કર દીધા કારણ કરવા વહેવારનાં રે ૪
સુરદુરલભ મનુષ્યાદેહ પામી જાં પટ ન થવું લુણુ હરામી
છોટમ શરણ ગ્રહી લે સરજન હારનું રે ૫

૬૪

શાંતે રોજ વીચારો કમાણું સું અહીંરે સુતા મન મહીરે—ટેક
ખાવા પીવા પ્રભુએ દીધું તે માટે તે સું સું કીધું
એ ખાતું સરભર કીધું કે નહીરે ૧

પાપ રૂપ સું કરજ થયું છે તે માટે સું પુન્ય કીયું છે
 પુન્ય પાપમાં વધેલ સું બાકી અહીંરે ૨
 સ્યા માટે આ જગત તન દીધું તે માટે તેં સું સું કીધું
 વધ્યું ઘટ્યું સું ધાયું સું તે મહીરે ૩
 ભુલ સુકની માશી માંગી અનંત પતીને પાયે લાગી
 નીત્ય વીચારી સુવે તે થસે સુખીરે ૪

૬૫

વારી જાળી અલખેલા સરણે રાખજોરે—ટેક
 તીરથ વરતમે કાંઈ ન કીધાં પ્રેમ થકી મેં દાન ન દીધાં
 મેંતો ધન હુતીને લીધાં અવગુણ સાંખજોરે ૧
 ભાવ ધરી મેં ભગતી ન કીચી મોહન માળા હાથ ન લીધી
 મેંતો સાધુ સંતને દુબ્યા અવગુણ રાખજોરે ૨
 ઘણા દીવસ હું ભુત્તી ભટકી તોય સરણમાં નાહી અટકી
 જનમ મરણના બંધન હરી તમે ટાળજોરે ૩
 લખીરામના સ્વામી શામળીયા મહેર કરીને મુજને મળીયા
 મહુ સુખના સાગર લહેર નાખજોરે ૪

૬૬

મારી નાડ તમારે હાથે હરી સંભાળજેરે
 પ્યારા પોતાનાં જાણીને પ્રભુ પ્રત પાળજેરે—ટેક
 પથ્યા પંથ નથી સમજાતું હજ સદૃષ્ટ રેછે ઉભરાતું
 મને હસે સું થાતું ભુદર ભાળજેરે ૧
 અનાદી વધવ્ય આપછો સાચા કોઈ ઉપાય વીસે ન થી કાચ
 દીવસ રીયાછે ટાંચા વેળા વાળજેરે ૨
 વીરવેશ્વર સું હજી વીસારો બાજી હાથ છતાં સું હારો
 મહા મુંઝારો મારો નટવર ટાળજેરે ૩
 કેશવ હરી મારું સું થાસે ઘાણ વળ્યો સું ઘટ ઘેરાસે
 સાજ તમારી જાસે ભુદર ભાળજેરે ૪

૬૭

જો ગુરુનું જ્ઞાન તારા રૂદામાં રહ્યું
 તારેતો અવીધ્યા મુજ કેમ નથી દહ્યું—ટેક
 મોહ દંભ દુવેશ કલેશ જો નથી દહ્યા
 ત્યારે સું જણાય તને સદગુર મળ્યા ૧

મહીન વાસનાંજ તારી નો નથી જતી	
ત્યારે તારી સાથી થાસે અંતે સદગતી	૨
અરકને અધારે એક કામ નાં મળે	
ચાચ જ્ઞાનનો અનીતી વેગળી પડે	૩
મહા માન માટે સુણો અંચતી કથા	
જ્ઞાનને વેરાગ વીના તે સહુ જ્યા	૪
નીતી પથે ચાલતાંજ મત્યનાં ચળે	
છોટમ એવા સાધુનેજ શ્રી પ્રભુ મળે	૫

૬૮

કંડી જાંધી વંડી અકત્ર સુધાનાં કરી	
ધરમ ધારણ કરતાં પુંજ પાપની ભરી—ટેક	
સુધ થવા સ્નાન સોચ આચરે ખરે	
કરોધછે અંગાળ તેનો નાં થયો પરો	૧
સપથ ખાય ધરમનાં તું કંડી કર અહી	
આચરે અનીતી ઓથે ધરમને રહી	૨
પંથનો તું વાદ કરે અન્ય થી અટે	
તું તે! તારૂં ભુલ્યો જ્ઞાન તેહનાં જડે	૩

ચારી જારી કપટ દંભ દુષ્ટતા ધણી
 બાલ તીવ્રક તાંણી ખેડો સાધુ સોજાણી
 કપટ ધુરત ભેખ કલીકાળમાં ધણા
 છોટમ જેવા ગુરુ તેવા સીધ્ય તે તણાં

૪

૫

૬૯

લેહ લગાડી રામને જપો જાવું છે મરી
 જાવું છે મરારે કાયા જાણે પડી—ટક
 ધણે કપટે પોંડ બંધાણો ગરબમાં ધરી
 માંડ કરોને મનખો પામ્યો ચોરાશી ફરી
 ઉંચા મંદીર માળીયાં તારા રહેશેરે પડી
 આવી રૂડી મનખાદેહ તારો ધુળમાં ઢળી
 તેડા આવ્યા જમરાયના જાવું કળની ધડી
 જમ આવ્યે તાર જોર નહીં ચાલે બાંધશે જડી
 સગા સરવે વીટીને ખેડાં મરણની ધડી
 કાઢો કાઢો સહ કહે એને રોકામાં ધડી
 સંતની સેવા હરીની લક્ષ્મિ વાતછે ખરી
 શ્રીહરિ કહે રઘુવોર સમરો જાણો તરી

૧

૨

૩

૪

૫

૭૦

કારવ પાંડવ જુગટે રમ્યા પાંડવ ગીયાછે પ્રથવી હારી
હસ્તીને ઘોડા માલ ખજના દરોપદી નારી—ટેક
સતી તણું મુખ જોઇ કરીને મહાપતી મનમાં હસ્યો
આવા સુંદીર શોહામણું દેખી દીલમાં ખુસ્યો ૧
આવો બાબી હવે અમારા થયાં આવી મારે જોરભે બેસો
પાંચ પાંડવ ગયા પૃથ્વી હારી કેને જમ કેસો ૨
ફટ ભુંડા ફટ પાપીઆ આવું સીદને બક્યો
કારવ કુળ તારું ઉજડ થાસે દીવસ છે વાંકો ૩
તારેરે જોરે બેસવાને ઈચ્છે છે સદા
એક બાણ અરજીનતુ ખીજી ભીમની ગદા ૪
એટલે પાપીને રીસ ચડી એની ધરા તો ધગી
ચોટલો ઝાલીને લાવું સભામાં કહું તુને છતી ૫
સતીનાં મનમાં વીચાર થયો દુરીજન દેખસે ચેરો
લાખ ટકાની લાજ પ્રભુ મારી રાખશે ખરો ૬
કારવ તાંણે પાંખડીને રૂપી પામે ત્રાસ
સુરજ રથ ખેંચીઆ ત્રાહે ત્રાહે દીનાનાથ ૭

સતીતાણું દુઃખ જોઈ કરીને આવ્યા શ્રી હરિ
 પક્ષમાં એક પધારીયા વાલો મારો ગરૂડે ચડી ૮
 અંતરજામી અંતરમાં વસ્યા એને કોઈ ન દેખે
 ચોર સભામાં પુરીઆં વાલા નવ રીયાં જોખે ૯
 અનાથુંના નાથ વાલો મારો અપંગનાં આધાર
 શહેર દીલીનાં ચોકમાં રાખી દરોપતીની લાજ ૧૦
 મનનાં કંઈ મોતીડાને તનનાં કંઈ કુલ
 દાસ દયાની વીનતી પ્રભુ કરોને કમુલ ૧૧

૭૧

લેને લેને લાવ જીવને જોતાં નવ જડે
 જોતાં નવ જડે જીવને જોલ્યા નહી મળે—ટેક
 કસ્તુરીને કેવડો લઈ તેલમાં તળે
 આવો રડો મનખો મેલી ભુતમાં ભળે ૧
 મોતી સરખો દાણો લઈને ધંટીમાં દળે
 આવળીયાનું કુંભીજ વાવે આંખો નહી રળે ૨
 સંત જોલાલ્યે જોલતો નથી અભીમાનમાં ફરે
 જમ ધકે આગળ કરસે વેઠે ખારખરે ૩

માયા તુંને મીઠી લાગે સંતથી મળે
નીરભેરામ રામ ભજ્યાથી ચારાશી ટળે

૪

૭૨

કળ સુમરોગે રામ અળ તુમ કળ સુમરોગે રામ—ટેક
આય અચાનક કાળ ગ્રહેગે તળ તેરો કોન જમાન ૧
આરે કાયાનો ગરવ ન કરીએ અંતે થવાનીછે રાખ ૨
ધન દોલતને માલ ખમ્મના તેતો નહી આવે તારે કામ ૩
દાસ ધસાની હેતની અરજી ચરણે રાખોને ધનસ્યામ ૪

૭૩

ભજીલે મન ગોવિંદ કૃસ્ન હરી ભજીલે મન—ટેક
રામ કેતાં તારે દામ ન બેસે છુટત ના ગઠરી ૧
આરે કાયા તારી કાચની પુતળી પલમાં બસે પડી ૨
જે મુખેથી રામન ઉચરે તા મુખ ધુડ પડી ૩
સુર કહે તમે રામ ભજીલ્યો હરદમ એક બડી ૪

૭૪

સંસારીયામાં નથી આવવું પાછું—ટેક
 મન જાણે હું મેડી ચણાવું રેવાનું કાચું ૧
 જમની આગળ જોર ન આણે ફાટ્યું રેસે ડાચું ૨
 સગા કુટુંબી ટોળે વળીને વખતે કરે વાતું ૩
 આગળ પાછળ ભાતાં લેને વસગી છે વાડું ૪
 કહે હરીદાસ સુણો સજનો! માની લેને સાચું ૫

૭૫

લેતાં લાને હરીનામ લોકડીઆ લેતાં લાને હરીનામ—ટેક
 હરી મંદીર જતાં પાવજ દુખે ફરી આવે સાર ગામ ૧
 ઝગડો થાય ત્યાં દોડીને જવે મુકીને ધરનાં કામ ૨
 ભાડ ભવાયા નાય કરે ત્યાં ખેસી રહે ચારે જામ ૩
 મીરાં કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુંજી ચરણ કમલ ચીત હામ ૪

૭૬

સત સંગનો રસ ચાખ પ્રાણી તું તો સત સંગનો રસ ચાખ—ટેક
 પ્રથમ લાગે કડવોને તીજો પછે આળ્હા કરી સાખ ૧

હાર્યાને ઘોડા માલ ખજનાં તે નહી આવે તારી સાથ ૨
આરે કાયાનો ગરવ ન કરીએ અંતે થવાનીછે ખાખ ૩
સલ સંગ હોય ઘડીમાં મુકતી વેદ પુરે એની સાખ ૪
કહે કખીર સુણો ભાઈ સાધા રામ નામ રદીયામાં રાખ ૫

૭૭

સાચે કલિજીગ ગાયો અખતો સાચે—ટેક
પુત્ર પીતાકો કહયો ન માને કરે અપને મન ભાયો ૧
સ્ત્રી પતીવ્રત ધરમ ન પાળ્યો નીરખત પુરૂષ પરાયો ૨
સન્યાસી ધન સાંચવા લાગ્યા હરી સુમરણુ વીસરાયો ૩
રાજા કપટી રદયત દુખ પાવે બ્રાહ્મણુ હોત ભટકાયો ૪
વાસું વરખા અલપ હોતહે સખ જગ પાપસે છાયો ૫
ખોજ વિદ્રાવન મથુરાં નગરી કાલંદ્રો નીર સુકાયો ૬
સુરદાસ પ્રભુ તુમરે ભજન ખીન મોહીકુ કાહે જીવાયો ૭

ભજન ૭૮

મોહને મોહને મોહનેરે મન રહું માયામાં મોહને—ટેક
જમના ઝેર બંધ ખાવાને કાને બેઠોછે બરડો મોહનેરે ૧

જમ કંકરનો બેછે ભારી ચાલો તમે સામું જોઈનેરે ૨
 ધરની નારી કામ ન આવે જાસે સાર ધર જોઈનેરે ૩
 સગા કુટુંબી તારા સુખના બેલી રેશે દશદાડા રોઈનેરે ૪
 કહે ત્રોકમ ગુરુ સમજ્યા વીનારે જાસો સંસારીડો ખોઈનેરે ૫

૭૯

ગાઈને ગાઈને ગાઈનેરે તેં સું કર્યું ગીતા ગાઈને—ટેક
 ભણ્યો ગણ્યો પણ ભેદ ન જાણ્યો ધીક પડ્યો પંડીતાઈનેરે ૧
 પોથી વાંચી પરમારથ ન કીધું કુટુંબ પાળ્યું કમાઈનેરે ૨
 ભગવાન જાણ્યું રૂદે ન રાખ્યું રહ્યો આપ સ્વારથજાઈનેરે ૩
 સરપના માથે મણીછે તોંપણ જીવેછે જીવને ખાઈનેરે ૪
 કહે પ્રોતમ પોતાના ડાપણથી ગયો ચોરાસી માંઈનેરે ૫

૮૦

યાયછે યાયછે યાયછેરે વાલો ભક્તિ વડે વસ યાયછે—ટેક
 મોટા મુનીવરોનાંઆશ્રમ મુકીને સવરીનેઆશ્રમ જાયછેરે ૧
 છપન પ્રકારના મેવા મેલીને કરમાની ખીચડી ખાયછેરે ૨
 દુરયો ધન રાગનું નોતરું મેલીને બાજી વીદુરની ખાયછેરે ૩

શીવ શનકાદીક ઓર બ્રહ્માદીક વેદવીમલ યસ ગાયછેરે ૪ ।
જમજમ સંતોમેં બીડ પડી ભારી અળવાણે પગે ધાયછેરે ૫
બાઈ મીરાં કહું પ્રભુ ગીરધરના ગુણ એવા ત્રીભુવનરાયછેરે ૬

૮૧

નાણું નાણું નાણુંરે રામ ભજતાં ખેસે સું નાણું—ટેક
નામ લેતાં તારે દામ ન ખેસે ગાવે ગોવીંદજીનું ગાણુંરે ૧
ન ખાતા હોયતો નખળા કેવાઈ જોઈ બસેરનું બાણુંરે ૨
છાનોછાનો કાળ શીરે સીરઉપર આવશે ઓંચીતાનું આણુંરે ૩
દાસ દયો કહે રામ ભજત્રાયો ફેર ન આવશે આ ઢાણુંરે ૪

૮૨

ખોલમાં ખોલમાં ખોલમાંરે સીતારામ વીનાડીજી ખોલમાં—ટેક
સાકર સેરડીનો રસ મુકીને કડવો લીંબડો છોલમાંરે ૧
સાધુ પુરખનો સંગ મુકીને મુરખ આગળ ગુઝ ખોલમાંરે, ૨
હીરા માણેકનો વેપાર તજીને કાચ કથીરકુંતોલમાંરે ૩
ગંગા જમનાનાં નીર મેલીને ખાડા ખખોગયાં ખોલમાંરે ૪
બાઈ મીરાં કહે પ્રભુ ગીરધરનાં ગુણ ચરણ કમલ ચીત છોડમાંરે ૫

જાનન ૮૩

ભવીબ્યે માંડયું હોયતે યાચ

ડાપણ કાષ્ઠનું કામ ન આવે કરોને કરોડ ઉપાય—ટેક

ભીમ અરજુન સહદેવ નીકુળ પાંચમા ધર્મ કેવાય

એવા પાંચોને દેખતાં સતી દરોપતી કેમ લુંટાય ૧

રામ જેવા સત્ય પુરુષ કહીએ તે પણ વનમાં જાય

સતી સીતાને કલક ચડીયું રાજણુ સીસ રોળાય ૨

પરીક્ષતને જ્યારે રઢવા લાગી મૃગીયા રમવા જાય

એઠા રૂષીએ દુષ્પીયારે કીધા સરપતણો ડસ થાય ૩

પરીક્ષત રાજના જન્મેજય કહીએ તે પણ ધર્મજ રાય

જગન કરતાં કન્યાને વરતાં અઢાર પ્રહલિયા થાય ૪

મંગલ મુરત સુભ ચોધડીએ સુભ ગ્રહ લેવાય

જાણેલ જોશીડા જોશ જીવે તોય રંગ ભરી રંડાય ૫

હાણુ વરધીતે હરીને હાથે મુરખ મન મલકાય

કરનારોતે કરી રહ્યાં અણુ સમજયા અથડાય ૬

૮૪

રામઆણે વાગ્યા હોયતે જાણે
 એલા મુરખા મનમાં સું જાણે—ટેક
 ધરવને લાગ્યાં પ્રહલાદને લાગ્યાં ઠરી બેઠા જમ ઠેકાણે
 અભવાસમાં સુખદેવજીને લાગ્યાં વેદ વચન પરમાણે ૧
 મોરધન રાગનું મન હરી સેવા વાસો આવ્યા તે ટાણે
 લઈ કરવત મસ્તક પર મેલ્યા પત્ની પુત્ર બેઠા તાણે ૨
 મારાં બાઈ ઊપર કોપ કરીને એલો રાણોજી ખડગ તાણે
 વીખના પ્યાલા ગીરધરલાલે પીધા આરોગ્યા અમૃત ઠેકાણે ૩
 નરસીમેતાની હુંડી સીકારી બેપ ભરી ખરે ટાણે
 આગલ સંત અનેક ઊધાર્યા એવું ધનો ભગત હર આણે ૪

૮૫

ગોવીંદ ગાનને હરીજન યાજે
 શાંત શક્તિમા નાનરે હવે, ગોવીંદ ગાનને—ટેક
 આજ આનંદની વાધીછે એલી કામ કરોધ દેને મેલારે ૧
 પુરવ જન્મની સેવા ફળીછે ઉતમ દેહ મળીછે ૨
 નરતન પામીને નરણું ન કરીયે વરતો વીઠલવરને વરીયે ૩

કાયા માયાને તું રંગે શું રાચ્યો રંગ પતંગનો કાચોરે ૪
 રામ મળે એવા શણગાર શાળે એક મુઠીમાં સમાનરે ૫
 આંહી ઓવ્યાછો પાપને ધોવા કાઢના દોષનો દેવારે ૬
 શરવ પદારથ દીધાંછે નાથે શાને દુખી થાવો હાથેરે ૭
 શાંત જાણી શેવા મેમથી કરીયે દુખીયાના દુખ હરીયેરે ૮
 એક રામ રહ્યા રૂઢીયામાં વ્યાપી જોણે ન જાણીયા તે પાપીરે ૯
 દાન દયા દીનતાને ધરસે લખીરામ તેથી ઉગરશેરે ૧૦

૮૬

છે સુખકારી સકલ દુખહારી

અગુણ સગુણ દેહધારીરે સંતછે સુખકારી—ટેક

આ જીવમાં સંત જેનેરે મલસે તેના હસે પુન્ય બારીરે ૧
 જે સુખ ઇચ્છોતો સાધુને સેવો ખીજી નથી કાઢ બારીરે ૨
 દુખીયા આવે કાઢ સાધુને શરણે તરત લેવે તેને તારીરે ૩
 સાધુના સુખને જાણે તે જાણે જાણે તે માણે વીચારીરે ૪
 હરી જનનો નીત સંગજ કરીયે યાચે સુખ ખુધી સારીરે ૫
 હરીજન હરીસું તરત મીલાવે અહ મમ દોષ નીવારીરે ૬
 સાધુતે જનની નોંદા ન કરીયે રામ બજ સંસાર તરીએરે ૭
 કળદાસ ખીજી ખીજની જાણે જાણ કરીછે મેં તો મારીરે ૮

૮૭

- કહા માગું કહ્યું થીર નરહાઇ દેખત નેતમે ચલ્યો જુગ જામ—ટેક
એક લખ પુત્ર સવા લખ નાતી વારાવણુ ધર દીવેન બાતી ૧
લંકાના કોટ સમુદ્ર સીખામ તારાવણુની મે ખચરન પામ ૨
આવત સગન જાત સગાતી કહા બયો ધર, બંધે હાથા ૩
કહે કખીર અંતની વારી હાથ ઝાડિ જેસે ચાલ્યો જુગારી ૪

૮૮

- ઈસ તન ધનકી કોન બડાઇ દેખત નેનમે મીટી મીલાઇ—ટેક
આપને ખાતર મેલ બનાયા આપહી જાકર જંગલ સાયા ૧
હાડ જલે જેસે લકડેકી મોળી બાલ જલે જેસે ધાસકી પોળી ૨
કહતકખીર સુણોરે ગુસંધયા આપમુવા પછે કુબગમ દુનીયા ૩

૮૯

- જીવને કાળ નહી છોડે (૨)
સામાટે પ્રભુ મનન તજીને અવરગીત દોડે—ટેક
પ્રુષ્કળ પૈસોછે પાસે
પડયું રેસે સધળું ધન તારું નહી આવે સાથે ૧

કદી કોટી ધન કેવાણો
 તોપણુ તેને કાળન છોડે નર નીશ્યે જાણો ૨
 ધરમ જેઠો તું હારી
 પાપી પાપ અમાપ કર્યાંતે સી ગતી થાસે તારી ૩
 પાણીના પરપોટા જેવો
 પલ્લકવારમાં પરલજ થાસે સમજ દેહ એવો ૪
 સુધ સ્નેહ સ્યામથી રાખો
 સુંદરજી ચીત ચાઈ કહે તમે રામ રસ આખો ૫

૯૦

સાંભળજો સામળીઆ વાલા (૨)
 અમને મુકીને ક્યાંરે જાઓ છો નટવર નંદલાલા—ટેક
 ગોવાલણુ જળ ભરવા ચાલી
 ત્રદ જમુનાને તીર વાલે મારે બંસી લલકારી ૧
 મોહનજી મથુરાં નવ જાસો
 કંસરાય કપટી તેડાવે પછે પરતાસો ૨
 કંસરાય પીટીયો છે પાપી
 જેન બંનેવી વસુદેવ દેવકીને કદ આપી ૩

માટે નવ જસો સ્વામી

તમને મારા સમ છે રાધે વલ્લભના સ્વામી ૪

૯૧

મારે ઘેર આવજો માવા સવારે ઢેખડું પાવારે—ટેક
 બાજરાનાં બે ઢેખરા કીધાં તળતાં મુક્યાં તેલ
 આદુ કેરીનાં અથણાં પ્રભુ બાવે રાંધી છે સેવ ૧
 સાકરકોરાનાં રાયતાં કીધાં રીંગણાનાં બે શાક
 કડકે પાપડ કાચરી પ્રભુ પ્રેમે વાર્યે છે પાક ૨
 ગોરી દોવરાવું ગાવડી પ્રભુ દુધમાં સાકર ભેળ
 પીરસું પ્યાસા પ્રેમનાં હુંતો રંગમાં ચાલ્યો રેલ ૩
 દુઝાણાંની બરતી પ્રભુ આયરીયાંનો વાસ
 જે બેઠાએ તે માગી લેજો દુધ દહીં ઘત છાસ ૪
 ફરીયામાં રમતાં દેખી ધરમાં તેડી બધસ
 એમ કરતાં કુડી આળ નાળો તો જાણ જસોદાને કધસ ૫
 આવી શકો તો આવજો વાસા મનમાં માની બધસ
 દયા કરો દીનાનાથજી પુરો પરસોતમ પ્રીત ૬

વલમના સ્વામીની વીનતી પ્રભુ કોઈ શીખે ને ગાય
પ્રીતી કરશે પ્રભુજીયાં વેળા વઈકુંડ જાય ૭

૯૨

લગારેક નંદના છાયા આવોમારો ગાવડી દોવારે—૮૬
ગાવડીતો પ્રભુ તમયા હેરાણી ખડ પુરો નવ ખાય
પાટું માટે આ પ્રેમની એને કોણુ દોવાને જાય ૧
હીરવણીતો હાથમાં આણું માવણ મુડીવાર
શાંજ સવારે નહી આવોતો તમને દેશું ગાળ ૨
વાત કરયાની હામછે પ્રભુ કીયા બેસીને કછી
મહી વેચતાં ઉભા ન રહીયે અમે સારા ધરનો વડ ૩
નદી કીનારે ઓરડા પ્રભુ આવના જતા રીયો
ટકો પછસો જે જોઈએ તો મુખથી માગી લીચો ૪

૯૩

કાના હું ગોતતી તમને ધણા દહાડે મળીયા અમનેરે—૬૮
માખણ સાર માવણ વાલા નાચતાં મારે ઘેર
વનરાવનમાં એકલી મેલી વરાયા મોટાં વેર ૧

મા ગોત્યાનો મશ કરીને ગોંદરે ગતી નીત
 વલખી વલખી હું ફરું એવી કાના તારા પ્રીત ૨
 મહેર કરી મારે મંદીર પધારો વાલા વાતડી કડી
 હરોરામની વીનતી પ્રભુ દાસી તમારો છડી ૩

૯૪

જ્યારે બેની વાંસરી બાગી ત્યારે હું ઝળકી જાગીરે—ટેક
 ઝળકી જાગી લગની લાગી મારે દીશા જાગી
 નીકરવાનો મારગ ન મળે ધુશકે બેડી રોડી ૧
 ધરના કહે વડ શુ થયું રોવા બેડી કેમ
 પ્રભુ જોયાની હામ ઘણી પણ સામુતે મોટો વહેમ ૨
 વાંશડી તારી મોહીની કાના તેવું કરવું કેમ
 રૂપી રાયની વીનતી પ્રભુ તમથી લાગ્યો પ્રેમ ૩

૯૫

જા ધર કયા નહી કીરતન શંત નહી મીજમાના
 તા ધર જમડે ડેરાં દીધા શાંજ પડે શમશાના—ટેક
 મેરાં મેરી કરતાં મરી ગયો મુરખા મટ્યો ન માન ગુમાના

શંત પુરષોની શેવા ન કીધી કીશ વીધી હોય કલ્યાણ ૧
 કાલ્યો કુલ્યો ક્યાં કરે મુરખ ક્યાં દેખ વત અંગા
 પલક એકમાં શીન હો જનયગા જેસા રંગ પતંગા ૨
 જ્ઞાન ગરીબી મેમ ભક્તિ જ્યાં શત્યના મગળ તાના
 અહ વેરાએ ગુરૂ ગમ જાગે તો ધરહી હોય કલ્યાણાં ૩
 જલ થલમાં પ્રભુ પુરા રહ્યા છે ક્યા મુઠા ક્યા જીવાના
 કહેત કખીર શુનો ભાઈ સાધુ છોડી દીધો અભીમાના ૪

૯૬

મન માર મુઝાય દીન ધંધામાં જાય ભક્તિ કરું કેમ શ્રી હરી—ટેક
 શવારે ઊઠું પ્રાતશ કાળ સાથે રોતાં ઉડે ખાળ
 એતો મેઢું જંજળ ૧
 તેની કરું ખટખટ તેને છાતાં રાખુ ઝટ
 તેનું શમજવું સદ ૨
 ત્યાં તો દીન ચડી જાય પાઠ પુજા ન થાય
 હવે કરું કાંઈ ૩
 નારી કહે વચન ધરમાં થાડું છે અન
 કાલ ક્યાંથી ભોજન ૪

તમે કાંઈક લાવો શાક તમે કેમ થયાં રાંક
 એમાં મારો શો વાંક ૫
 નારી કહે એમ પેરવાને જોઈએ હેમ
 તેનું કરવું તે કેમ ૬
 એતો મોટું જાળજ એને દેખીને ચઢે કાળ
 એતો અગતીની કાળ ૭
 કહે રામજી મહારાજ પુરો શેવકાના કાળ
 રાખો ભકતોની લાળ ૮

૯૭

હારે તું તો જપીલેને જુગદીશ તારું ધનને યોવન જમ્યછે
 આજખીલે આતમરામ તું ને વારે વારે વાયછે
 હારે તું ને યાયછે મોટી હાથુ હરી ભજ્યા વીના પાંપરા
 તારા કુટુંબને પરિવાર તું ને પુરણ વળગ્યા પાંપરા
 તારા કાળા મટીને કેશ માથે ઘોળાં ખીજ આવશે
 તું ને જરા દેશે જોર બાણે ભોજનીયા કેમ આવશે
 હરી ભજતાં લાગે લાજ જણે પારણા મેલી ધરમની
 તારાં પ્રગટ્યાં પુરણ પાપ તું ને કાષ્ટ ચડીછે કરમની

તું માનને કીધું મુઠ પછે થાશે તુંને ઓરતોરે
 તું તો કરે કુડા કામછે સાચી વસ્તુ નથી વોરતોરે
 તુંને મળીછે નહિતમ નાર સુવા સેજ હોડાળા ખાટમાંરે
 તારે કુટુંબને પરીવાર તુંને વેરીએ લુટયો વાટમાંરે
 તારી જુઠડા ખોલી જીભ તેને વંશ કરીને વારજેરે
 તારે આગળ જેતુંછે કામ તેને સવેળાએ સંભાળજેરે
 હારે તમે સાંભળો નરને નાર હેતે હરીને હુલાવજેરે
 મુરદાસ કહે મહારાજ ભુદર ભલા મન ભાવજેરે

૯૮

હરી ભજન થકી છોટા હોય તે સહીધી મોટા થાયછે
 ત્રણ તાપ દળે જનમ મરણના સંકટ સરવે જાયછે
 જીવો એકલ શીંગી હરણીનાં વેદ નાસ વીના પરણીનાં
 કહે સુત પુરાણી કાણ કરણીના ૧
 જીઓ સુમદેવ કેશ મુળ શોધી જાતે પક્ષી સુરયો લોધી
 થયો ઇશ્વર આપે અકરોધી ૨
 જીઓ માંડવીની મોડકી માતા વસીષ્ઠ વેશ્યા વીખ્યાતા
 એવા ચતુરાનન પંકજ જાતા ૩

જુઓ વાલમીકની વાત ખરી દ્રમ શાળમાં નેને દેહ કરી

નેને સત કોટી રામાયણ કરી ૪

જુઓ દાસી સુતથી હીણ પાર્ણ એનું પુન્ય પવીત્ર ચરીત્ર બહુ

થયા નારદ મન ગોવીંદ તણું ૫

જેમ મધ્યમ જળ ગંગામાં બળે તે તો ગંગા સરીખુ યદને ફળે

જેમ પારસ પરચ્ચે લોહ ટળે ૬

જાત જાતનો એ નવ જાણી હરી બનેતે હરી સરખા પ્રાણી

કહે પ્રીતમ ઓળખો એંધાણી ૭

દેદ

હરી ભજન વીના રાંક ઘડને રોસો રાણા રાજ

અહી અમલ મળ્યો સોજે આવે માનો તાજ—ટેક

દુરખળને ત્રાસ બણી દ્યોછો લોકોનું ધન હુંડી દ્યોછો

ભોગ ભય દાયક સું ભોગવો છો ૧

અન્યાયે અવળા ચાલોછો મન માને તેવું માલોછો

સહને કંટક સરીખા સાલોછો ૨

કહ્યું વેદ તણુંતો નથી કરતાં પ્રભુ કાપ યજ્ઞથી નથી ડરતાં

મંડાર ઘણા અધના ભરતાં ૩

રખડીયા સીર રાવણુ જોવાના તેમ રાજ રચા નહી તેવાના
 મુળ ઉખડી ગયાછે એવાનાં ૪
 આદુનીઅમાં, જે દુષ્ટ થયા તે અપજરા ભષ્ટને અવમ મયા
 ભંડાર ભરેલા, ધરયા રયા ૫
 આદુરભભ નરની ટેહ ધરી સમજી આહ્યાતે સત સંગ કરી
 કહે છોદમ તેનર બેઠા કરી ૬

૧૦૦

ધન આજની ધડી સંત પધારી એમે પાવન કીધા
 અતી આનંદ અપાર દયા કરીને અમને દરસન દીધા—ટેક
 હરીજન હરી સરખા હેલી એને મળીએ મરનદા મેલી
 થાય દરસનથી આનંદ એલી ૧
 સંત સરણે જાઇયેતો સુખ બહુ ડગલે ડગલે ફળ જમ તણું
 એની સેવાના ફળ સારે બહુ ૨
 સંત વધકુંડપતીને અતી પ્યારા સંત રામના રસ પીનારા
 એવા સંતથી નથી હરી ન્યારા ૩
 સંત બેટે ભવ દુખ દુર પળે પરમારથ પણે પરી બ્રહ્મ મળે
 માનું બધા મોરાસીનું દુખ દળે ૪

કહે પ્રીતમ પુરવના પુન્ય ફળ્યા જેને આંગણે હરીજન આવી મળ્યા
તેને હર આનંદના ઓધ વળ્યા ૫

૧૦૧

અસાનીરે જીવ સત સંગ દરે પાણુ રંગ મહે નહી
એમ દમે સરીર પ્રભુ મળવાનો ગારગ તોય જડે નહી-ટેક
જેમ પથર પાણી નવ પરસે તેને ઢાકેતો અમિ વરસે
એવા સાકટને સત કેમ દરસે ૧
સાકટને સત સંગ કેમ ગમસે ડાંધે ઘડે તે હદક કેમ બરસે
શુધ પાત્ર વિનાં રસ કેમ ડેરસે ૨
જેમ મેંડક કમળ પાસ રહે પાણુ કમળ તણી વાસ નવ લહે
વાસ કમળ તણી તે બમર લહે ૩
તર ચંદનથી ચંદન જેવા ખીજ વાંસ એરડા રહ્યા એવા
તેને નહી કાંધ લેવા દેવા ૪
તે વેદ પુરાણ ધણા સાંભળે તેનાં મનની દુખુધ્યા નવ દમે
અતે જઇ ચોરાસી માધ બળે ૫
કહે પ્રીતમસમઝે સુખ યાસે તારા જન્મ મરણનું દુખ જાસે
સુખ પ્રીત યયા વધકુંઠ પાસે ૬

૧૦૨

અહા દુઃખ પીતા દીકરીને વેચીને ધન લેવા ધારમાં
દઈ ડોસાને રંડાપો આલ્યોરે કન્યા દાનમાં—ટેક
તારે રૂવે રૂવે કીડા પડશે તારી છાતીપર જમડા ચડશે
ધગ ધગતાતે ખીજા ધાગડશે ૧

તારા ગાત્ર ગળત કોડે ગળશે બરમાંથીતે ખાવાનું ટળશે
વાવેલા વીજ વૃક્ષ ફલશે ૨

કોઈ બળદ ખીજુ ન મલ્યું તુને તેથી ખાતર તેં દીધું ખુણે
તુંને શાંભળ દુનીઆ આખી દુણે ૩

એ ડોશો ચાલે દંડ વડે થોડું ચાલે ત્યાંતો થાક ચડે
એઆંટી આપે અથડાઈ મરે ૪

એ સાથે કન્યા ચોરી ચડી જોવા મલ્યાછે જન તે વડી
તારી છાતીતે ફાટી કેમ ન પડી ૫

એ આંધળો આરશીને શું કરશે એતો રોધ રોધને મરશે
કાંતો વાવ કુવામાં જઈ પડશે ૬

૧૦૩

- શભ ધરખાર શાર મીથ્યા કછે માર મારે
તેમાં નથી કાંઈ તારે પામર પ્રાણી
ચેતતો ચેતાવું હુનેરે પામર પ્રાણી—ટેક
તારે હાથે વપરાશે તેટલુંજ તાર યારો
ખીજી તેા ખીજને જશરે ૧
- માંખીઓએ મધ કીધું ન ખાધું ન ખાવા દીધું
હુટનારે હુંડી લીધું રે ૨
- ખંખેરીને હાથે ખાવા ઓમીતાનું જવું ચાલી
કરે માયા કુટ ઠાલીરે ૩
- હાથમાંથી બાજી જસે પછેથી પસ્તાવો યાએ
કહ્યું નકરી સકાશે રે ૪
- જોરામાંથી ધન જોયુ ધુજથી કપાળ ધોયું
જાણુ પાણું તારું જોયું રે ૫
- દેવનાથ મણી દીધી તેની શી કીમત કીધી
મણી શાટે મશ લીચીરે ૬
- હજી હાથમાંથી બાજી કરો દ્યો પ્રભુને રાજી
મુઠી તારી કરે તાજી રે ૭

મનનો વીમાર તારો મન માંહી રહી જનારો
 વળતી ન આવે વારોરે ૮
 નીશરયો આ શરીર માંથી પછી તું માસેક નથી
 દેહપત કહેછે ક્યારે ૯

૧૦૪

જન્યછે જગત ચાલી તેમાં સુ એકા માલી
 વાતો કરે કાલી કાલીરે એ જીવ જોને—ટક
 જોને તું પાટણુ જેવા શારા હતાં શહેર કેવાં
 આજેતો ઉજડ એવારે ૧
 રૂડા રૂડા રાણો જન્યા મેળવી અથોક માયા
 કાળે તેની પાડી કાચારે ૨
 કાષ્ઠતો કેવાના કેવા આબના આધાર જેવા
 હોડી ગયા એવા એવારે ૩
 હજારો હાકમ હતા ખમા ખમા શઉ કેતા
 વીશ્વમાંથી ગયા વેતારે ૪
 જીવાનને જતાં જોઇ રાખી નવ શક્યા કોઇ
 રહ્યા શરવે શગા રોષરે ૫

જગતમાં ખુબ જામ્યો વેર લઇને વરામ્યો
 તોયતો મરણ પામ્યોરે ૬
 શીતળ જેની છાંયા હતી રૂડી જેની કેવાઇ મતી
 વયા ગયા કરોડો પતીરે ૭
 આવો નર દેહ પામી જાણી લેજો અંતર જામી
 રામ ભજ્યાં વીનાં ખામીરે ૮
 નેક નામદાર નામે ઠેરયા જાઇ શમશાન ઠામે
 દીઠા દહપત રામેરે ૯

ભજન ૧૦૫ મું

અનતારી છો ગીરધારી તમપર વારી હો શુખકારી શુદ્ધ સ્વામ
 જગનારી શરવે વીશારી કુંજ વીહારી નીત્ય મે છે તમારા નામ-ટેક
 પાવાથી ગાવાથી શાને શમજાવાથી નાવાથી જમનાના નીર
 ઝડપડ ખેલવાથી વશકીધા જાવાથી ખાવાથી ચોરીને ખીર ૧
 મધુવનમાં ગોવનમાં મુળીજનમાં અંગનમાં ઇશ્વર દીઓછો આપ
 દરશનમાં પરશનમાં મધુરી મુખલાવનમાં તનમનનાં ટાળો છો તાપ ૨
 બળમાંથી કળમાંથી છળમાંથી જળમાંથી હાથી રાખ્યો કુશીયાર
 તળમાંથી યડમાંથી કઠરવના દળમાંથી પાંડવોનો ઉધાર ૩

શુભકરવા દુખહરવા કરીન અવતરવા રંઠની મુખ્યને રાવ
કુતશરવા સ્મિતહરવા જમડાથી નહીડરવા ભવતરવા પોગલભાવ ૪

ભજન ૧૦૬ સું

શ્રી રામને ભજને લાવો લીજીએરે
મુખે રામ કૃષ્ણ રામ કૃષ્ણ કીજીએરે—ટેક
તારો અવસર પલે પલ જાયછેરે
તારા મનમાં બેઠો કાળ ખાયછેરે ૧
તારું જામન જાસે ને જરા આવશેરે
જાણે બોજનીઆ નહી ભાવસેરે ૨
તારા વાલાતે વેરા થઈ ભાગસેરે
તારી ટેહી ટેખીને દુર ભાગસેરે ૩
કાંઈ ધરમ કરોતો આડું આવસેરે
તેતો જમના માર મુકાવસેરે ૪
સખી રામદાસ કે છે નર નારનેરે
અંત સેવી હતરો ભવ પારનેરે ૫

જાનન ૧૦૭ મું

મારે આજ આનંદને દીનછેરે
 હરીની ભક્તો કરે તેને બનછેરે—ટેક
 વાલે નરસી મેતાને હાર આપીયોરે
 ખરે અવીચળ કરીને થાપીયોરે ૧
 વાલે નામાની છાપરી છાયછેરે
 મુદામાની ત્રીયા મુખ પાયછેરે ૨
 વાલે વીખડા નીવારયા મીરાંયાછનારે
 હાજ રાખી સંસારીયામાં જાછનેરે ૩
 ગુર પ્રનાપે બીમદાસ બોલીયારે
 મારા અંતરના પડદા બોલીઆરે ૪

જાનન ૧૦૮ મું

બેનો વૃજમાં વાગુતો એવી થાયછેરે
 મારો વાલો મથુરામાં જાયછેરે—ટેક
 રથ ભેડીને અકર આવીયારે
 તમે સા સા સમાચાર બાવીઆરે ૧

પધી વૃજની સુંદરી બેળી યધરે
 રથ રોકીને આડી ઉભી રહીરે ૧
 અમે મેતા નરસીયાના સાથમાંરે
 અમે છર્ધએ હરી તમારા હાથમાંરે ૩

ભજન ૧૦૯ મું

મથુરામાં હરીને જાવા નહ દધરે
 અખળાનું મોહનજી માનો કહુંરે—૨૬
 જમ કેસો તેમ કરી યાપશુંરે
 કુખજથી અધીક સુખ આપશુંરે ૧
 એમ કેતાં અમારા કહ્યા નહી કરોરે
 અમને મારીને પછે ડગલાં બરોરે ૨
 સરવે સુંદરીને સાથે તેડસુરે
 કહે ગેમલ પછે રથ ખેડસુરે ૩

ભજન ૧૧૦ મું

કાઇનો ભારન રાખે મોરારી આપે બ્યાજ સોતા ધનવારી
 સદામોના તાંદુલ લીધા એના મોલ કમનના કીધારે ૧

દરોપતીનું બાવું ટાણું ચીર પુરમા નવસો નવાણું ૨
 પાટો બાધીને પીડા બાણી ચીર પુન્યાની એંધાણી ૩
 ગોવાડીએ ઓછવ કીધો વાલે કરપર ગોવરધન લીધો ૪
 કુબળનું ચંદન લીધું એનું રૂપ અનુપમ કીધું ૫
 સવરીનાં બોર લીધા વાલે વાસ અભેપદ લીધા ૬
 જમ્યા વીદુરને ધરે ભાજી ભક્ત બાણીને કીધાછે રાજી ૭
 જનું લીધું તેને પાછું લીધું તેમાં પરમારથ સું કીધું ૮
 ધન ધન નરસીયા ની વાંણી એમ બોલ્યા સારંગ પ્રાણી ૯

ભજન ૧૧૧ મું

તમે નામ નારાયણનુંરે બેતાં ડરસોમાં
 તમે ડરતા હોતોરે ફરીને કોઈ બેસોમાં—ટક
 શંશારીડા કેછરે ભગતડા ભુંડાછે
 તમે ભુંડાન બાણુજેરે ભગતીના મુળ ઉડાછે ૧
 શંશારીડા કેછરે ભગતડા કાલાંછે
 તમે કાલાન બાણુજેરે પ્રભુને બહુ તાલાછે ૨
 શંશારીડા કેછરે ભગતડા ઘેલાંછે
 તમે ઘેલાંન બાણુજેરે પ્રભુને મન પેહેલાંછે ૩

ભજન ૧૧૨ મું

હરીજન જયો હરીનું નામ તેને કાળ કરે સલામ—૨૬
 શમ ભજનમાં રાત્રે નહીને ઉતર દીએછે આડા
 મરી મરીને ફેર અવતરે અંતે સરને પાડા ૧
 ભારજ બાણે બોજ ઉઠાવે એમાં હીમત રાખે
 શમ ભજનમાં રહે આળસુ છેવટ નરકે નાખે ૨
 નોંદામાં નવરો નહી રેવે હરી ભજનમાં ઝોલાં
 ચોરાશીનાં ખાડા ભરવા અંતે સરને ગોલા ૩
 પરમારથમાં પગ ભરે નહી સવારથમાં મોટાં મુરા
 ધીક પાપીના પેટને સરને જળના પુરા ૪
 નેણુ દીધાં પણુ તરખી નળણુ બોલી નળણુ ખડે
 મોક્ષ ખારણુ મેલી દીધુ ચોરાસીને ખડે ૫
 વખત જમણે વધુશી દાખનું શીખામણુ છેલી
 દાસ દ્યો હહે માતી મેળે મત મરજદા મેલી ૬

ભજન ૧૧૩ મું

જનુની છવોરે જાપીયાંની પુત્રને પેરાળ્યે વહરામજી
 હપદેક આખો બેળી પેરે માખ્યો સંધારીદો આમજી—૨૬

બન બનરે માતા ધરવ તણી કિધાં કંઠણુ વચનજી
 રાજ સાજ સુખ પરદરી વેગે આલીઆ વનજી ૧
 ભતોરે ત્યાગ ભગ્યરી તણો તજી સાતસે નારજી
 મંદીર ઝરખા મેલી કરી આશણુ કીધેત ખારજી ૨
 હડી । સડે ઉગીઓ બહુ બોલાવ્યા ખાનિંદજી
 તેનેરે દેખી ત્રાસ ઉપનો લીધી ફકીરી હોડયા ફંદજી ૩
 એ વધરાગને જાઉ વારણે ખીખ ગયારે અનેકજી
 બહારે ભુંડા અવની ઉપરે ગણનાં ન આવે છેકજી ૪
 કહા કહું કુળ રાવણુ તણું રાગર સુન સાડ હજારજી
 ના રહું નાણું રાજ નંદ તણું સરવે સ્વપન વેચારજી ૫
 એવા છત્ર પતી આલ્યા ગયા રાજ મુકીને રાજનજી
 દેવ દાનવ મુની માનવી સરવે જાણીને સ્વપનજી ૬
 સમજી મુકોતો સારું ધણું જરૂર મુદાવરો જમજી
 નિષ્કુળા નંદ કહે એ નહી મટે સાચુ કહું ખાષ સમજી ૭

ભજન ૧૧૪ મું

સુખ દુખ મનમાં ન આણીએ ઘટ સાથેરે ધડીયા
 દાખ્યાં તે કોઈના નહ દેખે રઘુનાયના જડીયાં—ટેક

- થાંચ પાંડવ થાંચ તથાં છડી દરૌપદી રાણી
 ખાર બરસ વન જોગવ્યાં સેને નીકા નખાણી ૧
 નળ રાજ સરખો નર નહીં દમયંતીરે રાણી
 અરધે ચારે વ્યાથડયાં નમદ્યાં અનકે પાણી ૨
 હરીન્દ્ર મરખો રાણી તારામતીરે રાણી
 સત્યમે તારે વેચાઈ ગયા ભરયું નીચ ઘેર પાણી ૩
 સોનાજી જ્યો મહા સતી જેને રામચંદ્ર સ્વામી
 રાજ્ય દુરજી કરી ગયો સતી મહા દુખ પાણી ૪
 હનુમાન સરખો મહા જતી જેને વજર કછોટો
 જાણ્યુ તું રાજ આપશે આપો તેમ કટોરો ૫
 સો પુત્રો ધતરાષ્ટ્રના ગંધારે તારી
 વીપત પડી જ્યારે તેમને સો નાખ્યાછે મારી ૬
 સરવે દેવને જ્યારે દુખ પડું સમરયા અંતર જામી
 ભાવક બાંગીરે ભુધરે મેતા નરસીના સ્વામી ૭

ભજન ૧૧૫ મું

દુસરો કોન સુખદાઇ શામ વીના દુસરો કોન સુખદાઇરે-ટેક
 ધીરજતા ધરવની દીક્ષ ધારી અવીચળ પદવીઓ આધરે
 કુડે જામદી પકડ્યો ગજકુ છીનમે લીયો છોડાઇરે ૧

પ્રહ્લાદની અતી પીડા પીછાણી પ્રગટ બયે સ્થંભ માંહીરે
 હીરણ્યાકશીપુ માયેઈ હરીએ નરસિંહ રૂપ બનાધરે ૨
 પાંડવકું લાખામહ જ્યારે તાકુ લીન બચાધરે ૩
 પંચાળીનાં ચીર પુરનકુ ધીરજ તજી હરી પાધરે ૪
 જ્યાં જ્યાં બીડ પડે ભગતનકું ત્યાં ત્યાં હોત સહાધરે
 દયાનંદકો નાય દયાળુ ભજો ભાવ હર લાધરે ૫

ભજન ૧૧૬ સું

અપરંખપાર પ્રભુ અવગુણુ મેરા માફ કરોને મોરારીરે-ટેક
 દયા ધરમની વાત ન જાણું અધરમનો અધીકારીરે ૧
 પાપી પુરો જુઠા બોલો બહુ નીરખું પરનારીરે ૨
 સાધુ ધુત્યા બ્રાહ્મણુ ધુત્યા ભક્ત ધુત્યા ભારીરે ૩
 માત પીતા મેં મન્ને ધુત્યા ગરીબનકું દીઆ ગારીરે ૪
 ભજન થાય ત્યાં નોંદા આવે પરનોંદા લાજે પ્યારીરે ૫
 મીથ્યા સુખમાં આનંદમાની બહુ રહું હુંશીઆરીરે ૬
 સંસાર સાગર મહાજળ ભરીયો ચોદીશ ભરીઓ ભારીરે ૭
 તુલશીદાસ ગરીબકી વિનંતી અબતો લીઓ હગારીરે ૮

ભજન ૧૧૭ સું

રઘુવરકી સુધી આપ આજ મોહી રઘુવરકી સુધી આધરે—૮૬
 રામજી વીના મેરી સુની અજોધા લક્ષ્મણ વીના ઠકુરાધરે
 સીતાજી વીના મેરી સુની રસોયું કહેત કહિસલ્યા માધરે ૧
 આગેઆગે રાજ રામજી ચલતહે પીછે લક્ષ્મણ ભાધરે
 વીચમે વીચમે સીતાજી ચલતહે ચીતકુદપર આધરે ૨
 અત્રીશ ભાતનાં ભોજન જમતાં પોદંતા પલંગ ખીછાધરે
 હવે કાંકરી ઉપર કેમ ચલાશે દાસ કુલ ફળ ખાધરે ૩
 શ્રાવણ વરસે ને ભાદર ગાળે પવન અને પરવાધરે
 ધણુ અવસરમે તણે બીંજતહે રામ લક્ષ્મણ સીતામાધરે ૪
 કેકધને કહિસલ્યા કહતહે આ મતી કાને શીખાધરે
 રાજ દશરથજી પ્રાણુ તજતહે કેકધ મન પરતાધરે ૫
 રાવણુ મારીને રામજી પધાયઈ ધર ધર હોત વધાધરે
 માતા કહિસલ્યા આરતી ઉતારે તુંલશીદાસ જશ ગાધરે ૬

ભજન ૧૧૮ સું

સુન નાથ અરજ અખ મેરી મેં શરણુ પડા પ્રણુ તેરી—૮૭
 હુમ મનુષ્ય તન મોહિદીના નહી ભજન તુમારો કીનાજી

વિષયોને લઈ મતી ઘેરી ૧
 સુત દારા દીક પરીવારા સખ સ્વારથકા સંભારાજી
 જીન હેત પાપ કીયે ઢેરી ૨
 માયામેં જીવ જીભાના નહી રૂપ પ્રમારો જીનાજી
 પડા જન્મ મરણકી ફેરી ૩
 ભવસાગર નીર અપારા કર કૃપા કરે પ્રભુ મારાજી
 બ્રહ્માનંદ કરો નહી ફેરી ૪

ભજન ૧૧૯ શ્રી

નહી છોડે કાળ કસાઈ કીયાં જીયે શ્રી સંતાઈ—૨૬
 રાજ રંક દેવ દાનવને ખુશ ગયો જી ખાઈ
 એ નીરદયની આગળ અંતે માલે શ્રી મુરારાઈ ૧
 ધન જોખનનાં માઠા મદમાં કેમ રહ્યો મરજાઈ
 કોઈ સહાયતાં કામ ન આવે જીહી સરવ સગાઈ ૨
 જીધું જોઈ રહ્યો શ્રી અંધા ધરમાં મુંઢ પલાઈ
 મેં મેં કરતાં માનવ મેંઠાં પીડે જીયે પકડાઈ ૩
 અમરું હોય હવે જો બોધા ભારે સખ બ્રહ્મર્ષ
 કેશવ હરીતું સરજી મહી ભે એ નીરભય પદ પાઈ ૪

ભજન ૧૨૦ મું

મન મેલ હવે મગરૂરી રહી જસોવાત અધુરીરે—ટેક
 રખડાવી મારે છે મૃગને જેમ કુટીલ કસ્તુરી
 તેજ દશા તારી થવાની સમજી લેતો સખુરીરે ૧
 સારું નરણું કેમ નંદેખે ટેવ પડી અતી ખુરો
 કેશવ આંતે એ પથેથી પડસે પાડા ખુરીરે ૨

ભજન ૧૨૧ મું

સ્વામી રામચરણ બારી તાકે પદ જાંદન કીચેસે મીટેજમમારી—ટેક
 દેશ મેવાડમાં સુભ ધામ સાયપુરાહે શહેરતીયાં
 રામ સનેહી જલામ ૧
 સ્વામી આપ બચે એસે ધર્મકાળ અવતાર લીઓ
 તમે સનકાદીક જસે ૨
 તાકે શીખ્ય બચે બારી મુરલીરામ મહારાજ ગુરજી
 સમૃદ્ધ અવતારી ૩
 રામચરણ મહારાજ દુહ્યાણુદાસની વીનતી
 પ્રભુ રાખો મમ લાળાં ૪

ભજન ૧૨૨ મું

જગતમાં ગુરુ છે મોટા (૨)

તાસું કીપા કલાક્ષ વીના સળે ભર્મી જોટા—ટેક

ગુરુ આપ સુખદારો નારદજી મેટી દીધી ચોરાસી ભારી ૧

ગુરુદેવ શરણુઆવે ચોરાસીનાં દુખ મેટી અભય સુખપાવે ૨

ગુરુ જોરામદાસ શરણુ કલ્યાણદાસની વીનતી

સ્વામી મેટો મમ મરના ૩

ભજન ૧૨૩ મું

હારે કરોધ કારોરે કરોધ કારો

હારે બહુ સમજીને કરોધનું મો બારોરે—ટેક

હારે કરોધ ન કચાનું કામ તે કરાસે

પછે પસ્તાવો પેટ ભરી થાસેરે ૧

હારે કરોધ ભોરીંગ ભયંકર બાસે

કરોધ વાલામાં વેર વડે વાસેરે ૨

હારે કરોધ બડકો છે આગ કરો ભારી

તેથી ચેતીને આજને વીચારીરે ૩

હારે કરોધ બળો જમપુર કેરું ખાંડે
જાશે નરકમાં કરોધ કરનારુંદે ૪
હારે કરોધ કરસો નહીં દોષ કામે
દીધો ઉપદેશ દલપતરામેરે ૫

ભજન ૧૨૪ સું

હારે જીવ પાપીરે જીવ પાપી
કુટી કલ્પના હજી નવ કાપીરે—ટેક
હારે દોષ બુધીએ દેખે પરદારા
તારી આંખોમાં ધાલશે અંગારારે ૧
હારે તારા હીણી વાતે કાન છે હઠીલા
માગે અણીદાર ખેરનાં ખીલારે ૨
હારે પરનીંદા તુંને જોળ નેવી લાગે
તારી જીભડી જરૂર ડામ માગેરે ૩
હારે તુંતો ન્યાય થયો મેળવીને નાણું
તાં ખોરો જોને ઠેકાણુંરે ૪
હારે તાં મન ભુત અણીપેરે ભાડે
શ્વીરાજના સંત જોઇ ખાડકેરે ૫

ભજન ૧૨૫ મું

નંદક તું મતી મરજેરે મારી નીંદા કરેલા કાણુ—ટેક
 નંદક વાસ વસાવસુંરે આંગણુ કટી ચણાય
 ખીન પાણી ખીન સાબણુ મારો મેઝ ધુરે ધુપ જાય ૧
 ધોખી ધોવે કપડાં ને નંદક ધોવે મેઝ
 ખેંચ ખાંચ શીર લે ચલ્યોરે જેમ વણુઝારાનો ખેલ ૨
 નંદક તોષ ઝાળાશ હેરે ભરો સભાકે માંધ
 રામ નામ તું વીસરી ગયોને નીંદા વીસર્યો નાહી ૩
 નંદક તું મતી મરજે મરજે તારો પુત
 જીવતાં યાસે આંધજો ને મુવાં યાસે જીવ ૪
 નંદક તું ગળી જીવસેરે જેમ પાણીમાં લુણુ
 દાસ કખીર કહે રામછેરે નંદક તારે કુણુ ૫

ભજન ૧૨૬ મું

મનવા સમજી લેને વીર
 સાંકડી શેરીમાં તને ચાલુ પેસે તીર—ટેક
 તુગરા નર કોઇ મતી મલોરે પાપી મલો હજાર
 એક તુગરાકા સીસ ઉપર લખ પાપીકા ભાર ૧

નુમરા નરતો હરી ભજેરે દીનમે સો સો વાર
 નગર નાથકા સત કરે વાજરે કુણુ કીવાર ૨
 ગુર ખીન માળા ફેરતારે ગુર ખીન દેતા દાન
 ગુર ખીન દાનસો નીસદ્ધજ બસે પુછો વેદ પુરાણ ૩
 સોભાપી માળા સખ કોષ રાખે પણકી ફેરે નાંહી
 જ્યું વીધવાકો ઝાલરોરે લટક રહ્યો ગળા માંહી ૪
 રામ કૃષ્ણ સે કોન બડાહે તેણે પણુ ગુર કીન
 તીન સોકકા નાથ કહાવે ગુર આમે આધીન ૫
 કહેવા સુણવા ગુર કીવારે નહી ગુરાંકે સારે
 ફરણી કરસે મન મતે તો બસે જમકે દુવારે ૬
 અભ જોગે સર ગુર ખીનારે લાગા હરોકી સેવ
 વચકુંઠાસે પાછા ફર્યાંએ દેખો સુકદેવ ૭
 જનક વીદેહી ગુર કીવારે સીસ હોઈ કીતી સેવ
 કહેત કખીર સુતો ભાષ સાધો આઈ મીલો સુકદેવ ૮

આખખો ૧ ભા

જીવને સ્વાસ તણી સગાઈ ઘરમાં ધડી ન રાખે ભાષ
 બાપ કહેછે બેટો હમારો માતા મંગળ ગાઈ

જેની કહેછે બંધવ હમારો ભીડ પડે ત્યારે ભાઈ ૧
 લીપ્યું ગુપ્યું એનું આંગણુંને કાઢવાની વેળાયછ
 અડશોમાં તમે અભડાશો એમ લોક કરે ચતુરાઈ ૨
 ધરની નારી ઘડી ન મુકતી અંતે અજગી થઈ
 ભોળે ભગત કહે કંઈ વેળાવીને તરત ખીજને ગઈ ૩

આખખો ૨ જો

મુરખો રળી રળી કમાણો માથે મેલશે મોટો પાંણો-ટેક
 ધાઈ ધુતીને ધન ભેળું કીધું કોટીધ્વજ કેવાણો
 પુન્યને નામે પાછું ન વાપરી અધવચથી હુંટાણો ૧
 ભયારી કોઠાર તારા ધયારી રેશે સાથે ન આવે એક દાણો
 શમસાનનીરાખમાંરોળાઈગયાપછે કોણુરંકનેકોણુરાણો ૨
 મંદીર માળીઆં મેલી કરીને નીચે જઈ ઠેરાણો
 ભોળે ભગત કહે મુવા પછે જીવ ધણો ધણો પસ્તાણો ૩

આખખો ૩ જો

અક્લવીનાં આહું કેમ ખોલો મરી જીવું જમ દેસે ટોલો-ટેક
 દગખાજીને ઠેકડી આતો ઘણી કરે જોલો

મુંરખો જાણે મારે મરવું નથી પણ પીઠાઈ જાસે પેલોરે ૧
 હેડીતો તારી હાલી ગઈ પછે દેહ થઈ ગઈ ડોલો
 મુરખો મનમાં મરડાઈ હાલે પાવડ ખાંધે પોલોરે ૨
 નરકનાં કાગડા બહુ વસમા છે નહી સહેવાય ટોલો
 ભોળે ભગત કહે ગુર પ્રતાપે મુખથી રામ બોલોરે ૩

આખખો ૪ થો

આતમસુખ ધુવરની એલી જીવડા જાવું મમતાને મેલી-ટેક
 કુટુંબ કુખીલો કુડીકુડી બાજી સ્વાસ્થની ગેલી
 જીવને જમડા લઈ જાસે પછે બેઠા રહેસે બેલી ૧
 ધરની ત્રીયાએ ધાંધો કીધો પછે વાત પુછવા વેલી
 સાંચ્યું સંધ્યું તમે કેતા જાને જોલી માયા ક્યાં મેલી ૨
 આંધણ મેલ્યું તે ઉભરાઈ જાસે એની વાર કરન્ધે વેલી
 ભોળે ભગત કહે પ્રભુ ભજ્યાવીનાં જાવું જરૂર મેલી ૩

આખખો ૫ મો

મુરખા રામભજીને મુવા રોતલતુછે મુરગીમુડીનો જોતલ-ટેક
 અનેક જન્મ તારા આગળ ગયા તે જાગી જાને મુવા સોતલ

મનખાદેહી જીવું મહાપદારથ ખખર વીનાના ખોતલ ૧
 હરીરસ તુંને ગમતો નથી ને જાગિરીઆનો જોતલ
 મુરખથી શું મીઠાઈ કરે તું સંતનો વગોતલ ૨
 ગઉકેરાં દુધતો ઢળતાં મેલ્યાં સુવાનીનો દોતલ
 આંખાનું ઝાડ્યું ઉખેડી નાંખી ખીજ ખાવળીયાનું ખોતલ ૩
 ધોતાની દેડમાં મેલ પુરણ ભરીયા પારકા મેલનો ધોતલ
 કહેકરસનદાસ હરીને ભજીયો આગળ નહી કોઈ ધોતલ ૪

ભજન ૧૨૭ મું

મથુરામાં શ્રી કૃષ્ણ પ્રગટયારે વસુદેવ દેવકીને ઘેર આવ્યા
 ત્યાં વાલે નારદને ખોલાવ્યા નારદજીએ કંસને ઉપદેશ કીધા
 કેરા વાલે ગોકુળમાં દીધારે મ—૧
 કન્યા એક આકાશે ઉડીરે આકાશમાં શબ્દ એવો થયોરે
 કંસતો સામું જોઈને રહ્યો વેરી તારો ગોકુળમાં ગીયોરે ૨
 ઘેરઘેર આનંદ આજીવ થાય ઘેરઘેર માનુની મંગળ ગાય
 બધા જાદવ મળવા જાય આરતી ઉતારે જસોદા માય ૩
 ત્યાંકણ કંસનાં તેડા જાય ગોપી કહે નહીં મેલું કેડોરે
 હરીમારા રૂદીયાઉપર રથખેડો સાથેહરી હજધરજીને તેડો ૪

પ્રથમવાલે કેશરીદધતનેમાયેઈ પછેઅગાસુરખગાસુરનેતાયેઈ
 પછીમાસીપ્રતનાને સંહાયેઈ કંસતોમનમાંરહયોછે હાયેઈ ૫
 અહા વાછર હેરાને જય ઈંદ્રને કરોધ ઘણેરો થાય
 ખારે મેઘ ખોલાવી લીધા ગીરીવર ગોકુળ ઉપર કીધા ૬
 રેન સરદ તણી અતી સારી તેડાવી વ્રજ તણી નારીરે
 ગોપીઉંનામનમાંઆનંદભારી રાસમાંપધાયેઈગીરીવરધારી ૭
 વાલેમારે છ મહીનાંની કીધીરાત પ્રભુજીએહેતે રમાડ્યાંરાસ
 એતો હતા પોતાનાં દાસ શોભા જોઈને કહેછે હરીદાસ ૮

પ્રભાતીયુ' ૧ હુ

વેરાગનાં પદને વીધન આડાં ધણાં જોખમ આડાં ધણાં
 કઠણુ બંધ કામનાં કોક છુટે—ટેક
 કનક અને કામની ચોકી આડી શ્યામની
 રામની રમત તો તેજ હુંટે ૧
 પરવરતીને વંસ થીયો ભગતી ભુલી ગયો
 નારીયે નેણનાં ખાંણુ મારીયાં ૨
 ભોગ લીધા પછી ભોગ ઇચ્છા કરે
 હાથ આવી ખાજી એમ હારીઆ ૩

કામતું મુળ ને કલપના જાણુને
 બ્રમ અને ક્રમની ગાંઠ બાંધે ૪
 સીળ સંતોષનાં સોખા લીધાં વીનાં
 જન્મ અને મરણનાં રોગ બાંધે ૫
 મુળ વેરાગમાં મન જેતું ગળ્યું
 વળતી તેવંવાસના નવ ડોલે ૬
 મુળદાસ કહે સંત સમજે ખરા
 વેદ વાયક તો એમ બોલે ૭

પ્રભાતીયુ ર જી

પ્રાત ભયો મનમોહન પ્યારે પ્રીતમ શું રહ્યા પોદીને—ટેક
 બહુરૂપી દરવાજે ઉભા શંકર નેજા ખોડીને
 મુખડા જેવાને આતુર મનમાં તમે શું રહ્યા ઓદીને ૧
 ઘેરઘેરથી ગોવાલણુ આવી દરશન કરવા દોડીને
 આંગણીએ ઉભી વૃજવનીતા મધડાં વલોવવા છોડીને
 ભધરવ રાગ મુનીજન ગાવે તાન મનોહર તોડીને
 અહ્લાનંદનો નાથ વીહારી ઉડ્યા છે આળસ મરડીને

પ્રભાતીયુ ૩ જી

જળકમળ તું છાંડી જાને બાળા સ્વામી હમારો જગશે
 જગશે તને મારશે મને બાળ હલ્યા લાગશે—ટેક
 કેરે બાળક તું મારગ ભુલ્યો કાં તારે વેરીએ વોળાવીએ
 નીચે તારો કાળ ખુલ્યો અહીયાં શીદને આવીએ ૧
 નથી નાગણી હું મારગ ભુલ્યો નથી મારા વેરીએ વોળાવીએ
 મથુરાં નગરીમાં જુગટું રમતાં નાગનું સીસ હારીએ ૨
 રંગે રૂડો રૂપે પુરો દીસતો કોડામણો
 તારી માતાને કેટલા જનમ્યા તેમાં તું અળખામણો ૩
 મારી માતાને બેઉ જનમ્યા તેમાં હું નટવર નાનડો
 જગાડ તારા નાગને માફે નામ કૃષ્ણ કાનુકે ૪
 લાખ સવાતો હાર આપું આપું મારો દોરીએ
 એટલું મારા નાગથી છાનું આપું કરી ચોરીએ ૫
 શું કરું નાગણી હાર તારો શું કરું તારો દોરીએ
 શાને કાળે નાગણી તારે કરવી ધરમાં ચોરીએ ૬
 ચરણ ચાંપી મુછ મરડી નાગણીએ નાગ જગાડીએ
 મને બળવંત કોઇ બારણે બાળક આવીએ ૭

એહુ બળીઆ ખાથે વળીઆ શ્રી કૃષ્ણે કાલી નાગ નાથીઓ
 સદસ્ય ફેણે કુદે જમે ગગન ગાળે હાર્યાઓ ૮
 નાગણી સહુ વીઝાપ કરે નાગને બહુ દુખ આપશે
 મથુરાં નગરીમાં લઈ જઈ પછે નાગનું સીસ કાપશે ૯
 એહુ કરનંડી વીનવે સ્વામી મુકો અમારા કંથને
 અંગેઅપરાની મર્મી ન જાણ્યો ન ઝોળખીયાભગવંતને ૧૦
 થાળ ભરી સગ મોતીડે શ્રી કૃષ્ણને વધાવીઆ
 નરસહઆનાં નાથ પાસેથી નાગણીએ નાગ છોડાવાઓ ૧૧

પ્રભાતાંયુ ૪ થુ'

જે દીન જન્ય ભજનને લેગ તે દીન આવે ગણતીમાં
 રાગ્ન બોજ કરણુસ દાની એલા નહી કોઈ પૃથ્વીમાં—ટેક
 ઉંચા કીઝાને અજગ દરવાગ્ન દાટયા રહ્યા ધન ધરતીમાં
 રાવણુ સરાખા ચાલી ગયા ભઠયા નાતી મોતી પૃથ્વીમાં ૧
 ખાઇએ પીએ ખરચીએ પ્રાણી દયા ધરમને ભરતીમાં
 કહે કખીર સુનોભાઇ સાધો સમરણુ કરોડીયો સુરતીમાં

પરમાર્થ વિષે (દરોગીન)

તું તીરથમાં જ્યાં ત્યાં વીચરતો ધરમ જાણીને
 વેરાગથી વસ્તી તજીને વન વિષે જઈને વાં

ભગવા ધરોને ભટકતો રહી પેઠ બીખીને ભચ્યુ
 શી રોતે ઇશ્વર રીઝસે તેં સાઈ કોઈનું શું કચ્યુ ૧
 તેં નિત્ય સ્નાન ત્રીકાળ કીધું આહી ગોમ્ય ઘોળીને
 તેં પંચ ગવ્ય વીશંપ પ્રાશન કીધું ઘોળી ઘોળીને
 આહાર એકજવાર કરવો એવું વ્રત તેં આચર્યુ
 શી રોતે ઇશ્વર રીઝસે તેં સાઈ કોઈનું શું કચ્યુ ૨
 તેં નવ નવા નઇવેદ કરીને તે પ્રસાદી તું જમ્યો
 ઉપવાસને એકાસણા કરી દેહને બહુ તેં દમ્યો
 ખાડો ખણીને દાટીયું જે અન્ન જમતાં ભગ્યુ
 શી રોતે ઇશ્વર રીઝસે તેં સાઈ કોઈનું શું કચ્યુ ૩
 તેં પ્રાથના પ્રભુની કરી મુખ વિવિધ વચન ઉચ્ચારીને
 તેં સ્તોત્ર પાઠ ધણુ કર્યાં નિત્ય નિત્ય નીયમો ધારીને
 ગદગદ સ્વરે ગુણુ ગાન કરતાં આંખથી આંસુ ઝચ્યુ
 શી રોતે ઇશ્વર રીઝસે તેં સાઈ કોઈનું શું કચ્યુ ૪
 ભગવાન લુખી ભક્તિથી રીઝે નહી તણ માત્ર તે
 પણુ ભક્તિ પર ઉપકાર સાથે ધાય પ્રભુ પ્રીયપાત્ર તે
 તેં વગર વાદ વીવાદ કીધા કામ તેથી શું સચ્યુ
 શી રોતે ઇશ્વર રીઝસે તેં સાઈ કોઈનું શું કચ્યુ ૫

ભણ્યા પણ ગણ્યા નહીં.

બેરામશાહ વકીલ, જેવણ તરતનાજ પસાર થયા હતા, તેવણ સાક્ષીને તપાસતાં બોલ્યા, “વાર તારે તમે બંધવાનું આખું ઘર તપાસી જોયું? તારે ઘરમાં શું શું જોયું?”

સાક્ષી—ઘરમાં કંઈ જોવા લાયક નહીં હતું; જેમ કવી દલપતરામ દાદ્યાભાઈ કહેછ તેમ “વાંસ ફેરવે તો વાંસજ નડે” તેવું છે.

વકીલ (તોરમાંજ જડજ તરફ ફરીને)—મારા લાડું, હું કવી દલપતરામ દાદ્યાભાઈપર સમન લેવા માંગુંછ. એ ઘણી કોણ છે તેની મને ખબર નથી, પણ તેને મારા કુલના ઘરમાં દાખલ થવાની કશી સતા ન હતી.

કોઈમાં હસાહસ !

મારું ઘેર બંધાતું હતું ત્યારે હું હંમેસ તપાસને માટે જ્યા કરતો, અને આસપાસ સામાન બેદાદ પડ્યો હોય ત્યારે ઘણી ફરીયાદ કરી ઉંચો મેળાવતો. એક દહાડે જોઉંછ તો કેટલાક ખીલા ધુળ મટોડાંમાં પડ્યા હતા, અને જરૂર શુમાઈ જતે. મેં મુકાદમને બોલાવી કહ્યું, “ભાઈ, આએ ખીલા ઉપાડી બાબુએ મુક, નહીં તો જરૂર ગેબ થઈ જશે.” મુકાદમે બે હાથે સલામ કરી જવાબ દીધો, “અરે નારે, સાહેબ, ગેબ તે કેમ થઈ જતા’તા. એકેએક પાછા ખીલમાં વીગતવાર આવશે.”

શોકને શાન નહીં.

શેઠ—એમ આવ, દોલા, તેં ચોરી તો મોટી કીધી, પણ જરે તેં મને માફીપતરજ પસતાવો ખાધને લખી આપ્યું તારે હું તુંને માફ કરૂંછ. ખબરદાર! જે હવે એવી ફરીયાદ મારા કાનપર આવીછ તો.

દોલો (કાલાવાલાની ધપે)—મને માફ કીધો તો મોટો ઉપકાર થયો, સાહેબ. પણ સાહેબ, મેં માફીપતર જે તમને લખી આપ્યુંછ તે મહેરબાની કરી ફારી નાખતા ના.

શેઠ—કાંએ વાર ?

દોલો (નીચું જોઈને)—કાંએ કે સાહેબ, બીજી વખત કદાચ કામ પડે તો વરી નકલ કાંહાં લેવા જવશ !

લગનને ટાંકણે ખરચ ધણો થાય છે એ વાતથી બરબડ-તાઓને ધીરજ આવે એવી વાત !

ધયોવા શહેરમાં નીચે પ્રમાણે લગન થયાં :—વર અને કન્યાને સામાસામી હાથમાં હાથ આપીને ઉભાં રાખ્યાં પછી લગન કરનારે પુછ્યું, “લે ચાલો, બોલી જાઓ, તમે એક બીજાપર રાજી છો ?”

“હાજી,” બેઉએ જવાબ દીધો.

“તારે જાઓ, આજથી તમે ધણી અને ધણીયાણી.” લગનની ક્રીયા ખલાસ !

રેસના ફાંટા.

વીસ વરસની વાત ઉપર ફ્રેંચ બાનુઓને સાંપો પાલવાનું એટક લાગ્યું હતું. શાહાબદી ડી લા દુર ઓવરને પોતાનો એક માનીતો સાંપ પોતાનાં ગજવામાં રાખતી હતી. આથી તેણીનો બ્રથાર અને દોસ્તો બહુ ખીજતા. અંતે પોતાના માનીતા સાંપને ખાતર આ બાનુએ તેમની દોસ્તી તોડી.

મેડમ મુસાર્ડ પોતાના લખખો રૂપીઆના દાગીનાઓની વચમાં એક જીવતો સાંપ ગળે વીંટાળી આવતી હતી. જ્યારે તેણી નાટકશાળામાં આવતી હતી ત્યારે હજારો લોક નાટક જોવાનું છોડી દઇ તેણીના ગોરાં ગળાં ઉપર રમતો આ સાંપ જોયા કરતાં હતાં.

કાઉન્ટેસ ડી વીલેનોવ કેટલાક મહીના સુધી પોતાના ગળાં ઉપર એક મોટી કસારી બાંધી આવતી હતી. આ કસારી જે જીણી સોનાની સાંકળીએ બાંધી હતી, તે તેણીના ખુલ્લાં ખભાં ઉપર એમથી તેમ ધસ્યા કરતી, જેથી તમાસગીર લોક બહુ કમકમતું હતું.

બધરીના ગુણની ટીપ.

દોસ્ત—કેમ, પેસુભાઈ પરવારતા, હજીસુધી કુમારાજ કે ?
પણુતા બનતા નહીં કે ?

પેસુ—અરે હું માગુંછ તેવી બધરી કાંહાં મળેછ ?

દોસ્ત—અરે બાપુ, એવી તે કેવી બધરી માગેછ ?

પેસુ—હું તો બધરી એવી માગું છ કે તે ખુબસુરત હોય,
દક્ષાવારી હોય, અને મુરખ હોય.

દોસ્ત—પણ એવીજ બધરી માગવાનું શું કારણ ?

પેસુ—તો, જોનીબા, ખુબસુરત બધરી વગર હું તો પરણું
નહીં—દક્ષાવાલી હોય નહીં તાંહાં સુધી મારો ને તેનો સુકર-
વાર થાય નહીં, ને સામુ હોજર કદુવા દે.

દોસ્ત—વાર, એ તો હું સમજ્યો, પણ મુરખ બધરી
શોધવાનું કંઈ કારણ ?

પેસુ—અરે યાર ! તુંબી બરો અક્કલનો દુશમન દેખાયછ,
ખુબસુરત હોય ને પૈસાવાલી હોય, પણ મુરખ નહીં હોય તો
વળી મારી સાથે પરણે શું જખ મારવા !

પડોસી (બીજા પડોસીને)—અરે યાર, તમારા બંગલામાંનો
કુતરો રાતે ઘણોજ ભોંસેછ—જરા નીરાંતે ઉંઘબી નથી આવતી.

બીજો પડોસી—નહીંરે, સાહેબ, મારો કુતરો તો છેજ નહીં.

પહેલો પડોસી—વાર, કંઈ તમારાં ઘેરમાંથી રાતે અવાજ
નીકસેછ ?

બીજો પડોસી—હા, મારી ગુલાં પીયાનાફોર્ટ પર ગાયન
ગાયછ.

પહેલો પડોસી—હાં ! હાં ! સમજ્યો. તારે તેજ અવાજ
હોશે.

મુથારનું મન ખાવળીઆમાં.

એક દહાડે એક ફકીર, એક બ્રાહ્મણ, અને એક બાગ્યાન રસ્તેથી જતા હતા, એવામાં એક જનનવર ઝાડપરથી બોલ્યું. એ ઉપરથી ફકીરે કહ્યું કે “ભાઈઓ, આ જનનવર હમણા બોલ્યું કે ‘મુખહાન તેરી કુદરત.’” ત્યારે બ્રાહ્મણ બોલ્યો કે “નહીં, એ જનનવર તો બોલ્યું કે ‘રામ લક્ષ્મણ દસરથ.’” પણ બાગ્યાન કહેવા લાગ્યો જે “તમે બેઉ ખોટા છો, એ તો બોલ્યું કે ‘પીઆજ, લસુન, અદરખ.’” એટલામાં રસ્તેથી એક મોખેદ જતો હતો તેણે આ વાત સાંભળી, અને કહેવા લાગ્યો જે “બધું રહેવા દેઓ, એ જનનવર તો બોલ્યું જે ‘વાહારે દારમ, પપાંઉ, કમરખ.’”

સોરાબજી કમપાઝીટરને છાંટાપાણીની આદત હતી. તેવણના છોકરાનો છોકરો ખોદાબખ્શ માણેકજીની સ્કુલમાં જતો હતો. એક દહાડે માણેકજી છોકરાઓને કોણ્ટક સમજાવતા હતા કે ૧૨ આંડસની એક પૈંટ, બે પૈંટ એટલે એક ખાટલી, ઈત્યાદી. સમજાવી રહ્યા પછી માણેકજીએ વર્ગને પુછ્યું, “ચાલો, ખોલી જાઓ જોઈએ—બે પૈંટે શું થાય?” ખોદાબખ્શ બોલ્યો, “સાહેબ, બપાવા છાકટા ધુન થઈ જાય!”

જાત જાતની ખંસ્યા.

સોળમી સદીનો નામીયો જ્યોતીષશાસ્ત્રી ટાઇકો ડેચા જ્યારે સામેથી સસલું આવે કે ભોંય ઉપર બેસી જતો.

પોલાંડનો રાજા લાડીસલેયસ સેખ ફળ જોઈને નહાસી જતો.

ઈંગ્લાંડનો રાજા ત્રીજો હેનરી જે ઓરડામાં બીલાડી હોય તે ઓરડામાં બેસી શકતો નહીં—પછી બીલાડી નજરે પડે કે નહીં પડે.

ઈરાસમસ નામના એક શીલસુરને માછલી જોઈને તાવ ચઢી આવતી હતી.

નામીચો ઉમરાવ 'લાડે' બેકન ચંદ્રનાં ઘ્રહણને જોઈને બેભાન થઈ જતો હતો.

મોસ્કોનો ગ્રાંડ ડયુક બીજો જનન એક ઓરતને જોઈ બેભાન થઈ પડતો.

એજ પ્રમાણે શીવાલીયર ડી ગાઈસ નામનો ઉમરાવ ગુલાબનું ફુલ જોઈને બેભાન થઈ જતો—પછી ફુલનો વાસ આવે કે નહીં આવે.

બારમા લુઈની રાણી મરાયા મેડીસીને ફુલનો ઘણો શોક હતો. પણ ખરેખર અથવા કાગળનું બનાવેલું અથવા રંગેલું ગુલાબ જોઈને કમકમતી હતી.

રમુજી વસીયતનામા.

લોકો મરતી વખતેથી કેવા પોતાના પેટમાંના બલત્રા કહાડે છે તેના થોડાક જાણુવા જોગ દાખલા અમોએ બેગા કર્યા છે:—

“ઈસવી સન ૧૭૮૮.—હું ડેવીડ ડેવીસ, કલાપહામનો

રહેવાશી, મારા ભાઈ પીટરની દીકરી મેરી ડેવીસને પાંચ શીલીંગ આપી જઈ છું, કે જેથી છેલ્લી વાર મારે પૈસે તે છાકટી થવા પામે.”

“સને ૧૭૮૧.—હું જન આઇલેટ સ્ટો—મારી મીલકતના ‘એકઝીક્યુટરોને’ ફરમાવી જઈ છું કે તેઓએ એક પીકચર રૂ. ૫૦ની કીંમતે ખરીદવું, જેમાં એક વીધુ એક ભલા માણસના હાથને ડાખ મારતો દેખાય; અને તે પીકચર ફલાણા ફલાણા પ્વારીસ્ટરને ભેટ મોકલવું, કે જેથી તે ધણીએ મારી સાથ ચલાવેલી નીચ જેમરવતાઈ તેને યાદ રહે. મારા વસીયતમાં રૂ. ૩૦,૦૦૦નું તેનું નામ પાડવું હતું તેના બદલામાં આએ સમજવું.”

“૧૭૮૩.—મારા દીકરા ડાનીયલને હું એક શીલીંગ આપી જઈ છું, કે હવે પછી તે કાંઈખી ચોરી કરે તે ઉંચકી લઈ જવા સારું હેલકરી કરવા કામ લાગે.”

૧૭૮૩માં એક ધણી નામે શીલીપ થીકનેસે વસીયત કીધું કે “મારા મુવા પછી મારો જમણો હાથ કાપી નાખી મારા દીકરા લાર્ડ આડખીને આપવો, કે જેથી તેને યાદ રહે કે પોતાના બાપ તરફ ફરજ બજાવવામાં તેણે જે બેદરકારી બતાવી છે તેવી બેદરકારી ઇશ્વર તરફ ચાલશે નહીં.”

૧૭૭૦માં સ્ટીફન સ્વેન નામનો ધણી લખી ગયો કે “જન આબ્રહમ અને તેની બાયડી મેરી જે દહાડે હોશે તે દહાડે ફાંસી જવાનાં છે, માટે તેઓને સારું મારી મીલકતમાંથી ચાર આનાનું મજબુત દોરડું ખરીદ કરી રાખજો.”

થોડાં વરસની વાત ઉપર વીલીઅમ ડારબી નામનો પુરુષ મરણ પામ્યો તે પોતાના વસીયતમાં લખી ગયો કે “મારી બાયડીએ મારા ખીસામાંથી ૬૦ ગીની ચોરી હતી, અને મારે નામે પૈસા કહડાવતી હતી, તેથી તેણીને ફક્ત એક શીલીંગ આપી જાઉં છું.”

બે વાર તપાસીને કામ પાડજે.

એકવાર હજમની દુકાનમાં એક પુરુષ આવ્યો, અને કાગળના કેટકા ઉપર લખ્યું, “મારાં બાલ કાપો.” હજમ સમજી ગયો કે આએ ખીચારો મુગો છે. તેથી તેણે કહ્યું, “પુરસી ઉપર બેસો, સાહેબ,” પણ પેલાએ કાંઈ જવાબ આપ્યો નહીં, તેથી પુરવાર થયું કે એ ઘણી સાથે બહેરોખી છે.

આખરે ઇસારતથી પુરસી ઉપર બેસાડ્યો, અને બાલ કાપવા માંડ્યા. આ વેળા દુકાનમાં હજમનાં બે ચાર ધરાકો તથા દોસ્તો હતા તેઓએ પોતપોતામાં આ ખીચારા બહેરા-મુગાની ખુબ મશકરી કરી, અને કેટલીક નજીસ અને ભાંડ વાતોથી મજા મેળવી. આ બહેરા-મુગો ઘેરમાં બાયડી સાથે કેમ વરતતો હશે વગેરે ઠોલ ટપ્પાથી સઘળાઓ ખુશ થયા. એટલાંમાં બાલ કપાઈ રહ્યા, અને મુગો-બહેરા ઉઠ્યો અને સઘળાઓની અજાયબી વચ્ચે હજમ તરફ ફરીને પુછ્યું, “બાઈ, બાલ કપામણીના કેટલા પૈસા, અને મારી ખાતરદારી કાઢી તેના કેટલા પૈસા?”

હજમ તો ધભરાઈને ત—ત—પ—પ કરવા લાગ્યો, “કાંઈ નહીં, સાહેબ, કાંઈ નહીં—જોઈએ તારે આપજો.”

બહેરા-મુગાજીએ પૈસા આપવા વગર સલામ કરી રૂબરૂ લીધી. તેના ગયા પછી હજીમ બરબડવા લાગ્યો, “એની માનું પેટ બળે—હવે કોઈની આવે તે ઢેડના ખાધાના કાન આગળ પીરટોલ ફેડવા શીવાય કોઈ દહાડેની માનું નહીં કે એ મુગા-બહેરા છે.”

આ નીચલી વાત ખરેખરી બનેલી છે:—થોડાંક વરસની વાતપર અમે કાલાબે રહેતા હતા ત્યારે હું અને મારા બે પીત્રાઈ રાતના ચાંદરણામાં ફરવા નીકળ્યા. રસ્તામાં એક જુવાન ઈંગ્લેન્ડ મળ્યો, જેણે ‘ગુડ નાઈટ’ કરી પુછવા માંડ્યું કે “દાંડી પર જવાનો રસ્તો કયો?” અમે એ ઈંગ્લેન્ડમાં સમજાવ્યું એટલે તે વાતે ઉભો. તેણે કહ્યું કે હું ઇંગ્લાંડથી થોડાજ દહાડા થયા આવ્યો છું, અને આ દેશ મને ઘણો ગમે છે, ઈત્યાદી. તે ઘણો હસમુખો હોવાથી અમે એ તેની ઠેકડી કરવા માંડી, અને ગુજરાતી અવળી બોલીમાં તેને થોડીક ચોપરીની કહાડી ખરી. ખાંડી દસેક ગાળો ખીચારાએ ખાધી હશે. આખરે મોડું થવા આવ્યાથી અમે ‘શેક હેન્ડ’ કરી છુટા પડી જતા હતા, તેટલાં આ ઈંગ્લેન્ડ ધણીજ શુદ્ધ ગુજરાતીમાં નીચે પ્રમાણે બોલ્યો: “દોસ્તો, ફરીથી કોઈ ઈંગ્લેન્ડ મળે તો તેને ગુજરાતી આવડેછ કે નહીં તે પહેલાં નક્કી કરીને પછી ગાળો દેને—સાસમાહેબ મેસમેહરબાન!”

આ પ્રમાણે બોલી તે તો ચાલી ગયો. અમે ફેટલા ચાટ પડી ગયા હોઈશું તે વીચારવું સહેલ છે.

આ ત્રીજો દાખલોની ખરેખરો બનેલો છે:—અમે ત્રણ જણ રાતના ચાંદરેથી કોટમાં આવવાના હતા. ચાંદરનાં

રેશન ઉપર અમદાવાદની મેલ ટ્રેન આવી લાગી, અને અમે પ્રસ્ટ ક્લાસમાં બેઠા, જેમાં એક જખરદસ્ત જાડો ઈંગ્રેજ અને એક ખીજો ઈંગ્રેજ આડા પડીને સુતેલા હતા. અમેને દાખલ થતાં જોઈ તેઓ ઉઠીને બેઠા. થોડોક વાર જવા પછી આ જાડા ઈંગ્રેજ વીશે અમેએ પોતપોતામાં રમુજ કરવા માંડી, અને તે શું ખાતો હશે—એના ભારથી ઘોલીઆની પાટી તુટી નહીં જતી હશે—વગેરે ગુજરાતીમાં સવાલોથી અપસ અપસમાં રમુજ મેળવતા હતા. અલખતાં આવી વખતે જીભને કાંઈ તાળું હોતું નથી, તેમ ઘણીક વાતો એવી થઈ કે જે થવી ન જોઈતી હતી. જ્યારે ગ્રાંટ રોડ આવ્યું ત્યારે આ બેઉ સાહેબો અમને સલામ કરીને ઉતરયા, અને જતાં જતાં બેઉ જણે ગુજરાતીમાં કહ્યું, “હું વડોદરાનો રેસીડન્ટ કર્નલ આનંદરસન છું,” અને ખીજો પણ ગુજરાતીમાં બોલ્યો, “ને હું સુરતનો કલેક્ટર રામસે છું. અમે બેઉને અલખત ગુજરાતી ઘણી સારી આવડેછ. અમારે લાયક કાંઈ કામ કાજ હોય તો સુખે પ્રમાવજો !”

ચોરની ગાંઠ રાઈનાં પાતરાં.

એક દહાડે કહાનજીકાકા સહવારના પહોરમાં સરેસ્તા પ્રમાણે નાહી ઘોઈ ઓટલાપર બાજઠે પગપર પગ ચહડાવીને બેઠા, અને તે દહાડેનું “દુન્યા સમાચાર” વાંચવા માંડ્યું. પહેલાંજ પાનાંપરની એક જાહેરખબરપર તેવણની નજર પડી તે નીચે મુજબ હતી:—

“એક થોડું ઘણું ઈંગ્રેજ જાણુતો, બાવીસથી પચીસ વરસનો, જરથોસ્તી જોઈએ છે. જે દારૂ પીતો ન હોય,

સહવારના બંદગી કરતો હોય, ખુરી ચાલથી દુર હોય. પગાર રૂ. ૨૦થી ૩૦ સુધી, લાયકાત પ્રમાણે. જમવાનું અને રહેવાનું આપવામાં આવશે. એ વીશે આ પત્રની આરીસમાં અથવા મીંઠ સુખલાજી રૂકીરજની પેહેડીપર કોટમાં પુછવું.”

“અરે તારી!” કહાનજીકાકા આ જાહેરખપ્પર અરધે કલાકે વાંચી રહી ચોંકાને બોલી ઉઠ્યા, “મને તો ફામજ ની રીએલી. વાર, એ પોયરા,” પોતાના ધરના ધાટીના પોસ્યાને બોલાવી કહ્યું, “જા તો આપરા નવલશાહને બોલાવ તો.”

આ નવલશાહ કહાનજીકાકાને માથે પડેલો તેવણુની બેનનો દીકરો હતો. તે ચોવીસ વરસની ઉમરનો, ઇંગ્રેજ થોડું ધણું શીખેલો, ઇસકો અને દમામદાર જવાન હતો. તેવણુનાં માખાપ હતાં, પણ તેઓ ગામ હતાં. અને કહાનજીકાકાને ઘરે મુંબઈમાં કાંઈ ચાકરી શોધવા નવલશાહ રહેતો હતો. તે દસ વરસનો હતો ત્યારથીજ કહાનજીકાકાને ઘરે આવ્યો હતો, અને ત્યાંથી દરરોજ નીશાળે જતો હતો. પણ રકુલ છોડ્યા પછીખી તેવણે કહાનજીકાકાને ઘરેજ ધામો રાખ્યો, અને તેનાં બહાનામાં ચાકરી શોધવાનું આહું હતું.

કહાનજીકાકા કલશતી હતા, અને પાંચ પૈસે સુખી હતા, અને તેવણુને દસ છોકરાં હતાં. જોકે નવલશાહ તેમને ભારી પડતો નહીં હતો, તોપણ હવે તેને જલદી ઠેકાણે પાડી નાંખવાનો તેવણે ઠેકાવ કીધો હતો.

નવલશાહ આવ્યા અને કહાનજીકાકા પાસે બેઠા.

“અરે ભાઈ નવલ,” તેના મામાએ કહ્યું, “જેની આ

મારા ચોલાએ (મીત્રે) છપાયવું તે તે વાંચ્યું કે ? હું તને કાલે કેતાં ભુલી ગેલો કે મારી હાથેખી તેણે એપર વાત કીધેલી, ને જો તુંને ગમતું હોય તો તે ચાકરી તને અપાવી લાખું.”

“હા, મામાજી, એ તો ઠીક છે ; પણ એટલા પગારમાં શું વળ્યું ?” બાણેજે જરા આનાકાની કીધી,

“લે સરી, પેલા ફીએ તેમ તું હું કરે ? ‘ઠોઠ નીહાલ્યાને વટાણા બહુ’ તેમ હીખેલો તો મારા જોવો, ને વરી એટલા પગારમાં લે હું વચલું ? અરે બાપ, એટલોખી ગનીમત કર. હમે બાર વરહની ઉમ્મરમાં હવારના ચારચાર વાગે ઉઠીને રૂંડો ફેરવતા ને હુંથારોતું કામ કાજ કરતા, ને તેવોનાં ધરતું ખાણી-છાની, ફરોનપુંજે, વાહન-કુહન, હઉ વરી તે હાથે. ને પગાર હું જો, મારી હહરીનો છ દોરીઆં મહીને દારે દીએ. આપા, હવે વખત એવો આમવો કેવાયઓની, ને આ પગારમાં તો તારે મનહે હું વચલું ?” કહાનજીકાકાએ ઝાટકની ઉતારી.

“ઠીક છે, મામાજી, ત્યારે તો એટલા પગારપરખી હાલ તરત તો સુકરાના,” બાણેજ નવલશાહે ધચુપચુ મન સાથે કબુલ કીધું.

બુપોરના બાર વાગે મોળું ધાન દાળ, સૂકા બુમલાનો પાટયો, અને પાનીનું આંધણું ખાઇ, કપડાં ચપડાં પહેરી, કોટમાં જવા સાડે સેકંડ ક્લાસની ટીકીટ કરાવી. ગ્રાંટ રોડપરથી નવલશાહ ટ્રેનમાં ચઢી બેઠા. તેવણની સાંમે એક આસરે ત્રીશ સરસનો ઇસકી, વાંકી કુમટાંની ટોપીવાળો શંકડો મુસલમાન

એઠો હતો. તેના ખોલામાં એક કાળાં કાગળમાં વીંટાળેલું કાંધ પડીકું હતું, જે સુતરીથી મળ્યુત બાંધેલું હતું. આ પારસલ ઘણું કીમતી હોય તેમ તે મુસલમાન પોતાના હાથમાં મળ્યુત પકડી રાખી ગેઠો હતો.

નવલશાહનું મન તો એવું ધચુપચુ થાય કે આ કાગળનું પડીકું મારા હાથમાં આવે તો તડાકો પડે. પણ ગોલામનો બાધો પેલો મુસલમાન તેને છોડેજ નહીં. એમ કરતાં ચરની રોડ આવ્યું કે પેલા મુસલમાને પેલું પારસલ પોતાની પાસે બેઠકપર મુકી બહાર ડોકું કીધું. વળી ટ્રેન ઉપડી તે મરીન લાઇન ઉભી રહી. પેલા મુસલમાને બારણું ઉઘાડ્યું, અને નવલશાહની ખુશાલી અને હરખ વચ્ચે પેલું પડીકું ભુલી જઈને ચાલવા માંડ્યું. જાણે તે બંડલખી ઉતરીને ચાલી જવાનું હોય તેમ નવલશાહએ તેને ચપ કરતું પકડી લીધું. તે દાખી જોયું તો તે કાઈ ઠેકાણેથી કઠણ ને કાઈ ઠેકાણેથી પોચું હતું. એ તો ઠીક ; પણ હમણાજ તેને છોડીને જોવાનું ડહાપણુ ન વીચારી ડાહ્યા નવલશાહે પોતાના ખોળામાં દાખી રાખ્યું.

ચર્ચ ગેટપર ઉતરી મીં સુખલાલ પ્રકીરણની પહેડીપર નવલશાહ ચાલ્યા:

સુખલાલ હાજર હતા. તેણે નવલશાહને ઠીક આવકાર દીધો, અને તેના મામાની ખબર અંતર પુછી, અને પછી આવવાનું કારણ પુછ્યું. નવલશાહે કારણ જણાવ્યું, અને સુખલાલએ તરતજ નવલશાહને પોતાને ત્યાં રાખવાની ખુશી બતાવી.

“ પણ, બાઈ, તમોને ઇંગ્લેન્ડ આવડે છેની ? ” સુખલાલએ પોતાની ન્યુસમાં છપાવેલી સરતો યાદ કીધી.

“હાજી, સેવકે ઠીક અભ્યાસ કીધો છે.”

“ત્યારે તો બહુ સારું ; પણ દાર બાર તો——”

“ના રે, સાહેબ, અમે તો ‘દારથી દુર’ કલ્પના મેમ્બર તો દારની અરાસે નહીં જઈએ.”

“ધણું સારું, ભાઈ ; પણ બંદગી કરોછ કે વાંધા ?”

“બંદાને તો એવો શોખ કે પાંચે ગેહ સાથે ભણે, પણ ધરસુદ નથી મળતી તેથી સહવાર સાંજ ભણીને સંતોષ પામું છું.”

“નાનપણમાં જુગાર બુગાર રમેલા કે ?”

“એ શું બોલ્યા, સાહેબ ? પાનાં અને પાસા કેવા થાય તેથી આપણે તો નહીં જાણ્યે.”

“ઠીક છે ; મને તમે બહુ પસંદ પડ્યા. તમે કાલથી ચાકરી-પર આવજો ; તમારો ૩૦ રૂપીઆ પગાર માંડશું. આવજો હં. મામાને સલામ કહેજો.”

નવલશાહ સલામ કરી બહાર ગયા, પણ સુખલાજીએ તેવણને પાછા બોલાવ્યા કે “ભાઈ, આ તમારી બીંડરી બુલી ચાલ્યા,” એમ કહી નવલશાહને સુખલાજી પેલી બીંડરીની દોરી ધરી તેવણને આપવા ગયા કે કમબખત દોરી તુટી ગઈ, અને અંદરની વસ્તુઓ વેરાઈ પડી. તેમાં એક પાનાંનો કાર્ડ, બે પાસાની જોડ, એક બ્રાંડીની પેન્ટ, બે ત્રણ ચરત, અને એક ગાનારીની સખી કરીને હતું. નવલશાહ તો આ જોઈને ફગલાઈ ગયો, અને સુખલાજીનો મીઝન જાયો.

પેલી બ્રાંડીની બાટલી ઉંચકી સુખલાજી બોલ્યા, “આ

તમારી 'દાર્થી દુર' કલ્પના ધારાની ચોપડી હશે, અને આએ," પેલા પાના ને પાસા બતાવી કહ્યું, "આએ તો જુગારીઓને શીખામણની વાચણ, કેમ?" પછી પેલી સખી બતાવી કહ્યું, "આએ ભણવાની જંદ અવસ્તાની—બચાણ! વાહ! નવલશાહ, તમે બહુ ઉઠાવગીર મળ્યા. ચાલો, બહાર નીકલો, મારી દુકાનમાંથી—નહીં તો કાંઈ પીતી જશો. તમારા મામાપર હું લખી જણાવીશ કે ભાઈ, આવા ધર્મી સકર્મી અમને નહીં પરવડે." નવલશાહે સમજાવવા માંડ્યું પણ પેલા ધાંખરાએ માન્યું નહીં, અને ખીચારો નવલશાહ પેલા મુસલમાનને હજારો ગાળો દેતો દુકાનેથી ઉઠી ચાલતો થયો.

બેરાંમણ ખીલીમોરીઆને ત્યાં તેવણનો ગામડો સગો પેસુ, પહોરોણો આવ્યો, ત્યારે બેરાંમણનો દીકરો રસતમ જે પેસુનીજ ઉમ્મરનો હતો તે, તેને મુ'બઈની ઘણી એક જોવા લાયક ચીજો દેખાડી લાવ્યો.

આજે તેઓ "ગેયટી"માં પ્રોફેસર ઍન્ડીયોલનો વખણાયલો, હાથ ચાલાકીનો ખેલ જોવા જનાર હતા; જે માટેની જાહેર ખબર પેસુના જોવામાં આવી. દીકરીટોના ભાવ વાંચતાં પેલો વર્ગ રૂ ૩, ખીજો વર્ગ રૂ ૨, ત્રીજો વર્ગ રૂ ૧, "પ્રોગ્રામ નંબર" વાંચીને પેસુ તો હરખાઈ જાયો કે "આટલો સસ્તો ભાવ!" અને પોતાના દોસ્ત રસતમને સમજાવવા લાગ્યો કે "છતી આનાવાલી જગા છે ત્યારે રૂપીઓ સા માટે ખરચવો; જે દોસ્ત, મારું માને તો આજે આપણે પ્રોગ્રામમાં જઈએ!"

કુદરતનો ખેલ.

શું કુદરતની રમત છે કે નવશારીમાંનાં. દરેક દોખમાં અંધાવનારનાં નામો જોરકાંના આકારમાં છે જેમકે ‘તાતા,’ ‘ભાભા,’ ‘લાળા,’ ‘કાકા,’ એઓનાં દોખમાં છે. એક દોખમું ચંગાશા મંગાશાનું છે તેમાં ચ અને મ નો ફરક છે.

જુગારીની ચતુર દસા.

જુગારીની ઉત્તરે રાંડવારો અને ચોરીનો સમુદ્ર. દક્ષીણે જુઠાઈ અને મારામારીનો અખાત. પુર્વે ઉડાગિપણાનો પાહડ અને દારૂની નદી અને પશ્ચીમે પોલીસનો તાપુ પોશાગીરોનું અંદર અને પૈસાની ભરતી ઓત ! ! !

અંકલેશર ગામમાં એક મુસલમાન વણકરની સ્ત્રી અને ગાય અને સાથે આજારી પક્ષાં. વૈદ પાસે દવા લખાવી લઈ તે વેચાતી લાવવા સારું પાસેના ગામમાં વણકર ગયો પણ બેઠુને સારું ઓસડ વેચાતું લેવા જોટલા પૈસા નહીં હતા. ગાંધીએ પુછ્યું “આટલા પૈસામાં તો એકની દવાઈ મળે, બેની નહીં મળે. તુને કોણ સારું જોઈએછ, તારી બાયડી સારું કે ગાય સારું? વણકરે ઉતર દીધે, “ભાઈ હમણું તો ગાય સારું આપો.” “કાંય વાઈ—તે કેમ?”

“તો ભાઈ અમારા ગામમાં બાયડી તો ૨૬ રૂપીઆમાં મળે ને ગાયના સાહાઈ સીતેર આપવા પડે.”

મરીબ બચારો !

એક પુરૂષે પોતાની મા અને બાપનું ખુન કીધું જ્યારે તેને સેશનમાં ઉભો કીધો અને શંસીની સગ્ન મળી ત્યારે તેને કોર્ટ તરફથી પુછવામાં આવીયું કે તારે કાંઈ કેહવું છે? તેના ઉત્તરમાં બંધવાએ બે હાથ જોડી અરજ કીધી “ સાહેબ, હું માબાપ વગરનું બચ્ચું છું, તેની તો જરા દયા કરો ” !

રસતમજી મીઝજના ધણા પાજી હતા. તેવણ સહવારના હાશીસમાં જવા સાઈં ડગલો પેહરવા ગયા તો બરાબર બેસે નહીં ત્યારે છીબાને કહ્યું કે “ આજે ડગલાને શું ભુત ભરાયોછ?” છીબો તે વેળાએ કાંઈ બોલ્યો નહીં પણ રસતમજી બરાબર ડગલો પહેરી રહેવા પછી બોલ્યો, “ હોવે છાહેબ, મનેબી લાગે કે હવે માંહે ભુત ભરાયલો તો ખરો.”

મારી બાએડી હંમેશા ફર્યાદ કરે કે તમે તો હાથ-માંથી ચીથરું છોરતાજ નથી ત્યારે હમે શું બેસીને માખ મારયે. બળા લેતી બોદાએ મને ચોપડી બનાવી હોત તો કેવું સાઈં કે જ્યારે હોતે ત્યારે તમારા હાથમાંજ રહેતે. મે ઉત્તર દીધો “ હા મારી વહાલી હુંબી ખુશી થતે, જો બોદાએ તને ચોપડી બનાવી હોતે તો. પણ તે વારસીક પંચાગ હો. કે તે વરસ વરસ દહાડે બદલાઈ શકે.”

કાજીના ધનસાફ.

એકવાર એક વાણીયાએ પોતાની પડોસમાં રહેતા જશ-
રખાંન નામના મુસલમાન માટે ગામના કાજીસાહેબ પાસ
જઈને ફરીયાદ કરી કે “અમારા આંગણમાં મારી અલીએ
એક ખાટલી ઉપર થોડાક પાપડ સુકવા મેલ્યા હતા તે જશ-
રની ઘોડી ખાઈ ગઈ માટે મને નુકસાની અપાવવી.” કાજી-
સાહેબ ધનસાફનાં ખાં હતા તેવણે પોતાનું શેવડનું “જડ-
જમેન્ટ” આપ્યું. જશરની ઘોડીનું માથું વાણીયાએ
કાપી નાખ્યું, કેમકે ઘોડીએ પાપડ ખાધા ન હોત તો આ
કાજીઓ થાત નહીં. વળી બધા પાપડ ખાધા ત્યાં સુધી
વાણીયે, ખુદાએ તેને હાથો આપેલા છતાં, હાંફી નહી સળ્ય
વાણીયાનાં બંને હાથો જશરે કાપી નાખવા !

એક હલકો હજમ પારસી નામે રતનજી પોતાના કપડાં,
દેખાવ, દાહાડી, ચશ્મો વગેરે સધળાંની નકલ એક મોટા
માન પામેલા ધહરસથ ઉપરથી કરતો હતો. આ બાબે એક
વાર વાડીમાં વાત ચાલી તારે મોટા ધહરસથને તેમના મીત્રો
કેહવા લાગ્યા “સાહેબ પેલો રતનજી આબેહુબ તમારા જેવો
લાગેછ, ધણા ઇત્રેજો ઠગાઈને તેના બરડા ઉપર હાથ મુકી
કહેછે “અલ્લો મીં દીનશા કેમ છેઓ.”

શેઠ દીનશાએ હસીને કહ્યું “હોશે—પણ અજબ જેવું છે
કે કોઈ મારા બરડા ઉપર હાથ મુકીને એમ તો નહીં કેહવું કે
“અલ્લો મીં રતનજી કેમ છેઓ?”

સખ સુતા જખ અદ્વાહ જગા.

મેહમના ઓરસમાં એક ઈરાનીએ એક મુસલમાનને ઠોંસો મારી નાખી દીધો. મુસલમાન ઉઠી ઉભો થયો કે ઈરાનીએ ખીજ એક મુક્કી ઝાડી વળી તેને પાછો નાખી દીધો. આ ઉપરથી લોક ભેગું મલયું. તેઓએ આ પ્રમાણે કરવાનું કારણ ઈરાનીને પુછ્યું. ઈરાની બોલ્યો “ એ મુસલમાને અમારી યઝદગરદ શેહરીયારને મારી કાઢારી મુકી તેથી હું એને મારીછ.”

સઘળાંઓએ સમજાવીયું કે ભલા આદમી તે વાતને તો ૧૨૦૦ વરસ ઉપર થઇ ગયાં ને તું હમણાં તેનું વેર લેવા શાનો નીકળ્યોછ ?

ઈરાની બોલ્યો, “ તેની હું શું જાણું ! મને તો કાલે રાતનાજ જાણી કે અમારા યઝદગરદ શેહરીયારને મુસલમાને મારી !”

નવરોજજીને પાણાથી જુગાર રમવાનો ઘણો શોખ હતો ને તેમાં પૈસા ટકા તથા વખતની ઘણી ખરાબી કરતો હતો. એક દહાડે દસ્તુરજી સાહેબ તેણે ઘણો ઠપકો આપવા લાગ્યા. “ જો બાપુ જુગાર રમવો એ ઘણું મોટું પાપનું કામ છે. પૈસા ટકા જાયછ તો જાયછ પણ સાથે વખતની કેટલી ખરાબી?”

નવરોજજીએ કાન ચીમટી કહ્યું “ ખરી વાત છે સાહેબ, પણ તેમાં અગત કરી ચીપતાં ને વેહેંચતાં તો ઘણોજ વખત જાયેછ.”

નાક કે ખુપરો.

સોલુ સીકંનદરને એક દહાડો દારૂપી રસતાપર રમખાંણ કરવા સારું માણસત્રેટ આગળ ઉભો કરવામાં આવ્યો.

માણસત્રેટના પુછવાથી સોલુએ પોતાના બચાવમાં કહ્યું કે “સાહેબ, હું કંઈ ગરગરદાસ નથી પણ જ્યારે હું નાનો હતો ત્યારે મને એક હરખાયલાં કુતરાંએ કરડ્યો હતો તે દાહડાથી તે આજની ઘડી સુધી મને પાણી પીવાની મોટી સુગ લાગીછે.

દેશાધજીએ એક ઢેરાને ધમકાવીને કહ્યું કે “બેટી બાપ, જ્યારે આવેછ ત્યારે સલામ કેમ નથી કરતો?” ઢેરાને શીખાંમણ લાગી તેથી બીજે દહાડે આવતાંજ વાંકો વળી હાથ હંચક્યો પણ સલામ બોલ યાદ નહીં હતો તેથી બોલ્યો “દેહાઈ લે આ તારું કાલવારું.” આ સાંભળી આસપાસન હરી પડ્યા.

કુંવરજી મીસતરી ને તેની બાયડી વીહીલર રોજ ખુબ લડે. એક દહાડે જમશેદદાર પંચકી આવીઆ અને ખુબ શીખામણ દેવા લાગ્યા “એમ તમને કરવું ઘટે નહીં. તમે જે મળીને બોદાની આંખમાં એકજ.”

“એકજ !” કુમલાએ ડોળા ચઢાવી કહ્યું, “જરા રાતના એનાં પેટમાં છાંટો પાણી પડે ને પછી ઘેર આંગણે આવી સાંભરો તો તમે કેહશે એક નહીં પણ વીશ જણ લરતાં હશે.”

ઉદવાડેથી એકવાર જમસુ હમારે ત્યાં આવ્યો. સહવારના નાસ્તા સાર જમસેદજી આગળ બે ઇડાં, માખણ, રોટલીઓ વગેરે મુક્યું અને પછી આગલેજ દહાડે ઉખેડેલું દસ રતલનું વેલાતી પણીર આગલ મુકી મારી બાયડીએ લાયકીથી કહ્યું “લે ચાલો હવે નાસ્તો કરો.” પા કલાક થયો, અર્ધો કલાક થયો, કલાક થયો, પણ જમસેદજીના નાસ્તાનો છેડો આવેજ નહી. આખરે મને ચટપટ થઈ તેથી હાંક મારી પુછ્યું “ભાઈ જમસુ, શુ થયું હજી નાસ્તો પુરો થતોજ નહીં? જમસુએ જવાબ દીધો “ઇએ! મોટું ઘટીના ચાક જેવું પણીર કાંઈ પાંચ મીનીટમાં પુર થતું હશે! પુર થાય ત્યારે ઉઠું કેની.”

એક દહસથે પોતાના દીકરાને ચાકરી રખાવા સાર પોતાના મીત્ર આગળ ઘણી તારીફ કીધી ને લખ્યું “એ ઘણો હુસ્યારછે, તમે વાપરી જુઓ ને પછી એનામાં કેટલું ભડોળ છે તે જાણશો, એ માત્ર શરમાઉ છે ને પોતાનું બધું ભડોળ જાણે રોમાલમાં લપેટી રાખવા માંગતો હોય તેમ રહે.”

મીત્રએ આ જમાને શીલસુરને ચાકરી રખાવા થોડાક દહાડા પછી છોડરો બાપને ત્યાં એક સીલ કપાવતું ચીઠી લઇ પાછો આવ્યો તેમાં ચાકરી રાખનારે ની કેટલીક શબ્દો લખ્યા હતા :—“ધ્યારા ભાઈ મેં રોમાલ ખુબ ખંખેરી જોયો, પણ તેમાં કાંઈ મળ્યું નથી. હાલ તો ઘરી કરી ઉંચો મેલી છાંડજો, જરૂર પડવે મંગાવી લઇશું.”

ધરરરરર ધુસ !!!

પેલા બાહાધુર શેકારી મરનાર મી૦ કોટવાલના મરણની પછે એક દહાડો બે પારસી ગૃહસ્થો વચ્ચે નીચળી વાત થઈ :—

ભોત—આખરે બચારા કોટવાલનું મોહોત એજ રસતે આવ્યું. અશ્વસોસ !! આવા બાહાદુર બચ્ચાઓ પારસીમાં થોડાજ હશે.

તોપખાં—અરે સાહેબ એ શું બોલોછ ! એતો કુચ બીસાદમાં નથી. હું ને મારો ભાઇ બ્યારે ૧૮૭૫ ના સાલમાં બંગાલામાં હતા તેવારે હમોએ જોટલા વાધનો ધાન કાઢારયોછ તેનું જો તમે બ્યાન સાંભળો તો તમારી અફલ હએરાન અને જન પરીશાન થઇ જાએ.

ભોત—હં ! હં !

તોપખાં—સાહેબ તમે માનશો ! હમે તે વખત એક અઠવાડીઆમાં સરાસરી ૧૫) વાધનો ધાન કાઢરતા હતા.

ભોત—તે કેમ વાઈ ?

તોપખાં—અરે જુઓની સાહેબ, તમુને શું કેહું. જેવો વાધને આવતો જોઇએ કે હું બંદુક લઇને એક બાજુ ઉભો રેહું ને સાંમી બાજુ મારો ભાઇ. હું ગોળી મારું કે તરત તે વાધના પેટમાંથી આબાદ પસાર થઇ જાએ ને મારો ભાઈ સાંખી બાજુ પોતાની બંદુકમાં ઝીલી લે. વળી મારો ભાઇ ગોળી ફેંકે કે હું ચપ કરતી ઝીલી લેઉં. એમ કરતાં કરતાં સાહેબ, તમે માનશો, હમે બાર મહીનામાં નજદીક

૧૫૦) વાઘને ઠાર કીધા, ને તોખી જ્યારે ઘેર પાછા જઈએ ત્યારે બાંકુની બેજ ગોળી સાથે લઈ જઈએ તે પાછી લાવીએ.

બોલ—આશ્રીન ! સદ હજાર આશ્રીન ! ત્યારે હજુર પારસી બચ્ચો કંઈ ખાંડીયો જાએ નહીં.

જમસેદજી પસતાકીઆ મ્યુનીસીપાલ કોરપોરેશનના મેમબર હતા. તેવણને કોઈએ હમબગ કીધા કે જે કોઈ કોરપોરેશનનો મેમબર હોય તેની પાસેથી વાંદરામાં ગાડીનો ‘ તોળ ’ માફ પોતાના દરજ્જાનો લાભ લેવા થકી જમસેદજી બીજેજ દહાડે વાંદરે ઉતરી પડ્યા, અને ‘ તોળ ’ની ચોકી આગળ આવી ખંખાર મારી ચાલવા માડ્યું. પણ તોળવાળાએ અટકાવી પૈસા માંગ્યા ત્યારે દમામમાં જવાબ આપ્યો “ હું કોરપોરેશનનો મેમબર છું.” તોળવાળાએ પુછ્યું, “ તેમાં શું?”

“ તે હમુને તોળ માફ કેની?”

તોળવાળાએ જોયું કે આ કોઈ હમબગ છે તેથી મોંઠ ગંભીર રાખી જવાબ દીધો “ હા સાહેબ જીજ થઈ. તમુને માફ. પણ તમારી ગાડી ઘોડાને આપવો પડશે. તમે તમારે બેલાસક ચાલ્યા જાઓ.”

જમસેદજી ફરતા અટકતા પાછા મુંબઈ આવ્યા અને ફર્યાદ કરવા લાગ્યા કે વાંદરેની મ્યુનીસીપાળીટીના ચાકરો ઘણા બેવકુફ છે.

વકીલ—(પોતાના કુલને) પણ તમેએ તમારું બીલ તમારા ધરાકને દેખાડ્યું કેની ?

કુલ—હા સાહેબ, હું બીલ લઈ ગયો હતો પણ તેણે બોંયપર ફેંકી દીધું અને કહ્યું ‘ જાહાતુમમે શેહતાનકા પાસ જાઓ’.

વકીલ—પછી શું કીધું ?

કુલ—તેથી સાહેબ હું આએ હાશીસમાં તમારી પાસે આયો.

એકવાર રાતના એક નામીયો નાટકી હાજર થનાર હોવાથી ખેલની રાત્રે નાટકશાળા આગળ પુષ્કળ ભયડા કચડી ચાલી. એવામાં એક મારવાડીનો છોકરો જે ગેઆલરીની આગળી હારમાં બેઠો હતો, તે ઉપરથી હથે સ્ટાલ્સમાં પડી ઈજા પામ્યો. નાટકના સહાસીક માલેકોએ તુરત પાલખી મંગાવી છોકરાને ઘસપીતાળમાં મોકળાવ્યો, દવા દારૂ વગેરેનો ઘણો ખર્ચ કર્યો, તોએ કમનશીબે છોકરો મરણ પામ્યો. તેની સઘળી મરણની કીરીઆનો ખરચ માલેકોએ આપી તેના વ્યાપને બોલાવી મરનારનાં કપડાં, પગમાનો તોરો તથા સામા રૂપીયા પાંનસો આપ્યા. મારવાડી આ સખાવતથી બહુ રાજી થયો, પણ સાંથી જવાની આનાકાની કર્યા કરતો દેખાયો. માલેકોએ પુછ્યું “ કેમ મારવાડી, તારું થયું કેની? બીજુ કંઈ કહેછ?” આખર કરે મારવાડીજ કેની તેથી ઉતર દીધો “ કંઈ નહીં શેઠજી, એટલુંજ કે મારા પોરયાએ ટીકટના ચાર આના આપ્યા હતા તે પાછા મલ્યા નથી.

જીસ મુલસે આયા ઈસ મુલસે ગયા.

નારગોલમાં આદરજી નાંમે એક પારસી પીઠાંવાળો રહેતો હતો. તેણે એવો ધારો રાખ્યો હતો કે પીઠાંમાં પીવા આવનારા ગરીબ ધરાકો પાસ જો પૈસા નહીં હોય તો તેને બદલે કોદરા, નાગલી વીગેરે અનાજ લઈ તે ઉપર દારૂ આપતો. એ પારસીએ કીકલો નામનો એક દુબલો પીઠામાં ચાકરી રાખેલો હતો. હવે દુકાનમાં પૈસાને બદલે અનાજની વકરી એટલી મોટી થતી હતી કે જોને માટે ખાસ કણુગાઓ બાંધવા પડતા હતા—એ અનાજમાં મુખ્ય કરીને કોદરા ધણુ હતા. દરરોજ જેટલા કોદરા આવતા તેટલા કીકલા પાસ તે બલો પારસી માલીયા ઉપર બાંધેલા કણુગામાં નખાવતો. હવે બન્યું એવું કે આ સામટો અનાજ જોઈને કીકલાની નજર ફરી. તેણે રોજ તેમાંથી ચોરી કરવા માંડી, અને ખવાય તેટલો ખાઈને વધે તેનો પોતાના શેઠનાંજ પીઠામાં લાવી આપીને દારૂ પીવા લાગ્યો. એક દીવશે તેણે ખુબ દારૂ પીધો, અને એટલો મસ્ત બન્યો કે તેના બાહારમાં પીઠામાંજ પોતાના શેઠની હજીરમાં નાચવા લાગ્યો, ને બોલ્યો કે:—

. તારાજ કોદરા ને તારો દારૂ ;
કું નાચું તો કેવો વાર ?

એ સાંભળી તેની ઠગાઈ એતી જઈ તે પારસીએ જવાબ આપ્યો:—

મણુ મોવડાં ને પાંચ મણુ પાણી ;
કું નાચું તે એવુંજ બાણી !

હુશીયાર પોલીસ ફ્રેન્ડ!

એકવાર એક બંધવાને છાકટો થવાના વાંક માટે ઘોરટમાં ઉભો કરવામાં આવ્યો. જે પોલીસના સીપાઇના હસતકમાં બંધવો હતો તેની સાક્ષી લેતાં જડજે સવાલ કીધો કે, “જ્યારે બંધવાને તે પકડ્યો ત્યારે તેણે શું કહ્યું હતું?”

સીપાઇ—તેણે કહ્યું કે તે પીધેલો હતો.

જડજ—હા, પણ બંધવો પોતે સી રીતે બોલ્યો? “તે” પીધેલો છે કરી તો તેણે નહીંજ કહ્યું હોય.

સીપાઇ—હા રે સાહેબ, તેણે એમજ કહ્યું; તેણે પોતે ક્યુલ કીધું કે તે પીધેલો હતો.

જડજ—ઉંહુંહું, મારું કહેવું તું બરાબર સમજતો નથી; જે શબ્દો બંધવો બોલ્યો હોય તેજ તું પણ બોલ. શું તેણે એમ નહીં કહ્યું હતું કે “હું છાકટો છઉં?”

સીપાઇ—નહીં નહીં સાહેબ એમ તે બોલ્યોજ નથી. તેની સું મકદુર કે મારાં મોઢાં ઉપર તમોને છાકટા કહે.

એક વકીલ—નહીં નહીં, નામદાર જડજનું કહેવું એમ છે કે બંધવો એમ બોલ્યો હતો કે “હું છાકટો છઉં?”

સીપાઈ—તે તો બોદા માલુમ સાહેબ, જો તમોને છાકટા કહ્યા હોય તો તે મેં સાંભળ્યું નથી.

બીજો વકીલ—કોર્ટ જે જાણવા માગે છે તે એ છે કે, બંધવાએ બોલતી વેળાએ ક્યું સર્વનામ વાપરીઉં હતું; યાને

પેહેલા, બીજા, કે ત્રીજા પુરુષમાં તે વાક્ય બોલ્યો હતો. ત્યારે હવે સું તેણે એમ નહીં કહ્યું હતું કે “હું છાકટો છું?”

સીપાઈ—ના સાહેબ તેણે તમોને પણ છાકટા નથી કહ્યા. સું તમો તે ગરીબ ઉપર એવો વાંક મુકવા માગો છો કે તેણે આખી કોરટનેજ છાકટી કહી?

એક ગામમાં એક વૈદ આવ્યો અને જાહેર કીધું કે આવતી કાલે સહવારના છ વાગતે, ચૌટામાં જે લોક હાજર થશે તેઓને વૈદરાજ દરેક માણસ દીઠ ચૌદ ચૌદ આના બખક્ષીશ આપશે. આ બખર સાંભળી ગામનું ધણું લોક ચૌટામાં ભેગું મળ્યું. વૈદરાજ આવ્યા અને સઘળાંની વચમાં ઉભા રહી એક પેટી ઉંઘાડી ને નીચે પ્રમાણે બોલ્યા :—
“ભાઈઓ આ મુલક મારી જન્મ ભુમી છે. એ મુલકમાં ઉચું વૈદું શીખી હું ધણા પૈસા કમાયો છું. તેમાં મુખ્ય કરી આ ગામ મને ધણું વહાલુ છે માટે જે કોઈ મારા કહ્યા પ્રમાણે ચાલશે તેને દર માણસ દીઠ ચૌદ આના બખક્ષીશ આપવાનો મારો વીચાર છે.” આ સાંભળી ચૌટાનું લોક હર્ષમાં આવી ગયું. પછી બાકસમાંથી થોડીક પડીકી કાઢી વૈદરાજ બોલ્યા “ભાઈઓ અને બાઈઓ, આ જોલાબની અકસીર પડીકીનું અસલ દામ રૂપીયો એક છે, પણ આ મારાં માનીતાં ગામને ખાતર હું તમારી પાસે દર પડીકાં દીઠ બખે આનાજ લઈશ અને બાકીના ચૌદ આના હું દરેકને બક્ષીશ આપવા માગું છું.”

બાંનુંબાઈ (મીસ નાઈનટી દુ).

અમારી પડોશમાં મીંઠાંમાએની દીકરી બાંનું નામની હતી. જાતે ઘણી હસમુખી હતી. સરવે “બાનુ” “બાનુ” કરી બોલાવે. એક દીવસે બાંનુંને ગળાંમાં કાંટો ખુટો. ઘણુંબીકાધું પણ કાંટો બાહર નીકળેબી નહીં ને અંદર ગળાએબી નહીં. તેઓનાં ફેમીલી ડાકતર પેદરોએ ઘણુંબી કરીઉ પણ ફેકટ અને મોહોટા ડાકતરની સલાહ લેવાની જરૂર પડી. ડાકતર પેદરો પારસી કુટુંબોમાં ઘણો જાણીતો થઈ ગીઓ હતો અને ગુજરાતી બોલતો ને લખી વાંચીબી જાણતો હતો. આંક પણ શીખીઓ હતો. મોહોટો ડાકતર આવીઓ ને બાંનુંને તપાસીને કહયું કે કંઈ ઉલટીની દવા લખી આપું. પ્રીસક્રીપશન લખતાં દરદીનું નામ પુછવાથી ડાકતર પેદરોએ વીચારીઉ કે બાંનું તો ગુજરાતી છે. (એટલે એકાંણું, બાંનું, ત્રાંણું, એમ) કરી પોતે આંક શીખેલા યાદ કરી તેને અંગ્રેજીમાં જોઠવી મોહોટા ડાકતરને કહયું કે “મીસ નાઈનટી દુ”! ગરીબ બચારો પેદરો જેવો એમ બોલીઓ કે સરવે જે આસપાસ હતા તેઓને ખું કરી હસવું આવીઉ તેમાં “બાંનું” (મીસ નાઈનટી દુ) થીબી ખુદરતી રીતે જોસમાં એવું હસી પડાયું કે તેના ગળામાંથી કાંટો બાહર નીકળી પડીઓ.

“ભાઈ, તમને કેંઈ કીસમનો દારૂ ઘણો પસંદ?”

“મુફતનો.”

પરખાયજ નહીં એવી શરત.

એક અક્કલના દુશમને પોતાનાં સદરામાં ઇડાં લઈ બીજાને પુછ્યું કે “મારા બોળામાં કેટલાં ઇડાં છે? પારખે તો દસેદસ બધાં ઇડાં તુંને આપી દેજી!”

દાદા નિશાળીઓ.

મેહતાજી—પ્રાણીવર્ગમાં એવું ક્યું પ્રાણી છે કે જેને દાંત હોતા નથી?

દાદા—સાહેબ, મારી બપાઇ.

જે ચાર હીંદુ, એક પારસી, એક મુસલમાન, એ પ્રમાણે ચાર પાંચ જુવાન મીત્રો, ગુરૂપદેવ તાડી પીવા ગયા. તકરારમાં તકરાર ચાલતાં ભાગવતગીતા વીણે વાત નીકળી.

એકે કહ્યું કે ભાગવતમાં બહું જાણુવા જેવું છે, ત્યારે બીજાએ મત આપ્યું કે તેમાં જેટલું છે તે કરતાં લોકો ધણું મોટું રૂપ આપેછે ઇત્યાદી. આખરે પારસી મીત્ર જેવણુ ધણા ચતુરમાં ખપતા હતા તેવણુનો અભીપ્રાય પુછ્યો ત્યારે તેવણુ ડાહ્યાયું મોંઢ કરી ઉતર દીધો “ભાગવત! પરારને વરસે હું ત્યાં ગયો હતો—તો મનેતો ત્યાં કાંઈજ જોવા જેવું લાગ્યું નહીં.”

મંડળીમાં હસાહસ ને એકબીજામાં આંખના એસારા.

શરાબ—ખરાબ.

શરાબમાં બે જાતના ખરાબ ગુણ આવે છે—જો તમે તેમાં પાણી ભેળી પીઓ તો તે બગડી જાય છે ને જો તેમાં પાણી નહીં ભેળો તો તે તમને બગાડી નાખે છે.

જો પુરુષને વાંચતાં નહીં આવડે તે પોતાની પાસે મોટી લાખરેરી રાખે તે ઘણી એક ખુદા પુરુષની મીસાલ છે. ક્રમજ તે પોતાની પીઠ ઉપર શું એબનો બોજ છે તે જોઈ શકતો નથી.

એક વાર સુરતમાં મામાપારખની પહેડી પર મુબ્બના ચાર પાંચ પહેડીના મહેતાઓ બેસીને ખુબ દર્શાસ મારતા હતા. પોતાની પહેડીની તારીફ કરતાં એક મહેતો બોલ્યો “હું કહું ! હમારે તાં છે તે કરીને વરહે દારે પાંત્રી ચાલી લખનો નફો. ફક્ત ત્રણ હજાર રૂપીઆની તો લખવાની હાઇ—લખવાની હાઇ—થાય.”

આ તોપ સાંભળી બીજા મહેતાએ નાળ્યું હાંક્યું “અરે ભાય તેમાં તે હું મોટી વાત. છેલ્લી દીવારી પછી હમારા છેડે હોકમ કારેલો કે હવેથી નામું લખે તેમાં કાંના માતર લખવા નહીં, તો તેટલામાંજ વીહ હજાર રૂપીઆનીજ હાઇ બચી ગેઈ.”

આ જખરદસ્ત ઘડાકો સાંભળી બીજા બધા લખેશરીઓ “લે ચાલો ભાય જંબાનો વખત થઈ ગયો” કરીને ઉઠી ગયા.

મુરતી લાલીયાની ગરબી.

રાગ ઢેડવી—તાલ કુખરી.

(ખાપજ ઢેડિયાં કાંચ હરનયવાં—એ રાહ.)

માતજી જીવો તમે વિકટોયરા ;
તમે નાંતના બંદો તોયરારે.—માતજી.

કઈ જૂગો થયા જે હિણાયા,
વળી નીચ જાત ઢેડા ગણાયા ;
તે જુદી ધડા તેં ફાયરારે.—માતજી.

હતાં કોઈ અમને નહીં અડતાં,
કદી આજો પડે તો લડતાં ;
અડે અંગ લૂગડાં જળે બોયરાંરે.—માતજી.

હતા ટોપલાજ માંથે અમારા,
વળી કાખમાંજ રહેતા ખુતારા ;
હવે ધણા જને તે છોયરાંરે.—માતજી.

અમે કકોખખો નહીં જાણતા,
કદી કાગદપર લીટી નહીં તાણતા ;
હવે ગોટપીટ કરે મારા પોયરાંરે.—માતજી.

છૂંદને કેછરીહિંગ પાછને,
તમે તોડી વહેમની બાધને ;
તહી છાજ થતા તે ધોયરાંરે.—માતજી.

બહુ મોહરા છાપ અને મેમને,
નહીં ચાલે અમો વિણ તેમને ;
છહુ કાળે અમને છાપ જોયરાયે.—માતજી.

ધણું જીવો તમે મેંમ કેછરા,
બિજે જનમે અવતરી માત બેચરા ;
જિવો તારાં છૈયાં ને જોયરાયે.—માતજી.

શિટી કાલી અમ માંથેથી ટીળી,
રોજ આવે તમારી જુબીલી ;
જશા ભગતે આ અંતરા જોયરાયે.—માતજી.

દોહરો.

દેવ ગયા દૂવારિકા—પીર ગયા મઝે ;
ફીરંગીના રાજમાં—ઢેડ મારે ઢઝે.

નાનાભાઈ મેસમેનને તાંહ તેર છોકરાંની વરૂધી હતી અને પગાર ફક્ત રૂ. ૧૭ નો ! એક દાહાડે બરજોરજી શેઠના જવણુ પાસે મોટી દોલત હતી અને છોકરાં કાંઈ ન હતાં તેવણુ નાનાભાઈને મલ્યા. નાનાભાઈ પોતના કમનશીબની પ્રીયાદ કરવા લાગ્યા તેવણુને દીલાસો આપવા બરજોરજીએ કહ્યું “ કાંઈ નહીં ભાઈ, ધીરજ રાખો, જે પેદાનો કરનાર ખાનારને મોકલેછ તેજ સાહેબ ખાવાનુંથી મોકલેછ.”

નાનાભાઈએ નીસાસો નાખી કહ્યું “ તે ખરૂંની ભાઈ, પણ હાલતો પેદાના કરનારે ખાવાવાળાં મારે તાંહ ધકેલી દીધાં અને ખોરાકી તમારે તાંહ મોકલી દીધી તેનું કેમ ? ”

નવરોજી શે-એ-એ-એ-ઠ.

નવરોજી લાહેર સરવે રીતે ઠંડા પાણીના માટલાં જેવા અને કાંમ ધંધા વગરનાં અને દરેક ચીજનો બહુજ કંતાળો ખાવા વાળા હતા. આઠ દાહાડે હજમતખી કરાવે અને તેથી હજમને ગળે ઘાંટાં પડે ને તેવનના નાંમની ખુમ મોહોલામાંથી પંદર વખત “નવરોજી શે-એ-એ-એ-ઠ” પડે સારે ઠંડે કળેજે ખારીએ આવી હજાંમને જવાબ દીએ અને દોહોડ કલાકે નીચે ઓટલાપર આવી હજાંમત કરાવે. પડોશમાં મેહેલુજી વકીલ બંધી યુરોપીઅન ધપનો રેહેતો હતો તેને આવો ફેસતો જોઈ પેટમાં આડાંઉભાં ઘણા આવે તેથી નવરોજી લાહેરનો ઘાટ સારો ઘડી કાઢાડીઓ. રવીવારે નવરોજીની હજાંમતની વારી હતી તેની એક દીવસ આગમજ મેહેલુજી વકીલે પાડોસનાં ઘોભીઓનાં આઠ દસ પોરીઆઓને કંઈ લાલચ આપી શીખવી રાખીઆ. જેવો હજમે રવીવારે સહવારે “નવરોજી શે-એ-એ-એ-ઠ” કરી મોહોટેથી ખુમ પાડી કે સરવે પોરીઆઓ તુરતજ “ઘોડે ચઢીઆ” કરી મોહોટે અવાજે બોલીઆ. આ સાદ સાંભળી આખો મોહોલો ખારીએથી તમાશો જેવા તુટી પડીઓ. હજમખી મારો નાહાલો બાંગર તે નવરોજીની ખોડ ભાંજવા પાંચ છ વખત “નવરોજી શે-એ-એ-એ-ઠ,” “નવરોજી શે-એ-એ-એ-ઠ,” ખુમ પાડીઆ કીધી અને તરતજ પેલા પોરીઆઓ “ઘોડે ચઢીઆ” “ઘોડે ચઢીઆ” કરી જવાબ આપે. નવરોજી લાહેરનો તો જખરો રકાશ થઈ ગયો પણ મેહેલુજી વકીલની આએ તાલથી નવરોજીએ પોતાની ખોડ છોડી.

કાજી જોડ નહીં લાયા, ખરા પાપ લાયા.

તમારો નમનતાઇ ભરેલો સેવક કુંવારી હાલતમાં ૩૫ વરસની ઉંમર સુધી ખુશાલ હતો. પુઠે હાથ ને જુમેરાત ! આપણે ગરીબ આદમીને વળી બાયડી શાંતી નેમ્યે. આપણે સાંભળેલું કે બાયડી આવે કે આવ્યે લાવ ને પેલું લાવ એમ ખરચમાં માર્યા જમ્યે. ના રે બા ! ખામ્યે પીજ્યે ને વળી ખુશાલ. વળી કુંવારા એટલે જરા પરણેલા કરતાં ભાવખી વધતો.

જે ઘરમાં હું રહેતો હતો તેને ભોંયતલીએ સુનાં નામની એક વીધવા બાઇ, આખરદાર પણ અધોર વરસ ચાળીસેકની રહેતી હતી. આ બાઇને દર માસે ૧૫ રૂપીઆ હું આપતો તેમાં બે વાર મને ખાવાનું પોંહોચાડતી અને તે કેવું ખાવાનું ! તેણીની પકાવવાની શક્તીની હું તારીફ કરી શકતો નથી.

હું ખાતરીથી કહું છું કે તેણીને હાથનો ઇડાનો પોજો કે લોહોરી પર તતરાવેલા લીલા ખુમલા કે વધારેલી ખીચડી અને ખાટો લેવડીનો પાટીઓ એક શાહ બખરચીને પણ શરમમાં નાંખે. તેણીને હાથે બનાવેલા પોપટજી, ચાપટ વગેરે સેંકડો મોંઠ સવાદીઆંએ મારો ટેસ્ટ એટલો તો બગાડી નાંખ્યો હતો કે બીજાને હાથનું પકાવેલું તો મારે ગળે ઉતરેજ નહી. ત્યારે હવે સુનાં ગરીબ, ઘેરના મોંઠ જેવડી ઉંચી, પટેટા જેવાં નાંક વાળી, હોઠ પર જીણી મુંછવાળી, અને બંકરા જેવા સાદવાળી હતી તેમાં મારા બાપનું શું ગયું. આપણને તો ફક્ડ બાધાના ધણી.

કુંવારી હાલતે હું સુખી મારો ખોદા સુખી, મારો રમકડાં

જેવો નાહાનો ઓરડો મને વાહલો. કોઈ કોઈવાર એકાદ મીત્રને જમવા તેડું તો તે સુનાને હાથનું રાંધેલું જમીને મધન થઈ ધર જાય. ગમે ત્યારે બહાર જઈ ગમે ત્યારે પાછો આવું કોઈ પુછનાર કે પરછનાર નહીં મળે. વીસ વરસની છોકરીઓ મને જોઈ મલકાય અને તેમની માતાઓ ઓવરાઈ ઓવરાઈ જાય ત્યારે વળી મને શું થેલું લાગેલું હોય કે આવી પચીસનો પ્યારો તે એકને પરણીને હાથ પગ ભાંજી બેસું. ના ભાઈ આપણને તો બાયડી નહીં જોઈએ !

આટલા દહાડા તો હું કોઈ નોકર રાખતો નહીં હતો પણ કોણ જાણે શું કમખખતીએ મને ઘેરીઓ કે મારો ઓરડો સાફ સુક રાખવા મેં એક પારસી ચાકર રાખ્યો. સુનાબાઈના હાથનાં પકવાનના તેવણને તો એવા ચષ્ટા લાગ્યા કે જ્યારે જોઈએ ત્યારે તેવણ સુનાંની રાંધણીમાંજ બેઠેલા હોય. પહેલાં તો મેં કાંઈ દરકાર કરી નહીં પણ આખરે એક દહાડે સુનાંબાઈએ મને ભડકાવ્યો.

“ જી, આવતે મહીનેથી મારેથી ભોણું આપવાને બનશે નહીંજી, તેથી તમે તમારું જોઈ લેજોજી.”

હું ઈજીયેર ઉપર ચરડાઈને બેઠેલો હતો ત્યાંથી મારી છલાંગને ઉઠ્યો અને પુછ્યું, “ કાંય વારું, એમ કાંય ?”

સુનાંબાઈ જરા લજવાઈને બોલ્યાં “ જી તમારા નોકર જમશેદજી સાથે દાંના પારી જવાની છું જી. હમે ગરીબ માણસ એમનાં એમ કાંહાં સુધી ચલાવ્યે, પછી હમારાં મોત લાકડાંનું કોણ કરે ?”

મેં જવાબ દીધો “ અરે પણ ભલાં માણસ, એમ કાંઈ

તારેથી મને મુકીને જવાય ; આપણને એક બીજાની ગમ પડી રહેલી. તું ને જમસો પરણો, હજાર વખત પરણો પણ પરણીને અહીયાંજ રહે, તમે કેહો તો તમારો ને તેનો બેઉનો પગાર વધારી આપું.”

સુનાં ડોકું હલાવીને બોલી “ નહીંજ એમ તો નહી બને. મારી પાસે ને જમશેદજી પાસે થોડું નાંજું છે તે અમે સુરત જઈ હાટલ ઉંઘાડવાનાં છઈએ. મને અગાઉથીજ એવું ધક હતું તે હવે પાર પડવાનો વખત આવ્યો. મને જવા તો ગમતું નથી પણ હવે તો છુટક નહી.”

આટલું બોલી સુનાં તો ગઈ, આપણે તો ગભરાટમાં પડ્યા. એનું સત્યાનાંશ થાય ! હું તો જુએ મરી જવાને. ધણાખી ઉપાય વીચાર્યા પણ એકખી તાલ બંધ બેસે નહીં, મારા માંનીતા સહરા સહરા ઇડાંના પોરા વગર કેમ ચાલે ! ધણો વાર વીચાર કરી મેં સુનાંને પાછી બોલાવી.

“ જો સુનાંબાઈ તમે આવે પ્રમાણે મને અધવચમાં મેળી ચાલી જાઓ તે કાંઈ વાજખી નહીં. તમારેથી જવાયજ નહીં, તમારે જોઈએ તો પંદરના તીસ લેઓ.”

“ નહીંજ, હું જમશેદજીને કપ્પલ થઈ એટલે મારેથી હવે ફરાય નહીં.”

હું આંખ વીંચીને કાંસવા લાગ્યો.

“ ખીજું કાંઈ કેહવોછ જી.”

“ પણ હું જુએ મરી જઈશ.”

“અરે જી એ તો કેહવાની વાત, પેહલાં જરા મોંહોડે નહીં આવશે પછી તો મારા કરતાં કોઇ સરસ મળી આવશે.” આંમ બોલી સુનાંબાઈ તો વળી પાછાં જતાં રહ્યાં.

મેં વીચાર કરી જમસાને બોલાવ્યો. જમસો નખખોદ ગીઓ મોંહ મટકાવતો મટકાવતો આવ્યો. તેનો સદરોજ દૂરથી ઇડાંના સહરા સહરા પોળા જેવો વાસ મારતો હતો. મેં કહ્યું “બચ્ચા જમસા, તેં શું એ નખખોદ ઘાલ્યું? મેં તુંને ચાકરીએ રાખ્યો તો તું મારંજ કાટલું કાઢાડવા બેઠો કે?”

જમસાએ તરકડો થઇ જવાળ દીધો “તે હાલેબ, તમે કાંઇ ગોલામી ખત ખત લખાવી લીધુંતું કે. તમેને હું છે? આજે રાખો ને કાલે નહીં. પછી અમે હમારા યુદ્ધપામાં કાંઈ જઈએ?”

“પણ મને અરચણ ઘણીજ પડશે તેનો કાંઈ ઇલાજ!”

“તે તો હાળ તમે જાણો. તે હાઈ હું કાંઈ અમે અંહીં પરી રેહવાના હતા?”

“જો જમસા જરા વીચાર કર. તુંને તો બીજી ઘણીબી બધરી મળશે. સુનાંમાં શું ગોળ ઘાલેલો છે? મોટો ગરીબ ઘેરનો મોલ ને વળી એવ લગામણું દીલ—તારા જેવાને શું સારી સોવામણી બઢરી મળવાની નથી?”

“તે હંધું ખરું હાળ. એમ તો મારા કાકાની છોકરી એક હતર વરહની છે—કેવી નરી જાણે મડમ પણ પાહે એક

પૈસો નહીં મળે. ને હુના ગમે એવી ઉંચી છે, વાંકી છે, ટીકી છે, પણ પાહે ઠીક ડલ્લો તો છે, તે પછવારેથી કામ લાગે કની?"

“પણ સુના પાસે એટલા બધા તે કેટલા પૈસા છે તે તો કેહ.”

જમસાએ મને રકમ કહી અને ત્યાંથી ગયો. મેં મન સાથે વીચાર કીધો કે જમસાને તો એ રકમ આપીનેથી ખસાડી મુકું પણ સુના પછી છેરાઈને ફરી એસે તો! સામા ગાંઠના ગોપીચંદ થાય. પણ સખર! જમસાને ખસેડી મુકી સુનાને કાંઈ રકમ આપી રાખું તો!

આવો ઠરાવ કરી બરાબર લાગ જોઈ નવરું હતું ત્યારે હું નીચે ઉતર્યો અને સુનાની રાંધણીમાં પેટો. તે સદરા ઉપરજ રોટલી કરતી હતી. મને રાંધણીમાં જોઈ તે અચરત થઈ. મેં કહ્યું “સુનાંબાઈ! સુનાંબાઈ! શું આજે તમારે હાથનો પાટીઓ! વાહ! કાલે શું ખાસ્સી કચુંબરનો ચટાકો બનાવ્યો હતો! જો સુનાંબાઈ તમે જશો તો હું ઝુરીને મરી જઈશ. કાંઈ તો વીચાર કરો.”

સુનાંબાઈ આંખે રમાલ લગાડી બોલ્યાં, “જી હું શું કરું, માચાર છેઉં.”

“પણ તારે અંહીજ રહેવોની?”

“તારે તો જમશેદજી સાથે દગો કીધેલો કહેવાય.”

“તારે મારી સાથે દગો કરો તે કાંઈ નહીં?”

“તમારી સાથે દગો સાનો. તમારી તો ખાધાની વાત ને આ તો દીલની વાત.”

“પણ પેટને ખુશી કરો તો દીલખી ખુશી થાય. હું તો આજે તમારી પાસેથી ક્યુલાત લીધા વના જવાનો નથી.”

“જી, તમે બોલો છો તેનો વીચાર કરતા નથી. મને એક ઠીક ઘેર કરવાનું મળે તો મને ખીન્નું સાઈ નહીં મળે તાંહ સુધી તેને છોડી શું કામ દેઉં?”

મેં કહ્યું “પણ એ કરતાં સાઈ ઘેર મળે તો?”

“તો વરી શું—તે વખતની વાત તે વખતે.”

હું થોભ્યો અને મારાં મન સાથ કચવાવા લાગ્યો. ઢેડાનાં ખાંધાં લગણખી પંદર દહાડામાં થવાનાં. તેવામાં સુનાએ ચુહુલા ઉપરની તપીલીનું ધાંકણ ઉંઘાડી કડછી કરી તો આહાહા! શુ શોહોડમ! કાંઈ નવીજ વાણી હતી અને તેની લેહજતથી મારાં નાકનાં શીશડાં ફાંટી ગયાં, આહાહા! ખરું બેહસ્ત તે એજ! મારેથી વધારે રેહવાયું નહીં તેથી બોલી ઉઠ્યો “વાર સુનાખાઈ, જમસાને બદલે હું હોઉં તો મારું ઘેર કેમ?”

“વાહ! વરી એમાં પુછવાનું શું જી! તારે તો મારું નશીખજ જાગેતો.”

“તો ઠીક, મારી સાથ પરણો અને અંહીજ રેહવો.”

“ઓ મરુંરે” એમ કહી સુનાખાઈએ ઉઠી ખડીએ હાથેજ મને ઓવરણું લીધાં.

સહવારના જમસા સાથ સેવકને ખુબ ખાત્રી પણ તેને થોડું બહુ આપી મેં પતાવી દીધો. તે તો ત્રીજે દીને પોતાના

ઢકાની છોકરી સાથે પરણી બેઠો અને મેં સુનાબાઈ સાથે સાઈં સાઈં ખાધાને જીવે લગણુ કીધાં !

લગણુને બીજે દીને મારી ખાયડી કહેવા લાગી “ જી આજે ચાર પાંચ બબરચી તપાસી જોયા તેમાં એક સારો છે તેને મેં કાલે બોલાવીઓછ.”

મેં કહ્યું “ બબરચીનું શું કામ છે ? તારી બરાબરનું રાંધવાવાઈં વળી કોણ મળવાનું હતું ? ”

મારાં ઘણીયાણી ઠણકો કરી બોલ્યાં “ તો લેરે ! આવજો મોહોનું ધોઈને. હું હવે ઘેરની શેઠાણી તે રાંધું કે ! જોઈએ તો ચાકર રાખો, નહીંતો પાંઉ ને મહલાઈ લાવીને ખાજો. આપરે હવે રાંધણીમાં જવાના નથી ! ”

મેહરબાન વાંચનાર ! જરા મારી દયા તો કર !

મારની ચાલે તીતર.

નામીયા ફ્રેંચ ઉસતાદ રાખેલેને માટે એક રમુજી વાત કહેવામાં આવે છે. જેવારે રેખેલે તદન કરકો ખાશદ હતો ત્યારે તેની ખુશી પારીસ જવાની થઈ. પારીસ બસોએક મૈલ દુર હશે એટલામાં ખરચી ખુટી અને તદન અટકી બેઠો. તેણે શું કીધું કે બબરમાંથી થોડો લાલ લુકો લાવી ચાર પાંચ નાહાના નાહાના પડીકાં બાંધ્યાં અને એક ઉપર લખ્યું “ પાદશાહ સાઈં ઝેર ” બીજા ઉપર લખ્યું “ શાહઝાદા સાઈં ઝેર ” ત્રીજા ઉપર લખ્યું “ વડા પ્રધાન સાઈં ઝેર ” આ પ્રમાણે પડીકાં તૈયાર કરી પોતાના હાટલની ટેબલ ઉપર સઉ જોય તેમ

મુકી બહાર ગયો. આ પડીકાં ઉપરનું લખાણ જોવું હાટલના ધન
ણીના વાંચવામાં આવ્યું કે તેણે મોટાં ધનામની લાલચે લામસો એક
સવાર કાહાડી પારીસ ખાતે સેક્રેટરી આર સટેટ ઉપર મોકલ્યો
અને જણાવીયું કે એક જખરદસત ધુનાહ પકડાઈ આવ્યોછે
માટે તાકીદેથી આ ઝેર દેનારને પકડવો. તુરત લશકરી
ટુકડી આવી લાગી અને રેખેલેને પકડી ગાડીમા સવાર કરી
ધામધુમથી પારીસ ખાતે લઈ આવ્યા. ત્યાં આવી પોંચતાંજ
સઘલી કોરટે નામીયા મશકેરા રાખેલેને ઓળખ્યો અને ઝેર
તપાશયું તો ઈટના ભુકા શીવાય ખીન્નું કાંઈ મળે નહીં.
સઘળાઓ રેખેલેની પારીસ પોંચવાની આ સીકત વીશે
વાખવાખી કરવા લાગું અને તેને રાજના ખરચે અમનચમનમાં
રાખ્યો. અલખતે રાખેલેને બદલે ખીજે કોઈ નખલો પોચો
હતે તો મુશકા તાટ થઈ જતે.

ભાગ લાગના વહીવટ.

પેશતનજ પચુકરી અને સોરાખજ સાહુકારે પતીઆલાંમા ધંધો
કરવાનું શરૂ કરીયું. સોરાખજ સાહુકાર પાસે ઝેહર ખાવાની
અડધી નહીં. એક દાહાડે શોરાખજને રસતામા એક
ઓળખાણવાળો મલીઓ તેણે પુછયું “કેમ શેઠ ! મેં સાંભરયું
કે તમે વેપાર કરવો શરૂ કરીધોછ ?”

“હાજી”

“પણ તમારી પાસે થાપણ તો કંઈ નથી ?”

“તો શું થયું—થાપણ નથી તો ધંધાની સીકત તો છે !”

થાપણવાળો બાગીઓ એક મેં શોધી કાઢાડયોછઃ તેની થાપણુ તે આપણી સીદ્ધત !”

“હેં ! કેટલાં વરસ સુધી બાગ રાખશે ?”

“ત્રણ વરસ.”

“બસ, એટલાંજ ?”

“અરે બાપુ એટલાં વરસમાં અમારી બાજી ઉલટી સુલટી થઈજશે. થાપણુ મારી થશે ને ધંધાની સીદ્ધત એ શીખશે.”

શાવક્ષા—(દરબાનને) પેલાં માણસને અંદર કેમ આવવ્વ દીધો ? બસ હવે મારી ખાતરી થાયછ કે જે લોકોના નામની પછવાડે બાન બોલ લાગેલો હોય તે લોકો ધણાજ બેઅકલી હોયછ.

શીરીન—એમ તમારી ખાતરી કેમ થઈ વારં !

શાવક્ષા—તો જોની દરબાન, ગધેબાન, હીદબાન, એ મધા ખરે ખરા બેઅકલી જોવાજી હોયછ કેની ?

શીરીન—હા, હા, ઓંજીઉં એમ કંઈ છે ખરં ! તમેજી મરં ખુબ અફલ દોડાવી હોં !

દરબાન—(હલુ રહીને નમાને આવાજો) અલખત ! અલખત ! આપ સાહેબે અફલ ખુબ દોડાવીછ ખરી મહારા મેહેરબાન !

આટલું સાંભલતાં વાર શીરીનબાઈ તો ચાલતીજ પકડી મીયાં પણુ શાવક્ષા શેઠ તો બોચી ખંજવાલતા ઉભાજ થઈ રહ્યા.

એક દહાડે પેસુ નામના એક નાટક કમપનીના ખેલાડીને બે મુસલમાનોએ સમાલકોઝ કોર્ટના બેલીફની સાથે ૨૦ રૂપિયાના કરજને માટે પકડ્યો. એવું બન્યું કે એટલામાં માછલી-પીઠના દસ્તુર જમારપણની ગાડી ત્યાંથી પસાર થઈ જતી હતી. આ જોઈ પેસુએ પોતાના માગનારાઓને કહ્યું “બાઈઓ, આ લેઓ, મારા કાકા જમારણ દસ્તુર ચાલ્યા, એવણને એક બોલ કહેવશોતો માફ કરજ બધા ખરચ સુધાં ચુકવી આપશે અને તમારો ને મારો છુટકો થશે.” માગનારાઓએ રજા આપવાથી પેસુએ દસ્તુરજની ગાડી એસારત કરી ઉભી રખાવી અને બારીમાં દોડુ ધાલી દસ્તુરજને કહ્યું “સાહેબ, મારો એક અજીમ ગુનાહ થયોછે તે બચાવી લેઓ. હું ઘણો શક્તીમાં આવી ગયો તેથી આ બધા મુસલમાનોને મેં કબુલાત આપી કે હું મુસલમાન થઈ જવશ્ચ, પણ તેટલાં મારો માંનીતો ધર્મ યાદ આવી જવાથી હું હવે ઘણો પસતાંઉછું વાસ્તે કાંઈથી કરી મને છોડાવો સાહેબ.” દસ્તુરજએ બોલાઈમાં જવાબ દીધો “કાંઈ નહીં દીકરા શીકર ના કર, હું એ લોકને સમજાવી લેઈશ.” પછી માગનારાઓને હાંક મારી કહ્યું “બાઈઓ તમે એને હમણું તો જવા દેઓ અને સાંજનાં મારી પાસે આવજો હું તમને સમજાવશ.” બેલીફ જે પારસી હતો તેને દસ્તુરજસાહેબને ઓળખવાથી, સઘળાઓએ નમીને સલામ કીધી અને પેસુને છોડી દીધો. સાંજનાં માગનારાઓ અને બેલીફ દસ્તુરજને ત્યાં જઈ ઉભા. દસ્તુરજએ પુછ્યું “બાઈઓ એક માણસની મરજ ઉપરાંત તેનો મજહબ છોડાવવો એ કાંઈ તમને લાજમ છે?” બેલીફ અચરત થઈ પુછ્યું

“મજહબ! સાહેબ? મજહબ સાનો—તમારા બત્રીજ સામે ૨૦ ૩. ની આ લોકની ડકરી છે, તેનો હવાલો તમે સાહેબે લીધો તેથી તેને છોડી દીધો વાસ્તે હવે અમે તો તમુને ઓલખ્યે.” દસ્તુરજીએ જોયું કે આતો બન્યા ને ગડબડ કરશું તો પાસાબાગ, જેના તેવણુ મેમખર હતા ત્યાં ઉલટા પોરયાઓ ફજેતો કરશે માટે મુગા મુગા ઉઠી અવાખશે પશેમાન ફરી કબ્જમાંથી ૨૦) ૩. કાઢી આપ્યા.

ડાહ્યા માણસો કહે છે, તે ખરી વાત છે, કે “સોનાની પરિક્ષા આતશથી, આયડીની પરિક્ષા સોનાથી, અને પુરૂષની પરિક્ષા આયડીથી થાય છે.”

હાલ એક જણે એવી ગણતરી કાઢી છે કે વેલાત ખાતે ગએ વરશ ૫૪૦ બાતુઓ બેશુધ થઈ ગઈ તેમાંથી હરધી હરધ અહુસ્થોના હાયમાં પડી ગઈ. માત્ર બે જણીઓ બચારી કમનસીબે ભોંય ઉપર તુટી પડી. (કેવું અજાણ્ય જેવું!)

ધરડા—જીવાન.

એક શીલસુક કહે છે કે દરેક જણે ધડપણમાં જીવાન થવું જોઈએ, અને જીવાનીમાં ધરડા થવું જોઈએ. એટલે કે એક ધરડા માણસે ખુશ મીઝાજ અને રંગીલા રહેવું જોઈએ, અને જીવાન માણસે દાહ્યા અને સમજી થવું જોઈએ.

આડાની મુંઠ.

એક ઘણાજ લાડકા ઘણીએ પોતાની મોહોરદાર પર નીચે પ્રમાણે તાર મોકલ્યો:—

“આજે બપોરે શું રાધ્યું છે ને બુચો કેમ છે?”

જવાબ આવ્યો કે “ધાનશાક ને ગોવર.”

એક હસમુખો લખનાર કહે છે કે મેં એવાં નાઝુક બધરાંઓ જોયાં છે કે જેવો ઘોડા ઉપર સ્વારી કરવાને બીહો છે કે રખે ઘોડો લઇને નાસી જાય; મછવામાં બેસવાને ડરે છે કે રખે મછવો ઉઘો વળી જાય; રસતામાં ફરવાને બીહો છે કે રખે ઠાર લાગીને સરદી લાગે પણ મેં એકબી બાંનુને એવી જોધ નથી કે જેણી પરણવાને માટે ડરતી હોય.

એક નવીજ શોધ.

કુરામજી ફોટોગ્રાફર—હમણા હમણા તો એવું થવા લાગ્યું છે કે ફોટોગ્રાફ રાતને વખતે પણ લઈ શકાય છે.

નવલુ—હંહ એ તે વરી ક્યારથી?

કુરામજી—એમાં કંઈ અજાણ્યું થવા જેવું નથી.

નવલુ—બા હું તો બહુ અચરત થાઉં છું—એવી શોધ તો આજેજ સાંભરે છે.

કુરામજી—અરે એમાં શોધ તે શાની બરી છે—મારે ત્યાં ગઈ રાતના ચોર આવ્યા તે બધા ફોટોગ્રાફ રાતના લઈ ગયા!!!

બાર વાગી ગયા !

શોહરાબદાઈ કકલીયો હીન્નદાઈના લગનમાંથી રાતે બારે-બાર થઈને ઘેર આયો. ઘોલીયાપર જરા રતી આરામ લીધો નહીં એટલામાં ઘડીઆલમાં બાર વાગા. આ જોઈ શોહરાબદાઈ જોવણુ હજુર “યે” થયલા હતા તેવણુ મોટી ગભીરતાથી બોલ્યા,

“ પીલાઈ, આપરં ઘ-ઘ-ઘડીઆલ તો છેકજ ગીયુંઝો.”

“ કાંય શું છે. કાણુ કેહેશ કે ઘડીઆલ છેકજ ગીયુંચ.”
શોહરાબદાઈની બધરીએ જવાબ દીધો.

“ પણ ઝોની તુજ. બ-બાર વખત એ-એક-ક-ક વાગો.”

ઉપલાજ શોહરાબદાઈ કકલીયા પેસતનજ પાલીયાને ત્યાં અસતમ બણવા ગીયા. અસતમના બોણાની સુગંધથી આપણા શોહરાબદાઈનું હોજરં મોંહના આગળ આવી ગરબડ કરતું હતું. કોઈ રાંધણીમાં હાજર ન હોવાથી એક કતલેસનો કટકો મોંહમાં મુકયો. પેસતનજ પાલીયા જોવણુ આ સંધણું જોતા હતા તેવણુ આગલ આવી બોલ્યા “ હત ! મેં નહીં ધાર્યું હતું કે તમે એમ કરશો, પણ—”

“ હટ ! સાહેબ મેં નહીં ધાર્યું હતું કે તમે એમ બરાઈને જોશો ” શોહરાબદાઈએ હાજર જવાબ વાપરી કહ્યું.

હસ્તાં ગામ વસ્તાં.

હસવાનો એક શાયદો નીચલી વાત ઉપરથી માલમ પડશે.

એક વેળા એક વાહાણુ તોફાનના સપાટામાં આવી ગયું અને ખલાસીઓ નાચાર થઈ બંદગીમાં મશગુલ હતા તેવામાં એક નાનો છોકરો ખડખડ કરતો હસી પડ્યો. ખીજાઓએ તેને આવા કવખતે હસવા સારું કપકો દીધો અને તેનું કારણ પુછ્યું.

એકુસે જવાબ દીધો “હું એમ હસતો હતો કે જ્યારે આપણે સુકાણી દરીઆમાં પડશે ત્યારે એના રાતાં સુરન જેવા નાકનો કેવો સુરસર કરતો અવાજ થશે.”

આ હસવા સરખા બોલોથી સધળાંઓથી હસવાનું થોભાયું નહીં અને આથી કરી તેઓના દીલમાં એવું નવું શુર આવ્યું કે આખરે તેઓ ધણી મેહેનત કરી વાહાણુને કીનારાપર સહી સલામત લાવ્યા.

શાપુરજી સુરતી પોતાના દોસ્ત નવરોજી નકટા જેવણુ બાઠે રહેતા હતા તેવણુ પર દર કામલે લખે કે ‘ગરીબ લાયક કામકાજ લખજો.’ આથી કંટાલી જઈ નવરોજી નકટાએ પોતાને માટે બે બુટની જોર મંગાવી. એક મહીનો ગયો, બે મહીના પસાર થયા પણ સુરતીબાઈએ તો બુટ વીશે અખાડા કીધા છ મહીના પછી તેવણુ પોતાના આ દોસ્તને

ઘેર જવાનું મન કીધું અને એવી તકને લીધે એક કાગલ નીચે મુજબ લખ્યું :—

“આરા ભાઈ નવરોજ નકટા,

તમેએ જુદા મંગાવવા વીશે કાગલ લખ્યું તો મને નહીં પુગવાધો મારેથી મોકલાયાં નહીં. નહીંતો જરૂર આટલું તમારું કામ પાર પાડી આવતે.

હું છું તમારો શેવક,
શાપુરજી સુરતી.”

એદલજી બીહીકલુના બાપ, બપાવા ને બપાવાના બાપ દેશાવરમાં મરણ પામ્યા હતા તેથી તેવણે ઠરાવ કીધો કે મારે દેશાવર જવુંજ નહીં. આ ઠરાવ સાંભળી એક હસમુખા મીત્રે પુછ્યું “તમારા બાપદાદા દેશાવરમાં મરી ગયા તો ખરા, પણ તે વખત તે લોકના દીલમાં કપડાં હતાં કે?”

“હાસતો વળી—કપડાં નહીં હોય?”

“ને તે લોક ઘેરમાં ગુજરી ગયા કે રસતામાં?”

“ઘેરમાં—અલખત.”

“તારે મારી તમુને સલાહ છે કે તમે હવે પછી ઘેરમાં રહેવુંખી નહીં ને જીવો જગો તાંહ સુધી કપડાંખી પેહરવાં નહીં.”

નુરદીન ને ઇશમાલજી બંધે દોસ્તો વેપાર કરવા બીજે દેશ ગયા. ત્યાંથી પાછા ફરતાં બંધે પાસે વાસણો હતાં, પણ બાવાનું કાંઈ ન હતું, માટે વિચારમાં પડ્યા કે રાત તો બગડામાં કાઢાડવી પડશે, માટે કેમ કરવું. ખુદના હુકમથી

એક મરધી ચરતી નજર આવી તે તેઓએ તરડાવી અને વિચાર કર્યો કે રાત પડે કે ભુજીને ખાઈ જવી. હવે નુરદીન અને ઈશમાલજી વચ્ચે વાંધો પડ્યો. એક કહે કે હું વધારે ખાઉં અને બીજો કહેવું હું. આખરે એક મતથી બંધેએ ઠરાવ કર્યો, કે આપણે બંધેએ હાલ તો સુઈ જવું અને ઉંઘમાં જેને ધણો સરસ ખુઆબ આવે તે વધારે ભાગ ખાય. હા કહી બંધે સુતા ખરા પણ નુરદીન પોહોંચેલો હતો તેણે હલુસે ઉઠીને મરધી ભુજી કાઢાડી અને બીજીગમ સંતાડી આવ્યો. થોડીવારે ઓલ્યા ઈશમાલજી ઉઠ્યા અને કહેવા લાગ્યા, “ઓલા નુર, હુંએ તો બહુ અચ્છો ખુઆબ દિઠો, માટે મરધી તો મને ધટે.”

નુરદીન—હૈં ! ભલા તે શું તે મુને કહે તો ખરા.

ઈશમાલજી—તો સાંભળ. ખુઆબમાં હુંએ એક શીર-સ્તાને હોડીમાં ફરતો દિઠો. તે મુને સાથે બેસાડી દરીઆમાં ફેરવવા લાઈ ગયો. વાહા ! દોસ્ત, ત્યાંનાં દેખાવનું શું ખ્યાન કરું ! સેવક તો ખુશ ખુશ થાઈ ગયો, પછી હુંએ ખુદાજી પાસે મુને લઈ જવાને ફિરસ્તાને મીન્ત કરીધી તો તેણે મુને સાથે લઈને ટાં જવા હોડી હંકારવા માડી, પછી—

નુરદીન—હા દોસ્ત, સચી વાત છે, હુંએ પણ તમુને નિચુસે ટાં ફિરસ્તા સાથે જતા જોયા અને બંદાએ ધાર્યું કે ઈશમાલજી બચ્યો કાંઈ બેહેશત છોડીને પાછો શીરે નહીં, માટે એકલાએજ મરધી ભુજી ખાધી.

ઈશમાલજી—(જેવણના પેટમાં ભુખે કકરા ઉઠતા હતા તેવણ નાશીપાસી સાથે) અરરર ! આ શું થી ગયું !

ધરડી ઘોડી ને લાલ લગામ

યાને

“સાહાઈ વરસનો માટી તેને દસ વરસની કન્યા,
લાલ કેમ કીજીએ.”

બાટીયા વાણીયાઓમાં સાહાઈ વરસના ડોસાઓ નવ વરસની ધણીયાણી ખોળે બેસાડી લાવે છે ત્યારે તેઓને જંગલી, કુર વગેરે વીધેશણો લગાડવાનો આપણામાં તેમાં મુખ્ય કરી ઈંગ્લેન્ડમાં રવૈયો પડેલો છે. ઈંગ્લેન્ડ ભાઈઓ ગમે એટલી નાકે જીભ લગાડે તોયે આ બાબદમાં કોઈ કોઈવાર તેઓમાં થતાં કન્જોડાં લગણુ હીંદુ ભાઈઓનેથી વીસરાવે છે. હીંદુ મરદ તો સાહાઈ વરસનો થઈ બાર વરસની કન્યા લાવીનેજ મુગો બેસે છે, પણ યુરોપમાં તો હેંસી વરસની કાજગરી બાનુ અઢાર વરસના છોકરાઓ પરણી લાવે છે તેનું કેમ ?

નીચલી કેટલીક નોંધો ઉપરથી અમારા વાંચનારાઓને રમુજ સાથે કેટલીક જાણવાજોગ વીગતો મળશે :—

લગણુ—“બાઈ ખાતે કેપટન હેમીલટન, ઉમર વરસ ૩૦ તે એક આબરૂદાર અને પૈસાવાળી બાઈ મીસીસ મનસન સાથે, ઉમર વરસ ૮૫.”

લગણુ—“ફ્રેન્કુએરી ૧૭૬૯—કુડસબર્ગ ખાતે રાબર્ટ જડજ એસકવાયર, ઉમર વરસ ૮૫ તે મીસ એની ન્યુજન્ટ સાથે ઉમર વરસ ૧૫.” આ લગણુની નોંધમાં પરણનાર ‘છોકરો’

(૯૫ વરસનો) જાહેર કરે છે કે રાજા વીલ્યમની લડાઈઓમાં તેને નાક ઉપર ગોળી લાગી હતી.

નીચે પ્રમાણેનાં લગણુની જાહેરખબર તે વેળાનાં એક વર્તમાન પત્રમાં છપાયેલી ઉતારી લઈએ છઈએ :—

લગણુ—“ ડીઝેમબર ૧૭૫૫—ચાર્ક ખાતે મી० થામસ, તે ચાર્કશાયર રીજમીટનો ગ્રાંનેડીયર, ઉંચાઈ છ ફીટ બે ઈંચ— તે ટેનીકની રેહવાસી મીસ હેના સાથે, ઉંચાઈ ત્રણ ફીટ બે ઈંચ, તથા સાથે પાંચ હજાર પૌંડનો ફાલો.”

એજ પત્રના અંદર એક ખીજાં લગણુની નોંધ આવેલી છે જેમાં વરરાજાની ઉંમર ૮૦ અને કન્યાની ઉંમર ૮૫ની જણાવેલી છે અને તેમાં વળી પરણનાર જોડું જાહેર કરે છે કે “ અમારા વચ્ચે ‘ કોર્ટશીપ ’ યાને લગણુની આગમજના સંધિસા આજ ૬૦ વરસ થયાં ચાલુ થયા હતા.”

ડયુક આવ રીચમંડ અને અરલ ફેડોગન નામના બે નાંખીઆ ઈંગ્રેજ ઉમરાવ અઠંગ જુગારી હતા. એવું બનયું કે જુગારમાં ડયુક આવ રીચમંડ પોતાનું સર્વસ્વ હારી ગયો અને સેવટે લાર્ડ ફેડોગનનો મોટો કરજદાર થઈ પડ્યો. લાર્ડ ફેડોગને આ દેવું શીટાડવા માટે સુચના કીધી કે તેની છોકરી લેડી સાહારા જે માત્ર ૧૩ વરસની હતી તેનાં લગણુ જો ડયુક આવ રીચમંડના ૧૮ વરસના છોકરા સાથે કરવામાં આવે તો સઘળું દેવું માફ કરવામાં આવે. બેઉ જુગારીઓએ જુગારખાનાંમાંજ શેકહેંડ કરી સાદું નકી કર્યું અને તેજ ઘડી પોત પોતાને ધરથી બેઉ

છોકરાંઓને બોલાવી પાદરીને તૈયાર રાખી. ત્યાંનાં ત્યાંજ લગણુ ઠોકી દીધાં. ક્રીયા ખલાસ થવા પછી છોકરી પોતાને ઘર ગઇ અને વરરાજને એક કલાકમાં ઉપડી જતી આગબોટમાં ચઢાવી યુરોપનાં બીજાં દેશ ખાતે અભ્યાસ કરવા મોકલાવી દીધો. નાના રીચમંડે જતાં જતાં સોગંદ ખાધા કે “આવી રીતે જીલમથી ઠોકી દીધેલી અને વળી સાથે ‘અગલી હેલ’ જેવી બાયડીનું કપી મોંઢોડું જોડું નહીં.”

ત્રણ વરસ પછી લાડું રીચમંડ (નાનો) અભ્યાસ પુરો કરી લાંડન આવ્યો અને પહેલીજ રાત્રે એક નાંમીચો નાટક થનાર હતો તે જોવા ગયો. નાટકશાળા ચીકાર ભરાયલી હતી પણ સઘળાંઓની નજર બાકસમાં બેઠેલી એક અતી રૂપાળી જીવાન સ્ત્રીના ઉપર હતી. નાનો લાડું રીચમંડખી આ રૂપસુંદરીને જોઇ એટલો તો મોહિત થઇ પડ્યો કે પોતાનો ‘આપેરા ગલાસ’ આખો વખત તેણીની ગમ ફેરવેલો રાખ્યો. આખરે તેણે એક પડોસીને પુછ્યું કે “આ ચમકતો હીરો વળી કોણુ? આવી ખુબસુરતી મેં આખાં યુરોપમાં જોઇ નથી.”

પડોસીએ જવાબ દીધો “સાહેબ, શું તમે એ બાનુને ઝાળખતા નથી? આખાં લાંડનની ઉમરાવ મંડળીમાં એ બાનુ સર્વેથી ખુબસુરત ગણાય છે અને કોઇથી ખાનાની મીજલસ એવી ન હશે કે જેમાં એ બાનુની સલામતી લેવાતી ન હોય.”

“તે ખરું, પણ એનું નામ?”

“સાહેબ, એ તો નામદાર ડયુક આવ રીચમંડની વહુ થાય છે. એવણુનો ભતાર અભ્યાસ કરવા માટે છટલી ગયેલો છે.”

જીવાન રીચમંડ બીજું વધારે સાંભળવા ઉભો રહ્યોજ નહીં. જેવો નાટક ખલાસ થયો કે લાગલો સાસરે દોડ્યો અને પોતાની ધણીયાણીને બગલમાં લઇ ધણી થઇ બેઠો. “કુવામાં પડી કુતરી ને સમ ગયા કુતરી”—સોગંદ મોગંદ સધળું હવામાં ઉડી ગયું

નાંમીચો ડાક્ટર જનસન ડાહ્યો દોહરો થઈને ૨૧ વરસની ઉમરે ૪૮ વરસની બાયડી પરણી લાવ્યો અને તેથી વળી વીધવા ! એમ ડાહ્યાએથી અક્કલ વેચીને ચણા ખાધા !

હમણા થોડુંક ઉપર એક જોડું સંધાયું તેથી જાણવા જોગ છે. કારલાઇલનો વડો ખીરાપ ડીયન કલોસ ૮૪ વરસની ઉમરે ખાંડીખંધ દીકરા દીકરી તથા તેમનાં દીકરા દીકરી છતાં, બપાવો મમાવો થઈને ૭૪ વરસની બીજી બાયડી કરી લાવ્યો ! આ બાયડી વીધવા હતી પણ ખરેખર નસીબદાર હોવી જોઈએ કેમજે જ્યારે તે પહેલીવાર પરણી ત્યારે તેણીની ઉમર ૫૦ વરસની હતી !

સ્વેઝની નેહર ખોદનારો નામાંકીત ઇજનેર મો. લેસેપસ જ્યારે ફરીથી પરણ્યો ત્યારે તેની બાયડીની ઉમર ૧૯ વરસની હતી અને પોતે સ્વેઝની નેહર ઉંધાડવાનો ક્રીયા થઇ ત્યારે ૬૦ વરસના હતા, તેથી આ જોડાંને પેટે આઠ છોકરાં થયાં છે.

બચાંઓ તો રડે ન રડે.

એક વખતે અકબર બાદશાહનો છોકરો રોતો હતો તેથી રાજાએ પુછ્યું—“ક્યું રોતા હશે?”

મશકરો—“બચે લોક તો રોવે, ઉનકું દુસરા ધંધાં હૈ?”

અકબર—જો મંગેસો દેના શીર કાએકું રોવે?

મશકરો—જહાંખના તોખી બચે તો રોવે.

અકબર—તેરી એ જુઠી બાત છોડ દે.

મશકરો—લેઓ તખી તુમ મેરે બાપ ઝીર મૈ તુમારા બેટા. અખી મેં રોતા તુમ છાના રખો દેખુ. એમ કહી ઉંઉંઉં કરવા લાગો.

અકબર—કયા ચઢતારે?

મશકરો—ઉંઉંઉં—દુધ ચઢતા—ઉંઉં.

દુધ પણ આપ્યું તોપણ મશકરો તો રોયાજ કરે.

અકબર—અખી કાએકું રોતા?

મશકરો—ઉંઉં—થેરા પાણી ચઢ્યો.

પાણી પણ લાવી આપ્યું પણ મશકરો તો રોવાનુંજ બંધ કરે નહીં.

અકબર—દુધ દીયા—ખાંણી દીયા શીરસેયે રોના કાયકા?!

મશકરો—ઉંઉંઉં—યે દુધને પાણી ભેલી કરો—ઉંઉં.

તરતજ અકબરે દુધ ને પાણી ભેળું કરી આપ્યું પણ બધસાબનું રોવુંજ ખુટે નહીં.

અકબર—અખી કયા ચઢ્યો—કાએકું રોતા?

મશકરો—ઉંઉંઉં—અખી ઇસકું ફેર જુદા કરો.

સહ રીત તે વહુ રીત.

એક વખતે જેમચંદશાહે મેઘા મોચીને પોતાના ખુટ સમારવા આપ્યાં. બીજે દીને ખુટ પાછા લેવા શેઠ સાહેબ દુકાને પધાર્યા ને જોએછતો દુકાનજ બંધ એટલે “મેઘા, મેઘા” કરીને ખુમ પાડી. મેઘા ઉપર રહેતો હતો તેણે બારીમાંથી ડોકાઈને જવાબ દીધો.

જેમચંદશાહ—ખુટ લાવ મારે કામે જવુંછ. મોચીએ તરતજ બારીમાંથી એક ખુટ ફેંકયું. થોડીવાર થઈ પણ બીજું ખુટ આવ્યું નહીં એટલે વળી શેઠે ખુમ પાડી તેથી મેઘાએ જવાબ દીધો—“શેઠ, એતો તમને એટલુંજ મલશે, મેં આજદીને દીવાળું કાઢ્યું છે તેથી મારા લેણુદારોને હું રૂપીઆનો અડધોજ આપીને પતાવુંછું!!!

મેરી જૂતી મેરા મું.

આતવારને દીને વોરા અમીજી અપટ ગરાંટસેકના સ્ટેશન તરફ જતા હતા. રસ્તામાં ચાલતાં ચાલતાં પોતાના ગજવ તરફ કંઈ ખખરાટ માલમ પડ્યો ને જુએછ તો ખીસા કાતર લાગુ પડેલો. તરતજ અપટ ભાઈએ તો તેને ગળચીમાંથી ધર્યો. આથી પેલા ચોરે કહ્યું—જો મને મુકી દીએ તો તને રૂ. ૧૦ આપું. અપટને તો એ વાત ગોળથી દસ ઘણી મળી લાગી એટલે પૈસા લેવાને પાધરો હાથ લાંબાવ્યો. ચોરે મુંગે મોહોડે રૂ. ૧૦ની નોટ કાઢી આપી ને ચાલવા માંડ્યું. આપણા

અપટને વાંદરે જવું તેથી સ્ટેશન પર ગયા ને ટીકીટ કઢાવવા ઉભા. પૈસા કાઢવાને પાકીટ કાઢે તો પાકીટ જ ગેપ જેમાં રૂ. ૧૮ હતા, તેથી તેને ઉપર લખી કહેવત યાદ આવી.

ખરી નશીખારી.

છીંકવા આવે તેવું મોહાકું કરવું અને પછી છીંક નહીં આવે તે.

નવલસા ગોરી એકસો વરસની ઉમરના થયા ત્યારે પેહલવેહલી વાર દવા પીધી. કેવી મોટી ભુલ ! દવા પીધીને પીધી ને બીજાં દસ વરસમાં મરણ પામ્યા !

એક ગરીબ માણસ જેની પાસે અગાઉ કપડાંના એક વાગાના વાખા હતા તે હમણાં તવંગર થઈ ગયો છે. તે કેમ ? તે હમણાં તેના બાર વાગા છે.

ફરામજી માજસત્રેટ અડધા ઉંઘમાં હતા તેવામાં બાપડીએ પુછ્યું કે “ફરામજી મને મારી સાલધરેહનું શું આપશે ?” ફરામજીએ પોતાનાં ધ્યાનમાં ને ધ્યાનમાં અથવા ગમે તો કહો કે બે ધ્યાનમાં જવાળ દીધો કે “દસ રૂપીઆનો દંડ, નહીં તો પંદર દાહાડાની જોડ !”

શેઠ હું નોટીસ આપેય !

આપુજી બળદીયાને પોતાની ઐરી સાથે ઉઠતાં ને બેસતાં પેહેરામણી ઓધામણી ચાલ્યા કરતી હતી, તેનો તે એક દહાડો બળાપો કરતો બેઠો હતો, તેટલાં તેનો નોકર ખસર ઈરાની આવી કેહેવા લાગો કે શેઠ બાઈ ગરી ગરી ગાર આપેય ને ગણા કંટાલો આપેય તે હું બાઈને છોડી જવાની નોટીસ આપેય ! એવાં બાઈ આપુને નહીં પરવરે ! આપુ-જીએ બળાપો કહાડીયો કે આ ઈરાની બચ્ચો મારા કરતાં બધારે ભાએગશાલી કે એ બાઈને છોડી જવાની નોટીસ આપી શકેય પણ મુજ કંબખતથી તેમ બની શકતું નથી !

પેશતનજી પતપતરા ટરામમાં બેસી બે વાર પોતાના પડોસીને બાત કરાવવા થકી બોલ્યા “ગરમી તો કહેછ કે માઈ નામ ” જવાબ કંઈ મળ્યો નહીં. વળી બોલ્યા “આટલો બધો વરસાદ આવ્યો તોબી આટલી ગરમી ?” વળી જવાબ મળ્યો નહીં. ત્રીજીવાર કોશેસ કીધી “શું ધારોછ સાહેબ, ટરામના એક બાંકપર પાંચને બદલે ચાર હતાર બેસાડવાની અરજીની કાંઈ અસર થશે ?” પડોસી જોવણુ એક ઇતર વકીલ હતા તેવણુ કંટાળો બાઈને બોલ્યા “હું વકીલ છું અને વગર શી લેવે મત આપવાનો હમારો ધારો નથી.” પેશતનજી ફફરીને બોલ્યા “તમે વકીલ હશે પણ માઈ મત છે કે તમે ગરહસથ નથી અને એ મતનું એક રૂદીઉંબી તમારી પાસેથી લેઉં તો હરામ છે !”

ઉખાણાં.

ગરબી.

(જાયું જાયું રે કોલાપુર શહેર વડોદરાં બહુ સારું. } એ રાહ.
(સખિ જો પેલી શુભનાર પ્રભુ ભજવા ચાલી.

સવાલ.

આ ઉખાણાંનો જવાબ—સજની ખોલોની;
દેખી શાનની કિતાબ—ભેદો ખોલોની.—આ.

જવાબ.

આ ઉખાણાંનો જવાબ—સાંભળ રે સજની;
દેખી શાનની કિતાબ—બહેલી હઠ તજની.—આ.

સવાલ.

પ્રાંણિ કહ્યું જે સવારનાંતો ચાર પગે બસ ચાલેરે;
મધ્ય દિવસ તો બેજ અને સાંજે ત્રણ પગથી હાલે.—આ.

જવાબ.

માણસ સરવે બચપણમાં બે પગે બે હાથે ચાલેરે;
તરણ વયે બે પગે વૃદ્ધ થઈ લેઈ લાકડી હાલે.—આ.

સવાલ.

ખેતરમાં મળતાંજ વાર મેં દીધાં આંસૂ છોડીરે;
શોધ્યો બેસી નહી મળ્યો તો લેઈ સાથ ધર દોડી.—આ.

જવાબ.

પગમાં કાંટો ભાગે ત્યારે સહુને રડવું આવેરે;
ખેતરમાં નહિ નિકળે તો ધર જઈ હથિયારે ફાવે.—આ.

સવાલ.

દસ પુરૂષ પૂર શું છે લાંબું જોર દસોનું કાવેરે ;
દસ પુરૂષો તોડી ન શકે તે બાળક ઉચકી લાવે.—આ.

જવાબ.

નાનુક સાખા સાથ મળી મળ્યૂત દોરડું થાશેરે ;
હાથીને તે જોર કરે પણ બાળક તે લઇ નાશે.—આ.

સવાલ.

સહુની સાચ સખીછું જે મુજને સંભાળી રાખેરે ;
મારા સમ ન કોની થઈશ જે પિઠ મુજ ધસડી નાખે.—આ.

જવાબ.

પીઠ આરસીની ધસાય તો તેજ તેહનું ખોશેરે ;
રોજ સમાળી રાખો તો સહુ મુખ પોતાનાં જોશે.—આ.

ડાકટર—રતનજી આજે તમારી તખ્તીયત ઘણી ઠીક દેખાયછ. આજની મારી દવાથી તમને ખચીત શાયદો થશે એવી મારી ખાત્રી હતી. આજે બાર આની ફેર છે. કાલેખી એજ દવા પીજો કે સોલેસોલ આના સફા થઇ જશે.

રતનજી—તે ખરું ડાકટર—પણ જણાવવાને દીલગીર છું કે આજની તમારી દવા તો મેં જોઇજ નથી. રસતામાં લાવતાં રામાને હાથે સીસી પડીને ભાગી ગઈ

ડાકટરને બીજા ધરાકને તાંહનું તેડું યાદ આવીઉં તેથી ઉઠીને ચાલતા થયા.

ભાઈઓ સંભાળજો !

એક દિવસે એક બાનુએ એક દાનાવને પુછ્યું, કે “ સાહેબ, એક ઘડિયાલ અને સ્ત્રી વચ્ચે શો ફરક છે ? ” તે દાનાવે જવાબ દીધો, કે “ ફરક માત્ર એટલોજ, કે ઘડિયાલને જોવાથી વખતનું ભાન રહે છે, અને સ્ત્રીને જોવાથી વખતનું ભાન ખોઈયે છીયે.”

એક બાનુ, એક ગરહસથ ને એક ચેકુસ.

(કેકાણું નાટકશાળા.)

ગરહસથ—પરદે પડ્યોછ તેટલાં જરા બહાર હવામાં જઈશું ?

બાનુ—નહીંજી.

ગરહસથ—એક કપ ગરમ ગરમ કાશીનું લેશો ?

બાનુ—નહીંજી.

ગરહસથ—સોદા યા લેમનેડ ?

બાનુ—નહીંજી.

ગરહસથ—ગરમી બહુ પડેચ એક પંખો મંગાઉં ?

બાનુ—નહીંજી.

ગરહસથ—વાઈ એક ગલાસ આઈસક્રીમ ?

બાનુ—નહીંજી.

ગરહસથ—તમારું નામ શું ?

[પેલાં બાનુ જવાબ દીએ તેની અગાઉ અધીરો પડી ચેકુસ બોલી ઉઠ્યો કે વરી નામ શું ? નામ નહીંજીઆઈ.

હીસાબી.

નવરોજ ચકાએ પેહેલ વેહલો ચાકર રાખ્યો. તે એક ચખરાક સુરતીનો પોરયો હતો તેની સાથે સહવારના ૬ વાગે ચાકરીપર આવી સાંહજનાં ૭ વાગા વેર નોકરી કરવાની જોલી હતી. પેમલો વાલકેશ્વર પોતાના બાપ સાથે એક અંગ્રેજ ગ્રહસ્થના કમપાઉન્ડમાં રહેતો હતો તેને સવારના ૬ વાગામાં કોટમાં હાજરી આપવાનું બારી પરચું તેથી ત્રીજે દહાડે આવીને શેઠને અરજ કીધી કે “છાબ હું છ વાગે આવીને છાત વાગે જાઉં તેનાં કરતાં છાત વાગે આવું ને છએ પાછો ઘેર જાવું તો તમને કંઈ અડચણ છે, છાબને તો બધું એકનું એકજ કેની?”

નવલુ મધરડો ધણેજ ‘અગલી હેલ’ હોવા છતાં એક દિને લીલો દગલો ને પીલી ઈઝાર પેહેરીને બહાર આવ્યો, અને પોતાના ચાકરને પુછ્યું, “એક પેશુ, જો હું કેવો લાગું છું?”

પેશુ—નરા જાણે વાધ.

નવલુ—વાધ! તું શું જાણે કે વાધ કેવો હોય છે. કોઈ દહાડે જોયોછબી કે?

પેશુ—હારે સાહેબ, પાસેનાજ તખેલામાં એક બાંધેલો છેને.

નવલુ—અરે ખેવકુદ, તે તો ગધેડો છે.

પેશુ—હુંકે સાહેબ, તારે તો મારી કેહવાની મતલબ કે તમે તેના જેવા લાગો છો.

નવલુનું કોહું ભોપ!

ચંચળ નીશાળ્યો.

માસતર—છોકરાઓ ચીન કાંદ છે ?

છોકરો—કોણ જાણે સાહેબ.

માસતર—જો ફરીથી વીચાર કર—હું જે ચાહે પીઉંછ તે કાંદથી આવેછ ?

છોકરો—તે તો સાહેબ મારા કાકાએ તમુને ગેષ્ટ દીવારીપર બાકસ મોકલ્યોતો.

ખરીદી.

એક એસકા દેખાવનો ફરંગી એકવાર ટાંકબંદર ઉપર લાકડાંની વખારમાં આવ્યો, તે તરફના ત્રણ ચાર વેપારીઓએ તેને આમથી તેમ ધરીને પુછવા માંડયું કે “શીનોર શું જોઈએ છે?” શીનોરે જવાબ દીધો “લકરી બેચાતા લેનેકા હયે.” એક વેપારી આમથી તાંણે અને બીજો બીજી મેરથી તાંણે. શીનોર બોલ્યા કે “જીદાર સોસ્તા મીલેગા ઉદરશી લેગા.” આખરે મંચેરજીની વખારવાળા તેને તાંણી ગયા. આ લાકડું જોયું, પેલું જોયું પણ શીનોર સાહેબને કાંઈ પસંદ આવ્યું નહીં. આખરે વખારના કારભારીએ પુછ્યું કે “શીનોર સાહેબ કોણુસી જાતકા લકરા ચઈએ, સાગ ચઈએ, સીસમ ચઈએ ? ચોર કીતના ટનકા આઉર હયે ?”

શીનોરે જવાબ દીધો “છએ અમારી શીડોલકા બાકસ બનાનેકા સાઈ દેવદારકા દો ટુકરા મંગતા !”

વાંદરો કાણ ?

માણુક અને જાંહગીર, જે નાહના નાહના ભાષ્યો પોતાની વાડીમાં રમતા હતા, તેટલાં એક વાંદરો ત્યાં આવી લાગ્યો. વાંદરાને જોતાં જ માણુક લાગ્યો જાંહગીર આગળ દોડી જઈ પુછવા લાગ્યો:—

“અંહ જાંહગીર, જે વાંદરો આપણને કરડે તો જેહર ચડે ખરું કે, ને માણુસ મરી જાયેકે?”

જાંહગીર—નહીં, વાંદરો કરડે તો જેહરખી નહીં ચડે ને માણુસખી મરી નહીં જાયે.

માણુક—પણ તું કેમ જાણેછ કે નહીં જેહર ચડે ?

જાંહગીર—કેમ ! વળી જે ચોથે દાહડે આપરે મારામારી કીધી ત્યારે તેં મને હાથપર કરડયું હતું તેનું મને હજીમુધી જેહર તો નથી ચહડયું અને હું મરી તો નથી ગયો ?

ત્રણ કારણો.

મેહુરી—ઓ અદી ત્રણ કારણો સાચું હું તારી સાથ પરણનાર નથી.

અદી—પણ તે ત્રણ કારણો શું ? મને કેહ તો ખરી કે મારેથી બને તો તેઓનો ઉપાય કરું.

મેહુરી.—પેહલું તો એ કે મારો તારી ઉપર ચાહા નથી, બીજું તો એ કે મારે તુંને ચાહવું નથી, અને ત્રીજું તો એ કે ચાહવા માંગું તોખી તેમ કરવાની મારી શકતી નથી.

થુકાથુક.

પરેલમાં ચીચોરાબાગ નામે એક કલબછે ત્યાં કેટલાક પારસી મીત્રા મુંબઈમાં બીજી આતસબેહરાંમ બાંધવાની વાત ઉપર તકરાર કરતાં કરતાં બોહોની ઉપર આવી ગયા. નોશારીની પક્ષવાળા જમસેદાર અકળાઈને બોલ્યા કે મુંબઈવાળા જુદા છે ને મને એવો કાર લાગે છે કે જાણે તેઓની ઉપર થુકું.

એણીમેર મુંબઈની તરફેનમાં દીનશાજી દમીયલ ઉઠ્યા અને બહાર કીધું કે નોશારીવાળા જુદા છે અને તેઓ ઉપર થુકું.

આ વેળાએ ગપસપના અધીપતી હાજર હતા તેઓએ આકરને હાંક માર્યો “સોલા, સોલા.”

શોલો આવીને હાજર થયો. અધીપતીએ કહ્યું “બાઈ એક બે તસ હોય તો લઈ આવતો.”

ધણી ધણીયાંનીનું મુખ.

“વાહાલા જીમી હું જાણું છું કે મારો સ્વભાવ અભાગ્યો તો છેજ. કોઈ કોઈ વખત હું ધણીજ ચકાસી જાઉં છું પણ તેમ જરા તારોબી સ્વભાવ એવો છે ખરો હો.”

“હા તે તો ખરું” ધણીએ બોલ્યાં દીલથી કમુલ કીધું “જરા આપણેબી મીજનજના ખાધેલા તો છેયેજ તો.”

“પણ મારા જેટલા નહીં” આમ ધણીઆણીએ ટાપસી પુરી “હું જાણું છું કે આપણે એક બીજની નબલાર્થ

ઉપર અખાડા કરવા જોઈએ ” આંમ બોલી ધણીયાંણીધણીનાં આલ પસવારવા લાગી.

ધણીખી તેણીને પસ્વારીને બોલ્યો “ આજે તારી તખીયત ઠીક નહીં લાગતી.”

“ નહીં ” તેણીએ જવાબ દીધો “ મારે પગે આંટણુ પડેલી છે અને ઘણોજ દુખેછ.”

ધણી સાદાર્થથી બોલ્યો “ તે પગ નંખર પાંચના ને ખુચી જેટલાં ખુટ પેહડીને લેડી થવા જાય તે એમજ તો.”

ધણીયાંણી—“ તમારી બેહનોના પગ તો નંખર સાતના છે. અહીયાં કાંઠાં પગ સાંમું જોવા આયા.”

એક બીજાંની નખલાઈ ઉપર અખાડા કરવાનો ફારસ દોઢોડ મીનોટમાં અહીં ખલાસ થયો.

વરને સગન.

શોલુ ચાંનને પરણીઆને બે માસ થયા નહીં તેટલાં તેવણુની હાશીસમાંથી શીનોરનો હોકમ થયો કે કરાંચી જવું. તેનાં ધણીઆંણી સીલ્લાએ છુટાં પડતી વખતે તોફાન ધણું કીધું. શોલુએ પટાવી, પછી સ્ટીમરપર મુકવા આવ્યાં. છેલ્લી ઘડીએ સીલ્લાએ વરને સગન માગીયાં “ શોલી પુગે કે તરત તાર કરવાને ભુલતો ના. જોઓ હું કાગરે દોળે વાર જોવશ જો. દરીઆમાં તોફાન ધણું છે તે માહારો જીવ હુકે સુકે જાએછ ; પણ તે દારે મેં કહ્યું તેમ વીમાની આલીસમાં તારો વીમો ઉતરાવીઓછ તેથી માહારા જીવને જરાક ધીરજ છે.”

બોલ બંધવા અપરાધી કે નીરપરાધી.

ચોકસ અપરાધ સર એક માણસને તપાસ માટે શીશનમાં ઉભો કરવામાં આવ્યો હતો. જડને બંધવાને પુછીલું કે બોલ બંધવા તું અપરાધી છે કે નીરપરાધી? તું શું કહેછ, આએ અપરાધ તેં કીધોછ કે નહીં? બંધવાએ જવાબ દીધો કે નામદાર જડજ સાહેબ, કોઇખી સાહેદી ગુવાહી હજી રજુ થઈ નથી તેટલામાંજ હું કેમ જાણું કે મેં એ અપરાધ કીધોછ કે નહીં?

ફાંસી જતી વખતે પણ નજર લાગવાની ધાસ્તી!

કંગાલ મીયાં કાલેખાન નામના એક શખસને મોટા ગુનાહ માટે ફાંસીની સજા થઇ હતી. ફાંસી દેવાની થોડોક વખત અગાઉ બંદીખાનાના સરેસતા મુજબ કંગાલ મીયાંને પુછવામાં આવ્યું કે તેને કશી વાતની ઈચ્છા હોય અથવા તેને કંઈ જોઈતું કરતું હોય તો સુખે માગવું. બંધવાએ થોડીક મીઠાઇ વગેરે માંગી, જે તેને તુરત લાવી આપવામાં આવી, ને બંધવો નચીંતાઈથી તે ખાવા બેઠો. ખાધા પેહેલાં મીઠાઈનો થોડોક ભાગ અતરંગ કહાડી તે કોઈ ગરીબ ફકીરડાં વગેરેને આપવા જણાવીયો. તેમ કરવાનું તેને જ્યારે કારણ પુછવામાં આવ્યું ત્યારે તેણે જવાબ દીધો કે એ તો નજર ઉતારેલી છે. હું ખાઉં તે આસે પાસે ઉભેલાં જોયા કરે તો તેથી નજર લાગે ને ખાધાનું પચે નહીં ને અજીરણ થાય તો તબીયત બગડે—માટે તબીયત સંભાળવાને ખાતર એ નજર કહાડેલી છે!

પાનાચંદ મારવાડીની જાહેરખબર.

પાનાચંદ મારવાડી કાંદાવાડી મધે દુકાન રાખી લોકોને વ્યાજે નાણાં ધીરતો હતો. પોતાની દુકાનની આગુઆગુએ આવેલી ચાહેવાલાની, ગાંધીની, ઘડયાલીની તથા ખીજ દુકાનોની બાહરે બપકાદાર ‘પાટયાં’ (Sign-board) લગાડેલાં જોઈ એક દીવસે પાનાચંદ પોતાનાં મનશે બોલ્યો—“કોએ લેવો હશે, ને કોએ દેવો હશે, કતા કરી ને કમા, મું પણ એક પોટયું (પાટયું) કોલે લગાડીશ.” એવું વીચારી ખીજે દીવસે પાનાચંદે નીચે પ્રમાણેનું એક પાટયું દુકાન બાહરે લટકાવ્યું :—

પોનાસંદ મારવાડી.

આપું ખમણા

લખું શાગણાં (ચાગણાં)

તકે લઉં તકે વીચાજ

જો ન આપે તો ઘસડું ઈસમાલકાજ

તેમાં મુને શેની લાજ.

હોઝર જવાબ.

એક છોકરો નિશાજેથી દોડતો ઘરે જતો હતો, તેટલાં ઠોકડ લાગીને રસ્તામાં પડી ગયો, ને ઘૂટણ સેકાયું, તેથી રડવા લાગ્યો. આ જોઈ એક રાહાદારી તેને પટાવવા લાગ્યો, “ચાલ બાપુ, રો ના, કાલે સારું થઈ જશે.” છોકરો, “ઠીક, કાલે સારું થશે, ત્યારે નહીં રડીશ, હાલ વાગ્યું છે તેટલાં તો રડું.”

ધરકું ધુવડ.

એદુ ઝોગરો એક દહાડે સહવારના કાલબાદેવીથી ઘેર જતો હતો તેટલાં રસતામાં ફોટોગ્રાફરની દુકાન જોઈ મન સાથે વીચાર કીધો કે એકાદ બે ફોટોગ્રાફ લેવડાવી નજીને હસાઉં. ફોટોગ્રાફરે તુરત એદુને ખુરશી ઉપર બેસાડ્યો અને સખી ઉતારી એક છાપીને પોતાના ધરાકને આપી. ધર જઈ એદુએ સખી પોતાની નજીના હાથમાં મુકી હસવા સાથે બોલ્યો “લે ડીયર, સાઉન્ડી કુબને તાંહ જે ખરમાહનાં બાલવાળાં માણસો આવ્યાં છે તેની સખી.” નજીએ સખી ઘણાં ધીઆનથી જોઈ પછી બોલી “નહીં હોય, મને તો ફોટોએ કહ્યું કે તે ખરમીસ બાલવાળાં લોક તો છેક ખરાખ દેખાવના નથી, ને આએ સખીમાં તો કોઈ મુવો છેકજ એબલગામણો છે.”

તેરા જીતી તેરા શીર.

સુરત શહેરની પાસે ભાઈ ગામમાં ધનજ પટેલનું ચલણુ ભારી હતું. પોલીસ પટેલ એટલે ગામના સઘળા ભાઈલાઓ ઈનશાફને માટે તેમની પાસે જાય. પટેલ એક સાંજરે ધર આંગણે બેસી કેટલાક મીત્રો સાથે વાતો કરે છે એવામાં રતનો નામે પડોસનો દુખરો આવ્યો અને મોટે સાદે પોક મુકી રડવા માંડ્યો. પટેલે પુછ્યું “કેમરે છોયરા હું થયલું, રરે હાંનો ?”

રતનાએ ઉત્તર દીધો “આજે બે પોહારે તારો બેલ ને મારો બેલ લડી પડેલા તેમાં મારા બેલનું હીંગર તારા બેલનાં

પેટમાં લાયચું તે હાથ કેહવા આવેલો કે તારો બેલ કાંઈ જીવે નહીં.”

આ સાંભળી પટેલ તો ઝપકી ઉઠ્યા અને કહ્યું “તે હંધું હાથું—પણ બેલના રૂપીઆ પચાહ તને ભરવા પડવાનાં.”

રતનાએ બહુ કાકલુદી કરી અને સમજાવવા લાગ્યો કે બે જનવર લડે તેમાં એકની ઘાત થાય તો તેનો જોખમ કોઈને માંથે નહીં પણ ધનજી પટેલે ચુકાદો કર્યો કે કાયદા પ્રમાણે મરી ગયલા બેલના ઘણીને તુંકશાંની આપવીજ જોઈએ. આ ચુકાદો બીજા સઘળા હાજર રહેલા ઘણીઓએ સ્વીકાર્યો.

સઘળા મુંગા રહ્યા પછી રતનો બોલ્યો “બાપજી વાત કેહતાં મારી જરા ભુલ થયલી. એ તો તારા બેલે મારા બેલને હીંગણે મારેલું ને મારો બેલ મરી ગયલો.”

પટેલ સાહેબ પોતાનાંજ શંકામાં પોતેજ ફરિયાદ કરી તોલી બોલ્યા કે “હોય, કાયદો હમજાવતાં મારીબી ભુલ થયલી આહો. ફરીથી કાયદા હાહતરમાં જોડ પછી વાત, હવેરે તો જા.”

—

જો ફજેતો !

બાપા—અલ્યા પ્રાણજીવણ, જો આજે સાંઝરે તારા સસરા આપણે ત્યાં જમવા આવનાર છે, માટે છાનોમાનો પાસેની ઓરડીમાં બેસી રહીશ તો તેના ગયા કેડે એક ધણુ આપીશ.

પ્રાણજીવણ—કાંય બેસી રહું બાપા ?

બાપા—તો જોની, તારા સસરા આગળ કોઈ ચંડાળે

કહ્યું છે કે તું ગાંડો છે, તેથી તે તેની છોકરી સાથનું તારું વેશવાળ તોડી નાખવા માંગે છે.

પ્રાણુજીવણ—હું ! એમ છે કે. ત્યારે તો જરૂર મુગો બેસી રહીશ.

(બાપા ને સસરો સાથે જન્મવા બેઠા છે, તેટલાં પાસેના ઓરડામાંથી)

પ્રાણુજીવણ—બાપા, બાપા.

બાપા—કેમ પ્રાણીયા શું કહે છે ?

પ્રાણુજીવણ—મને બહુ પિસાબ લાગી છે, અને ઉઠું તો તમો ધમ્મ નહીં આજો, માટે સસરાને કહો, કે પાણીનો લોટો અહીં લાવે, કે હીયાંથી ખસવું ન પડે !

(સસરો બાપાનું કોઠું જુએ છે.)

આપઘાતનાં નવાઈ જેવાં કારણો.

આપણા દેશમાં મુખ્ય સ્ત્રી પુરૂષો તરેહવાર કારણોને લીધે આપઘાત કરતાં જણાયાં છે. તેમાં સાસુ વહુની પંચાત, આયડીની અદેખાઈ, પૈસાની તાણા તાણ, જુગાર, વગેરે કારણો સાધારણ છે. પણ ઇંગલાંડમાં કેટલાક આપઘાત નોંધાયા છે તેનાં કારણ ધણાં નવાઈ જેવાં જણાયાં છે.

૧૫૦૦ના સાલમાં વીલીઅમ ડારીંગટન નામના એક પુરૂષે લંડનમાં એક દેવલની ટોચ ઉપરથી કુદાવી જીવ આપ્યો અને પોતાની પાછળ એક ચીઠી મેલી ગયો હતો કે

“મારે આજે રાતના આપેરામાં જરૂર જવું હતું પણ પાસે પૈસા ન હોવાથી મેં નીરાશ થઈ મારો જીવ આપ્યોછે.”

છાંગલાંડની એક ખોરડીંગ સકુલમાં એક જુવાન સ્ત્રીએ આપઘાત કીધો કેમજે તેણીને એક જુની ચોપડીમાંથી અભ્યાસ કરવાનું શીક્ષકે ફરમાવ્યું હતું.

ગ્રીનીચમાં એક પેનશનરને ખરાબ ચાલ માટે દંડ કરવામાં આવ્યો તેથી ખીન્નઈને તેણે પોતાના ચશમાના છેડા સુધા જેવા બારીક કરી પોતાનાં રૂદ્ધમાં ખોસી આપઘાત કર્યો.

૧૮૬૨માં એક ફ્રેંચ પત્રમાં નીચલો હેવાલ આવ્યો હતો—
એક પુરૂશની બાયડી તેને મેલીને જતી રહી તેથી ખીન્નઈને તેણે પોતાના નોકરને બોલાવ્યો અને તેને ફરમાવ્યું કે “હું હમણા મરી જાઉં છું—મારા મુવા પછી મારાં શરીરને ઉકાળવું અને અંગમાંથી ચરબી નીકળે તેની એક બતી બનાવી મારી સ્ત્રીને પોંચાડવી તથા સાથે આ ચીઠી તેણીને આપવી.” આ ચીઠીમાં નીચે પ્રમાણે લખેલું હતું :—“ખારી થરીસા—હું તારે માટે લાંબી મુદત સુધી બળ્યો છું અને હું તને હાલ પુરવાર કરવા માગું છું કે આ મારું બળતું ખરું છે.”

નવા ડાક્ટરો.

હમણાં ડાક્ટરો ખાંડીબંધ નફામા બેસી માખ મારે છે. આ પરવાડતા સટમાંના એકે છપાવ્યું છે કે, “મારી શી રૂપીઆ ૨ છે; ને હું એવી સરત કરું છું કે મારી દવા કરતાં જે કોઈ મરી જાય તેની મધ્યતનો અડધો ખરચ હું આપીશ.”

ઉજમારો ધણી.

એક પુરુશની બાયડી અચબુચ રાતના બાર વાગતે આજરો પડી. ધણીએ ઉઠીને ચાકરોને ઉઠાડ્યા અને ધામધુમ કરી મુકી. તેવણે ગાડી જોડાવીને ડાકટરને બોલાવવા સાર માલીને તૈયાર કીધો. ડાકટરને ચીઠીમાં લખ્યું કે જલદીથી આવજો, ઈલાદી. હજુ તો ગાડી જોડાયછ—ચીઠી લખાયછ—એવામાં ધણીયાણી પાછાં સાજાં થયાં એટલે ઉજમારા ધણીએ ચીઠીની નીચે વધાર્યું, “ તાજે કલમ—ડાકટર સાહેબને માલમ થાય જો આ ચીઠી લખવા પછી મારી ધણીયાણી સારી કાની છે માટે આવવાની તસદી લેતા ના.” આ પ્રમાણે લખી ગાડીને ડાકટરને ઘર રવાના કીધી. રાતના સાડા બાર વાગતે ગાડી આવ્યાથી ડાકટર ઉંઘમાંથી ઉઠ્યા અને બારીએથી ડોકાવીને પુછ્યું કે ક્યાંથી લાવ્યો ?

માલીએ ઉત્તર દીધો કે “ શેઠચી બાઈચા જીવાલા બરા નાય હયે. ત્યાં સાડી ગાડી પાઠવલી અને ચીઠી દીલી હયે.”

ડાકટરે જોયું કે એમણી ને એમણી માપર હયે કોણ થકેલા ખાય તેથી કપડાં પેહરીનેજ નીચે ઉતરયા. પછી ચીઠીની તાજે કલમ વાંચી તો આ પ્રમાણે નીકળ્યું. તેથી ધણાજ ફફડીને પાછા જઈ સુઈ ગયા.

બીજા મહીનાનાં બીલમાં તે રાતની શી રૂ. ૧૦ નાખી. તે આપવા શેઠે વાંધો કાઢાડ્યો તેથી ડાકટરે સમાલ કાઝ ક્ષારટમાં ફરીઆદી માંડી છે. જોઈએ હવે એનું શું સેવટ આવે છે.

મળે તો વાઢમાં, નહીં તો ઘર બેઠાં.

ધમ્મમળએ ઈંગ્રેજ બજારમાં જઈ પોતા સાર બનાતનો નવો ડગલો વેતરાવ્યો અને નમુના સાર પોતાનો જીનો ડગલો આપી આવ્યા. જ્યારે ડગલો તૈયાર કરી દરજી ઘર લાવ્યો ત્યારે ઘડીયાલ સાર નાહતું ગજવું ન મળે. ધમ્મમળએ ધણા ગુસ્સે થઈ આતું કારણ પુછ્યું, “કેમ ઘડીયાલનું ગજવું નહીં મુક્યું. જોની આ જીના ડગલામાં છે કેની?”

દરજીએ જવાબ દીધો, “સાહેબ, તમારું ઘડીયાલ મારવાડીને તાંહ ઘરેણે મુકવાની ચીઠી તમારા જીના ડગલાનાં ગજવાંમાંથી મળી તેથી મેં ધાર્યું કે તમને હવે ઘડીયાલનાં ગજવાંની જરૂર ન હશે.”

એક કામ દો કાજ.

એક રાતરે એક ખાતરપાડુ ગુપ ચુપ એક દુકાનમાં તીજેરી પ્રાડવાની ખુબ તજવીજમાં મથ્યો હતો. ધણો થાકીને જરા દમ લેવા ઉભો છે તેવામાં જોય શું કે દુકાનનો ધણી અદબ વાળી પછવાડે ઉભો રહી આ સઘળો તમાસો હસ્તે ચેહેરે જોય છે! ચોરે નાહસવાની તજવીજ કીધી પણ દુકાનદારે તેને અટકાવ્યો, “ભલા માણસ, બીહ ના; તું તારું કામ આગળ ચલાવ, મારે જોવું છે,”

ચોરે અજબ થઈ પુછ્યું “પણ કેમ વારું?”

“એ તીજેરીની કુંચી ખોવાઈ ગઈ છે અને ધણા જણા મંડ્યા તોયે ઉઘડતી નથી તેથી મને ધણી અડચણ થઈ પડી છે, માટે જો તું ઉઘાડવા પામે તો વગર પૈસે મારું કામ થાય.”

પારસી લેડીઓની કલ્પ.

“ શું તમે પુરૂષો કલ્પો કાહાડો અને મહીનાના પંદર દાહાડા મોજમજાહ કરો ત્યારે હમે કાંઈ રેલમાંથી તણાઈ બણાઈ આવ્યાંછ કે અમે અમારી સ્ત્રીઓની કલ્પ નહીં કાહાડીએ ?” આવો વીચાર એક શોકીન બાઈના બેજાંમાં ઉતપન થયો કે લાગલાં તેવણુ ગાડી જોડાવીને પોતાની ખાસ સહીઓ, જાઈજી અને જરબાઈ, હીરાંબાઈ અને હમલીબાઈ, સુનાબાઈ અને શીરીનબાઈ વગેરેને ઘર દોડી ગયાં અને તેમનું મત પુછ્યું.

આલીબાઈએ તો ના પાડી કે “ મારાં તો છોકરાંઓની પંચાત ઘણી તેથી મારેથી તો નહીં બને. નાહાની ધાવતીને કોણની ઉપર નાખી આંઉ ?” કલ્પનો પેહેલો વીચાર ઉભો કરનારાં બાઈ જેવણું નાંમ પીરોજબાઈ હતું તેવણે ઘણી બોંહોસ કીધી અને આલીબાઈને ઘણાં સમજાવ્યાં “ એમાં શું—આઠ દાહાડે એક વખત બે કલાક આવવાનું, વખત જશે તે માલમખી નહીં પડશે તેટલાં તમારા વર ઘેરમાં રેહશે એમાં શું ” (અતરે આલીબાઈનાં વર જેવણુ હાજર હતા તેવણુ બોચી ખજવારવા લાગ્યા) ઘણીખી સમજાવટ છતાં આલીબાઈ એકથી બે થયાં નહીં એટલે પીરોજબાઈ થાકીને ત્યાંથી ઉઠ્યાં અને પોતાની સહી ઉપર નાંખુશ થઈ ટીકા કીધી કે “ તમે તો હંમેશાનાંજ એવાં રડતાં બરતાં હોરાજી, છોકરાં તો જીવે લાગેલાં છે, પછી શું ઘરડાં થશે ત્યારે મોજ મજાહ કરશો કે !” આનો આલીબાઈએ જવાબ દીધો “ એ હવે મોજમજાહ કીધી—ભસ્તાંમાંજ તો.”

અહીંથી ઉઠેલાં પીરોજબાઈ, સુનાંબાઈને ત્યાં ચાલ્યાં.

કલ્પ સ્થાપવા વીશેનો સધલો ખોલાસો તેવણુ આગલ પેહ-
લાંનીજ માફક કીધો. સુનાંબાઈએ તો ધસીને નાં પાડી,
તેવણુનો વાંધો ચાલીબાઈ કરતાં જુદીજ જાતનો હતો. કલ્પ-
ખમાં કોણુ કોણુ છે તેની ખબર કાઢાડતાં માલમ પડ્યું કે
કાવસજી પટેલનાં તલાવપર રેહનાંર આઘમાંય દવીએરવાળાં
ખી મેમખર થનાંર હતાં તેનાં નામની સુનાબાઈને સુગ હતી.
માટે જો તે આવે તો હું નહીં એવો સુનાબાઈનો વાંધો હતો..

ત્રીજે ઠેકાણે શીરીન એસકી તો એક પગે તૈયાર હતી.
પણુ આ વાત સાંભળતાંજ તેણીનો વર જમસુ ચીરટો
છેડાઈ પડ્યો કે, વાહા ! રાંડો બાપ લાખ ચાલીસની છોકરીઓ—
તે મહીને દહાડે રૂપીઆ પાંચનું ફૂંડ અને દર અથવાડીએ
રૂપીઆ બેની શી લાવે કોણુનાં ખાપનાં.

વળી લાંથી ધનબાઈને લ્યાં જતાં ખીજું ચોઘડીઉં નડ્યું.
ધનબાઈ તથા તેણીનો વર દાદી દમીએલ બેઉ રાજી હતાં.
પીરોજબાઈએ ખુશી થઈ પોતાની ચાદીમાં ધનબાઈનું નામ
ટપકાવી લીધું. પણુ તેવણુના ગયા પછી ધણી ધણીઆની
વચ્ચે કલ્પ વીશે વાત ચાલી ત્યારે ધણીઆની બોલ્યાં
“તમે મોટા વડા થઈ મોટે મોંહોડે હા તો કહીછ પણુ
બે ચાર સારા જેવા પોલકા ને લાઘટ કલરોની એકુ બે સારી,
એક હીરાનો ખુટો, નવી ફાશીનનાં ખુતની એક જોરી તથા
ખલુ રંગનાં સીલ્કનાં સ્ટાકીંગસ અપાવશે તો આપણે જઈશું.”

દાદીબા જેવણુને સેકરેટરી આશીસમાં રૂપીઆ ૫૫) નો પગાર
મળતો હતો તેવણુનો દમ તો આ સાંભળીને બંધાઈજ ગયો..

તેવણે ઘણીઆનીને ઘણું સમજાવ્યું કે “ એસકી કપડાંની શી જરૂર છે. એ ઘડી આપણા દોસ્તોને મલયે, વાત ચીત કરયે તો ઓળખાણ વધે, કપડાં સાથ શું કાંઈ આપણે પરણેલા છીએ.”

આવી નાદાન તકરાર ધનબાઈને કાંઈ ઘણીજ હસવા સરખી લાગી. તેવણુ છછણી પડ્યાં “ તો લેરે, બધાં તરીમતરાક થઈને આવે ને હું વપરાયલી સારી પેહરીને જાંઠું કે? એકની એક પેહરીને જાંઠું તો કોઈ મશકેરી કરે કે, ‘ હીરાં મરીયમની એક સારી, હીરાં પેહરે તો મરીયમ ઉંધારી.’ બરયું એમ જ્યા વગર જીવ રહેછ કે?”

આ પ્રમાણે તેઓએ રાત પડી વેહેચી લીધું અને ધનબાઈની કલબમાં સામેલ થવાની વાત ઠેં પડી ગઈ.

એક ઠેકાણે ડોસીબાઈ તથા દીનબાઈ દેરાંની જોડાંણી બેહુએ નાંમ નોંધાવ્યાં. દીનબાઈએ સરત કીધી કે મહીનાંમાં એકવાર માટીડાઓનેથી દાખલ કરવા. આ ઉપરથી ડોસીબાઈ ઝબકીને બોલ્યાં “ ત્યારે તો બા માફ નાંમ કાહાડી નાંખજો મને બર્ધરાંઓની કલબ વીશે પેહેલાંથીજ વેહમ છે કે ચાલશે નહીં પણ જો માટીડાઓને દાખલ કીધા તો કાલનો દુકાલ આજે પડશે, જો કલબ બે મહીનાં ચાલવાની હશે તો આઠ દાહાડામાં સુધ જશે, વાસ્તે જો માટીડાઓને દાખલ કરવાના હોવ તો આપુંને માફ.”

ઘણી તકરાર થવા પછે ઠરાવ્યું કે હાલ તુરત તો મરદોને દાખલ કરવાનો વીચાર પડતો નાંખવો અને બબ્બરચી

“ ટેબલ સરવંટ ” વગેરે સઘલાં બઈરાંઓજ રાખવાં. વળી સઘળાંઓએ એકમતે ઠરાવ્યું કે આપણે સહી સહીઓમાં શું બોલાય ને શું નહી, વાસતે આપણે કુંવારી છોકરીઓને દાખલ કરવી નહી. આ વાત ચાલતી હતી તેવારે દીનબાઈની બેહનની કુંવારી દીકરી સઘળું ઘણું હરખથી અને ઈતેન્નરીથી સાંભળતી હતી તે ફફડીને બોલી ઉઠી “ તે નહી દાખલ કરશે તો અહી કીયું ખાસકું બેસી રહ્યુંછ, બાકી એમતો તમારી કલબ ચાલવાની છે. એક મહીનામાં કોણ જાણે કેમ કેમ તોટા પીસાશે તે હમેજ જોઈશું.”

*

*

*

*

પણ પીરોજબાઈ પોતાની મહેનતમાં કંઈ ઘણું નીશકળ થયાં નહી હતાં. શીરીનબાઈ સટાક, પુટળીબાઈ પનોતાં, ભાખાઈજી ભોળાં, હીરાંબાઈ ધીળાં વગેરે ઘરબારનાં સુખીઆરાંઓ ૧૫ જણ કલબમાં સામેલ થયાં. હીરાંબાઈ ધીલાં જેવણ બધાં કરતાં ઉમરનાં લગાર વધારે હતાં તેવણને એક મતે સરનશીન ઠરાવ્યાં, અને અલબત્ત પીરોજબાઈ પોંહાચેલાં જેવણે આ કલબ ઉભી કરવામાં મુખ્ય ભાગ લીધો હતો તેવણ આંનરેરી સેક્રેટરી થયાં. આ પ્રમાણે શુભ મંડાણ થયું તો ખરું. એક મુસલમાનીને રાંધનારી તરીકે રાખી અને બે ફરંગન પોરીઓને ટેબલ ઉપર હાજર રેહવા માંડે દરેકને રૂપીઆ ચારને પગારે ઠરાવી. સરવે બાઈ મેમબરો ઈતેન્નરીથી પેહલા દાહાડાનાં મેલાવડાની રાહ જોવા લાગ્યાં. પીરોજબાઈનાં ઘણીની શાલગરેહનો દીવસ બરેસપતવારે હતો તે દીવસે પેહલું ખાંણું થનાર હતું. સાંજનાં સાત વાગાનો વખત

ઠરાવો હોતો અને પીરોજખાઈએ આગલથી ફલાવરપાટ, તોરણો વગેરે મોકલી તૈયારી કરી રાખી હતી.

મરદ વાંચનાર ! ત્યારે શું તારા મનમાં એમ ખાંડ ખાતો હતો કે બધરાંઓ ચાહે તે કરી ન શકે ? જા જા સુજમાં રેહશે. જો આખરે પારસી લેડીઝ કલખ નીકલી કે નહીં ?

*

*

*

*

ભરેસપતવારને દાહાડે સાત વાગાનો વખત ઠરાવેલો હતો તોખી બે ચાર બાઈઓ સાડાપાંચ વાગેથી આવી હતીઓ. શું બંદોબસ્ત કીધોછે તે જાણવાની ઇંતેજરીમાં તેઓએ કલખનાં ખુણેખુણાં તપાસી જોયાં, રાંધણીમાં જઈ તપીલીઓ ઉંઘાડી શું રાંધ્યું તેખી તપાસ્યું. સાતને ટકોરે સઘલી મેમબરો આવી લાગી. પછી ત્યાં મલવા ભેટવાનું પુછવું શું. સઘણી સહીઓ હરખભેર એક બીજાને ભેટીઓ અને સઘણું કાંમ પાંણીનાં રેલાની પેઠે ચાલ્યું. સઘલીઓ ખુબ ભપકા-દાર કપડાં તથા જલુસ પેહેડીને આવી હતીઓ પણ એક બાઈ વધારે ઉલટમાં આવી જઈ જીંકની કોરની કસખી સાડી પેહેડી આવી હતી. તેનાં ઉપર તે ન જોય તેમ અપસ અપસમાં ચાલુકા ચાલતા હતા. ખાંણા વગેરેનો સઘળો હોકમ સેકરેટરી દાખલ પીરોજખાઈનો ચાલતો હતો. પંદર બાઈઓ વચે ચાર ગલાસ શેરીવાઇન, તેતરીસ બાટલી રાસપબેરી, એક-તાલીસ રકાખી આઈસક્રીમ અને એક દોરીઓ ભરીને અચારનું સતીઆનાંશ વલવા પછી ખાંણું ખલાસ થયું અને સઘલાં મલી ભેટીને છુટાં પડ્યાં.

ધર જતાં ત્રણ બાઈઓ સાથે ગઇ. એકે વાત છેડી કે

“ મરેરે આજે તો પીલાઈનાં વરનું વરસ દેખું. આજેતો ખાસું, પારકે પૈસે દીવાલી, શી આપણે ભરીને ફુલ તોરણ સાથે વરનું વરસ ઉગાડયું.” આ ઉપરથી બીજાએ તાપસી પુરી કે “ હા ખરેખર, ને વલી માણસો પર હોકમ કેવા ચલાવેછ નાંણે પોતાને આપને ઘેરનાં.” આ દીકાઓ સાંભલી વળી ત્રીજાએ તેમાં વધારો કર્યો કે “ કંઈ નહીં તો અરધો મોહડ ભરી આઈસક્રીમ વધ્યું હશે તે બધું ખાસું ઘેર જઈને જમશે. એ સરસ.”

આવી રીતે પારસી લેડીઝ કલબનો પેહલી રાતનો અખતરો ખલાસ થયો. અલબત્તે સેહજ ચોરીમાં ચચરીકું હતું. અદે-ખાઈ અને અણકાનો આતસ ધુધવા માંડ્યો હતો, પણ તેને ફુંકીને બળતું થવાને હજી ઘણી વાર હતી.

* * * *

બીજે ભરેસપતવારે પાકી બાઈઓ ભેગી મળી. પણ આ વાર આઠ મેમબરો ગેરહાજર હતી. ત્રણને ચોકસ હરકત હોવાને લીધે આવવાને બન્યું ન હતું અને બાકીની પાંચમા કોઈનું છોકરું શીક હતું તો કોઈ પોતે નાખુશ હતું, ઇત્યાદી. જેઓ આવ્યાં હતાં તેઓમાં જીલુબાઈ સાથે પોતાના છોકરાને બધું ભરેલું જભલું પેહરાવી લઈ આવ્યાં. આથી સઘળાંઓનું પાકી તો આવ્યું પણ કોઈ બોલવાની હીમ્મત કરે નહી. વળી અધુરાંમા પુરું જીલુબાઈ સર્વે આગળ છોકરાની હુશીયારીની વખાણ કરે “ એ તો એવો હુશીયાર છે, એવો હુશીયાર છે કે મડમો તો એને બોળા પરથી ઉતારતાં ઉતારતી નથી. આવ નસલાં જો માસી

આગળ જા” આમ બોલી બોલીને જીલુખાઇ છોકરાને સઘળાં આગળ ધકેલે પણ કોઈ કોઈ આપે નહીં. એકાદ બે જણીઓને ભારી પડ્યું તેથી કાંસી કરાં-ઝીને ‘આવ ખુચા આવ, કેમ છે’ કરી કહ્યું તો ખુચાજી તો લાગલા જઈને તેમનાં બોળા ઉપર ચહડી બેઠા.

સઘળી બેઠનપણીઓ આજે તો જુદું જુદું ટોલું થઈને ભેઠી. આગળની માફક એક બીજામાં ભેલાય નહીં અને જેમ તેમ નવ વાગ્યા એટલે ખાઈને ઘર શીધારયાં.

બે સખીઓ ગાડીમાં સાથે ગઈ. તેઓ એક બીજા સાથે વાત કરવા લાગ્યાં “એ આજે હીરાંને શું ભરકણુ ભરાયું. મોટે ઘેરનાં અભાઈજી થઈને પીરોજ આગળજ ભરાઈને બેઠાંતાં. રાંડ અંધીઆડી—કાણુ જાણે ચીતીઆં કરતી કરતી કાંઈ વાજ વળતે. તે વળી આજે ભલે કાજ કે ઈજનેર વર મલીઆ કે ખુટ ને ઇસટાકીનનાં ચીઠડાં પેહરી નીકળયાંછ.”

વળી બીજી સહીએ તાપસી પુરી “અરે હરવાયાં રે બધરાંઓ કલખનાં ચલાવતાં. મુઘ બીજી કાંઈ વાત મળે નહીં ને આખો વખત ‘બલુ રંગની સારી ને બરજોરજોને ઘેરની કોર, ને માધવદાસને તાંહલુ હોજરં!’ બળ્યો મારો તો જીવ કચવઘ આયો.”

ગમે તેમ કરતાં બીજો મેળાવડો તો ખલાસ થયો. ત્રીજો બ્રેસપતવારે પાછી વારી આવી ત્યારે ચોખ્ખાં ચાર જણાં હાજર હતાં. તેઓ એક બીજા સાથે ઘણીબી વાત કરવાનું

કરે પણ વાત આવી આવીને સારીના રંગ અને કોર ઉપર અટકે. આ ઉપરથી શીરીન મડમે ટીકા કીધા કે “પણ તમારી પાસે કાંઈ બીજી વાત છે કે નહીં—સારી ને કોર, સારી ને કોર સાંભળતાં સાંભળતાં શીકખી આવી ગઈ. કાંઈ રાજદુવારી, કાંઈ મુનીસીપાલીટીની, કાંઈ એવી વાત કરયે કે બે ઘડી જીવ વેરાય.”

આ સાંભળી હીરાંબાઈ છેડાઈ પડ્યાં તેવણુ બોલ્યાં “લે વળી! આપરે વળી હોશીયારના પુછડાં તેવાંજ પડ્યા કેની રાજદુવારની વાત કરીએ—બાકી આપરા વાત કીધા વગર રાણી રાજ કરવા બેશી રહ્યાંછ. એવી ખોટી શીશીયારી મને નહી ગમે. વળી બૈરાં વાત શાની કરે—બાધા પીધાની, પહેરવાની ઓઢવાની. તમુને મુનસીપાલ ગુનસીપાલ જોઈતાં હોય તો માટીડાઓની કલખમાં જતાં કાંય નહીં?”

આ ઉપરથી વાત તો વધી ગઈ અને શીરીન મડમ રૂસાઈને ગાડી જોડાવી જતાં રહ્યાં. સઘળાંઓ મુજે મોડે જમીને ઉઠી ગયાં અને આ મીટીંગખી ખલાસ થઈ.

ચોથે બેસપતવારે પીરોજબાઈ સેક્રેટરી શીવાય બીજું કોઈ આવ્યું નહી. તેવણુ રાહ જોઈ જોઈ ને નીરાસ થઈ ધર ગયાં. બીજે દીને પોતાની કેટલીક સહીઓને પટાવા ગયાં કે આમ કલખ તોડી પાડવી નહી. માટીડાઓ જાણશે તો આપણી હસી કરશે કે ચાર ઝાઝામાજ દીવાળું કાઢાડયું.

પણ કોઈ સમજે નહીં. એક કેહજે શીરીન આવે તો હું નહીં આંઉ અને બીજી કેહજે રાંડો મીજાસ કરી મરેછ.

તાંહ કાણુ પગ મુકવા બેશી રહયુંછ. ત્રીજું કેહે, પેલી પીરોજ પારકે પૈસે તેહવાર કરેછે; એતો પોતાની મતલબ સાર કલબ કાઢાડી. એથુ કેહ આપરે બેરાંઓથી કાંઈ એ થાય; માટીડાઓને સાથે લેઓ તો હું આંઉ. સારે ડાસીબાઈએ ઉતર દીધો કે માટીડાનુ નામ દીધું તો માંર નામ કાઢાડી નાખજો.

સારાંસ જે મકાનમાં આ કલબ કાઢાડવામાં આવી હતી ત્યાં બ્રહ્મા નીચલો દેખાવ થોડા દાઢાડા થયા જેવામા આવે છે:—

ભાડે આપવાનું છે.

બસ હવે નહીં જીવું.

“જો શીરીન, તમે મારી સાથ પરણવા ના પાડી છે તો હું હવે વધારે જીવવા ઈચ્છતો નથી. હું—બસ—હવે જન્મને મારો જીવ આપી દેઉં છું.” આમ એક નબળાં મગજનો જવાન દાદી પોતાની આ સાથીને કેહે છે.

શીરીન—તે તો તમારી ખુશી, પણ કેમ જીવ આપશો. જેહરથી કે બીજા કસાથી ?

દાદી—અલખત જેહરથી.

શીરીન—વાર, તારે મારું એક કામ કરશો? જુમા

મસીદ આગળ મારા ભાઈ દોલીએ હમણાંજ દવા વેચવાનું દવાખાનું કાઢારીઉંછ તાંહથી જેહર લેશે કે તેની બચારાની વકરી થાય ને વળી મારી ઉપરખી તમારો ઉપકાર થશે.

અલબતાં દાદી હજી જીવે છે.

સેહજમાં સપડાઈ ગયો.

સોલુ સીકંદર એક ઘડીવાલ ચોરવાના વાંક માટે સેશનમાં સપડાઈ જવાથી બે વરસ હવા ખાઈ આવ્યો. પાછું ફરવા પછી રસ્તામાં એક દાહાડે તે અને તેનો પુરાણો દોસ્ત પેસુ સુક્રે મળ્યા.

પેસુએ પુછ્યું, “કેમ સોલી એમ તે શું કીધું જે સપડાઈ ગયો.”

સોલુએ ઉત્તર દીધો “અરે ચાર ખાલીપીલી ઘડીવાલ ચોરવાનો વાંક મેલ્યો. હું લડ્યો તો ખુબ, બંને ખારીસ્ટર કીધા અને સોલ સાક્ષીઓથી પુરવ્વર કીધું કે જે દાહાડે ચોરી થઈ તે દાહાડે હું તો થાંજે હતો. મારા ખારીસ્ટરોએ ઘણાં સખત ભાષાણુ કીધાં પણ જુરી અન્નારી તે મને નફામો સસરાવી દીધો.

આ સાંભળી પેસુ સુક્રાએ મત આપ્યું કે “એમ કેમ બને. ત્યારે તો તુંને છોડી દેવોજ જોઈએ.”

સીકંદરે ઉત્તર દીધો “અરે ચાર બધું બરાબર ઉતર્યું પણ એક નાહાની મઈ જેવી કસુરે કામ બગાડ્યું.”

“હં તે શું?”

“ઢેડાનું ખાધું ઘડીઆલ મારાં ગજવામાંથી પકડાયુંની.”

વીસરભો.

આ તે કઈ જાતની વીસરભો હશે! જાંહગીરજીનું ધક ધ્યાન વાંચવામાં ચરી રહેલું છે એવામાં નોકર આવીને કહે છે : “ સાહેબ, તાર આયોછ.”

જાંહગીરજી પોતાનાં વાંચવાનાં ધકમાંજ—“ એવણુને હુથે બેસાડ ને કેહ કે હમણા કામ છે !”

જુદી જુદી છીંકા.

હું ધારું છું કે પૃથ્વીમાં જેટલી જાતના ચેહરા હશે તેટલી જાતની જુદી જુદી છીંકવાની રીતખી હશે. કોઈ બે ધણીઓ એક સરખી રીતે છીંકતા નથી. જેમ સાદ, વાત, ચાલવાના લેહકા અથવા હસવામાં ફેર છે એટલેજ છીંકવામાં પણ છે.

જેમકે જમાનાની સુધરેલી બાધ પોતાના રમકડાં જેવા પગોથી ચાલીને જતી હોય ને તેવામાં છીંક આવી ગઇ તો સુફેદ બરફ જેવો રમાલ કાઢી મોહોડું ધાંકી દઇ જીણી મઇ જેટલી ‘છી-છી-છી-’ કરીને તેનો ઉતાર કરશે.

પણ તેથી ઉલટું ડોંગી ધના ધેખરીને છીંક આવી તો ડોકું ઉંચું કરી પછી પાછું નીચું કરી હાઆ—છી હાઆ—છી જેવા આવાજથી પોતાનું નાક ખાલી કરશે અને પોતાની સાડીના છેડાથી નાક નુછતી નુછતી ચાલવા માંડશે.

ખીલીમોરીઆના ધનજીભાઈ ધસારીઆ વળી જુદીજ રીતે છીંકે છે. નાકમાં વારું આવીઉં એટલે એરંડીયાં જેવું મોંહ કરી રમાલ સારું વેહલા વેહલા પોતાનું ગજવું ચાંપી જોય છે. પછી આસમાન તરફ ડોકું ઉંચું કરી એક હાઆઆત—

છીઅઅ ! આહાહાહ ! કરી ડોકું એવા તો જોરથી નીચે ધુનાવશે કે જાણે હમણા લચકાઈ જાય.

સરવેથી રમુજી છીંકવાનું મોટા પેટ વાળા ડોંગા પણ ઠીંગણા માણસનું છે. છીંકવા અગાઉ તેનું પેટ ખડીયાની જેલીની પેઠે હાલે છે અને પછી નાકનાં શીશરાં ચહડાવી હોઠ પોહાલા કરી આહાહાહા—છી—આહાહાહાહા છીછછછ—આહાહાહાહા છીછછછછ ! કરી પોતાની આસપાસનાઓને ગજવે છે. અલખત આ વેળા તેની આંખોમાં પાણી આવી જાય છે.

ગરીબ ખચારો ચોર !

સોરાબજી સીકંદર કોટેકોટનું એક ઘેર ફાડતાં પકડાયા. માજીસ્ટ્રેટ આગળ પોતાનો અપરાધ કબુલ કરતી વખતે સોરાબજી બોલ્યા “ સાહેબ મને શીક્ષા કરતાં જરા રેહમ નજર રાખજો.”

માજીસ્ટ્રેટે પુછ્યું “ કેમ ?”

“ તો સાહેબ, મારા કીમતી વખતના ત્રણ કલાક એ કામમાં મેં ગુમાવીઆ અને કાંઈજ મલ્યું નહીં.”

માજીસ્ટ્રેટે હસીને જવાબ દીધો “ ખરી વાત છે, સોરાબજી, તમારું આ સંકટ મારેથી ખમાઈ શકાતું નથી. તમારી ઉપર કેટલો જુલમ ! પણ ફકર નહીં હું તેનો બદલો વાળી આપીશ. હું ફરમાઉં છું કે તમને પાંચ વરસ સુધી વગર ભાડે, ખાધા પીધાનું મફત આપી, ચોકી પેહરાનાં માન સાથે રાખવામાં આવશે.”

સખએ જીવ જાય છે !

શાપુરજી શેઠે ‘ જામેજમશેદ ’માં જાહેર ખખર આપી કે, “ શેઠની આગળનો આગળ રેહ એવો એક ચાકર જોઈએ છે.” બીજે દહાડે એક ટરીમ ઠરાક પારસી ચાકરીનો ઉમેદવાર આવી શેઠની હજીરમાં ઉભો.

શેઠે પુછ્યું, “ પણ બા, તમુને એ ચાકરી પરવડશે ?”

ઉમેદવારે જવાબ દીધો, “ હારે સાહેબ, મે સોંભર્યું કે તમુને દમનો આજાર છે તેથી હંમેશા ગરમીમાં માહાબલેશ્વર રેહોછ. તે મનેબી એજ બીમારી છે ને ડાકટર મનેબી માહાબલેશ્વર હવા ખાવા જવાની તાકીદ કરેછ તેથી આપરે સાથેના સાથેજ જમ્મશું તો બેઉને શાયદો છે.”

ખરી કરકસર તે એ.

જાંહાગીરજીને પેટ આવે છે અને તેથી તેમની સ્ત્રી માણેક-બાઈ ધણું ચીંતામાં છે એવામાં ડાકટર આવ્યા. માણેકબાઈ વેહલાં વેહલાં સુવાના ઓરડામાં દોડી ગયાં અને બોલ્યાં, જાંગુ—જાંગુ, ડાકટર આયાછ. લેની, કાંઈ દવા માગી લેની.

જાંહાગીર—અં ! ઘેરમાં આજે છ મહીનાની તરેહવાર દવાની સીસીઓ એકઠી થઈછ તે હજી તો અરધી પીવાઈ નથી ને વળી બીજી ! શું કાંઈ પૈસા મફત બફત આયાછ ? એ બધી અવાર નવાર છોકરાંઓને પાઈ દેઓ, પછી વાત.

ગરજ મોરી આપડી.

દોલુ દીવાલીયાના વાંચવામાં આવ્યું કે ઉત્તર ધ્રુવ તરફ એકસોને બેતાલીસ દીવસની લાંબી રાત હોય છે. “આહા!” તે ઉત્તરમાં આવી જઈ પોકારી ઉઠ્યો, “શું સરસ તે જાણેલી જોઈએ! હું ચાહું છું કે આપણે ત્યાં વસતા હોતે.”

“તેનું કારણ શું?” તેના એક દોરતે પુછ્યું.

દોલુએ જવાબ દીધો, “ભક્ષાં માણસ, એટલુંબી સમજતો નહીં? જો ત્યાં એક માગનારને પરમદહાડનો વાયદો કરીયે તો તે પરમદહાડ પડતાં કેટલી મુદત લાગે!

દાદાભાઈ ડુમસીઆ પોતાની છાંદગીનો વીમો ઉતરાવવા નીકળ્યા. કંપની તરફથી સવાલોનું ફોર્મ આવ્યું તેમાં ખીજ સવાલો જોડે એક એ પણ હતો કે “વીમો ઉતરાવનારનાં માબાપ જો હયાત હોય તો તેમની ઉમ્મર શું?” દાદાભાઈએ ફોર્મ ભરી મોકલ્યું તેમાં જાણની ઉમ્મર ૧૧૨ વરસની તથા માએની ઉમ્મર ૧૦૨ વરસની લખી. કંપનીનો એજન્ટ તો તે જોઈને એવું સરસ ઘરાક મળવા માટે હરખાઈ જાયો, અને દાદાભાઈને મલ્યો ત્યારે તેવણનાં માબાપની લાંબી ઉમ્મર માટે અચરતી દેખાડીને વાતો કરવા લાગ્યો. “શું ભાઈ?” દાદાભાઈ તો ચક્રીતજ થઈ ગયા, “તે લોકને ગુજરી જવાને તો આજે કાંઈ મુદત થઈ ગઈ છે, પણ તેઓ જો હાલ હયાત હોય તો એટલી ઉમ્મર હોય.”

ચીખી ચાખી ધનકુખાર્ધ.

જે ચીખી બાધ્યો એક દીવસે એક નાના સરખા પાણીના ઝરા આગળ ઉભાં અને તે કેમ ઓળંગી જવો તેના વીચારમાં પડીને પાસે ઉભેલા એક છોકરાની મદદ માગવા લાગ્યાં. છોકરો તેઓને માંથેનો મળ્યો. તેણે એકાએક ‘ સાંપ—સાંપ ’ કરી એક એવી તો ચીચયારી પાડી કે તુરતજ પેલી બંધે બાનુઓ સેહેલથી એક છલાંગ મારી પેલો ઝરો કુદાવી ગયો.

મતલબ અંધાપો.

હીલ્લુખાર્ધ ઇતર (નખરાંથી)—હોરમજશા, તમે શું ધારો છ? મારી ઉમ્મર હાલ શું હોશે વાર?

હોરમજશા (ખીલતાં ખીલતાં)—કેમ કહી શકું, અલબત્ત—
અલબત્ત—અ—

હીલ્લુખાર્ધ—હા, બોલો, બોલો; શું વરસ વીશે સમજો છ કે? અરે બલાં માણસ, મેં તો પચીસ દીવાલી જોયલી છે, પચીસ.

હોરમજશા—ત્યારે તો હીલ્લુખાર્ધ હવે તમે ચરમો લેઓ તો ઠીક.

હીલ્લુખાર્ધ—મરે રે, પચીસમે વરસે ચરમો! તમે શું કોતક પાડો છ, હોરમજશા!

હોરમજશા—તો જુઓની, તમે ફક્ત પચીસજ દીવાલી જોઈ શક્યાં; અને બીજી પંદર દીવાલી જે તમારી સાંમેથી પસાર થઈ ગઈ તે તમોને દેખાઈ નહીં.

ઉંચા કાનની મોહોકાન.

સભાપતીનાં સુનાખાઈ લગાર કાને બેહરાં હતાં, પણ લોકોમાં તે જણાવવા તેવણુ શરમાતાં હતાં. એક દહાડે બેંડ સ્ટાંડ ઉપર તેવણુની સહી માણેકખાઈના વર રતનશા વકીલ મળ્યા, જેવણુ સુનાખાઈની ખખર અંતર પુછતા તેવણુની આગળ આવ્યા. સુનાખાઈએ પણ તેવણુનાં ઘેરની ખેર આશીયત પુછી, જેતા જવાબમાં રતનશાએ કહ્યું કે, “છોકરાંઓ સરવે સારીપેઠે છે પણ માણેક ખીચારી તાપથી ને હાંફણથી ઘણી હેરાન હતી જેથી થોડા દીવસ હવા ફેર કરવા માટે વાંદરે મોકલી છે.” ઉપલું વાક્ય જે કમભાયગે સુનાખાઈને ખીલકુલ નહીં સંભળાયું હતું તેથી તેવણુ પાછું પુછ્યું “તે તો ખરું, પણ માણેકખાઈ કેમ છે? બલાં માણસ કાંઈ ઘણા દીવસ થયા દેખાતાંજ નથી?”

સોહોરાખ (ઈરાની)—બોઈ—બોઈ, આજે સું છે? આજે ખાવાના ખહુ મળની છે.

જાઈજાઈ—તુંને ખખર નથી કે આજે આપરાં સીરીન-ખઈનું પચમાસીઉં છે?

સોહોરાખ (ઈરાની)—હા, હા, મેં સમજાવ્યા, જ્યારે સીરીન-ખાઈનાં પંચમાસીઆંના આવા મળના ખાવાના છે ત્યારે છમસીઆપર વધારે મળના ખાવાના મલસેની?

જાઈજાઈ—મુવા, બુસું રે તુંને, મારી સીરીનનાં નામ ઉપરથી ઓવાઈ તુંને, આવેની છમસી તારાં હોય તેની—આમ બોલી જાઈજાઈએ કરરર દેઈને કટકા મોરીઆ.

ગામડેની ગુલીની બાવાજીને નરમ ધી જેવી અરજ.

ગરબી.

(કઠણ થયા માધવ મધુરા જઈ કામળ ન લખીયો કડકોરે.) } અ રાહ.
(કળજી તારો રચના ન્યારી ભેદ ભરી છે ભારીરે.) }

મરંરે મારા બાવાજી, આટલું લખી ઝટ લેજોરે ;
આય ખિસાદ વગરનું મુજને લગન ઉપર ખસ દેજોરે.—૧.

મંભધમાં મેં લગન દિઠાં જે તેવાં મારાં કરજોરે ;
એતે જિવતર એજ લગન ને એવા બાવા ઠરજોરે.—૨.

હાંજ્યાં નામો મઈ હું વિસરી, નથી યાદ કંઈ રે'તાંરે ;
જેવાં તેવાં યાદ મને છે, સહુને પૂછી લેતાંરે.—૩.

કાનોમાં બે કરમ (કરણ) હિરાના વીટી ખિલિયાવારીરે ;
(ખિલ્યાનની)

ચમકૂલો મોતીનાં ભરૂચ એરિંગ મોટું ભારીરે.—૪.

(રાયકુલ) (બોચ)

સુજાનાતો અરસમેંટ જરીના ચિનાઈ વારારે ; (એસ્લેટ)
હીરાની ઓલી હાંસરી ને બાવનસેરી મારારે.—૫. (નેક્લેસ)

જેપાની ગોદરિયું ને ખસખસની ઓલી સારીરે ;
(હોજરિયું) (જેસકસ)

કસબ વાંદરાનો ભરાવજો કોર જીકની જરીરે.—૬. (બાદલાનો)

આઈ કરિમ ને ચટની કુટની લેજો રંગો એવારે ; (આઈસક્રીમ)
ફાસિનના પોલકા રેસમી આંખે ઊડે તેવારે.—૭.

ઉંચી એરીનાં તો ભૂત સનેપાટો બક્કલનીરે ; (બૂટ) (સ્લીપર્સ)
 રેસમનાં ઈસિતાપ્રાં ચાપ્રાં સપાટ દસ મખમલનીરે.—૮.
 (સ્ટાકિંગ્સ) (ગારટર)

પદમાં હોંજ્યા ઓલા બાંકા વાંકાટીકા હાથેરે ; (સોફા)
 સીધી મલમલની ટેબલ ને બે સિપાઈ તે સાથેરે.—૯.
 (સંગેમરમરની) (ટિપાઇ)

હીજીચક ને ગાંડીની ખુરસીઓ વીસજ દેજેરે ;
 (ધીજીચેર) (ગાદીની)
 પેંડાફલ બસ એક ફરસપાનિસની કબટો લેજેરે.—૧૦.
 (પિયાનો) (ફ્રેચપાલીસ)

ચાર ખાંધિયા આખાનો ઉંચોજ ઢાલિયો મોટારે ;
 (અખંડપાયાનો)
 પાન સુપારી અને પરો તો ચાંદીનો નહિ ખોટારે.—૧૧.

સુત્રાનાતો વાંસ માછલી ખાંડીનાંજ તપીલાંરે ;
 (ખાંડી ચોખા માય તેવાં)
 ઓલા હીરાના દીવા જે રંગે રાતા લીલાંરે.—૧૨.
 (લુલકસાથનાં જુમ્મરો)

સાસરિયે સહુને પ્હેરાવી લેજે મન સહુ જીતીરે ;
 મારા વરને હીરાનું ઘડીયાળ સાંકરી વીટીરે.—૧૩.

સસરાજીને કસખી ઓલી લાલ ધાભરી ઉતનીરે ; (શાલ)
 ઘણી ચોકસી કરી ખરિદજે રખે હોય તે જીત્તીરે.—૧૪.

દેજે મારા વરને રોકડ સા'ઠ મો'તના કટકારે ; (ગવર્નમેંટ લોન)
 ત્યારે હું સાસરે સિધારશ કરીશ લટકા મટકારે.—૧૫.

વિણ બિસાદની આય માંગણી બાવા કબૂલ કરજેરે ;
 કહે ફિરોજ સાસરે વળાવી જમાઇનું ઘર ભરજેરે.—૧૬.

ઓલડ ફારીનના મીં રામચંદરજી.

અગાઉ કંપની સરકારના અમલમાં સરકારી ઓધાઓપર તેમજ વેપારીઓતરીકે જે ભોલા ને ખીખીજયા ટોપીવાળાઓ અતરે આવતા હતા, ને જે કીસમનાં ટોપીવાળાઓનાં ભોલાં અને હસમુખાં મુખડાં આજે મુખર્ષનાં માઠાં ભાયગે ઝાઝાં જોવામાં આવતાં નથી, તેવી કીસમના એક મીં ડંડાંસે આસરે ચાલીસેક વરસની વાતપર અતરે એક હાઉસ ઉંધાડયું હતું. જેની દલાલીનું કામ અતરેવાળા એક જાણીતા પારસી શેઠ ચલાવતા હતા. એ હાઉસમાં મીં રામચંદરજી નામે હેડ કલાર્ક હતા. અસલી વખતને અનુસરતી કેળવણી સાથે ભાગું તુડું કામ ચલાઉ ઇંગ્રેજી ભાષાનું જ્ઞાન ધરાવનાર દોઢ ચતુર આ આપણા શેંડીયાજીરાવ હતા ! જાતમાં જોર જોવો તો જીજ્યો પાપટ ભાંગી શકાય નહીં એવું, પણ તોર ને રોખ તો માહા પંડીતને એક કોરે જોસાડે એવાં ! વાંસ ફાડાઓમાં મીં રામચંદરજી કંઈ થોડો ધણો વગસગ ધરાવવા ઉપરાંત ચીલકપટના ડાવ ખેલવામાં હોશીયાર હોવાથી તથા જે જીભના ધણી હોવાથી તેવણુ ધરીયા ધરાતા કે સરીયા સરાતાતા નહીં. રામચંદરજીની મોટામાં મોટી મગફરી “અમચી દોન ખાયકા હય, દોન !” આ શબ્દોમાં હતી, ને જ્યારેખી રંખપર ઉતરતા કે કોઈ સાથ તાણુપર ચઢતા ત્યારે પોતાની આ વાતની મોટાઈની ઉકમાઈ લેતા ! ને તે વખતના ચાલુ દોર મુજબ એ—આ ચોકસ બદી—ઉકમાઈની વાત મણાતી’તીખી ખરી, એટલે આપણા આ મીં રામચંદરજીની તે ખામી

પસાર થવા જેવી હતી! અગાઉ વરસ એ વરસ કોઇ બીજી આશીસમાં ઈંડેંટ કલાર્કનું કામ કરી આવેલા, તે જોડે બીજી બધી બાબતોમાં પથ્થરના ભાઇ ભમરડા હતા, તે છેક એટલેવેર કે આખો એક ઈંગરેજ વામ્ય તો તેઓ બોલી કે લખી શકતા'તા નહીં, તોપણ ઈંડેંટ કામના માહાવરાને જોરે કંઈક દમ ધરાવતા હતા. બહારનાં ને આસેપાસેનાં લોકોમાં રામચંદરજીનો તોર ને દમામ નાકપર માખ બેસવા ન દે એવાં હતાં, પણ સીનોર આગળ તો દરેક બોલે “યસ માર્શ લાર્ડ” થીજ કામ લેતા હતા. સીનોર મીંડાસ નવાસવા આવેલા, જાતે અમીરી ખવાસના ને આપણા રામચંદરજી ઝડપસડપ સાથે ધણા નમાના, મીઠા બોલા, જોડા કહાડયા વગર સીનોરના ઓરડામાં જાય નહીં એવા અંદાજ મલાજવાળા ને ઈંડેંટનાં કામમાં ઉપયોગી એટલે બીજા કલાર્કો કરતાં રામચંદરજીપર સીનોર વધુ મેહરબાની દેખાડતા. સીનોરે રામચંદરજીનું બધું પાણી તો જોઈ લીધેલું, પણ પોતાનાં કામમાં હારે પડેલા જણાયલા એટલે બીજી કશી વાતની તેને વીશે ઝાઝી કાલજી રાખેલી નહીં.

એક દહાડે રામચંદરજી ઈંડેંટનાં કોઇ કાગળ્યાં પર સીનોરની સહી લેવા તેવણુના ઓરડામાં ગયા. સીનોરના ધણાજ વાહલા દેખાવા તેવણુને પેન ઉંચકવા જેટલીખી તસદી નહીં આપવાની મતલબે તેવણુ પોતેજ ઝડપમાં પેન લઇ લાગલી સાહીના ખડીયામાં બોલી. તે સીનોરના હાથમાં આપવા જવાની ધાંધલ કરતાં ખડીયાને આંચકો લાગવાથી તે ગબડી પડ્યો ને સીનોરે તરતનાંજ લખી તૈયાર કરેલાં કાગળપર

ધોળાઈ. સીનોરનાં ખમીશની બાંહે ને તેવણનાં આંગળાં ખરડી નાખ્યાં—રામચંદરજી ચાટ તો બન્યા! પણ મન ઠાવકું રાખી ઉલ ગયડીનો દાવ રમી, હંમેશ જોમ ભોલા મીઠાં ડાંડાસપર ફાવી જતા'તા તેવા ઢોંગ કીધા ને તુરત ખુશ ચેહેરે મોટે સાદે બોલી ઉઠ્યા કે “Good omen! good omen! my lord! very good luck to-day! યાને સારા સગન, સગન મારા લાડ, આજે ફતેહ છે.”

સીનોરનો પેલો લખાયલો કાગળ રદ થયલો, ખમીસ ખરાબ થયલું, આંગળાં ખરડાયલાં તેથી તેનું પાકીને પક્ષેથર થયલું, તેમાં વળી રામચંદરજીના આ બોલોથી ઉસકેરાઈ જઈ, પાસેજ ટેબલ પર સાહીની બાટલી પડેલી હતી તે લઈ રામચંદરજીને માથાંથી તે વડે નહવારી બોલ્યો કે “If this is good omen—this is *very good* omen! એટલે જે આ જો સારા સગન હોયતો આ તેથીબી સારા છે” એમ કહી પોતાનાં ખરડેલાં આંગળાં રામચંદરજીને મોંહડે ધસડવા જતા'તા તેની બાંધછોડમાં તેવણની પાગરીના આંટાબી ગળામાં આવી ગયા, ને તેવે હાલે તેવણ સીનોરના ઓરડામાંથી બહાર આવ્યા. આશીસના બીજા કલારકોં ને સીપાઈઓમાં તો તેવણનો તરાસ ઘણો તેથી બધા જણ આ સોંગ જોઈ દગાઈ ગયા; પણ સોલુ નામનો એક પારસી અકાઉન્ટન્ટ હતો તેનીથી રહેવાયું નહીં! તમારું ભલું થાયરે પારસીઓ! પારસી પુત કેથે પાધરો રહેજ નહીં! તો પછી અહીં કાંહાંથી રહે? તરત પોતાની ટેબલ પરથી ઉઠી,

ખીજ કલાકોને, અસારતમાં, રામચંદરજીના ફેસ્તાની નીશાન કરી, પુછવા લાગો, કે “ કાય જાલા, રામચંદર શેઠ, એ કાય જાલા ? ” સોલુનું ભલું થાય તે એટલું પુછીનેખી મુગો મરી રહ્યો હોતે તો તે પરવરતે ! પણ એટલું પુછતાંજ કલેજું ધરી ધરીને પોતાના નામરાસીયા સોલુની પેઠે એકદમ હસ્વા પડ્યો, ને તેનો વા ખીજ કલાકો ભેગો સીપાઇઓને વાગો ; ને પછી ખી-ખી-ખા-ખાથી તે ઝોરડો બધો ધોધાજ થઈ પડ્યો !

રામચંદરજીને તો ભોંય ભારી પડી ! ઉભાં જાય ને આડાં આવે ! મનમાં ચીઠ તો એવી ચઢી કે જો બને તો કાલનું કાલ સોલુનું કાટલું કહડાવે. પણ ખુટી પોંહોંચેલ તે તરત વખત સંભાળી લીધો ને તાલ લગાડી ગાળડું માર્યું કે “ Mail “ news good આવી (મેલમાં સમાચાર સારા આવ્યા) “ તે શીનોર આજ ફાર ખુશ હય. તે મજસી જરા હસલા ! “ જવાં તવાં તે ખુશ અસતો મણજે મજસી અસાજ હસતો.” એટલું ટુંકમાંજ પતાવી સેતાન ડાભો કરી હાથ મોંહોડું ધોવા નીચે ઉતરી પડ્યા.

દેખાવ ખીજે.

મીં ડંડાંસના એક વેપારી મીત્રને બેટરી મારફતે સુના રૂપાનો ઢોળ ચઢાવવાનો ધણો શોખ હતો ; તે પોતાની કુરસદે અવારનવાર પોતાના ને કોઇ કોઇ દોસ્તને ત્યાંના ચમચા કાંટા ‘ ઈલેક્ટરો પલેટ ’ કરતો હતો ; તેને એક દહાડે થોડાક પારાની જરૂર પડવાથી તેણે મીં ડંડાસને બજારમાંથી તે મંગાવી મોકળવાની એક ચીઠી લખી. મીં ડંડાસે આપણા આ બાહોશ રામચંદરજીને તેડી કહ્યું કે “ Get me some

good quicksilver from the market” એટલે
 ખજરમાંથી થોડો સોજો પારો મંગાવો. રામચંદરજી
 રાખેતા મુજબ ભરીયા ભારમાં “વેરી વેલ માર્ક લાર્ડ”
 બોલીને બહાર આવ્યા. ઘણોવાર વેર વીચાર કીધો કે વળી
 એ ‘quicksilver’ શું ચીજ હોશે! રામચંદરજીમાં મોટી
 ખુશી એ હતી કે મરતાં પોતાની નબળાઈ કોઈને જાણવા
 દેવી નહીં. દમપર સુમારથીજ કામ કલાડી લેવું, પણ હવે
 દીરગ રહ્યો નહીં; વખતે સીનોર પાછો હાંક મારશે તો જવાબ
 દેવો ભારી પડશે, એમ સીકંજનમાં આવી ગયાથી લાચારે
 સોલુને તેડી જાણે એ દરકારીથી કંઈ પુછતા હોય તેમ
 તેને પુછ્યું કે “તુમી લોક ‘quick silver’લા કાચ
 સાંગતા?” “હમી લોક ત્યાલા પારા સાંગતો” એવો જવાબ
 સોલુથી મળતાં તુરતજ રામચંદરજી બોલી ઉઠ્યા કે “હોઈ
 માલા ઠાકક હોતાજ, પરંતુ ઉગાચ વીચારલા.” એમ બોલતાં
 તુરત ઉઠી પાનની પટી ચઢાવી બગલમાં છતરી મારી નીકળી
 પડ્યા. નીકળી તો પડ્યા, પણ પારો કાંઈ મલે છે તેની
 રામચંદરજીને તો ખબરજ નહીં, ને તેટલાં રસ્તામાં ભોગ-
 જોગે એક ઘાટી મળ્યો. તેને પુછતાં તેણે એક ચોકસ
 ગવલીનાં ઘેરની ઈઠાણી આપી કહ્યું કે એને તાંથી
 વખતે સોજો પાડો મળશે. આ ઘાટી પોતે પણ એક
 ગવલી હતો ને રામચંદરજીએ પુછેલો ‘પારો’ એ બીચારો
 ‘પાડો’ સમજ્યો તેથી ગેલા ગવલીને ઘેરની નીશાન આપી.
 રામચંદરજી ખુશ થયા કે સગણુ તો બધા સારા છે—તુરતા-
 તુરત ઉપરાસાપરી ખબર મળી જાએચ—પુછપરછ કરતાં

કેટલેક વારે ગવલીનું ઘેર પાયું તાંહાં હોંફ ભર જઈ લાગ્યા. તેણે તે પાડો તેજ દીવસે કોઈ ખીજી ઘણીને વેચેલો તેની ધધાણી લઈ રામચંદરજી તેને ઘેર ગયા. એમ રખડ રઝલમાં છેક સાંજનાં પાંચ વાગે એ સોજા પાડા તેવણુ મેળવી શક્યા, ને ખુશ થતા થતા આપ્રીસ ભણી આવી લાગ્યા. રામચંદરજીએ બધી જે અકલ વેરી નાખેલી તેમાં એક વાતની તો ખરેખર સાકચેતી લીધીતીજ કે પાડાવાલા સાથે બોલી કીધેલી કે જો સીનોરને પસંદ પડશે તો બેઉ રાખશે ને નહીં ગમશે તો નહીં રાખશે અથવા વખતે એક રાખવા માંગે તો એકખી આપવો પડશે.

આણી તરફ જેમ છેક સાંજનો વખત થતો ગયો તેમ સીનોરે એ ત્રણ વખત રામચંદરજી વીશે પુછપરછ કીધી પણ તેવણુનું ઠેકાણું મળે નહીં તેથી સીનોર તો અંગલે ગયા. કોલાખા તરફ ગ્રાંટ ખીલડીંગવાલી જગાપરના એક નાના અંગલામાં સીનોર રહેતા'તા. એક તરફથી સીનોરનું અંગલે જવું ને ખીજી તરફથી દોડ ઝડપ કરતા રામચંદરજી આપ્રીસ તરફ આવી લાગ્યા. ભલા આદમી સોલુ બારીએ ઉભેલો હતો, તેણે પેલા પાડા જેતાંજ રામચંદરજીનો હુરીયો કરી મુકીયો; પણ તેને તેની ભુલ દેખાડવાને બદલે સીનોરને અંગલેજ તે પાડા લઈ જાય એવો ઘાટ રચ્યો. રામચંદરજી જાણે શું એક મોટો વાઘ મારી આવ્યા હોય તેમ દોડ ઝડપ કરતા સીનોરના ઓરડા તરફ ધસ્યા, તેટલાં સોલુએ કહ્યું કે સીનોર તો તમારી વાટ જોઈ જોઈને અંગલે ગીયાછ ને તાકીદ કરી ગીયાછ કે જેવા તમે આવો તેવાજ અંગલે મોકલી

દેવા. વાસ્તે જલદી જાઓ. નહીં તો સીનોર ફરવા બરવા નીકળી પડશે તો રાત સુધી ખોટી થવું પડશે !

રામચંદરજી બધા પસીને ગરકાવ થયલા—મોંઢોડાં માથાંપર ને પગપર મણુ મણુ ધુલ ચઢેલી—થાકીને બધા લુસ થયલા—હવે જે થાક ખાવા બેસેછ તો સીનોર ફરવા નીકળી પડેછ ને મોડી રાત વેર પાડાવાળો કંઈ થોભે નહીં—જે કોઈ ખીજા કલાર્ક કે આશીસના સીપોઈ સાથે તે પાડા સાહેબને બંગલે મોકલી આપે તો તેવણુની બેહદ ઝાકરી પછારીનો તેવણુને જે સરોપાવ મળવાની તેવણુ જે ઉમેદ બાંધેલી તે ફેકટ જાયછ—તે સાહેબ તથા મડમને મોંઢોડેના શાખાશીના બે સુખન સાંભળવાનો જે અભખરો તે પાર પડતો નથી. તેથી અંતે બનતા જે બને તે ખરી કરીને એક દમ જોસબર તેઓએ પેલા પાડાવાળા સાથે કોલાખા તરફ હેરીઉં લીધું ! આણીતરફ સોલુ ને ખીજા કલાર્કો હસવાના ભાવે ભાવ પાડવા લાગ્યા ને રામચંદરજીના સીનોરને બંગલે કેવા હાલ થવાના તેનો ખ્યાલ પોતપોતામાં ચીતારી તેપર તરેહવાર કીસમની રમુજ કરવા લાગ્યા ! બચ્યા સોલુ, તું છેક અતેરું કરી રહ્યોછ ! પણ યાદ રાખજે કે રાણીસાહેબના—અરે—રામચંદરજીના હાથમાં ડાવ આવ્યો તો તું મુવોજ છુટવાનો !

સીનોર બંગલે જઈ કપડાં બપડાં બદલી તૈયાર થાય છે—મડમ તૈયાર થઈ ઉભેલાં છે—ગાડી દરવાજા આગળ આવી સાહેબને સારૂ ખોટી છે—તેવામાં હાંફતા હુંફતા રામચંદરજી આવી લાગ્યા. અંદર જઈ સીનોરને ખબર આપી કે
“ Sir, I have brought two very good ‘quick-

silvers' for your honor, quicksilvers very scarce in market—whole day take trouble then got only two—one hundred and twenty-five rupees each !” (સાહેબ, તમારે માટે બે ઘણાજ સારા ક્વીક સીલવર લાવ્યોછ. ક્વીક સીલવર બજારમાં ઘણા મોંઘા છે. આખો દહાડો રઝલ્યો ત્યારે બે મળ્યા. દરેકના રૂપીઆ ૧૨૫.) રામચંદરજી શું બકે છે તેની સીનોરને કંઈ સમજ પડે નહીં, ને તેના હાંફલા ફાંફલા દેખાવથી સીનોર અન્યથા કરે ને ફરી ફરીને તેને પુછે, પણ રામચંદરજી તો પોતાનું ને પોતાનુંજ ભોંસે. એમ થોડોક વાર થતાં સીનોરખી કપડાં પેહરી તૈયાર થયા ને બહાર જઈને શું દેખાડેછ તે જોવા નીકળ્યા. પેલા બે પાડા દેખાડી રામચંદરજી જરા ઉકમાઈ લઈ બોલીયા કે “are not this very excellent quicksilvers, my Lord?” સીનોર, મડમ ને આસેપાસેનાં બધાંને ખુબ હસ્તુ આપ્યું—પણ એમાં ભેદ શું છે તેની કોઈને સમજ પડી નહીં, પણ ફરવા જવાનું અધારં થતું હતું તે “go you fool, go away !” એટલા બોલોનો રામચંદરજીને સરોપાવ આપી સીનોર મડમ ફરવા નીકળી પડ્યાં !

હવે રામચંદરજીની નાસીપાસીનો પાર શું પુછશે ? તેવણે સીનોરથી શાખાશીની આશા રાખેલી—આખા દહાડાની રખડપટ્ટીનો બદલો મેળવવાની ઉમેદ રાખેલી—તે બધી બ્રષ્ઠ થઈ ! રામચંદરજી મનમાં તો બહુ મુંઝાયા, પણ કોઈની આગળ પોતાની નબળાઈ જાહેર થવા દેવી નહીં તે ખવાસે, પેલા

પાડાવાળાને તો એમ કહીને ખેરવીયો કે “ સાબકુ પાડા પસંદ નહીં પરતા તે પીછા લેકર જાયો.” પાડાવાળો રૂક્યો તો ચટક-તો રામચંદરજીને લાખ લાખ સેસ ભરતો ચાલતો થયો ને રામચંદરજીથી થાકી લુસ થયલા રખડતા રઝલતા છેક રાતના ૮ વાગે પોતાને ફળુસવાડીને ઘેર જઈ ઠેકાણે પડ્યા. હવે સવારે આશીસમાં સોલુએ રામચંદરજીનાં કેમ ગેરબ્યાં હોશે!—સીનોરે આશીસમાં આવી બધો ખુલાસો જાણી રામચંદરજીની કેવી ધુલ ઝાટકી હોશે!—બધાનાં દેખતાં રામચંદરજીનો અસલી તોર ને રોખ કેમ હાડમાં ઉતરીયો હોશે!—તે વગેરેની બાબદોનું મનગમતું ચીત્ર દરેક શોકીન (ખરીએલ નહીં) વાંચનારને પોતાનાં મન સાથે કદપી તેમાંથી જોડલો રસ મેળવાય તેટલો મેળવવાની પુરતી છુટ છે.

વળી ગણવાની કડાકુટ કોણ કરે !

માસ્ટરે એક દહાડે વર્ગમાં પુછ્યું, “ પીરોજશા ! જાણે સમજ કે હું એક ડગલો વેતરાવું છું તેમાં ૩ વાર ને ૪ા ઇંચ કપડું જોઈએ. હવે તે કપડાંનો ભાવ રૂ. ૧ ને આના ૫) છે તો બધા મળીને કેટલા પૈસા આપવા પડે ?”

આ અધડો ઢીસાખ થઈ શકે એવો ન હોવાથી પીરોજશાએ મીનીટક થોભી જવાખ દીધો, “ સાહેબ, તમે લાંબા છેઓ એટલે ચાર વારથી ઓછામાં તમારો ડગલો થાય નહીં ને તમે મોટા માસ્ટર છેઓ એટલે વાર એકના રૂ. ૨ થી ઓછા તમે આપો નહીં. તેથી ચાર રૂ આઠ—રૂપીઆ આઠ જવાખ, સાહેબ.”

માયાંની આગરી.

શીરોજશા પોપટનાં માયાંપર એક ધુમડું થવાથી તેવણની મ્ત્રી સુનાઇએ નસલીની જીવીના મલમની પટી કરી તે ઉપર મુકી. થોડોક વખત પછી તે પટી પોતાની જગા ઉપરથી ખસી ગઇ. જે જોઇ શીરોજશાનો નાનો બેટો અજબ થઇ બોલી ઉઠ્યો, “મમા—મમા, જુઓ—પપાના માયાંની આગરી ખસી ગઇ!”

ચોખ્ખો હિસાબ.

એક નફરો ઉલ્લુ પરણવાની ઘણીજ ઉતાવળમાં પડ્યો, અને કાજીપાસે દોડ્યો, ને કહ્યું, “કાજી સાહેબ, મારી શેઆદી કરી આપવાની આપણી હકસાધ શું થશે?”

કાજીએ જોયું, કે કોઇ જખરો રંગીલો છે, માટે એકદમ રૂપીઆ ૨૦ માંગ્યા.

ઉલ્લુ—અરે સાહેબ, જરા મારી હાલત ઉપર તો નિગાહ કરો.

કાજી—તો ઠીક, જ રૂપીઆ ૧૫ લઇશ.

ઉલ્લુ—બડી મેહેરબાની થઈ સાહેબ, પણ જુઓ જે બાતુ સાથે હું પરણનાર છું, તે કાલને કાલજ શેઆદી કરવા માંગે છે, ને મારી પાસે તો ફક્ત રૂપીઆ પાંચ છે. તેણે ને પાંચ રૂપીઆમાં જોટલી શેઆદી થાય એટલી કરી આપજો, પછી હું મારી જોગવાઈએ જેમ જેમ રૂપીઆ ભરતો જાઉં તેમ તેમ શેઆદીની ક્રિયા પુરી કરી આપજો.

ખરો દીઆનતદાર !

કાલાબું ગેપ.

પાહાલુ સુથાર બુધા હીજ કાકાનો મોટો દોસ્ત હતો. હીજ કાકાને ખબર હતી કે પાહાલુની બૈરી જાણવાની છે તેથી એક દહાડો ગોદીમાં પાહાલુને પુછ્યું, “કેમ પાહાલી ઘરમાં જણી કે?” પાહાલુએ જવાબ આપ્યો, “હોવે.” “હું આએવું, છોકરો કે છોકરી?” “ઓ! હું તો પુહતાં વીહરી ગએલો કે હું આએવું, મને તો ખબરખી ની મલે કે હું આપ થીએલો કે મા.”

આમ થાય તો કેવું સાઈ!

અમેરીકાના એક રાજ્યના પ્રેસીડન્ટનું આવલું ઉભું કરવાનો રવૈયો છે. પણ ઘડી ઘડી પ્રેસીડન્ટ બદલાય તેનાં નવાં આવલાં બનાવવાનાં તો ભારે પડે તેથી ત્યાં એવી સીક્રત શોધી કાઢી છે કે આવલાંનું ડોકું સકુથી છુટું પડી શકે અને નવું ડોકું બીજા ઘણીનું બનાવી ઉપર મુકાઈ શકાય.

આ ખબરથી અમારા ધીઆનમાં એક બીજી વાત આવી છે કે અગર જીવતાં માણસોનાં પણ આમ ડોકાં સકુની માફક ઉખેરાઈ અદલબદલ થતાં હોય તો કેવું સાઈ? છ માણસોમાંથી છસો તરેહવાર અવતાર બદલાઈ શકાય. દાખલા તરીકે મેહરબાઈનું ડોકું ઉખેડી તે પર નારણનું લગાડી દઈએ અથવા સત્ય મીત્રના અધીપતીનું ડોકું ફેરવી કાઢી રાસ્ત ગોફતારના અધીપતીનાં શરીર ઉપર જડી દઈએ. તેમ નહીં તો રૂખમાઆઈનું ડોકું કાઢાડી દાદાજીનાં શરીર ઉપર

અને દાદાજીનું ડોકું રૂખમાળાઇ ઉપર લગાડી દીધામાં આવે
તો સઘળા તંટા ફેસાદનું સેવટ આવી જાય. આમ જો
બની શકતું હોય તો ડોકાં વેચવાનો ધંધો પણ ચાલે. એમ
સમજો ખરાજી ધણા એવાજ છે પણ પૈસાદાર છે અને
તેવણને ‘હેંડસમ’ બાયડી સાથે પરણવું છે તો પાંચસો
કે હજાર રૂપીઆ ખરચીને પડોસના કાવસજીનું ડોકું ખરીદી
લાવી પોતાનાં અંગ ઉપર લગાડી દે કે પીડા પતી !

મામા મામીનો મેળો.

અરે ભાઈ, આટલી મારી કોઈ સગાઈ સમજાવશો ?
મારી માય તે મારી મામીની મામી થાય.
મારી બેન તે મારી બર્છરીની મામી થાય.
મારી માયની મમાઈ તે મારી કુઈની સાસુ થાય.
મારી બેનની નરંદ તે મારી માયની ભાભી થાય.
મારા બનેવીનો બનેવી તે મારો મામો થાય.
મારી બેનની સાસુ તેજ મારા મામાની સાસુ થાય.
મારા બાપના સાળાનો સાળો તેનો હું સાળો થાઉં.
મારો બાપ મારા બનેવીના બનેવીનો બનેવી થાય.
અને છેલ્લે મારા મમાવાના વેવાઈનો વેવાઈ તે મારા સસરાનો
વેવાઈ થાય.

હવે એ સગાઈ સમજાવો.

ખીરખલની ગત.

એક વખત દીલ્લીના આદ્શાહે પોતાના વજરને કહ્યું,
 “અએ વજર, મારેથી ઉતરતી પંકતીના રાજ પાસે
 ખીરખલ જેવો વજર છે તેથી મને તે રાજની અદેખાઈ
 લાગે છે; વાસ્તે તું કંઈ એવો ઉપાય કર કે જેથી તે
 ખીરખલનો જન જાય.” વજરે વીચાર કરી ખીલે. દીવસે
 આદ્શાહને પોતાનો ઉપાય દેખાડ્યો કે “આદ્શાહ
 સલામત, તમે તે રાજ ઉપર એક કાગળ લખી મોકલો કે
 તારે ખીરખલ સહથી અક્કલમંદ વજરમાં ગણાય છે
 તો તેને કહે કે એક ઘડો ભરીને અક્કલ મારે વાસ્તે
 મોકલે, નહીં તો તારી તેમજ તારા ખીરખલની ખન્નેની
 ખરાબી થશે.” આદ્શાહને આ ઉપાય પસંદ પડ્યો ને તે
 મુજબ તે રાજ પર કાગળ લખ્યો. પેલા રાજાએ કાગળ
 વાંચી પોતાના ખીરખલને વાંચવા આપ્યો ને પોતે ઘણો
 ગમગીન થયો; ત્યારે ખીરખલે તેને દીલાસો આપી જણાવ્યું
 કે એમાં દલગીર થવાનું કંઈ નથી; આદ્શાહ ઘડો ભરીને
 અક્કલ માગે છે તો તેને તમે લખી જણાવો કે “અક્કલ
 તૈયાર થતાં ચાર મહીના લાગશે ત્યાર પછી હમે જરૂર મોક-
 લશું.” હવે ખીરખલ પેલી અક્કલ તૈયાર કરવામાં ગુંથાયો, તે
 વખત ચોમાસું ખેડેલું હતું. તેણે એક માટીનો નાનાં મોંહોડાં-
 નો ઘડો મંગાવ્યો ને પોતાનાં ખેતરમાં એક કોરાંનો વેલો
 હતો તે ઉપર એક ધણુંજ નાનું કુમલું કોરું એક નાના
 દડા જેટલું થયલું હતું તે પેલા ઘડામાં ઉતારીને ત્યાંજ
 તે ઘડો ગોઠવી રાખ્યો. જે મહીનામાં તો પેલું કોરું

અંદરને અંદર ઐરલું 'મોટું' થયું કે તે ઘડમાં ખરાબર આવી રહ્યું, ત્યારે તેને ડાંખલી કાપીને વેલાથી છુટું કીધું ને ઘરમાં લાવી તેને બે મહીના સુકાવા દીધું. પછી રાજા આગળ લઈ જઈ કહ્યું "લેઓ મેહેરખાન, આ ઘડો ભરીને અફલ તમારા બાદશાહપર મોકલી અપો ને કહેવાડજો કે અફલ હોય તો મેહેરખાની કરી અંદરથી 'અફલ' આખીને આખી કાઢી લેજો ને ઘડો આખોને આખો પાછો મોકલજો." રાજા ઘણો ખુશ થઈ ગયો ને તેના કહેવા મુજબ કાગળ લખી પેલો ઘડો બાદશાહપર રવાના કીધો. બાદશાહ કાગળ વાંચીને તથા અફલવાળો ઘડો જોઈ ખીરખલપર આફરીન કરવા લાગ્યો પણ અફસોસ, કે આ નવી હુશીઆરીથી ઐર વધારે તે ખીરખલપર અદેખાઈની નજરે જોવા લાગ્યો. કારણ કે પેલાં કાગળમાં લખવા મુજબ ઘડમાંથી પેલી (કોર) અફલ આખીને આખી ને વળી ઘડો ભાંગેઆ વગર કાઢી શકે તેવું કોઈપણ હુશીઆર આદમી હતું નહીં તેથી પોતાને વધારે નામોશી જેવું લાગ્યું.

આખરે વજીરના કહેવાથી ખીરખલને પોતાનાં શહેરમાં બોલાવીને કોઈ તદખીરથી તેને ફસાવી મારવાના ઇરાદાથી ખીરખલને બોલાવવાનું કાગળ મોકલ્યું. તે પ્રમાણે ખીરખલ આવી લાગ્યો, બે દીવસ સુધી તો બાદશાહે તેની સારી માવજત કીધી પણ ત્રીજે દીવસે બાદશાહે તથા વજીરે એવી મસલત કીધી કે આજે ખીરખલને કાંઈ બહાને પાસેનાં ગામમાં મોકલવો અને એવી રચના રચવી કે જ્યાંથી

તે આવતી કાલે સાંજે હાંધ્યાં પાછા આવે. વળી તે જ્યારે જાય ત્યારે એની ગેરહાજરીમાં આપણા શેઠેરમાં ઢંઢેરો ફેરવવો કે “આવતી કાલે સાંજે શેઠેરનાં તમામ ગરીબ કે પૈસાવાલા, મોટાથી નાના સુધી, સર્વે માણસોએ બાદશાહના તલાવ આગળ હાજર થવું ને દરેક જણે તે તલાવમાં નાહવા પછી, ત્યાં બાદશાહ આવી બેસશે તેવણુ આગળ એક ઇડું મુકી જવું. કોઈપણ સખસ આ ફરમાન તોડશે તેને ફાંસી દેવામાં આવશે.” આ મુજબ ખીરબજારને કંઈ બાહાનાથી પાસેનાં ગામમાં રવાના કીધો ને તેની ગેરહાજરીમાં ઉપલો ઢંઢેરો ફેરવ્યો. ખીજે દીવસે સાંજે દરેક માણસ પોતાનાં ઘરબાર બંધ કરી એકઠું ઇડું લઈ તલાવે ગયાં ; તે દરમિયાન ખીરબજાર પણ ગામથી આવી લાગ્યો ને જોયછ શું કે શેઠેરમાં એક પણ બાદશાહી મળે નહીં. પુછે પણ કોણને, ચાલતો ચાલતો તે પેલા તલાવ આગળ જઈ લાગ્યો તો તેને માલમ પડ્યું કે સર્વે માણસ ત્યાં એકઠાં થયલાં છે અને દરેક જણ તેમાં નાહીને બાદશાહ આગળ જઈ નમન કરીને એક ઇડું મુકી આવે છે. આ બાબતેના ખુલાસો તેણે એક સખસ પાસેથી મેળવ્યો કે આ રીતનો બાદશાહી ઢંઢેરો ફરવો છે ને તે મુજબ નહીં ચાલે તેને ફાંસીની સજા છે. ગરીબ ખીચારા ખીરબજારને તો કંઈ માલમ હતું નહીં ને તેનો પાસે તો ઇડું પણ હતું નહીં તોપણ ધીરજ રાખી હાથ જોડી દુર ઉભો રહી તમાશો જોયા કીધો ; એક પછી એક એમ કરતાં આસ્તે આસ્તે સર્વે લોક પોતાની ફરજ અદા કરી

પોતાને ઘેર ગયું. આખરે છેલ્લે ખીરખલ રહી ગયો. બાદશાહ તથા વજીર મનમાં મલકાવા લાગ્યા કે હવે ખીરખલનું મોત નજદીક આવેલું છે પણ તેઓની અજ્ઞયબી વચ્ચે ખીરખલ તલાવમાં નાહવા ઉતર્યો અને નાહી રહીને બહાર આવી બાદશાહ આગળ આવી નમન કરીધું પછી જો પ્રમાણે એક મરઘો વાસવા પહેલાં પોતાનો પાંખ ફૂડડાવે છે તે મુજબ ખીરખલે પોતાના બન્ને હાથ હીલવ્યા પછી ડોકી ઉંચી કરી ‘કુકરે કુક’ કરી મોટે સાદે મરઘાની માફક બોલ્યો. બાદશાહે હસીને આમ કરવાનું કારણ પુછ્યું. ખીરખલે જવાબ દીધો, “બાદશાહ સન્નામત, જોઆ આ બધાં ઘડાં મુકી ગયાં તે બધી મરઘીઓ હતી અને તેઓમાં હું એકજ મરઘો છું.” બાદશાહ ખીરખલની અક્કલ પર આ વખત કુરબાન થઈ ગયો ને એટલો તો તેની ઉપર શીદ થઈ ગયો કે ખીરખલને પોતાના વજીરની ઉપર વડા વજીર તરીકે રાખવાને પેલા ખીરખલ વાળા રાજા પાસે માગી લીધું ને ખીરખલને સારી રીતે નવાજેઓ.

દોહરાનો અર્થ.

એક શખ્શનો સ્વભાવ બહુ પાછો હતો. સેજ વાતમાં ઘરમાં સ્ત્રી સાથ ચીથડાં ફાડે. આ શખ્શે એક બકળીઉં ખરીદ કરી રાખ્યું હતું કે ઈદને દીવસે હલાલ કરવામાં આવે. ઈદની સહવારમાં તે પોતાની સ્ત્રીને પ્રમાવી ગયો કે બકલીઆંને હલાલ કરાવી રાંધવું. ઘણીના બહાર જવા

પછી સ્ત્રી હલવાન શોધવા ગઈ તો મળે નહીં. તે બહુ અકળાવા લાગી કે જો રાતના રાંધેલું ગોશત ન જોશે તો મીયાં કોણ જાણે કેમ તુફાન કરશે. કાંઈ ઉપાય સુજ્યો નહીં એટલે રસતામાં એક કુતરું ફરતું હતું તે પકડી લાવી હલાલ કરી ગુપચુપ રાંધ્યું. હવે આ સધળો તમાસો તેના છોકરાએ જોયો હતો. છોકરો બહુ શેઆણો એટલે મુઝાયો અને આમાંથી કેમ છુટવું તેનો વીચાર કરવા લાગ્યો. રાતના મીયાં જમવા બેઠા એટલે બીબાએ પકાવેલું કુતરું લાવી પીરસ્યું. જેવો મીયાં હાથ ધાલવા જાય છે એટલે છોકરાએ હાથ પકડી લીધા. બાપે કારણ પુછતાં છોકરો આ નીચલા દોહરા બોલ્યો :—

દોહરા.

કહું તો કહા ન જાય,
ન બોલું તો બાપ કુતા ખાય,
બોલું તો મા મારી જાય.

એક ન્યુસપેપરના અધીપતીએ પોતાના ન્યુસની એક કોલમમાં એવી જાહેર ખબર છાપી કે, “ આ પત્રનો દીન પર દીન એટલો તો બોહોલો ફેલાવો થાય છે કે તેનો માલેક ગ્રાહકોની સંખ્યામાં ‘ લખ્ખો ’ નામ દેખાડવાને શક્તિવાન છે.”

ખબર કાઢતાં માલમ પડ્યું કે ગ્રાહકોની સંખ્યા કાંઈ લખ્ખોની ન હતી પણ ગ્રાહકોમાં એક ‘ લખ્ખો દુધવાલો ’ કરીને નામ હતું.

ખરી વાત છે !

એક રાત્રે હતો. તેણે એવું સાંભળ્યું કે ગામના લોકોમાં એવો વેહેમ છે કે “સવારના પોહોરમાં કોઈ હજમનું મોહોડું જોવું સારું નથી.” તે ઉપરથી રાત્રએ હોકમ આપ્યો કે સવારના પોહોરમાં મારા હજમને ચાદર ઓઢાડી મારી આગળ લાવવો કે મારા શીવાએ ખીજે કોઈ તેનું મોહોડું જોય નહીં. તે મુજબ તે હજમને ચાદર ઓઢાડી રાત્ર આગળ લાવ્યા ને હજમે ચાદર ઉંઘાડી પોતાનું મોહોડું રાત્રને દેખાડી ત્યાંથી ચાલી ગયો. થોડો વખત પછી રાત્રને વાસ્તે નાસ્તો તૈયાર થયો હતો તે ખાવા બેઠો તેવામાં તે નાસ્તાની રકાખીમાં ઉપરથી એક ઘસોડી પડી. રાત્રનો જીવ કચવાયો ને ભુખું ઉઠવું પડ્યું. હવે તેની ખાતરી થઈ કે ખરેખર હજમનું મોહોડું જોવું સારું નથી. આજે મેં જોયું તેથી ભુખું રહેવું પડ્યું. તે ઉપરથી રાત્રએ તરત હોકમ કીધો કે પેલા હજમને ફાંસી દેવો ને ખીજ ગામના હજમેને ગામ બહાર કાઢાડવા. જ્યારે પેલા હજમને ફાંસીનાં લાકડાં આગળ લઈ આવ્યા ત્યારે તેણે ખીજઓને અરજ કીધી કે “મારે બાદશાહને કંઈ કહેવાનું છે માટે મને પેહેલે બાદશાહ આગળ લઈ જાઓ.” તે મુજબ તેને બાદશાહ આગળ લઈ ગયા ને સર્વેને તે ઓરડામાંથી બહાર જવા ફરમાવ્યું. પછી હજમે આસ્તેથી બાદશાહને કહ્યું, “બાદશાહ સલામત, આજે તમે મારું મોહોડું જોયું તેથી તમેને ભુખું રહેવું પડ્યું, પણ મેં તમારું મોહોડું જોયું તેથી તો મને ફાંસીએ જવું પડે છે, વાસ્તે એ વાત શહેરના લોકોના સાંભળવામાં આવશે તો કોઈ તમારું મોહોડું

જોશે નહીં.” રાજાને આ તકરાર વાજળી લાગ્યાથી તેને તથા બીજાં હજામને માશી બખશી તથા કોઈ બીજા આગળ એ વાત નહીં કહેવાને હજામને મોટું ધનામ આપ્યું.

માથેનો.

મહાન પુરોની સહી એકઠી કરવાનો એક જણને ધણોજ શોખ હતો. તેણે જાત જાતની સહીઓ ભેગી કરી હતી પણ એક નામાંકીત કવીની સહી હાથ આવે નહીં. ધણી મારફતથી તજવીજ કરી પણ ફેકટ. આખરે તેણે વીચાર કર્યો કે કવીને એક ચીઠી લખી કાંઈ સવાલ પુછું ને તેના ઉત્તરમાં કાગળ આવશે તેમાંથી સહી કાપી લઈશ. આમ ધારી કવીને કાગળ ધણોજ માનપૂર્વક લખ્યો કે “અમે કટલાક મિત્રો વચ્ચે વાંધો પડ્યો છે કે કંઈ ડીક્ષનરી સરસ, વેબસ્ટરની કે આગીલવીની. માટે તમે સાહેબનું મત માગવાની હિંમત કીધી છે, એટલે ગરીબ સેવકને ઉત્તર વાળવાની કૃપા કરજો.”

આ પ્રમાણે લખી ઉપલો ધણી ઈંતેજરીથી ઉત્તરની રાહ જોતો બેઠો. બીજે દીને ટપાળનો સીપાર્થ કાગળ લાવ્યો ખરો. આખરે કવીરાજ સપડાયા આમ ધારી પેલાએ ઝડપમાં કાગળ ઉખેડ્યું તો તેમાં પ્રકટ એક કોરું નોટપેપર બીડેલું હતું. જે ઉપર લખનારની પોતાનીજ ચીઠીમાંથી ‘આગીલવી’ શબ્દ કાપી કાઢાડી સફાઈથી વળગાડ્યો હતો !

બદ મનશની—હઝાર દયાનત !

ત્રણ મુસાફરોને રસ્તામાં એક ખુબસુરત ઝોરત મળી. તેણી સાથ વાતચીત કરતાં એવું માલમ પડ્યું કે તેણી કુંવારી હતી અને પરણવાને ખાહેશમંદ હતી. હવે આ ત્રણ જણ-માંથી કોણે પરણવું એ બાબે વાંધો પડવાથી ત્રણે જણા પેલી ઝોરતને લઈને બાદશાહ પાસે ચુકાદો લેવા ગયા. બનાવ એવો બન્યો કે પેલી ઝોરતની ખુબસુરતીએ બાદશાહ ઉપર અસર કીધી તેથી બાદશાહની દેખાનત બગડી અને તેણીને પોતે મેળવવાની ગત શોધીને કહ્યું, “તમે ત્રણે શખસો કંઈ જુદું બોલો તેમાંથી જેનું સઉથી સરસ જુદું હશે તેને એ ઝોરત મળશે. આ ઉપરથી પેહેલા શખસે તોપ મારી કે “બાદશાહ સલામત, મારા બાપની જેઆરે શાદી થઈ ત્યારે બાર કોસનો માંડવો બંધાવ્યો હતો અને તેમાં આખી દુની-આંના માણસોને એક દીવસમાં ખવાડેઆં હતાં.” બાદશાહે કહ્યું “આ વાત તમારી કંઈ જુદી નથી પણ ખરી છે, વારતે તમોને નહીં મલશે.” બીજા શખશે પછી પોતાની વાત શરૂ કીધી, “સાહેબ મારા બાપના બપાવાના બપાવા વીસ હજાર વરસની ઉંમરના હતા તેવનની દાહડી એટલી તો મોટી હતી કે તેમાંથી થોડી તેવણ બીજાના તરીકે પાંથરતા, થોડીનો તકીઓ કરતા, થોડી ઝોટવામાં વાપરતા ને બાકી રહેતી તે વતી માંખ ઉઠારતા હતા.” આ બાધ તો મુછ પર તાવ દેઈને ઉભા કે પેલું ખુબસુરત બગલું ઝોય હાથમાં આવશે પણ તેની પણ ભારે અજાયબી વચે બાદશાહ સાહેબે તો પોતાનો દસશેરો હીલવી કહ્યું “નહીં એ તમારી

વાત જુઠી નથી પણ ખરેખરી છે વાસ્તે તમે પણ ફરતા આવો.” હવે ત્રીજો શખસ જરા પોંહોચેલી ખુટી હતી તે ચેતી ગયો કે આ તો ત્રણ ખીલાડાઓની લડાઈમાં વાંદર રાખ આ સફેદ રોટલી હજમ કરી જવાની ગત રમે છે તેથી એનો ઘાટ આપણે ધડવો જોઈએ. એમ ધારી તેણે નીચે પ્રમાણે વાત કહી કે “બાદશાહ સલામત, જ્યારે તમે સાહેબના બેહેસ્તી બાવા રાજ કરતા હતા ત્યારે મારા બાવા પણ જીવતા હતા. જેમ તમારા બાવા પાસે અગણીત લશકર હતું તે મુજબ મારા બાપ પાસે બેસુમાર ખેતરો હતાં. એક વરસ વરસાદ નહીં પડવાથી દુકાલ પડેઓ તેથી રાખનું લશકર તથા ગામનું લોક ભુખે મરી જવા લાગું. એક દહાડે મારા બાપની નજર આસમાન તરફ ગઈ તો તેવનને પાણીથી ભરેલી એક વાદલી જતી માલમ પડી તે જોઈ તરતજ તેવણે એક મોટી લાકડી લઈને તે વતી પેલી વાદલીને ખુબ હીલવી એટલે જોઈ લેવો—બધે બધ વરસાદજ વરસાદ. મારા બાપનાં બધાં ખેતરોમાં બધો અનાજ ઉગી નીકલેઓ. આ સાંભળીને તમારા બાવાએ મારા બાપ પર એક કાગલમાં કાલાવાલા સાથ લખ્યું કે મારું બેસુમાર લશકર અનાજ વગર ભુખે મરે છે વાસ્તે તમારાં બધાં ખેતરોમાં જેટલો અનાજ થયો હોય તેટલો લશકરને વાસ્તે મોકલી આપશે તો મોટી દુવા લાગશે ને તમે જે કીંમત કહેશો તે કીંમતના રૂપીઆ હું જીવતો છું ત્યાં સુધીમાં ચુકવી આપસ નહીં તો મારી પછી મારો દીકરો ગાદીએ આવશે તે તમોને ચુકવી આપશે. વાસ્તે બાદશાહ સલામત અગર વાત ખરી હોય

તો અનાજના રૂપીઆ ચુકવી આપો ને અગર એ વાત જુઠી હોય તો તમારી બેલી મુજબ આ ચોરતને મારે હવાલે કરો.”

બાદશાહનું કોઠું તો ગેપ થઈ ગયું. તે વીચારવા લાગે કે “બકરૂં કાઢતાં ઉંટ પેશી ગયું. આ એક ચોરતની લાલચમાં વાતને ખરી કહું છ તો અનાજના લાખો રૂપીઆ આપવા પ્રડેછ.” એમ વીચારી પેલા ત્રીજા શખસને કહ્યું “આ તારી વાત તદ્દન જુઠી છે, માટે લે આ ચોરતને તું પરણવા લાયક છે.” એમ કહી તેને સામું ઈનામ આપી રવાના કરીધો.

પરેલનાં એક કારખાનાંમાં નીચે પ્રમાણે એક પાટયું મારયું હતું :—

“ગ્રહસ્થોએ મેહરખાની કરી વગર રજાએ
અંદર આવવું નહીં.”

હવે એવું બન્યું કે આ પાટયું વાંચવા છતાં આપણા સોહરાબજી સીકંદર કારખાનામાં દાખલ થયા અને ઠંડે પેટે અંદર દૂરવા લાગ્યા. એટલામાં ત્યાંનો મેનેજર તેવણ આગળ આવી કહેવા લાગ્યો, “શેઠ, બહાર પાટયું મારવા છતાં તમે વગર રજાએ અંદર દાખલ થયા.” સોહરાબજી સીકંદરે આ સવાલનો ઉત્તર વાલ્યો કે “મારા મેહરખાન, તે પાટયું ગ્રહસ્થ માણસોને માટે છે, કંઈ હમારા જેવા સાહુ ચોરને માટે નથી કે હમો અંદર આવ્યે નહીં.”

વરસ ક્યાં નાખ્યાં હશે.

એક છોકરો પાણીના ઘડા આગળ ઉભો રહી ભજવું ખાતો હતો. પાણીના ઘડામાં પોતાનો પડછાયો પડવાથી તે સમજ્યો કે કોઈ ખીજો છોકરો અંદર છે તેથી તેણે પેલું ભજવું દેખાડીને કહ્યું, “દેખ, એ ભજવ્યા ચઢતા હશે.” એટલામાં તે ભજવું ઘડામાં પડી ગયું તેથી રડતો રડતો પોતાના સવા ચતુર બાપ પાસે જઈને કહ્યું, “બાવા—બાવા, એ હાંડમેકા લડકાને હમારા ભજવ્યા છીન લીધા.” બુદ્ધીમાની હાથમાં લાકડી લઈ હાંડા આગળ જઈ જોયછ તો અંદર તો લડકાને બદલે મોટી દાહડીવાળા મીઝાં માલમ પડ્યા. પોતાનાજ એળાને જોઈને બુદ્ધીમાએ દોળા ચઢાવીને કહ્યું, “કયું બદમાસ, મેં તો સમજા કે કોન લડકા હોગા; લેકીન ઇતની બડી દાહડીવાળા હોકે ભજવે છીન લેનેકુ શરમ નહીં લગી.”

દાક્ટર નીમ હકીમે પોતાના કંપાઉન્ડરને પુછ્યું કે “વાંકા મોહલ્લામાંનાં શુનાબાઈને કાલે મેં લખી આપેલી દવા તેં આપેલી કે?” કમપાઉન્ડરે જવાબ દીધો. “હા સાહેબ.” દાક્ટરે પાછું પુછ્યું “તું શું ધારેછ, તેઓએ તે પીધી હોશે?” કમપાઉન્ડરે ગંભીર અવાજે ટાહુકો પુર્યો “મારી ખાતરી છે સાહેબ.” દાક્ટરે ઉલટમાં પુછ્યું “શાથી ખાતરી થઈ?” કમપાઉન્ડરે ઝડપમાં બોલી દીધું “હું સવારના દવાખાનામાં આવ્યો ત્યારે તેઓનાં બારણા આગળ બાંક મુકાતા હતા અને પાવદસ્તની ગડબડ ચાલતી હતી.” દાક્ટરનું મોઢું જોઈ લેવું!

સાઈ માણસ જોઈને નાખજો.

પતેતીને દહાડે સવારે શેઠ પોતાના ફેમીલી સાથ ફરટ ખાવા બેઠા. ખાઈ રહેવા બાદ તે ફરટનાં જે છાલ છોલટાં વધેલાં હતાં તે નાખી દેવા પોતાને ત્યાંના ચાકરને કહ્યું, “લે સોમલા, આ છાલનો ઢગલો કરી બહાર નાખી દે, પણ રસ્તામાં કોઈ જતું આવતું સાઈ માણસ જોઈને નાખજો, આંધલો થઈને ના નાખતો.” સોમલો એક ટોપલીમાં છાલ ભરીને બારી આગળ આવી બેઠો. નજદીક પા કલાક સુધી બેસીને આવતાં જતાં માણસને જોતો તેવામાં એક કોઈ ગ્રહસ્થ પતેતીનાં ઘોતાં કપડાં પેહેરી રાખ્યાંજ ત્યાં આવતાં સોમલાએ જોયો કે તરત ટોપલી લઈ તૈયાર થઈ ઉભો ને જોવો તે ગ્રહસ્થ બારી નીચેથી પસાર થવા લાગો કે તે ટોપલી તે બીચારાની ચલકતી પાંધડી ઉપર ઉંધી મારી. પેલા ગ્રહસ્થ તો ગાળ દેતા મોટે ખુમ મારવા લાગા. ઘેરના શેઠ ને સોમલાજી બહાર આવ્યા પણ સોમલાએ તરતજ જવાબ દીધો, “નહીં છેઠ, અરધો કલાક બેઠી રહેલો પણ તમારાં જેવું છાઈ માનજી નહીં દીધેલું તેથી જોવા તમે આવેવા કે તમારી ઉપરજ લાખ્યું.”

હુશીયાર.

શીક્ષક—બોલ જમશેદજી, બાલારામ ગાયછે એનું ઈંગ્રેજી શું ?

નીશાણીઓ—Balaram is cow, Sir.

મરઘાં બતકાંનો વેપારી.

માણેક પેંગીનો બાપ મરઘા બતકાંનો વેપારી હોવાથી વારે ઘડીએ જ્યારે માણેકને કોઈ પુછતું ત્યારે તેને નીચે જોવું પડતું. આ શરમ કાઢાડી નાખવા માટે માણેકે એક યુક્તી રચી. જ્યારેખી કોઈ તેવનને પુછતું ત્યારે માણેક જવાબ આપતી, “ મારા બાપ તો તરકીના વેપારી છે.”

એક વાર એક માથે પડેલા મુઢાંજી સાહેબે મસીદની અંદર વાએજી કરતી વેળાએ લોકોને પુછ્યું કે “ અરે મારા ધરમી પુરશો તમે જાણોછો કે આજ દીને હું તમને શું કેહેનાર છું.” જવાબ ‘ના’ મળવાથી “ આવા મુરખાઓ સાથે હું મારો વખત ગુમાવવા માંગતો નથી” એમ કહીને મુઢાં સાહેબ ત્યાંથી ખરી ગયા. ખીજે દહાડે પાછી વાએજી કરતાં મીઆંજીએ પાછો એજ સવાલ કર્યો. આનો ઉત્તર ‘હા’ મળવાથી “ ત્યારે હવે તમને વધારે સમજાવવાની કશી અગત્ય નથી.” એમ કહી પેલા લેભાગુ મુઢાંજીએ ત્યાંથી રૂખસદ લીધી. ત્રીજી વેળાએ વાએજી કરતી વખતે મુઢાંજીએ પાછો એજ સવાલ કર્યો. ત્યારે એના જવાબમાં લોકોએ કહ્યું કે, “ હમારામાંના અરઘાં માણસો જાણે છે અને અરઘાં તે વીશે અનજાણા છે.” આ જવાબનો વલતી મુઢાંજીએ ઉત્તર વાલીઓ, “ ચાલો ત્યારે જે લોકો જાણે છે તે લોકોએ જોએ નથી જાણતા યાને ઉલ્લુઓ છે તેઓને સમજાવવાની તસદી લેવી.” એમ કહીને મીઆંજી ત્યાંથી ગયા તે પાછા વાએજી કરવા આયાજ નહીં.

ઉસાનો ભાઈ મુસો.

એક છોકરીએ પોતાની માને સવાલ કીધો “મા, મા, દરીઆમાં જો આગ લાગે તો બધી માછલીઓ ક્યાં જશે ? તેઓ ઝાડપર જઈને બેસશે કેની વાર ?” માએ જવાબ દીધો, “અરે રાંડ શેઆણીની છોકરી દીવાની—તેઓ કંઈ ગાએ ભેંસ છે કે ઝાડપર જઈને બેસશે ?” (જુઓ શેઆણી માએનું શેઆણપણ.)

ચાર શખસો એક ગામથી બીજે ગામ જવા સાથે નીકળ્યા. રસ્તો જલદી કપાએ એવા ધરાદાથી ચારેએ ઠેરાવ કીધો કે આપણે ચારે જણે કંઈ જુદું બોલવું તેમાંથી સહથી સરસ જુદું કાણું છે તે જોવું. આ ઉપરથી એક જણાએ કહ્યું, “મારા જેવો ગધેડો આખા દેશમાં મળનાર નથી.” તેજ વખતે બીજાએ કહ્યું, “જા બા તું તો ખાલી પીલી વખત ગુમાવેછ. આપણી બોલી તો જુદું બોલવાની છે ને તું તો સાચું કેમ કહે છે ?”

બે છોકરાઓ એક વકીલનાં ઘરની બહાર ઉભા રહી જોયા કરતા હતા તેવામાં વકીલે બારીએથી કહ્યું, “એ તમે શું જોવો છો, જોખી કંઈ દેવળ જોયું કે ?” છોકરાએ જવાબ દીધો, “હા, પેહેલે તો હમે દેવળજ સમજ્યા પણ હમણા અંદરથી શેહતાનનું ડોકું નીકળેલું જોઈ બરાબર સમજ્યાકે એ દેવળ નહીં પણ દોજખ છે.”

બાવાનું બાનું ખરાબ.

બેરાંમજી સરકારીનો બુચો જાંહગીર બાવાની તેબલ આગળ ઉભો ઉભો રમતો હતો તેવામાં બુચાને હાથે તેબલ ઉપરના ખડીઆની સાહી ઘોલાઈ અને સાહીનો રેલો ખાનામાં ચાલીઓ. આએ જોઈ જાંહગીરની બેન પીલાઈ બુમ પાડવા લાગી કે, “માએ, માએ, બાવાનું બાનું ખરાબ થઈ ગીયું.” આએ સાબળીને બુચીનાં મમાઈ જેવણ રાંધણીમાં ચોખા ચુટતાં હતાં તેવન જમીન સાથે પગ ચોલીને બોલીઆં, “અરે તુને હુસુંરે બાપનાં બાના પરથી—જો રાંડ બાપનું હેત ખાયછ તે—થાયની જે તારા બાપનું બુરું ચીતે ને વવરું બોલે તેનું. ખબરદાર જો રાંડ ફરીથી બોલીછ તો તારો ટોંટો પીસસ.”

બાઈ—રામા, તું તારા શેઠને ચાહ આપવા ગયો તેને ફેટલો વખત થયો. શું ધાર આવી, રસતામાં ચાલતો હતો કે ઉંધાતો હતો ?

રામો—બાઈજી, શેઠ ચાહ પીતાં જરા વધારે વખત લગાડે છે તેની તમને શી ખબર છે.

બાઈ—હું તે કદ્યએ સમજતી નથી. તુને જલદી ઘેર આવવું જ જોઈયે. હીયાં બધું કામ પરી રહીયું છે તે કોણ કરે તારો કાકો કે મામો.

રામો—હીક છે બાઈ, હું હવે કાલથી વેહેલો આવીસ.

બાઈ—(ખીજે દહારે રામો જલદી આવ્યો ત્યારે) કેમ રામા, આજે કેમ જલદી અવાયું ?

રામો—જલદી કંઈ અમથું અવાયું. રસતામાં ઉભો રહીને

ચાહ કુક મારી મારીને ઠંડી પારી તયારે પછી જ્યારે શેઠને આપી તયારે તેવણે ચાહને ઠંડી પરેલી જોઈ તયારે ગટ કરીને પી ગયા ને હું ઝટ કરીને તમારી પાસે આવી ઉભો.

બાપ—તુને આવારી મુકુરે ભસતે ગીયાને. તું દરવંડ પારસીની ચાહને કુક મારે. તારા સેઠને તો એ વાતની ઘણી છીત છે. જો જાણશે તો તુંને ને મને છુંદી નાખશે. પણ જ તારું કાલું કર અને શેઠ આગળ બોલતો ના, સમજ્યો કે.

સવાલ—મુંબઈમાં બારટન કમપનીએ દુકાન કેમ બંધ કરી ?

જવાબ—કારણ કે તેની તીજેરી ઉપર બારટનનો બોન્ને હતો.

માકાદાર હાડકાની તપેલીમાંથી દરરોજ ગોસ્ત કોષ્ટ જમી જતું હતું. આ ચોર પકડવાની માકાદારએ ઘણીખી તદખીર કીધી પણ સરવે ફેકટ. અંતે એક દીવસે માકાદારએ જોયું તો ખોતાનો મોટો કુતરો મોટી રાંધણીમાં ભરાઈ તપેલી ઉંઘાડી માહેથી બોટાં ચાંપતો હતો. તરતજ માકાદારએ રાંધણીમાં જઈ ચીપીઓ લીધો અને પેલા કુતરાને ચીપીએ ચીપીએ ઠોક્યો. આથી કુતરો “ કાઉ કાઉ કાઉ ” કરીને પોકારવા લાગ્યો તેથી માકાદાર વધારે ચીરડાધને બોલીઆ, “ ગોલામના ઝણીઆ, કાઉએ તુને સીખવીયો કે કાઉ કાઉ કરીને પોકાર મારેશ. એ કાઉ કાણુ છે, લન્ડા મને કહે તો ખરો.”

અક્કલનો ઓથમીર.

એક શેઠને ત્યાં એક ડોર અકલી ચાકર હતો. તેને એક દીવસે શેઠે એક દોઢીઙ આપ્યું કે જા એક ડોઢીઆનું તેલ લઈ આવ. પેલો ચાકર પેચાલું લઈ તેલવાળાની દુકાને ગયો ને ડોઢીઆનું તેલ માગ્યું. તેલવાળાએ તે પેચાલું છેક કાંઠા સુધી ભરી આપ્યું તે છતાં ચાકરે કહ્યું, “થોડું વધારે નાખની.” તેલવાળાએ કહ્યું, “દીવાના, હવે પેચાલામાં નાખવાની જગા ક્યાં છે—શામાં નાખું તારાં કપાલમાં.” આ સાંભળી પેલા ડોઢ ચતુરે પેલાં પેચાલાંવાળો હાથ ફેરવી ઉઘો કીધો ને તે પેચાલાંનાં તલીઆંની જે કોર રહે છે તે દેખાડી કહ્યું, “લે આમાં રેડ.” ભરેલું પેચાલું ઘોલી નાખી પેચાલાની તલીઆંની કોરમાં જેટલું તેલ રહ્યું તે લઈ શેઠને ત્યાં ગયો. શેઠે તેલ જોઈ કહ્યું, “ડોઢીઆનું ખસ આટલુંજ તેલ લાગ્યો?” તેજ વખતે તેણે જવાબ દીધો, “નહીં સાહેબ, નીચેથી ભરેલું છે એમ કહી વળી હાથ ફેરવી ઉઘો કીધો ને પેચાલું સરખું કીધું, એટલે પેલું થોડું તેલથી ધરતી માતાનાં પેટમાં ગયું.

સસેકા ત્રીન પાંઉ.

એક સાહેબે પોતાના બખરચીને એક સસલું કાપવાનો હોકમ કીધો. સસલું પકાવેઆ બાદ બખરચીનો તેમાંથી ખાવાનો શોખ થઈ આવવાથી તેનો એક પગ ખાઈ ગયો. સાંજે ટેબલ પર ખાતી વખતે શેઠને ત્રણજ પગ માલમ પડવાથી બખરચીને ચોથા પગ વીશે પુછ્યું. બખરચીએ

જવાબ આપ્યો, “સાબ, સસેકા ત્રીન પાંડ.” સાહેબે તે વાત માની નહીં ને બબરચીને ખુબ ઠોક્યો. બીજે દીવસે સાબ બહાર જવા નીકળ્યા ત્યારે સાથે તે બબરચીને પણ લીધો હતો. રસ્તે જતાં એક મેદાનમાં પુશકલ સસલાં ફરતાં હતાં. તેમાં એક સસલું પોતાનો એક પગ પેટઆગળ ઊંચો દાખીને ત્રણ પગ પર ઉભું હતું. તે જોઈ બબરચીએ તરત શેઠને કહ્યું, “દેખો સાબ, એ સસેકા ત્રીન પાંડ હશે.” શેઠે જરા આગળ જઈ ‘શીટ શીટ’ કરી કીધું તેથી પેલું સસું ચોથો પગ બહાર કાઢાડી ઉભું; તેજ વખત બબરચીએ સાબ તરફ જોઈ કહ્યું, “અગર સાબે ખાના પર ‘શીટ શીટ’ કીઆ હોતા તો ચાર પાંડ હોજતા.”

નેઆમત.

એક દીવસ બાદશાહ તથા ખીરબલ બન્ને જણા જરખા પર સાથે બેસી વાત કરતા હતા. ખીરબલની માનું નામ કાલી હતું અને બાદશાહની માનું નામ નેઆમત હતું. જે જરખાપર તેઓ બેઠેલા હતા તેની સામી બાજુએ રસ્તાપર એક કુતરો એક રોટલીનો કડકો ખાતો હતો તેની તરફ આંગલી કરી ખીરબલને કહ્યું, “જો ખીરબલ, પેલો કુતરો કાલી રોટલીને કેવો ચાવી ચાવીને ખાએ છે.” ખીરબલે તરત જવાબ દીધો, “બાદશાહ સલામત, તમારે મનથી તો તે કાલી રોટલી છે પણ તે ભુખા કુતરાને મનથી તો તે નેઆમત છે.”

રેટ-પેયર તથા કારપોરેટર વચ્ચે વાતચીત.

રેટ-પેયર—કારપોરેટર સાહેબ, તમે શેહેર સુધરાધનો બધો વહીવટ કરો છો તો એક મારા સાદા હીસાબનો જવાબ કહેશો ?

કારપોરેટર—ભાઈ રેટ-પેયર, તમારા બધા હીસાબ હમારાં ગજવામાં છે—વરી હીસાબજ થાકતા હોતે તો મીટીંગમાં બેસી જુદાં શું કામ—ને હાજી હા શું કામ કરતે ! હીસાબ તો બેહસ્તી નવરોજી ફરદુનજી સાથે લઈ ગયા, પણ કહો તો ખરા તમારો વરી શું હીસાબ છે ?

રેટ-પેયર—ઘણો સહેલો —“ પાંચ શેર આદાંની બશેર શું ઠ થાય તો ત્રણ શેર શું ઠનું કેટલું આદું થાય ?” એ કહો.

કારપોરેટર—ભાઈ રેટ-પેયર, તમારે મનથી તો જાણે હમે નવરાજ છીયે કે તમારા હીસાબ કર્યા કરીયે ; જુઓની, હાલ કેટલા દહાડા થયા તો તમારે વાસ્તે નવું બીલ સરકાર કહાડેછ તેને કાંતી પીંજી રૂ કરીએછ, વરી રૂનું સુતર ને સુતરનો રૂ અને એમાંથી પરવારેઆ કે વરી ગટરમાં પડવાનું છે. સત્તર લાખ ગયા તેની પાછળ બીજા કેમ મોકળવા તેના વીચારમાં છીયે. તેમાંથી ફારગ થઈ તમારા હીસાબનો જવાબ આપીશું. એટલાં મુગા મુગા બીલ ભરેઆ જાઓ, પણ વોટ મારે માટે રાખજો, કોઈને પરામીસ થશો નહીં, જરૂર ગાડી લઈ ધામધુમથી બોલાવા મોકલીશ.

અથવા અને સુમી મળતી કાંય આવેછ ? કારણકે તે એક મોંહોડેથી બીજો મોંહોડે જાયછ.

લાલીઆજની પરપેટી.

માંડ—ગરબી.

આજ રૂડા રંગમાં રમેછ રંક લાલિયોરે લોલ ;
જુઓ કરવા પરપેટી (પતેતી) હું ચાલિયોરે. ૧.

બહુ ગોજ અંગ્રેજોની જાતરે,
કરી ગોઢેલ ઘણી મારે લાતરે ;
ભલા છે પારછીની છી વાતરે. ૨.

નવે ઘોતિયે દિપેછ લાલ કોરરે,
વલી ટોપીપર ચમકેછે મોરરે ;
અરે આજે કીકલાનો છે તોરરે. ૩.

કબૂ જૂવે કીકલી તો હરખાયરે,
બધી ઓવળાઇ ઓવળાઈ જાયરે ;
વલી તે પણ નાચી કુદી ગાયરે. ૪.

જ્યાં ખાટી તાડીનીં પણ ખૂટરે,
મલી સાં ભોજન ખાંડીનીં લૂટરે ;
પગો નાગા પામ્યા જોડી ખૂટરે. ૫.

અરે દોહલાં તમારી છી વાતરે,
પડું ઓટલે અઢાર દિવછ રાતરે ;
મલે ખાવા પડવાન ભાત ભાતરે. ૬.

ભલી ખાઇ કરે રાત દિવછ વેઠરે,
મને ભોજન લાવી આલે હેઠરે ;
છહુ ચાકર ને જાણે હું છેઠરે. ૭.

ધણાં જોજો આવાં નવાંજ છાલરે,
છુખી રહેજો ખુટાં જવાંજ બાલરે;
છુણો શીરોજ વધો જઘ ધન માલરે. ૮.

નકટે સે નકટે મીલે.

એક બખીલ પાસે પુષ્કળ પૈસા હતા, પણ તે માણસને તો નહીં પણ જનવરને પણ કદી ખવાડતો નહીં હતો. એક સપ્તમે એક વખત એવો ઠેરાવ કીધો કે આજે એ બખીલને ત્યાં કોઈખી રીતથી જરૂર આવું. એમ ધારી તે બખીલને ત્યાં મળવાને બહાણે ગયો ; બખીલનો ખાવાનો વખત થયો પણ તે ઉઠ્યો નહીં ને બખીલખી બેસીજ રહ્યો અને વીચારતો કે ક્યારે પીડા જાય કે ખાવા જાઉં. આખરે જોયું કે તે તો ઉઠતોજ નથી તેથી જરા ગુસ્સે થઈ પોતાના બખરચીને કહ્યું, “ ચલ જલદી લાવ, કમબખત, ઓ સુવરકા ગોશ ઓર ભુંસેકી રોટી લે આ.” તે સાંભળી પેલો સપ્તસ એતી જઘ બોલ્યો, “ ઈનશાલા તાલા, બોત બરસ હુઆ એશી ચીજ એક બખત ખાધથી, ઓર આજ આપકી સાથ દુસરી દેકે ખાઉંગા,” એમ કહી બખીલના કહેવા વગર તેની સાથે ખાવા લાગ્યો. બખીલથી પહેલાં તો કંઈ બોલાયું નહીં પણ તેને દયુસા મારતો જોઈ બખીલનું તદન પાકી આવ્યું તેથી તેને જોરમાં એક તમાચો માર્યો કે તેથી તે ઉઠી જાય ; પણ તે બેહાએ તો ઠંડે પેટે જવાબ દીધો, “ હા-હા-હા, છોટપણમે તો માઆપને માર મારકે ખાનેકુ શીખાયા, લેકીન બડપણમે તો આપને મારકે ખુદ ખાના બેલાયા.”

બાપુ ફાંસી ખાય તો આમ ખાજે !

ગુજરાત પ્રાંતના એક મોટા અને આબાદ કસબામાં તલકચંદ નામનો એક સાઉકાર વસ્તો હતો જેની કેટલાંક શેહેરોમાં આડતો ચાલતી હતી અને પોતાના કસબામાં પણ સારી આંટ ધરાવતો હતો. તલકચંદની વૃદ્ધ અવસ્થા થવા આવી ત્યારે પરમેશ્વરે એક સંતાનની બહેસ કીધી હતી તેથી તે હમેશાં તેનો પાડ માનતો હતો અને ધર્મના ઉપઆસ્થા રાખી હતી. આગલા જમાનાના તેમજ હાલના વખતમાં પણ ધણાક માતબર શખસો પોતાનાં ફરજંદોને ઘણો લાડ લડાવે છે અને પછવાડેથી તેનાં કેવાં માઠાં પરીણામો નીપજે છે તેની તેઓ કંઈ પણ દરકાર કરતા નથી. ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે આ વારતામાં જણાવેલા તલકચંદ સાઉકારે અને તેની ધણી-યાણીએ પણ પોતાના એકના એક છોકરાને લાડમાંજ મોટો કીધો હતો અને તેનાં મોહોડાંમાંથી જે બોલ નીકળતો તે પ્રમાણે તુરત તેઓ કમુલ રાખતાં. આવી રીતના અતીશય લાડથી છોકરો ઘણો બેહેકી ગયો અને જેમ જેમ ઉંમરે પુગતો ગયો તેમ તેમ વધારે પૈસા ગુમાવવા લાગ્યો અને વાડી, લાડી તથા ખરાબ સંગતના દોસ્તદારો સાથે ફરીને પોતાના બાપનાં નામ ને આંટને હલકું લગાડવા માડયું. તલકચંદ શેઠ પોતાના એકના એક દીકરાની આવી હાલત જોઈને ઘણો બળાપો કરતો અને પોતાની મુર્ખાઈને માટે પોતેજ અફસોસ કરીને બેસી રહેતો. એક દીવસ પોતાની દુકાનમાં ગુમાસ્તાઓની પાસથી હીસાબ લઈને તેઓને ઘેર મોકલી દીધા અને પોતે પોતાની રોકડ પુંછની બરાબર

ગણતરી કરી દુકાન બંધ કરીને ઘર આવ્યો. પોતાની સ્ત્રીને પાસે બેસાડીને તેણીને કહ્યું કે ભાઈ તો કુળમાં દીવો ઉઠ્યા છે માટે અગાડી જ્યારે આપણો કાળ થાય તે વખતે એ ભુખો મરે નહીં અથવા ભીખ માગે નહીં તેનો કંઈ ઉપાય કરવો જોઈએ. પોતાની સ્ત્રીએ પણ એવોજ વિચાર જણાવ્યાથી શેઠે સુંથારને ઘરમાં બોલાવીને પોતાની તૈયારી કીધી,

આ હકીકત બન્યાને થોડા દીવસ નહીં થયા એટલે શેઠાણીનું અકાલ મરણ થયું જેનો દહાડો-પાણી શેઠે પોતાની આબરૂ પ્રમાણે કીધો. પોતાની સ્ત્રીનાં મરણથી શેઠને જખરો ધા લાગ્યો અને તેમની તખીયત પણ લથડવા લાગી. આથી શેઠે વિચાર કીધો કે મોતનો કંઈ ભરૂશો નથી અને મનની વાત તો મનમાં રહી જશે તેથી છોકરાને આગળ બોલાવીને શીખામણ આપી કે “અલ્યા રત્ના, (છોકરાનું નામ રતનચંદ હતું) તું મોટો થયો તોપણ મારા ધંધામાં કંઈ લક્ષ આપ્યું નહીં અને મને એવો ભય છે કે મારાં મરણ પછી તું ભીખ માંગશે; માટે જ્યારે તારો એવો વખત આવે ત્યારે કુવો પુરીશ નહીં અથવા બીજી રીતનો કંઈ પણ અપધાત કરીશ નહીં પણ ઘરને ત્રીજે માળીએ વચલો ભારવટયો છે, તેને પીતળનું એક નવું કડું જડેલું છે તેમાં દોરડું નાંખીને ફાંસી ખાજે કે કોઈના જાણવામાં આવે નહીં અને ચરચા થાય નહીં. આટલું મારું મરતી વેળાનું વચન તારે માન્ય કરવું.” આ પ્રમાણે આપની શીખામણે છોકરાનાં મનપર જરા પણ અસર કીધી નહીં અને ઉલટો આપને મુરખમાં ગણ્યો. આ પછી કેટલેક મહીને આપનું પણ મરણ નીપજ્યું અને રતનચંદ ભાઈએ

આપની દોલતનો અને સઘળાં રાયરચીલાંનો કબજો લીધો. તલકચંદ શેઠની આખર પ્રમાણે તેમની મરણની સઘળી ક્રીયા કીધી અને નાતનો વરો પણ તેવીજ રીતે કરી ગોતાની વાખવાખી કરાવી. ભાઈને તો ખબર પણ નહીં હતી કે આપનું કેટલું લેણું છે, શું દેવું છે, ક્યાં ક્યાં આડતો છે, અને ગુમાસ્તાઓ કેવી રીતે વહીવટ કરે છે.

ગુમાસ્તાઓને અગાડીથીજ ખબર હતી કે રતન ભાઈ તો ઊડાઉ નીકળેલા છે તેથી તેઓએ પોતાનું ઘેર ભરયું અને એક પછી એક છોડીને ચાલી ગયા. એક ગુમાસ્તો જોણે શેઠનું નીમક વધારે ખાધેલું હતું તે હલાલ કરવાના વિચારથી પેઢી બંધ કીધી અને રતનચંદને જણાવ્યું કે દુકાનમાં મોટી ખોટ છે. ગુમાસ્તાને મોંહોડેથી આવી હકીકત સાંભળી પણ તેના માનવામાં આવી નહીં, કેમકે તે તો એમજ સમજતો હતો કે તેના આપની અખુટ દોલત કોઈ દીવસ પણ ખુટવાની નથી. દુકાનમાં આવીને જ્યારે તપાસ કીધી ત્યારે ભાઈની ખાતરી થઈ કે હમ્યાં તો સઘળું પોકળ ચાલે છે. રતનચંદ ભાઈના દોસ્તદારોને ખબર પડી કે ભાઈ તો ખાલી ખોખું થઈ ગયા છે ત્યારે તેઓએ પણ તેની સંગત છોડી દીધી, અને જ્યારે તે તેઓને ઘેર મળવા ગયો ત્યારે તેઓની બાયડીઓએ ઘેરમાંથી હાંકી કાઢાડ્યો. આ પ્રમાણે જ્યારે બુખે મરવાનો વખત આવ્યો ત્યારે પોતાના આપની આગલી શીખામણ યાદ કરવા લાગ્યો. પોતાની ધણીયાણીને પણ તેણીને પીયર મોકલી આપી અને પછી ઘેરમાં જે રાયરચીલું હતું તે તમામ વેચીને પોતાનો નીભાવ કીધો. એક દીવસ

એવો વખત આવ્યો કે પેલા તેના આમળા મીત્રામાંથી એકને ત્યાં અધરણીનો ખરચ હતો તે વખતે તેણે પોતાના આ જુના પાયમાલ થયલા મીત્રને યાદ કરીને તેડવા મોકલ્યો, પણ ખીજાઓએ અખાડા કરવાથી તેણે જણાવ્યું કે “શીકર નહીં, આવશે તો શાક, તરકારી વગેરે સાફ કરશે અને સાંજનાં એકું ખાધને જશે.” આ પ્રમાણે કહીને તેને બોલાવ્યો. પોતાના એક મીત્રે તેને યાદ કીધો તેથી મનમાં મનમાં હરખાતો તે આવ્યો ત્યારે એકે પાણીનો હાંડો ખતાવીને કહ્યું કે “ભાઈ, એ લઈને નદીપર જા અને પાણી લાવ.” આવા શબ્દ સાંભળતાંજ તેના તો હોંસ ઊડી ગયા કેમકે આપ જનમમાં એક નાનો ઘડો વટીક ઉંચકેલો નહીં તો પછી તે હાંડો કેમ ઉંચકે! પણ લાચાર ‘પેટ કરાવે વેઠ’ એવી સાદી કહેવત યાદ કરીને તે હાંડો લઈને આવેલા પર ગયો અને મોટી મુશ્કેલીથી પાણી ભરી લાવ્યો. પોતે જરા ગમતી હતો તેથી દોસ્તોને ખુશ કરવાના વિચારથી કહ્યું કે “ભાઈઓ, આજ તો મેં એક કઉતક દીડું.” એકે પુછ્યું કે શું? ત્યારે જવાબ આવ્યો કે “નદીમાં આવેલાને તણાતો દીડો.” આ સાંભળતાંજ પેલામાંથી એકે ગુસ્સો કરીને ગાળ દઈને માથાંમાં ધપ્પો માર્યો અને બોલ્યો, “કેમ, શું અમને કાંઈ દેવાના સમજે છે?” કમળકતી ખીચારા રતનચંદની! સાંજનાં ખાવાનું પણ એકું આપ્યું તે ખાધને ઘેર આવ્યો. ઘેરમાં દીવો કરવાને માટે દીવેલ લાવવાને પાસે એક પઈ પણ હતી નહીં તેથી પડોસમાં એક ઘરડી ડોસી રહેતી હતી તેની પાસથી દીવો માગી લીધો, તેણે પણ કેટલીક વાત સંભ-

ળાવીને દીવો આપ્યો. દીવો લઇને ઘરમાં આવીને નીચેનાં કમાડ બંધ કરીને માળ ઉપર ગયો અને આપની શીખામણ પ્રમાણે પેલા ભારવટયામાં જડેલાં કડાંમાં દોરકું ધાલીને ગળાંમાં ફાંસો નાખીને જરા ખેંચવા જાય છે એટલામાં પેલું કડું નીચે પડી ગયું અને અંદરથી ખરર દઇને સોનાની મોહોરો નીચે પડી. આ તમાશો જોઇને તેણે આપાની અફલપર આફરીન કીધી અને પરમેશ્વરની પ્રાર્થના કીધી જે તેના જનમમાં આ પેહેલીજ વાર હતી.

સવારમાં ઉઠી નાહી ઘોઇને પુજા કરી અને ઘેરમાં જોઇતો કરતો સરસામાન વીગરે લાવીને પોતાની સ્ત્રીને પાછી ઘરમાં બોલાવીને થોડા દીવસમાં સર્વે ઠરીઠામ કીધું. દુકાન પાછી ચાલુ કીધી અને નવા ગુમાસ્તા રાખીને પોતાને હાથે સઘળો વહીવટ કરવા માંડ્યો. આગલા પેલા ખુશામતીઆ મીત્રાને ખપ્પર મળી કે એના ઘરડાનાં પુત્ર પરતાપથી દોલત પાછી મળી છે તેથી તેઓએ ફરીથી એને ઘેર આવવા માંડ્યું પણ રતનચંદ તો સઘળી પોતાની આગલી રીત લુલી ગયો હતો તેથી તેઓ કંઈ ફાવી શક્યા નહીં. ચાર દોસ્તો હતા તેઓ અવાર નવાર દરરોજ મેજબાની આપતા પણ રતનચંદ પોતાની ગીરોથી એક પછ પછ ખરચતો નહીં. ધણા દીવસ નીકળી ગયા ત્યારે રતનચંદે વીચાર કીધો કે હવે એ લુચ્યાઓને આવતા એકદમ બંધ કરવા જોઈએ એવો વિચાર કરીને બેએક દીવસ પોતાની ગીરોથી પૈસા ખરચીને પેલાઓને મેજબાની આપી, જેથી તેઓ ધણા ખુશીમાં આવ્યા કે હવે ભાયગ ખુલેઆં. જમી રહ્યા

પછી રતનચંદે તેઓને કહ્યું કે “ભાઈઓ, આજ તો મેં એક કઉતક દીધું.” પેલાઓએ પુછ્યું કે શું ? તેણે જવાબ આપ્યો કે “કાઠીએ કુંજર ગળ્યો.” પેલા સઘળાઓએ “હાજી સાહેબ, ખરી વાત હશે” એમ કહેતાંજ રતનચંદનો એક પરદેશી નોકર હતો તેણે ઉઠીને દરેકનાં માથાંપર ધપ્પો માર્યો અને બોલ્યો કે “અમેરે શેઠ તો દીવાના હે, તુમ સખકી અફલ કયાં ગઈ ? એક કાઠી કયા હાથીકુ ગળ જાવે ?” આ ઉપરથી શેઠે જવાબ આપ્યો કે હા ભાઈ, પૈસા હોય તો એમ પણ બને. આ પછી રતનચંદે પેલાઓને ખુલ્લે ખુલ્લું કહી દીધું કે હવેથી તમારે મારે ખારણે આવવું નહીં.

નહીં રે સાહેબ, હું તો મુગો છું.

એક જવાન પણ આંધળો પારસી કરકાબાલુસ થઈ જવાથી મારી આગળ આવ્યો અને ઘણાજ કાલાવાલા કરી બોલ્યો, “સાહેબ, હું જનમથીજ આંધળો છું. ખોદા ખાતર મારી ઉપર દયા કરો,” વગેરે. આથી મને દયા આવી અને ગજવાંમાંથી એક બેઆની કાઠી તે કમખખત જવાનના હાથમાં આપી, જે કમભાયગે હાથમાંથી પડીને ગખડતી ગખડતી ગટરમાં જઈ પડી. પણ તરતજ તે આંધળા જવાને મારી બેહદ અન્યબી વચ્ચે પોતાનાં બદીઆનની બોંહે હંચે કાઢી અને ગટરમાંથી પેલી બેઆની પોતાનાં ગજવાંમાં સેરવી દીધી. આ સઘળું જોઈને હું તો ડંગજ થઈ ગયો, અને મેં તે ઢોંગી આંધળાની આગળ જઈને પુછ્યું, “કેમ બા, તમે તો આંધળા હતાની ?” મારા સવાલના જવાબમાં

તે જવાન બોલ્યો, “ થઈ ગીયું રે વાપ, થઈ ગીયું. હું તો આંધરો ન-ન-નથી, પણ ખોદાના ક-ક-ક-સમ લઈ કેહું છ કે હું અસલથીજ મુગો ને બેહેરો છું. તમે નહીં માનતા હોવ તો મારાં માખાપને પુછીને ખાતરી કરો.”

તેની ભોલાઈથી મને તો હસ્તુ આવ્યું; પણ પછવાડેથી મને માલમ પડ્યું કે આ દોંગી મહાબખ્ષ તો કેથા ‘ગપ-સપ’માં જાણીતા થયલા સોહરાબજી સીકંદર હતા.

ચાશણીદાસનું આફરીનગાન.

મુકતાત મંડાયા ત્યારે નાહાલીબાઈ ભરચીને તાંહ જન્મશેદ-દાસ ભણવા ગયા. જન્મશેદદાસ બચારા બોલીઆ હતા તેથી સઘળાં મુવાંબોનાં નામ લલકારીને ભણેઆ. તેવણે રશતમ પેહલવાનથી સઘળાં ચહા ઉતર નામ દીધાં, તે સાંભળી નાહાલીબાઈ તો ખુશી ખુશી થઈ ગયાં ને જન્મશેદદાસને બે આના આસોદાદ આપી. હવે ગેઈ કાલે નરોજની રાતે આફરીનગાન કરવા સાર ચાશણીદાસ આવ્યા. તેવણને બે ચાર ઠેકાણે ભણવા જવાનું એટલે સપાટો ચલાવ્યો અને થોડીવારમાં સઘળું વીટાળી મુક્યું. પેહલવાનોનાં નામ સાંભળ્યાં નહીં તેથી નાહાલીબાઈ જેવણ આગળ બેઠેલાં હતો તેવણ તો ધણાં નાખુશ થયાં અને બોલ્યાં “ ઓ વાચ ચાશણીદાસ— ભુશુરે—તે દાહારે જન્મશેદદાસ આયા તે કેવું મજનું ભણીઆ—આપરા પેહલવાનોને યાદ કીધા ને તમે તો ઓમટું ગોમટું કરીને ધાંકણું વારેઉ.”

ચાશણીદાસ જેવણ અલખત ધણા ખંધા હતા તેવણે

જીવ ઠેકાણે રાખી જવાબ દીધો, “અં! તમેખી અમથાંશ ઝો. એમાં તમે શું શમઝો. આઝે કાંઈ પેહલવાનોનાં નામ દેવાય. તમારાં રવાંનો આઝે સંધાં શીધારશે તેની સાથે રસતામાં પેહલવાનો થઈ ઝાય તો સંધી કુરટ, ધારી, પોરી શંધું ખાઈ ઝાય ને આપરાં અસો રવાંનો ભુખાં પાછાં ઝાતે—તેથીને મેં આઝે તો પેહલવાનોને તેરવાના અખારા કીધા. વાઈં આઝે તો વશમાં બોલીઆંશ, હવે ફરીથી તમે ઝાણો.”

નાહાલીખાઈની હવે ખાતરી થઈ તેથી બોલ્યાં, “મરી બાંઉરે ભુલના ભાંજતા પરથી. હવેથી પેલા જમશેદદાઈ જેવા દેહકાનીને મોકલતા રખે.”

દીકરીજી સગન માગો.

એક ઘોભીની છોકરીને તેણીને સાસરેથી તેડું આવ્યું તેથી ત્યાં જવાની સર્વ તૈયારી કરવામાં આવી. પણ તે દીવસે તેણીના આપના બધાં ગધેડાંઓ ઘોભીઘાટ પર ગયાં હતાં તેથી તેણીનો આપ શીકરમાં પડ્યો કે “વખત કેવો આવ્યો છે કે નહીં ત્યારે ઘરમાં સેંકડો ગધેડાં રહે ને આજે મારી છોકરી જવા નીકલી ત્યારે એક પણ મળે નહીં.” આ ઉપરથી છોકરીએ કહ્યું, “ખાવાજી તમે શીકર શાના કરો છો, તમારું મારી ઉપર હેત છે તો હું તમોને એક શું પણ એક હજાર ગધેડાં બરોબર સમજું છું.”

જાણ્યા પછી કોણ કરે ?

ધનબર્ષ—કેમ સોહારાળ, મોહોડું ધોયા વગર નાસ્તો કરવા શાનો ખેડો ?

સોહારાળ—બાવાએ કાલે મને માર્છકોસકોપમાં બતાવ્યું તો પાણીમાં નકરા નાના મોટા જીવરા હતા, તે શું હું મારાં મોઢાં પર લગાઈ કે ?

એક પરણેલી ઓરતના ભરથારની ગેરહાજરીમાં તેણીનો આશક આવ્યો હશે તેટલામાં ભરથારે આવી બારણું ઠોક્યું. ગભરાટમાં પેલી ઓરતે પેલા મરદને એક કોથલામાં ઉતારીને દેવાળ સાથે અઢેલી મુઝ્યો ને બારણું ઉંઘાડી ભરથારને અંદર લીધો. થોડો વખત પછી ભરથારની નજર પેલા કોથલા પર પડવાથી પોતાની ઓરતને પુછ્યું, “આ કોથલામાં શું છે ?” ઓરતથી ગભરાટમાં કંઈ જવાબ અપાયો નહીં ; તેવામાં પેલા ડોઢ ચતુરે કોથલામાંથી જવાબ દીધો, “અરે ભાઈ, એ તો ચોખાનો છે.” ભરથાર તરત સમજી ગયો અને ચોખાને બહાર કાઢી ખુબ ખાંડેઆ.

જુરીએ અભીપરાય આપ્યો કે, ‘ખીન તકસીરવાર.’ વડા જડજ સાહેબ બંદીવાન તરફ જોઈ બોલ્યા, “હવેથી તું કોઈ પણ દહાડે ખરાબ માણસની ટોળીમાં જતો ના.” “હાજી સાહેબ,” તે લુચ્યાએ જવાબ દીધો, “તમે હવે ફરીથી મને હંઈયાં કપ્પા જોશો નહીં.”

ડાક્ટરોનાં સંકટ.

મકાઈ ડોસાં (રાતના બાર વાગતે ડાક્ટરનાં ઘેર આગળ રસ્તા પરથી)—મરી જાઉં ડાક્ટર, ઓ જી બરું પેશતનજી ડાક્ટર.

ડાક્ટર (ઉંઘમાંથી ઉઠી બારીએ ડોકાવી)—કોણ છે? કેમ એવડી રાતે શું માગોછ?

મકાઈ ડોસાં—ઓ ધરું રે સાંભરતા પરથી. જી, મારા છોકરાને ઘણાં પેટ આવે ને બધું પેટ હાંરી આવેલું.

ડાક્ટર—અં! પછી! તે શું?

મકાઈ ડોસાં—જી, રાતના આવવાની શી શું?

ડાક્ટર—પાંચ રૂપીઆ.

મકાઈ ડોસાં—ઓ વાય! ને સવારના આવો તો કેટલી શી બધી આવરાઈ જાઉં?

ડાક્ટર—બે રૂપીઆ.

મકાઈ ડોસાં—અં! તારે તો બધા જી આપું—સવારનાજ તેરવા આવશા! !

ધણીયાણી—જાંગુ, જાંગુ, જરા દોડ તો ડાક્ટરને ઘેર.

બ્રથાર—કાંચ, કોંચ, શું થયું?

ધણીયાણી—અરે, બુચો તારું કાલરનું બટન ગરી ગીચો.

બ્રથાર—કાંઈ ગાંડી છે, ગાંડી! કાલરનાં બટન વગર હું બહાર કેમ જાઉં!

લડાઈ કેમ થતી હશે ?

સાવક—પપા, લડાઈ પહેલાં કેમ જાગતી હશે ?

પપા—તે તો જોવો વખત; જાણે જર્મની ને રુસેન વચ્ચે લડાઈ થઈ તે એમ બન્યું કે સ્પાનીયર્ડોએ જર્મન વાવટો ખેંચીને નાખી દીધો.

મમા—અં ! વળી તમેજી શું બચ્ચાં આગળ ટોપ મારોછ, એમ કયે દહાડે બન્યું ?

પપા—તું શું સમજે ! તું વધારે જાણે કે હું ?

મમા—તારે શું બધી વાતે તમોજ હુશ્યાર કે ?

પપા—તુ તો ખરેખરી ધામટ છે. વગર સમજવે નકામી વચમાં પટપટ કરેછ. તમે બધરાંઓની અફલ સોય ને દોરામાં.

મમા (ચીરડાઈને)—ને તમારા લોકોની અફલ વાડી ને કલ્પમાં—‘લંબા સો બેવકુફ’ એ કહેવત ખરેખરીજ છે.

પપા—અંહી આવ, સાવક, જો પેલી ચોપડી લાવ, હું તુંને બતાઉં કે જર્મની અને—

સાવક—નહીં પપા, બસ—હવે હું સમજ્યો કે લડાઈ કેમ શરૂ થતી હશે !

મા (લાડે લાડે બુચાને પુછેછ)—“ દીકરા, વાર મમા મરી જાય તો તું શું કરે ? ”

દીકરો—“ થું તરે વરી, મમાની બધી નેતરો બાંજીને નાથી દેઉં.”

ઉખ્યાતું.

સવાલ—એક નારીને ઘણા નર, ને સધળા સાથે પ્રીત.

નારી પહેલાં નર મરે, એ કયા ગામની રીત ?

જવાબ—જીભ અંતે દાંતો.

“ ભાઈ પ્રાણુલાલ, હું શું કહું, મારે તને બહુજ માઠી ખબર કહેવી છે.”

પોતાના મીત્રને આ પ્રમાણે બોલતાં સાંભળી પ્રાણુલાલે ઘભરાઈને પુછ્યું, “ઓ આપ મારા, બોલી દેની શું છે તે. મારે જીવ આવે ને જાય—બોલ ભાઈ બોલ.”

“ તારી સ્ત્રી મરણ પામી—ઓ—ઓ—ઓ.”

“ અરે રહ્યા, તેં તો મને ખાલીપીલી ગભરાવી મારયો. હું જાણુ જે મારાં ઘરમાં ચોરી થઈ !”

ઘરાની—ઔઘ, ઔઘ, પાણીનાં માટલાંમાં જીવતા ઊંદર પરીયા.

બાઈ—પણ બહાર કાઢરી મુઓ કેની ?

ઘરાની—હા, મેં માટલાંમાં જીવતી બીલારી નાખ્યા.

બાઈ—અરે, મુવોરે તું ઈડીયત; નીકળ, નીકળ અહીંથી, તારું કારું કર.

ઘરાની અજબ થઈ જાય છે ને મનમાં વીચારે છે કે
“આજે ઔઘ દીવાના થાઈ ગીઓ.”

ધનપાળશા સેઠને ૨૦ હજારની બે શીખામણ.

જ્યારે હસ્તિનાપુરમાં મહાનપ્રતાપિ, ઉદાર, યશસ્વિ પરાક્રમી, અથવા સંક્ષેપમાં સકળગુણ સંપન્ન કહીયે તો ચાલે, એવો જાંબુનંદ નામે રાજા આખા ભરતખંડનું એક ચક્રવે રાજ્ય ચલાવતો હતો; ત્યારે ધનપાળશા નામે નગર શેઠ કે જેણે દેશદેશાંતરમાં બોહોજો વેપાર ચલાવી અઢળક ધન મેળવ્યું હતું, તે રહેતો હતો. તે શેઠની વાડીવજીજા હસ્તિનાપુરથી પાંચ ગાઉ છેટે હતા, ત્યાં કાંઈ કામસર શેઠ જતા હતા તે વખત રસ્તામાં કોઈ છેલની સોખત થઈ. તેને શેઠે કહ્યું કે, હે છેલ, તમો કાંઈ શીખામણ કહો.

છેલ—એક શીખના તો પૈસા બેસે છે.

શેઠ—કેટલા પૈસા ?

છેલ—દશ હજાર રૂપીઆ.

શેઠે દશ હજાર રૂપીઆ આપ્યા; એટલે છેલ બોલ્યો કે, “બાયડીને છાની વાત કહેવી નહીં.” એટલું બોલી તે ચુપ રહ્યો. શેઠે કહ્યું કે એટલામા કાંઈ સાર્થક નહીં—એક બીજી શીખામણ કહો.

છેલે દશ હજાર રૂપીઆ લઈ કહ્યું કે, “શેઠજી, કોઈને ખુશી કરીશ એવું મોઢમ કહેવું નહીં.” એટલું બોલી અટકી પડ્યો.

એટલેથી વાત બંધ કરી છેલે શેઠને કહ્યું કે, “શેઠજી, તમારા વીશ હજાર રૂપીઆનો બદલો વળી જશે. જ્યારે તમને સંકટ પડે ત્યારે મને યાદ કરજો. હું હસ્તિનાપુરમાં

તમારી શેરીમાં રહું છું. એટલું કહી છેલ શેરીથી જુદો પડી પોતાને રસ્તે ચાલ્યો ગયો. શેઠ પણ વીસ હજાર રૂપીઆ ચુમાવ્યા તેની ચીંતામાંને ચીંતામાં વાડીમાં કાંઈ કામકાજ કરી ઘેર આવ્યા. એ વાત બન્યા પછી કેટલેક દિવસે શેઠ પરદેશ વેપારને અર્થે ગયા. હવે શેઠ પરદેશ ગયા પછી શેઠાણીએ કોઈ મુસલમાન જોડે મીત્રાઈ બાંધી. તે મુસલમાન ગ્રહસ્થ માણસ હતો. એ વર્ષ પછી શેઠ પોતાને ઘેર પાછા આવ્યા તે વખત તે પોતાની સાથે એવાં બી લાવ્યા હતા કે તે વાવ્યા પછી એક કલાકે મોટું ઝાડ થતું ને લાગણાં ફળ થતાં તે ખાવામાં કામ લાગતાં. તે વાત શેઠે શેઠાણીને કહી, બી વાવી પારખું દેખાડયું. શેઠ દરરોજ દશ વાગે દુકાને જતા તે સાંજે ચાર વાગે પાછા ઘેર આવતા. શેઠ દુકાને જાય ત્યારે શેઠાણીનો મીત્ર શેઠાણી પાસે આવી તે બીમાંથી એક બીયું વાવી ફળ થાય તે ખાઈ શેઠાણી સાથે વાતચીત કરી પોતાને ઘેર જતો. એ પ્રમાણે પંદરેક દિવસ ચાલ્યા પછી એક દિવસ તે મુસલમાન શેઠાણી પાસે આવી કહેવા લાગ્યો કે આપણે શેઠને મારી નાખ્યે, અને તેની કાંઈ કળા તું ગોતી કાઢ. શેઠાણીએ કહ્યું કે તમે શેઠ પાસે જઈ કહો કે દુનીઆમાં વાવે ને તુરત ઉગે એવાં બી થતાં નથી; એટલે શેઠ તમને વાવે ને તુરત ઉગે એવાં બી થાય છે એમ કહેશે ત્યારે તમે સરત કરી શેઠને જીતજો.

એવું સાંભળી તે મુસલમાને શેઠ પાસે જઈ શેઠાણીના કહેવા મુજબ કહ્યું. ત્યારે શેઠે જવાબ આપ્યો કે સરત કરો.

તો વાળ્યે કે તુરત ઉગે તેવાં બી દેખાડું. મુસલમાને કહ્યું કે જો વાવો ને તરત ઉગે તો મારે તમને એક લાખ રૂપીઆ આપવા ને ન ઉગે તો તમારાં ઘરમાં જોને હું પેહેલો હાથ અરાડું તે લઈ જાઉં. એવું સાંભળી શેઠે દુકાન બંધ કરી મુસલમાન સાથે પોતાને ઘેર જવા માડ્યું. હવે પોતાના મુસલમાન મીત્રના ગયા પછી શેઠાણીએ બી શેઠી બ્યાં હતાં ત્યાં મુકી દીધાં. શેઠે ઘેર આવી પેલાં શેઠલાં બી મુસલમાનના દેખતાં વાળ્યાં પણ ફળુગો સરખો ફુટ્યો નહીં તો પછી ઝાડની તો શી આશા. હારી જવાથી નિસ્તેજ થયલા શેઠે મુસલમાનને કહ્યું કે કાલે સવારે મારે ઘેર આવી તમને પસંદ પડે તેને હાથ અરાડજો, હું તે તમને આપવાને બંધાયલો છું. એવું સાંભળી મુસલમાન પોતાને ઘેર ગયો. તેના ગયા પછી શેઠે છેલ્લે ઘર જઈ સઘળી હકીકત કહી, તે સાંભળી છેલ્લે કહ્યું, કે તમે બીયાંની વાત તમારી સ્ત્રીને કહી હતી? શેઠે જવાબ દીધો કે, હા, મેં કહી હતી ખરી. ત્યારે છેલ્લે કહ્યું, કે એ કર્મ તમારી ઓરતનું છે; ને મને તો એમ લાગે છે કે તમારી ઓરત તે મુસલમાન જોડે વ્યવહારમાં હશે; પણ કાંઈ ચીંતા નહીં. એમ કહી તે શેઠ સાથે શેઠને ઘેર ગયો. પછી તેણે શેઠાણીને એથે માળે બેસાડી આખાં ઘરમાં જવેરાત, દાગીના, રૂપીઆ, વીગેરે જે કાંઈ શેઠ પાસે હતું તે પંથરાવ્યું અને એથે માળ ચઢવાની નીશાણી પડી જાય એવી ગોઠવી. સઘળું તૈયાર થયા પછી તે મુસલમાનને તેડાવ્યો તે આવીને જુએ છે તો આખાં ઘરમાં જરજવેરાત દીડું પણ શેઠાણીને મેળવવાની લાલચમાં કશાને હાથ અરાડ્યો નહીં અને અદબ કરીને ત્રણ માળ સુધી શોધી

વળ્યો. પણ શેઠાણીનો પત્તો લાગ્યો નહીં ત્યારે એથે માળ ચઢવા તૈયાર થયો પણ નીશાણી પડી જાય એવી જોઈ તેને જોવો હાથ અરાડી ઠીક કરવા જાય છે કે તુરત છેલ્લે કહ્યું કે બસ, હવે ઉપર ચઢવાનું કાંઈ કામ નથી કારણકે આ નીશાણીને તેં હાથ અરાડયા માટે એ લઈને ચાલ્યા જાઓ. આવું સાંભળી તે મુસલમાન શરમીદો પડી નીશાણી લીધા વગર પોતાને ઘેર જતો રહ્યો. ત્યારથી તેણે શેઠાણીની સોખત છોડી દીધી. અને શેઠે તેનો કેમ નીકાળ કર્યો તે સાથ આપણને કામ નથી.

એ વાતને કેટલાક દિવસ ગયા પછી શેઠ એક દિવસ શેહેરમાં ફરતા હતા તેવામાં તેનો જોડો અંગુઠા આગળથી જરા ડાટ્યો તેથી મોચીની દુકાને જઈ કહ્યું કે મારો જોડો શીવી આપ. હું તને ખુશી કરીશ. એવું સાંભળી તે મોચીએ જોડો શીવી આપ્યો ને કહ્યું કે હવે મને ખુશી કરો. શેઠે તેને બે આના આપવા માંડ્યા પણ તે તેણે લીધા નહીં ને કહેવા માંડ્યો કે મને તો ખુશી કરી વચન પાલ્યું જોઈએ. પછી શેઠે તેને ખુશી કરવા માટે પાંચ, સાત, વીસ, પચીસ, સો, હજાર, રૂપિયા આપવા કહ્યું પણ તે વાત મોચીના માનવામાં આવી નહીં. આખરે મોચીએ સરકારમાં જાહેર કર્યું ત્યારે શેઠને કચેરીમાં બેલાવી મંગાવી રાજાએ કહ્યું કે, “શેઠજી આ મોચીને તમારા કહેવા પ્રમાણે ખુશી કરવો જોઈશે.” એ વાત આખા ગામમાં ફેલાઈ ગઈ, તેથી તે વાત છેલ્લે જાણી કે લાગણી દરબારમાં જઈ શેઠને આસ્તેથી કહેવા લાગ્યો,

કે “તમે ઘભરાશો નહીં. રાજની હજુરમાં તમે આ મોચીને કહો કે રાણી સાહેબને છોકરો આવ્યો છે તેથી તું ખુશી કે નાખુશી?” શેઠે અત્યાનંદથી મોચીને કહ્યું કે, “રાણી સાહેબને છોકરો આવ્યો છે તેથી તું ખુશી કે નાખુશી?” મોચીએ જોયું કે ના કહીશ તો ડોકું છટકી જશે તેથી જવાબ આપ્યો કે હું ખુશી છું. એવું સાંભળી છેલ્લે રાજને કહ્યું કે માહારાજ મોચી ખુશ થયો. રાજએ એવું સાંભળી મોચીને ઘેર જવા ફરમાવ્યું. પછી શેઠ ને છેલ્લ બન્ને જણ દરબારની રજા લઈ પોત પોતાને ઘેર ગયા. આ પ્રમાણે રૂપીઆ વીશ હજારનો અવેજ શેઠને વળી રહ્યો.

સમજે તેનું મોહત, નહીં તેની કમખખત.

એક કલ્પની ટેબલ ઉપર બે શેઠો વચ્ચે વાદ વીવાદ પડ્યો. એકે પોતાના ઇરાની બખરચીની તારીફ કીધી કે તે કોઈ કોઈ ‘ડીશ’ એવી નાદર પકાવે છે કે તમે ક્યુ પારખી શકો નહીં. આથી બીજાનું પાકી આવ્યું અને તકરાર પરથી તેઓ સરત ઉપર આવી ગયા. ઠરાવ થયો કે અમર-દાદસાલને દહાડે સઘળા મીત્રોએ ઇરાની બખરચીવાળા શેઠને ત્યાં જમવા જવું અને ઇરાનીને હાથની એક ‘ડીશ’ ખાના બનાવેલી છે તે જો કોઈખી પારખે તો ખાનાનો સઘળો ખર્ચ ધરધણી આપે, નહીં તો સઘળા જણા બંને રૂપીઆ આપે.

શેઠે પોતાના ઇરાની બખરચીને આ સરતથી વાકેફ કીધો. તેણે બહુજ મહેનત લઈ ખુબ અછછું ખાનું પકાવી હાજર કર્યું.

નેમાં એક 'ડીશ' ધણીજ રવાદીષ્ટ હતી. સામાવાળાએ તેમાંથી ચાખી જોયું, હોઈ મટમટાચ્યા, સુંઘી જોઈ, પણ ને શાની બનાવેલી છે તે સમજ પડે નહીં. ઉસટર સાહાસ, ને આમલી ને ગુલાબ વગેરેના સોડમ આવે અને મોંહોડાંમાં મુકતાંજ પગલી જાય એવી આ વાણી હતી! સરવ મુજબ પેલાએ તણ અટકા કરી જોઈ:—

ખાટી મીઠી ગણેલી છે? ——— નહીં.

હલવાનનું બેજું રોસ્ટ કીધેલું છે? ——— નહીં.

આખરે પેલાએ કમુલ કીધું કે હું હારયો અટલે શેઠે ધરાનીને બોલાવ્યો — “બેદરામ, બેદરામ.”

“હ, આવીહ.”

“આએ ડીશ ધણીજ સરસ છે. એ શાની બનાવીહ?”

“હ, એ તો તમારાં જીનાં મોજાં, મેલાં કપરાંના કંડીઆ-માંથી કાઢરી પકાવી.”

ખાટી બઈયેર એક ટેબલપર ખાવા બેઠાં હતાં. ટેબલપર મુકેલાં સારાં સારાં પકવાન તરફ જોઈ ખાટીજ બોલ્યા, “આ હા, આ બધાં પકવાનો પેલી વગર કંઈ કામનાં નથી; તે હોતે તો સહ ખવાતે.” ધણીયાણી સમજ્યાં કે ધણીજ કોઈના શંકામાં ફસાઈ, પણ સખર રાખી પોતે કંઈ બોલ્યાં નહીં. રાતે જ્યારે સુવા ગયાં ત્યારે આસ્તે રહીને ધણીયાણી બોલ્યાં, “આ હા, આવું મજેનું નરમ ખીછાનું છે, આવી બાઈ છે, પણ પેલા વગર સહ નકામું; તે હોતે તો કેવી કંઈ

આવતે!” ઘણીજીથી તો ખમાયું નહીં, તેવણે દોળા ચઢાવી પુછ્યું, “એ તું શું બકેછ, પેલે કોણ?” ઘણીચાણાજીએ કહ્યું, “જેમ તમે ખાતી વખત પેલીને યાદ કરતા હતા તેમ મેં સુતી વખત પેલાને યાદ કીધો. તે પેલી કોણ છે તે તો પહેલાં કહો.” ઘણીએ જવાબ દીધો, “દીવાની, પેલી એટલે ભુખ, કારણકે ભુખ વગર ગમે તેવું સારું ખાતું નકામું,” ઘણીચાણીએ તરતજ ઉત્તર વાલ્યો, “તારે વલી પેલે એટલે પવન, કારણ કે પવન વગર સડે નકામું—ઉંઘ આવેજ નહીં.”

પોલીસનાં માણસો અને વરસાદની કમાન એક ખીજને મળતી કાંય આવેછ?—કારણકે તેઓ હમેશાં તોફાન પુરૂ થયા પછી પોતાનો દેખાવ દેછે.

સામટી સજા

માજસ્ટ્રેટ—બંધવા, તુંને તારા વાંક માટે ૧૫ દીવસની સખત મજુરીનાં કેદખાનાની સજા કરું છું. તારે કંઈ કહેવું છે?

બંધવો—સાહેબ, મારી ૧ બર્ધરી, ૭ છોકરાં, ૨ બેન ને ૪ ભાઈઓ છે.

માજસ્ટ્રેટ—વાર તેનું શું છે?

બંધવો—એટલાં માણસો એકદમ બંદીખાનામાં જઈ એક દહાડામાં ૧૫ દહાડાની ટેપ પુરી કરે તો ચાલે કે સાહેબ?

એમાં શું ?

ખુચો જે આગલી રાતે એક હાથચાલાકીનો ખેલ જોઈ આવ્યો હતો તે હર્ષભેર બાપને કહેવા લાગ્યો, “પપ્પ, પપ્પ—આએ નાચવાળો ઘણોજ હુશીયાર હતો જો. એક રૂપીઆ લઈ હાથમાં એમ તેમ ફેરવ્યો અને તે રૂપીઆનો એક સુતરાઉ રમાલ બનાવી દીધો.”

બાપે બરડો દોડી કહ્યું, “અરે અચ્ચા, તેમાં શું મોટી વાત ! એમ તો તારી માએ વીસ રૂપીઆ હાથમાં ખપ્પડાવી એક પત્રકારમાં તેની આખી રેશમી સારી બનાવી દેછ !”

દોસ્તીને માટે એક સાચેર નીચે પ્રમાણે મીસલ આપે છે :—

કચ્ચા સુતકા ધાગા
બહોત તાણો તુટ જાય,
તુટા આર શીર સાંધો
બીચમેં ગાંઠ રહે જાય.

“આ કાગળ પોસ્ટ આશીસ મધે લઈ જા, અને ત્યાંથી એક ટીકીટ લઈ એનીપર ચોંટાડીને દબામાં નાખી આવ,” એમ મેરવાનને તેના બાપે કહ્યું. થોડોક વખત પછી મેરવાન દોડતો આવી કહેવા લાગ્યો કે, “બાવાજી, મેં શું તાલ કરી તે તમો જાણો છો કે ? હું ગયો ત્યારે દબા આગળ કોઈ હતું નહીં, અને તેથી પોસ્ટ માસ્ટરની નજર ચુકાવીને વગર પૈસે કાગળ નાખી આવ્યો.”

મુંચરેલું વાણ્યાનું બેકું.

કોણ કહે છે જે વાણ્યાઓ સુધારામાં પછાટ પડેલા છે. મધ પરમદહાડેજ રસ્તેથી જતાં મેં એક વાણ્યાને તેની સાથે એક જુવાન સ્ત્રીને ચાકતાં જતાં જોયાં અને અચ્ચાનક ઘાછળથી મેં નીચે પ્રમાણે વાત સાંભળી :—

સ્ત્રીએ કહ્યું—“મારા સમ, તમે એવા વહાલા લાગો છો કે જાણે મારા બાપા.”

તો પેલો પુરુષ કહે જે—“મારી લાકડી, તું એવી વહાલી લાગે છે જે જાણે મારી મા.”

પાક બેહાઈ.

એક શખ્શ બીજા શખ્શને ઘેર કિચરાણીએ મયો ને બહારથી બારણું ઠોકી બપર આપી. પેલો શખ્શ ઘરમાં હોવા છતાં તેણે પોતાના ચાકરને કહ્યું, “કહે કે શેઠ ઘરમાં નથી.” આ શખ્શો પેલા બહાર કિમેલા શખ્શના સાંભળવામાં આવ્યા, તોપણ ચાકરનું કહેવું સાંભળી મુગે મુગે ચાલી ગયો. એક વખત એવો આવ્યો કે પહેલા શખ્શને બીજા શખ્શનું કામ પડવાથી તે તેને ઘર આવ્યો ને બારણું ઠોક્યું ત્યારે તે શખ્શે પોતે બહાર આવીને કહ્યું, “તેવણ ઘરમાં નથી.” પેલાએ કહ્યું, “તમે છે ને ના કેમ કહો છો” તે શખ્શે જવાબ દીધો, “ભલા આદમી, તે દીવસે હું તારા એક નોકરના બોલપર ભરોસો રાખી ચાલી મયો ; પણ તું મારા પોતાના કહેવા પર ભરોસો નથી લાવતો ?”

નવી ફાશીનના પોલકા.

ગુલબાઈ સુધારાવાળાં એક દલાડે કલ્યાણ મોતીને ત્યાં પોલકો વેતરાવવા ગયાં. દરજીને ફાશીન કેવી કરવી તે સમજાવતાં હતાં તેટલાં ટેબલ ઉપર પડેલો એક નવી ફાશીનનો પોલકો તેમની નજરે પડ્યો. નાકનું ટીચકું કરી ગુલબાઈ બાલ્યાં, “આવું એવું લગામણું વાગ્નવારા જેવું કાંઈ કરતો ના. આવી વગર અરથની લેસ ને ઝાંઝર લંગર ટાંકીને સામું કપડું તમે લોક બગાડોછ.” આ સાંભળી પરદાની પછવાડે દીનબાઈ એક નવો પોલકો પહેરી જેવા ભરાલાં હતાં તેવણુ બોલી ઉઠ્યાં, “જી, એ તો મારો પોલકો છે. મેં આએ નવો પહેરી જેવા હમણાંજ દીલમાંથી કાઢર્યો.”

ગુલબાઈ સાંથી કેમ સટકી ગયાં હશે તે તો કલ્યાણ મોતીને ત્યાં જાય તે જાણે !

બચારો ઈરાની.

મેલાસા મખીચુસને ત્યાં બેરામ નામે એક ઈરાની બાવરચી હતો. મેલાસાને કલેજનો ધણો શોખ તેથી જ્યારે ત્યારે પોતાને સારૂ બકરાની કલેજનું પકવાન કરાવતા હતા. એક દીવસે મેલાસાનાં ઘરની મુસલમાની આયા તપેલીમાંથી રાંધેલી કલેજ ખાઈ ગઈ, તે જોઈ બેરામ ઈરાનીએ મોટેથી ખુમ ખાડી મેલાસાનાં ધણીયાણી રૂડીબાઈને કહ્યું, કે “બાઈજી, બાઈજી, પેલો આયા શેઠની કહેજી ખાઈ ગીયો.”

એક નીર્દોષ જાહેર ખખર.

અત્રેનાં એકાદ પત્રમાં નીચલી જાહેરખખર આવી છે :—

જાહેર ખખર—જે ગ્રહસ્થ મારી વાડીમાંથી ગયા રવીવારે દોધી ચોરી ગયો છે તે જો તેનાં થોડાં બીઆં ટપાલની મારફતે મોકલી આપશે તો ઘણી મેહુરબાની થશે, કેમજે એ દોધીની જાત ઘણી કીમતી છે અને મેં બીઆં છેક ચીન વેરથી મંગાવ્યાં હતાં.

સુરતી ગત.

સુરતથી મેહલાસા મફતીઆ મુંબઈ આવી પોતાના મીત્ર કાવશા કરમદાંને ત્યાં ઉતરયા. કાવશા બચરવાલ હતા અને આ પરોણાના આગ્રાથી ઘણી અગવડ પડતી હતી તોયે બે આર દહાડા તો ઘણી મેહમાનદારી કરી. પણ બેહસ્તી મેહલાસા તો નીહ્યા નીકે નહીં.

કાવશા શરમાઉ હતા તેથી ઉંઘાડું તો કહેવાયું નહીં એટલે એક રાત્રે પોતાની આયડી સાથે મસલહત કરી તેવણે પરોણાને કહ્યું, કે “ભાઈ મેહલાસા, અજામ તમારી બઈરી છોકરાંને તમારા વગર સોહવાતું હશે! તે લોક તમારી કાગડે ડાબે વાટ નહીં જોતાં હશે?”

મેહલાસાએ જવાબ દીધો, “અરે હારે આ, ઘણા દહાડા થયા તેજ મને વીચાર આવતો હતો. હું કાલનો કાલ કાગળ લખી તેઓને અંહી તેડાવી મંગાઉછ—મને કહેતાં શરમ લાગતી હતી પણ સારું થયું કે તમેજ બોલ્યા.”

અપ્પંડ શાભાવ્યવંતાં !

આવતાં અઠવાડીયાંમાં એક લગન થનાર છે જેમાં એક પુરુષ જેના ખેડ પગ લાકડાંના છે તે એક વીધવા જેણીનો એક હાથ લાકડાંનો અને એક આંખ કાચની છે તેની સાથે પરણનાર છે ! ખોદા એ જેડાંને સલામત રાખે !

ચાકરીનો ઉમેદવાર.

મનચેરજી શેઠે જાહેરખખર છપાવી, કે “અજમીર ખાતે દુકાન ઉપર નોકરી કરવા માટે એક પારસી જેઠેયે છે; તેને ખાધા પીધાનું સાથે રૂ. ૪૦નો પગાર આપવામાં આવશે. ઉમેદવારોએ મનચેરજીને તેમણે ઘેર મળવું.”

આ જાહેરખખર દાદી ટંપાલના જેવામાં રાતના આવી. તે નાટકમાં જઈ ભારોભાર થયેલો હતો તોખી વીકટોરીઆ ખોલાવી તેમાં ખેસી રાતના એક વાગતે મનચેરજીનાં ઘર આગળ ગયો અને વીકટોરીઆવાળા પાસે ખુબ ખારણું ઠોકાવ્યું.

મનચેરજી શેઠે ઓટલા પર આવી આંખો ઓળતાં પુછ્યું, “કેમ ભાઈ, રાત પડી કાંઈ કામ પડ્યું !”

દાદીએ વીકટોરીઆમાં ખેડાં ખેડાંજ જવાબ દીધો, “અચ્ચરે એ તો હુંઉંઉં શેડું. ઝ-ઝ-ઝાયર ખખર વાંશીને-એ-એ-એ આયોશ.”

મનચેરજીએ ફફડીને કહ્યું, “ભલા માણસ, આવડી રાતે તમે આયા તે કાંઈ આળસ નહીં આવી ? વારં શું કહો છ ?”

“કાંઈ નહીં. એ-એટલુંશ કે-એ શાકરી મને નહીં પરવરે આ-શા-આ-ખ-મેરખાન.”

દાંતનાં દરદનો અકસીર ઉપાય !

દાંત જે ઘણોજ કળતો હોય અને નહીંજ ખમાય તો તે દરદ વીસરાવવાનો અમારી પાસ અકસીર ઉપાય છે. તાતવેલું લોદું પગનાં તળીઆંને લગાડી રાખવું. જ્યાંસુધી તાતવેલું લોદું પગને લાગશે ત્યાંસુધી દાંતનું દરદ જણાશે નહીં.

ડાક્ટરનાં કૌતક.

ડોસાં—આ ડાક્ટર, મરી જઈ, જરા કપરાં પહેરીને જહેલા મારી સાથ મારે ઘેર આવો તો.

ડાક્ટર—કાંય, કાંય ? કોઈ ઘણું અકરાયછ કે ?

ડોસાં—અરે હારે બાવા, હું ઘણીજ શીક છું, પણ તમને તેરી લાવવા કોઈ આગળ નહીં હતું તેથી હું પોતેજ તેરવા આવી !

એદલજ દમણીઆનું ભેળું ગેષ હતું. જ્યારેખી લખવા એસે ત્યારે તરેહવાર જતની રમુજ ભુલો કરતા. એક દીવસ તેવણ પોતાની વાહાલી ઉપર કાગજ લખતા હતા. આખું કાગજ લખવા પછી એક તાજે કલમ લખી જેમાં નીચે મુજબ લખ્યું હતું :—

તાજે કલમ—વાહાલી, આ કાગજ જે તને પુગે તો એનો જવાબ લખજો પણ જો નહીં પુગે તો મને લખજો કે કાગજ ઘેરવેલે ગયું છે.

ગરીબ બચાર !—કોણ ?

આવાંબાઈ—ઓ માયરે ! ઇનજીન કોઈ માણસનાં દીલ પરથી ચાલી જાય તે કેવું ખરાબ !

દોલી (ઇનજીન ડ્રાઈવર)—હાસતો, તેથી બચારાં ઇનજીનને એટલો આંચકો આવેછ કે બોલ્યાની વાત નહીં.

ખીરબલ ને વીંછુનો ચટકો.

એક દીવસ આદશાહે એક વીંછુને પકડીને એક પડીકાંમાં બાંધી ખારીમાં સુકી રાખ્યો. જ્યારે ખીરબલ આવ્યો ત્યારે તેને કહ્યું, “પેલી ખારીમાં સેવનું પડીકું છે તે જઈને ખા.” ખીરબલે જોવું પડીકું ઉખેડ્યું કે તરત તેના હાથમાં વીંછુએ ચટકો માર્યો. તે વખતે તો ખીરબલ સમજી જઈને સુપ રહ્યો, પણ ત્યાર પછી દરરોજ આદશાહ તેને ચીડવ્યા કરતો કે “કેમ ખીરબલ, પેલી ખારીમાંની સેવ.” આસરે પંદરેક દીવસ જવા આદ ખીરબલ આદશાહનાં ગોસલખાનામાં બહારથી ભરાઈ રહ્યો. જોવા આદશાહ ગોસલખાને આવ્યો ને ખેસવા જાય છે કે ખીરબલે તેને એક ટાંચણી ભાકી. આદશાહ ચમકી ઉઠ્યો ને કોઈ ચોર હશે એવી બીહીકથી ગોસલ કીધા વગર ઉઠીને ત્યાંથી ચાલી આવ્યો ; તેટલુંજ નહીં પણ ચક્રુતમનો માર્યો કોઈ આગળ તે વાત કહી પણ નહીં. જ્યારે દરબાર ભરાઈ અને આદશાહ તથા ખીરબલ આવી બેઠા ત્યારે વખત જોઈ વળી પાછું આદશાહે ખીરબલ તરફ હસીને કહ્યું, “કેમ ખીરબલ, પેલી

ખારીમાંની સેવ.” તરતજ ખીરબલે હાથ જોડી કહ્યું, “કેમ બાદશાહ, પેલો ગોસલમાંનો દેવ.”

ધમકીથી કામ નીકળ્યું તો ઠીક, નહીં તો ખેર.

છોકરો—કેમ બાપા, પૈસા નથી આપવા ?

બાપ—નહીં.

છોકરો (પીસ્તોલ કાઢી સામે ધરી બોલ્યો)—ઠીક છે ત્યારે—

બાપ (ધભરાઈને)—લુચ્ચા, શું કરવું છે એથી—હેં ?

છોકરો—કરે તે શું, આ પીસ્તોલ વેચીને પૈસા કરીશ.

પૈસા એકાંનો પારો.

પૈસા એકુ પૈસા-લાજ.

પૈસા દુ રાજ-કાજ.

પૈસા તી ધરમ-ધ્યાન.

પૈસા ચોક ગુર-માન.

પૈસા પંચાં ભકતીભાવ.

પૈસા છંગ હાથી-સરપાવ.

પૈસા સત્તાં ભાઈ-ભોંળાઈ.

પૈસા અથાં મેહરબાન ભાઈ.

પૈસા નવવાં નવે કલામ.

પૈસે દાંન લોક કરે સલામ.

નો માઈ નો, કોઈ કર ગયા ગટ.

એક આવો હતો તે રોજ પ્રદીયાંની ભાંગ પીતો હતો. એક દહાડે ભાંગ તૈયાર કરીને બાવાજી ફાટીતુટી સાદરીના છતર પલંગપર લેતેલા હતા, તેટલાં એક મુશ્તબક્ષ બીન મવળાબક્ષ ભાંગનો વાડકો ગટાવી ગયો. બ્યારે બાવાજી ખુશ નીંદમાંથી બીદાર થયા ત્યારે જોય છે તો ભાંગનું ‘લોખાંન’ મૂકેલું. માટે તેવણુ ગોયા દીવાના થયા અને “નો માઈ નો, કોઈ કર ગયા ગટ” બોલતા બોલતા શહેરમાં પ્રવા લાગ્યા. જો કોઈ અચરત થઈ સવાલ પુછે તો જવાબ “નો માઈ નો, કોઈ કર ગયા ગટ” શીવાય હતો નહીં. એમ કરતાં રાજના મહેલ આગળ આવ્યો તો ચાર સુંદરીઓ મહેલના ઝરખાપર બેઠેલી જોઈ, તેથી તુરત પોતાનું “નો માઈ નો, કોઈ કર ગયા ગટ”નું બાગેચુલંદ બોલવું શરૂ કરીયું. તે સાંભળીને તે ચાર સુંદરીઓ વીચારવા લાગી, કે ‘એનો અર્થ શો?’ માટે જે કોઈ એનું દુઃખ પારખી આપે તે એની સાથે પરણે. તે ઉપરથી એક જણી ઉઠી, તેની આગળ ગઈ, અને પૂછ્યું, કે “ધાન દાળકા સૂતરા ખાના, ઘઉંકી મેદી ચટ, આપણુ દો જણુ ખાણુ ખાઈંગે, ઓજ મીનોકી ગટ?” દરવીશે કહ્યું, “નો માઈ નો, કોઈ કર ગયા ગટ.” બીજી આવી બોલી, “સેજ પલંગક્ર નરમ ખીછાના, ઉપર મેરી છટ, આપણુ દો જણુ પોઢણુ પોઢેંગે, ઓજ મીનોકી ગટ?” પણ ફરી તે પોતાનો હંમેશનો જવાબ વાળ્યો. ત્રીજીએ કહ્યું, “પાન, સોપારી, એલાયચી, અંદર લવંગ મૂખવાસ, આપણુ દો જણુ મૂખવાસ કરેંગે, ઓજ મીનોકી ગટ?” દરવીશેતો પેલો જવાબ આપ્યો.

ચોથી જે ઘણી ચાલાક હતી તે બોલી, “અધેલીકા હીંગ, સવાયાકા ભાંગ, આપણ દો જણુ ગુટ ગુટ પીએંગે ઓજ મીનોકા ગટ?” એ સાંભળી ફકીર બોલ્યો, “સચ માર્ઠ, સચ, ઓજ મીનોકા ગટ.” આથી તે સ્ત્રી પોતાના કોલ મૂળ્ય તેની સાથે પરણી.

—

એવી તક ક્યારે આવશે, મારા બાપ.

ગુજરાતમાં આવેલાં એક સંસ્થાનીક ગામમાં એક ન્યાય-ધીસ થઈ ગયા છે, તેમને કચેરીમાં બેઠાં બેઠાં પણ પોતાની નજદીકમાં ઉભેલાં માણસોને મોંઢેથી હુકમ ન કરતાં, ચીઠી પત્રી લખીને હુકમ કરવાની બહુ ટેવ હતી. એક વેળા એક પાંચ-છ વખત તુરંગમાં જઈ આવેલા ગુનેહધારને તપાસતાં તેણુ ગુસ્સામાં આવી ગયા અને સામે ઉભેલા કોટવાલને એકાદ નાનાં કાગળના કકડા ઉપર લખી મોકલ્યું કે, “કોટવાલ, એના કાન પકડી ખુબ હીલવી નાખ.” હવે બન્યું એમ કે ચીઠી લખી ગુસ્સામાને ગુસ્સામાં કોટવાલ જે તકસીરવાનની પાસે ઉભો હતો તેની તરફ આંગળી કરી ફરાસને આપી અને પોતે ન્યાયપુસ્તક વાંચવા મંડ્યા. ફરાસ સમજ્યો નહીં જે ચીઠી કોને માટે છે અને ફરીથી પુછે તો સાહેબ ગુસ્સો કરે એમ સમજીને તે ચીઠી લાગલીજ ચોરને પકડાવી દીધી. આ સાહુકારને વાંચતાં આવડતું હતું તેથી તે વાંચી તેની ખુશીનો શો પાર! ન્યાયધીસ સાહેબ ગુસ્સામાં અને ઉતાવળમાં ચીઠી લખતાં પોતાનાં વાક્યમાં ‘એ’ શબ્દ લખવો ભુલી ગયા હતા. પછી જોઈ લ્યો મળાહ. “કોટવાલના કાન પકડી ખુબ હીલવી નાખ” એવો

હુકમ મળેલો વાંચી ‘ એવી તક ક્યારે મળશે, મારા બાપ ’ કરતોજ દોડીને પેલા ભલા માણસે તો કોટવાલના કાનના હાલ હવાલ કરી નાખ્યા અને પાંચ-દસ સીપાઇ દોડી આવ્યા તોયે કાન છોડે નહીં. છુટા પડતાં ન્યાયધીસના હાથમાં ચીઠી મુકવામાં આવી તો તે વાંચી તેમનું કોઠું ભોપ થઈ ગયું. કોઇ કહેશે જે એમાં ભુલ કોણની : ન્યાયધીસ સાહેબની, ફરાસની, કે ચોરની ? એમાં ગરીબ ખીચારા ચોરનો તો કાંઈ વાંક નથીજ. એ પછી ન્યાયધીસ સાહેબે નાની ચીઠીઓ કોર્ટમાં ફેરવવાનું મુકી દીધું છે.

અક્કલ કોઈના આપની છે.

જે મુસાફરોએ રાત પડી જવાથી એક ઝાડ નીચે ઉતારે લીધો ને પોતાના આવાને વાસ્તે ખીર પકાવી તઈઆર કીધી. તે બંનેમાં એક શખસ વધારે ચાલાક હતો તેણે પોતાના બીજા દોસ્તને કહ્યું, “ જો ભાઈ આ પેચાલાં છે તેમાં એક મોટું છે ને એક નાનું છે. તે બંને પેચાલાંઓ ખીરથી ભરીએ ને પછી આપણે સુષ જઈએ ને જ્યારે આપણે ઉઠીએ ત્યારે આપણુ બંનેમાંથી જેણે વધારે મોટા ખુવાબ જોયો હોય તે મોટા પેચાલાંમાંની ખીર ખાય.” આ સરત બીજાએ કબુલ રાખીને બંને જણા સુતા. પણ પેલો શખસ જે જરા મોટ હતો તેણે સુતાં સુતાં વીચાર્યું કે મારો દોસ્ત જરા વધારે ચાલાક છે તેથી જરૂર એ કોઇ મોટી સ્વપ્નનાની વાત પણ જોડી શકશે ને આ ખીર જરૂર ખાઇ જશે, વાસ્તે બેહેતર કે એ સુતોછે તેટલામાં હુંજ પેહેલી એ ખીર ખાઇ

જાઉં પછી વખત આવશે ત્યારે જે જવાબ આપવો ઘટશે તે આપશું. એમ વીચારી પેલા ભોટજીએ ખીરનાં મોટાં ને નાના બંને પેચાલાં પેટમાં હોમાવી દીધાં ને પેટ ઠંડું કરી ઓઢી પોઢીને લેટી ગીઆ. સવારના પેલા ચાલાકજી પેહેલા ઉઠેઆ ને ભોટને ઉઠાડીઓ. પછી ખીર ખાવાની ઉલટમાં પેહેલે ચાલાકે પોતાનો ખુવાબ આ મુજબ કહી સાંભળાવ્યો—“જો ભાઈ મને તો એક એવો તો સરસ ને જળરો ઘોડો મલ્યો કે જેવો તેની પીઠ પર હું સવાર થયો કે તરતજ પવનની મીસાલ તે દોડવા લાગો ને એક પલમાં દુનીઆને આ પાર લઈ જતો તો ખીજી પલમાં દુનીઆને પેલે પાર લાવી મુકતો. એ પ્રમાણે હું તો દુનીઆના બંને પાર ફરી વલેઓ.” ચાલ ભાઈ વેહેલો થા, હવે તારો ખુવાબ કહે. ભોટજીએ કહ્યું, “અરે ભાઈ મારી ખુવાબની વાત કંઈ પુછજ ના. રાતે હું તો સુતેલો હતો તેવામાં એક જળરદસ્ત મોટો દેવ આવીને ઉભો. તેના હાથમાં મોટી ડાંગ હતી તે વતી મને ઉઠાડેઓ ને પેલી ડાંગ મારાં માથાં આગળ ઉંચકીને મને કહ્યું, બચ્યા આ ડાંગ જોઈકે? એકજ પડશે તો તારો ખીમો કરી નાખશ, નહી તો આ બધી ખીર એકદમ પીજ. ભાઈ મારાં તો હાંજાં ગગડી ગયાં ને ખીહીકનો મારેઓ બધી ખીર ખાઈ ગયો ત્યારે તે દેવ પણ ચાલેઓ ગયો.” ચાલાકજી તો આ સાંભળીને શીકા થઈ ગયા તોપણ પેલા ભોટને જરા ગુસ્સામાં કહ્યું, “પણ ભલા આદમી દેવ આવ્યો તેઆરે મને કાંએ નહી ખુમ મારી?” ભોટે જવાબ દીધો, “પણ હું શું જાણું કે તમે દુનીઆને આ પાર છો કે પેલે પાર છો.” ભોટજીના ભરતે ચાલાકજી ભુખે મુઆ.

મોઘો સરકમ.

ધંજ્લાંડના સર્વેથી જે નામીયા ત્રણ ડાક્ટરો છે, તેમની દરેકની વર્ષ દહાડે સવા લાખ રૂપ્યાની ઉપજ છે. ડાક્ટર સર આશલી કુપર એક વર્ષમાં રૂપ્યા બે લાખ કમાયો હતો.

હમણા ધંજ્લાંડના ત્રણ મોટામાં મોટા ડાક્ટરો સર વીલીયમ જેનર, સર વીલીયમ ગલ, અને સર એનડ્રુ કલાર્ક છે. ગયા માસમાં એક માતખર બાનુને જેવા માટે તેને નાઈસ ખાતે બોલાવ્યો હતો જ્યાં તે ઘણી આનાકાનીથી ગયો અને ૫૦,૦૦૦ (પચાસ હજાર) રૂપ્યાની શી મળી! આ શીનો પાંચમો ભાગ આ બલા ડાક્ટરે પોતાની શી માટે રાખ્યા અને બાકીના વૈદાનાં બે ધર્મખાતાંમાં વહેંચી આપ્યા.

કહે છે કે કેન્ટમાં વસતા એક માતખર શખ્સને સરકમ થયો. ત્યાંના ડાક્ટરોથી સંતોષ ન પામી તેણે ડાક્ટર ગલને લાંડનથી બોલાવી મંગાવવા ઈચ્છ્યું. ડાક્ટર ગલ તેવાર રોકાયેલો હોવાથી સર વીલીયમ જેનર આવ્યો અને તેને રાખેતા મુજબ રૂપ્યા ૭૫૦ની શી મળી. પણ આથીજી સરકમ નરમ ન પડ્યો તેથી બીમારે એડીનબરોના એક નામાંકીત ડાક્ટરને બોલાવ્યો જે ચાલી ચલાવીને ૪૦૦ માઇલથી આ દરદીને જેવા આવ્યો. તેણે દર માઇલની એક ગીની એટલે ૪,૦૦૦ રૂપ્યા શી લીધી. તેણી ફેર નહીં પડ્યો એટલે આખરે લાંડનથી ડાક્ટર ગલને બોલાવી મંગાવ્યો અને તેને ૪,૦૦૦ રૂપ્યા શી આપી. આ પ્રમાણે દસ હજાર રૂપ્યાના ખરચે આ સરકમ દરસ્ત થયો.

સર વીલીયમ ગલ એક ચક્રમ ધરાકની નીચલી વાત

કહે છે:—કહે છે કે આ ધરાક ઉપર એક ‘ઓપરેશન’ કરવું પડ્યું. આ વેળાએ ‘કલોરોફોર્મ’ આપીને બેસુદ્ધ કરવાની યુક્તિ જણાઈ ન હતી. દરદી બહુજ ફફડ્યો અને ડાકટર ગલતે શી આપવા ના પાડી. ડાકટર ચારડો છોડી જતો હતો ત્યારે આ ચક્રમ ધરાકે પોતાની કાનીઆ ટોપી ગુસ્સાથી ડાકટરનાં આંગ ઉપર ફેંકી અને બોલ્યો, “લે આ—ખીજી શી મળશે નહીં.”

ડાકટર પોતાની ખુમમાં બેઠો અને ટોપી ઉબેડી જોઈ તો અંદરથી ૨૦૦ પૌંડ યાને ૨,૦૦૦ રૂપ્યાની બેંક-નોટ સીવેલી મળી.

લાજક.

ભગલો હજમ આતવારે શાપુરજી તારીવાલાનાં બાલ કાપવા બેઠો. બાલ કાતરતાં અકસમાતથી શાપુરજીના ગાલ પર કાતરનો એક જખરો ચપકો મુકાઈ ગયો. આથી શાપુરજીના મીજનજનું પુછવું શું? તેવણે તો સીંહ પેરે છલાંગ મારીને આખી ખેતવારી ગળવી મુકી ને હજમને કકો ખખો કરવા લાગ્યા. આથી ભગલાનું પાકી આવ્યાથી આસ્તે રહી બોલ્યો, “એમ એમ કરો છો, બાપઝી, તમે મને કોઈ દી કેહેલું કે ગાલ પર ચપકો મુકવો નહીં? તમે મુંને એમ કીધું હોત તો જરૂર ચપકો મુકતે એમ કરી.” આ શીલસુશીથી તો શાપુરજીને તે વખત એટલો તો ગુસ્સો લાગ્યો પણ કાંઈ બોલ્યા નહીં. જેવો હજમ બાલ કાપી ઉઠ્યો તેવુંજ દીલમાં રસતમ પેહેલવાનનું ઝહુન લાવીને પોતાના નખળા જેવા હાથથી હજમના ગાલ

પર બે ત્રણ સલાપ બેંચી કાઢી. ગરીબ ખીચારો ભગલો ! તે તો રડમસ થઇ ગયો અને ગાલ પસવારતો બોલ્યો, “ એમ બોપઝી, ગરીબ હોજનમને એમ મારીયો.”

આ સવાલના જવાબમાં શાપુરજી હોજનમનીજ ધપમાં બોલ્યા, “ એમ એમ કરો છો, બાપઝી, તમે મને કોઈ દી કેહેલું કે ગાલ પર સલાપ મારવી નહીં ? તમે મુને એમ કીધું હોત તો જરૂર ગાલ પર સલાપ મારતે એમ કરી.”

એક બખીલની વાત.

બે બાઈ હતા તેમાં એક બાઈ ધણો બચરવાલ અને ધણી ગરીબી હાલતમાં હતો ; બીજો બાઈ ધણો પૈસાવાળો હતો, તેને એકબી છોકરું નહીં હતું અને જાતે ધણો બખીલ હતો. એક દહાડે નાચાર બાઈ—ધણાં છોકરાંવાળો—મરવા પડ્યો ત્યારે ખાટલે પડ્યો પડ્યો પોતાના દોલતવન બાઈને તેડવા લાગ્યો. ધણાંબી લોકો તેડવા જાય પણ પેલો બખીલ આવે નહીં કે રખે એ મરી જાય તો એનાં બચ્ચાંને ખવાડવું પડે અને રખે એ કાંઈ માગે. એવા બખીલી વિચારથી પોતાના બાઈને મરતી વખત મળવા જાય નહીં. જ્યારે ખીચારો મરવા જવો થયો ત્યારે ધણાં સારાં માણસો બખીલને સમજાવવા ગયાં, કે “ તારા બાઈનો જીવ તારામાં ભરાઈ રહ્યો છે અને તેનો જીવ જતો નથી,” ત્યારે બખીલ સાહેબ બાઈને મળવા ગયા. મરવા પડેલા બચરવાલ બાઈએ ઉઠી બખીલને કોટી કીધી અને પોતાની પાસે રૂ. ૧૦૦ હતા તે તકીયા તળેથી કાઢી

બખીલને આપ્યા અને કહ્યું, કે “અરે ભાઈ, ઘણી જોહમત કરી રૂ. ૧૦૦ એકલા કીધા છે પણ સાથે તો કોઈ આપતું નહીં, હું તો ખાલી હાથે જવું છું, તેથી એટલા તું લે અને જ્યારે તું મરે ત્યારે તારા રૂપિયા સાથે મારાખી લેતો આવજો.” હવે બખીલને સમજ પડી કે સાથે તો કોઈ લઈ જતું નથી અને હું શા માટે એટલો બખીલ થાઉં એમ સમજીને ભાઈનાં છોકરાંનું પાલણું કરવા લાગ્યો.

એક વિદ્વાન કહે છે, કે “ઉંઘ લાવવાનો રસ્તો એ છે, કે ‘કંઈખી ચીજનો વિચાર કરવો નહીં’.” અમે કહ્યે છીએ, કે “ના બાપુ—ઉંઘ લાવવાનો રસ્તો એ છે, કે ‘વિચાર કરવો, કે જો બાપરે, સહવાર પડી’.”

ચોલાક ફહાણની બાજુ ઉપર એક શખ્સે દાદાભાઈ હુંડીની નાટકશાળામાં અરધી ક્ષીમતે દાખલ થવા ઈચ્છ્યું.

સવાલ પુછ્યો, “કાંમત?” જવાબ મળ્યો, કે “મારી એકજ આંખ છે!”

ગધેડાને કેટલા પગ?

પુરો—માયજી, ગધેડાને કેટલા પગ હોય?

આયજી—તે તો જેવો ગધેડો! એમ તો તારા પાપને બેજ છે!

હુરીયારી કાઠના ખાપની છે?

(પહેલો નમુનો.)

હું એક ચરીખ પેન્સનર છું. જ્યાં એપ્રીલ માસમાં હું સ્વીલાન ગયો અને ત્યાં બે માસ રહી જુનમાં પાછો આવ્યો. ત્યાં માસનું ચઢી ગયલું પેન્શન લેવા માટે હું ‘પે આર્સિસ’માં ગયો ત્યારે ત્યાંના હેડ ક્લાર્ક શેડયાળ પાન આવતા બેઠા હતા. તેવલુ આગળ મેં ચારી જુન માસમાં હૈયાતીની સરટીરીક્ટ રજુ કરી ત્યારે તેવલુ અફલ દોઢાવી બોલ્યા, “તે તો ખસ, જુન મહીનાવ્યા પેન્શન તુમ્હા મીલેલ; પરંતુ એપ્રીલ અને એ મહીનાયાં તુમ્હી જીવતા હોતા તેવ્યા પુરાવા કાવ?”

(બીજો નમુનો.)

શાપુરજી અડગરાના પગ ઉપર સોળે આવ્યો તેથી તેમના મિત્રોએ બલામલુ કરી કે વડની આદી આગળ એક મુસલમાન ડાક્ટર રહે છે તે દવા આપશે તે વાપર્યાથી ચાર દહાડામાં સોળે ઉતારી જશે. અડગરાજી ત્યાં ગયા અને હકીમને જમ દેખાડી લેપ લીધો અને ધર ગયા. આ પ્રમાણે ત્રણ વાર રોકડા પૈસા આપી લેપ લઈ ગયા પણ ફેર તો કાંઈ જણાયો નહીં અને સામું પેટમાં દુખવા લાગ્યું તેથી હેડાઈને હકીમ પાસે આવીને ફર્યાદ કરવા લાગ્યા, “હકીમ સાહેબ, આવે શું? તમારી દવાથી કાંઈ ફેર જણાતો નથી. મને તો લાગેલ કે એ બધા ઢોંગ છે.”

હકીમે જવાબ દીધો, “હું નાચાર છું, સાહેબ, આ લેપથી

ફાયદો નહીં થયલો મારી જીંદગીમાં મેં આ પહેલીજ વાર જોયો છે.”

“એમ છે?” શાપુરજીએ તાપસી પુરી, “તારે તો એક બીજી શીશી આપો; પણ જો આ વખત પીતાં ફાયદો નહીં થશે તો તમારું કીધું તમે જાણવું!”

શાપુરજીનાં પેટમાં દુખવાનો સખખ હવે હકીમજીને સમજ પડી ગયો. પગે લગાડવાના લેપના ત્રણ ચપ્પુ શાપુરજી ખીચી ગયા હતા!

કલ્પનું ભરકણ.

બાવા કલ્પમાં ગયલા છે તેથી માય ખબરેલાં છે અને ખુયાને ખુબ ધમકાવે છે. ઘણોવાર તો ખુયાએ સાંભળ્યા કીધું, પછી નહીં ખમાયું તેથી બોલી ઉઠ્યો, “મમા, કેટલી ટકટક કરો છ? પછી પપા કલ્પમાંથી અંવારા આવશે તેવજીને ધમકાવવા કાંઈ રહેવા દેઓની!”

ડાકટરોનાં સંકટ.

“ડાકટર, તમેજી બડા હમ્મગ છેઓ. કાલે તમે બેરામજીને કહ્યું, કે ‘તે આઠ દહાડામાં ધીમેધીમે બહાર નીકળી શકશે’ અને આજે તો તે બચારો ગુજરી ગયો.”

“બાવા,” ડાકટરે જવાબ દીધો, “વળી ગેઆંન કરતાં તે વધારે આસ્તે સવારી શાપર કરશે? જુઓ તે ધીમેધીમે બહાર નીકળ્યો કેની!”

તેરીબી ચુપ ન મેરીબી ચુપ.

કાલબાદેવી ઉપર આવેલા એક કપડીયાની દુકાને ‘ક્લીયરન્સ સેલ’ હતું. તે દહાડે સાંજનાં એક એસ્કીબાઈ ત્યાં આવી અને પાંચ-પંદર કોરનાં બંડલ કઢાવી કાંઈબી પસંદ નહીં આવ્યાથી ખરીદ કીધા વના ચાલી ગઈ. જતી વેળા દુકાનદારના જોવામાં આવ્યું, કે બાઈ હળવેથી એક કોરનું બંડલ તફડાવી પોતાની સાડીમાં સંતાડીને લઈ ગઈ. તે વખત તો તે કાંઈ બોલ્યો નહીં પણ બાઈ જેવી ધર પોંદોચી તેવીજ તેણીના હાથમાં એક ચીઠી અને બંડલ એક માણસે લાવી મુક્યાં. આ ચીઠી નીચે પ્રમાણે લખેલી હતી :—

“બાઈ સાહેબ,

તમે જે સાડીની કોર પસંદ કરી લઈ ગયાં તે ફક્ત નવ ગજ છે, અને તમારી સાડીને પૂરી પડશે નહીં તેથી તેજ તરાંહનો બાકોનો કટકો મોકળો છે તે લેજો. નહીં પસંદ હોય તો આ માણસને બેઉ કટકા પાછા આપવાની મેહરબાની કરજો.”

બાઈ ચમક્યાં તે લાગલાં બેઉ કટકાના રૂપ્યા ચીઠી લાવનારને ચુકવી આપ્યા!

લાગી સરત.

ઉદવાડામાં બે મોબેદો વચ્ચે સરત લાગી. આમાંથી એક મોબેદ ધણાં બટકાં પાળતો હતો, જે માટે તેની મશ્કરી કરવામાં આવી ચારે તેણે સરત મારી કે એક ખાનાં ઉપર દસ બટકાં ખાઈ જાઉં. તેણે શું કીધું તે જુઓ—તેણે એક બટક

કાપ્યું અને તેને રાંધી તેના ઝીણા કકડા કરી બાકીનાં નવ બટક આમળ નાખ્યા. અલબત્તે પા કલાકમાં તે તે પસાર થઈ ગયા. આ પછી બીજું કાપ્યું ને આઠને ખાવા નાખ્યું. આમ કરતે છેલ્લું એક બટક બાકી રહી ગયું. આ છેલ્લું બટક બેંકે ખાઈને માતેલું બન્યું હતું તોએ બાદશાહએ તેને સહેલાઈથી નોશ કરી દીધું. આ સરવનો હજી ચુકાદો થયો નથી.

અળેપકુ માણસ્ટ્રેટ.

સૌરાષ્ટ્ર સીકંદર એક દહાડે પાલણીનાં હાટલમાં બપોરમાં જમી આવ્યા અને શી આપતા તો ડોસા થયા, પણ સાથે જતી વેળા મજવામાં છરી અને કાંટા ચપડાવી ગયા. બ્યારે તેમને માણસ્ટ્રેટ આમળ ઉભા કીધા ત્યારે માણસ્ટ્રેટ ડોળા કાઢી પુછ્યું, “ એ બદમાશ, તુંને શરમ નહીં આવી કે મશતનું ખાઈને જતો રહ્યો ? ગયો તો ગયો પણ સાથે વળી ચમચા અને કાંટાખી તપડાવી ગયો !”

સીકંદરે આસ્માન તરફ ડોળા ચઢાવી ઉત્તર દીધો, “ સાહેબ, ખોદા સાહેબ છે, કે આ કાંટા અને ચમચા લઈ જવામાં મારી મતલબ ધણી પવિત્ર હતી !”

“ પવિત્ર !— તે કેમ ?”

“ સાહેબ, મારાં દીલમાં હતું કે એ કાંટા અને ચમચા મારવાડીને ત્યાં મુકી આએ હાટલમાં ખાધું તેના પૈસા ભરી ફેડ કે નથી બચારા હાટલવાળાને નુકશાન નહીં થાય !”

ઉલોગી મધમાખ.

દુકાનનો ધણી—ચાલ જમસુ, દુકાનમાં તુંને શીખાઉ દાખલ રાખવાને ત્રણ મહીના થયા. તું બધી જાતનું કામ જોઈ વળ્યો છે. મારે હવે તુંને એકદ જાતું સોંપવું છે.

શીખાઉ—ધણી મેહરબાની, સાહેબ.

દુકાનનો ધણી—ચાલ બોલ, તારે તુંને શું કામ પસંદ છે ? જે કામ તુંને ગમશે તે તુંને સોંપસ.

શીખાઉ—વાર સાહેબ, તારે મને દુકાન બંધ કરવાનું કામ આપો, સાહેબ !

સોરાબજી સીકંદરે ગયાં અથવાડીયાંમાં પોલીસમાં દંડ આપતાં ખોટા રૂપ્યો ધકેલી દીધો.

એક મિત્રે સવાલ કીધો, “કાંય ?”

જવાબ મળ્યો, કે “એમાં શું ? ઈનસાફ દેવી આંધળી છે.”

ધનજીને કંઈએ પુછ્યું, કે “તું વાંચવા સાર એકાદ ન્યુસપેપર કાંય લેતો નથી ?” ધનજીએ જવાબ દીધો, “હાં ! મારા બાપ એક આખો મારીએ ભરીને નુહપેપરનાં કાગરીઆં મુકી ગયલા તેમાંનાં હજી જે ચારખી વાંચેયાં નથી ને વરી ખીજાં લઈને હું અચ્ચાર ભરું ?”

કાંઈ નહીં, ખોટી થઈશું.

કોઈ કોઈ લોક ભારી એંટાલ આવે છે. એકવાર મારી ઑશીસમાં એક ટચાક નેવો ફરંગી આવ્યો અને કહેવા લાગ્યો, કે “એડીટરને મળવું છે.” મેં ઉત્તર દીધો, કે “એડીટર નથી.” ફરંગીબા આથી સમજ્યા નહીં અને જીદ કરવા લાગ્યા. આખરે તેવણ બોલ્યા, “ઠીક છે—હું ખોટી થઈશ. પણ એડીટરને મળવા વગર મારે જવું નથી.”

આ કાળા સાહેબને સેવકે ખુરશી આપી માન અકરામથી બેસાડ્યા. પા કલાક થયો, અઘોં કલાક થયો, અને સીનોર સાહેબ તો ખુરશી ઉપર અકડવકડ કરવા લાગ્યા. કલાકેક થયા પછી અકળાઈને ઉઠ્યા અને મને પુછ્યું, “પણ તમને કાંઈ ખબર છે કે નહીં કે એડીટર ક્યારે આવશે?”

“નહીં સાહેબ, બરાબર ખબર નથી,” મેં જવાબ આપ્યો.

“પણ આસરે—સુમારે—ક્યારે આવશે?”

જાણે હું વિચાર કરતો હોઉં તેમ મેં મારાં માથાં ઉપર હાથ મુક્યો અને બોલ્યો, “જાણે સાહેબ ગયા શનીવારે રાતની ટ્રેનમાં ઉપડ્યા તે ચાર દહાડે સીમલે પુગશે—ત્યાં પંદરેક દહાડા રહેશે—અને ચાર દહાડા પાછું આવતાં થશે—એટલે હું ધારું છું કે આજથી ૧૯મે દહાડે અહીં આવી પોહોંચવા નોંધાયે!”

સીનોર સાહેબનું કોહું બોપ !

છાંટા-ખાણના મોહોકાણ.

અરે ભાઈ, મારી વાત માને તો પારકાં ઘેરમાં જાય. ત્યાં થોડો દારૂ પીજે, નહીં તો મારા જીવો રકાસ થશે.

મારા દોસ્ત ખરશેદજી ખેંગટને ત્યાં તેવણના છોકરાનું પહેલું વરસ હતું તેથી તમારા સેવકને ઘણી ખોંટાસ કરી ઈજન કીધું એટલે જવાની ફરજ પડી, અને તે વિષે ઘણીયાણીને ચેતાવી આપણે ઉતરી પડ્યા. ખરશેદજીનું આખું કુટુંબ ‘ટી-ટોટલર’ હતું એટલે એક વરસના બુચોખી બે ચમચી ‘બમો’ ચાટ્યા વગર સુવે નહીં, અને સાંડે રૂડું હોય ત્યારે તેવણને ત્યાં ખાણમાં દારૂને ખર્ચ વધારે થતો હતો. આપણે તો બે ગ્લાસથી વધારે લીધો હોય તો દુન્યા ફરતી દેખાય. ટેબલ મંડાઈ અને બહારના તો ફક્ત ત્રણ પુરષો અમો હતા, બાકીનાં સર્વે ઘેરનાં સગાંવહાલાં હતાં. સ્ત્રી પુરષો સાથે એકજ ટેબલ પર જમવા બેઠાં. મારી પાસે મોખેદ જમશેદદાર ગગરાટ બેઠા અને બરાબર સામે ફાંકડી શીરીન તે ખરશેદજીની સગી બેઠી હતી. ગગરાટદાર એ હાથમાં બાટલી લીધી અને પોતે લઈને મને પણ પોતાના હાથે નામવા લાગ્યા. હવે આપણે ‘થોડો-ઘણો’ કર્યે તો સામેનાં બઈરાંમાં હસી થાય એવી ધાસ્તીથી ગુપચુપ જોયા કીધું.

પહેલી સલામતી દાદાર હોરમજદની લેવાઈ—ખીજી સલામતી જરથોસ્તી શીરકાની લેવાઈ એટલે માંડે ટંબલર ખાલી થયું કે તરત દસ્તુરજીએ તો લાગણું ખીજું પોણું ટંબલર ભરી નાખ્યું. ત્રીજી સલામતી લેવાઈ એટલે આપણે તો ચકચુર ને બલા દુર—શરમને લીધે ખીજી અર્ધો દજન સલામતી લીધા બાદ ટેબલ ઉઠી

એટલે આપણેખી ઉઠવા માડયું, પણ પગ તો બોળે ઉંચકવા
અમનાકાની કરે; દીલમાં ધાસ્તી રાખી જોમ તેમ ઉઠ્યા અને
ખુબ તરેહથી આઈસ-સેડા પીને મારા દેહત ખરસેદજી પાસેથી
રજા ચાહી. તેવણુ તો વધુ ખોટી કરવાની મતલબથી સામી
ખોંહોસ કરવા લાગ્યા, પણ આપણે બાણુ કે ખોટી થઈશું
તો ફેસ્તો થશે તેથી જીવને ગમતું નથી એવું બાહતું કાઢી
ત્રણ વરસનાં બચ્ચાંની પેઠે દાદરપરથી ઉતરીને જોમ તેમ
ગાડીમાં બેઠા અને ઘેર આવ્યા. દસ વાગી ગયલા હતા
એટલે બાકુતો સુષ ગયલાં અને ઘણીયાણી તો આપણા ગયા
પછીનાં બાંચતળીયે આવેલાં. તેવણુ મારાં પગલાં સમજીને
ખંખાર મારીને ચેતવણીની ‘સીગ્નલ’ કાઢી તેથી ગુરા તો
પુરા ચકડી ગયા. દાદર તો હિમાલય પર્વત કરતાં ઉંચો દેખાય
તોપણુ એક હાથે કટેરો અને બીજે હાથે દોરડું પકડીને ઉપર
ગયા; એરડાના દરવાજા આગળની ખુરશી ઉપર બેસી કપડાં
કાઢીને જોમ તેમ વકટ-લેન કરતા ધોલ્યા આગળ ગયા.

જોરીમાં ખુચો ઉજરડાંથી સુવે નહીં તેથી દીવો તો
હંમેશની પેઠે ઘણો ધીમો બળતો હતો. આપણે તો
સહીસલામત ઘેર આવ્યા તે માટે ધોલ્યાખર બેસી સુકરાના
કરીને અરેટાવા જતા હતા તેટલાં હાથને ખુચાની ઓઢવાની
સાડી લાગી. જરા હાથ લંબાવનાં ખુચાનું બદન હાથને ટાડું ટાડું
લાગ્યું. મેં વિચાર કાઢ્યો કે જ્યાં છે ત્યાં ખુચાને ધોલ્યાખર
મુવાડીને એની માય નીચે ઉતરી હશે. ખુચો બગે તો
નીચે લઈ જવાની ખોટી રીકરથી ‘સારીમાં લપેટાયલા’ ખુચાને
આરતે રહીને હાથ હીલવ્યા વગર અંધારી જોરીમાં મુક્યો.

કેદમાં ને કેદમાં અર્ધો કલાક હોય તાજ્યા પછી હું સૂઈ ગયો-
પણ સુવા જતાં ઘોડ્યાપર કાંઈ બીનું બીનું લાગ્યું એટલે
આપણે સમજ્યા કે બચ્યું છે, એ તો હોય!

સવારનાં ઘણીયાણીએ નીચેનાં કોકટડોસાને સોજાવું કરવા
મોકળ્યાં ને આપણે તો કેદમાં મુલેલા જેવા પડેલા.
ડોસાં ઝાર કાઢતાં ઘોડ્યા નજદીક આવ્યાં અને મારાં કપડાં
લોહીથી ખરડાયલાં જોઈ મને હાંક માર્યો. પણ શાછો જવાબ
નહીં. મળ્યાથી બીજાં બાકુતોને ને ઘેરવાળાંને લઈને ઉપર આવ્યાં.
મને ખુબ હીલવીને ઉઠાડ્યો એટલે આપણે અર્ધો ઉંઘમાંથી
ઉઠ્યા. ઘેરવાળાં પુછવા લાગ્યાં, કે “બા, તમને એટલું લોહી
ક્યાંથી નીકળેછ? બધાં કપડાં ખરાબ થયાંછ.” મેં આંખ
ચોળતાં ચોળતાં જવાબ આપ્યો, કે “એ તો સતે ખુબાએ
મોલ્યો ભીંજવ્યો તેને મેં ઉંચકીને જોરીમાં પોઢાવ્યો અને અર્ધો
કલાક હોય તાજ્યા પછી હું સુતો.” આ સાંભળી કોકટડોસાં
બોલી ઉઠ્યાં, કે “ખુબાને તો સાંજનો એની માય આગળ
જોરીમાં નીચે સુવાડેલો છે, એ તમેબી એમ શું કરોછ, બા?”
હવે આપણે સાવધ થઈ કુરતણી ઉંચકીને જોરીમાં જોયું તો
ખુબાને બદલે એક અધમુલો બીલાડો સારીમાં વીંટળાઈને લોહી-
લુવાણ પડેલો! પછી જોઈ લો મારી આખર! સઘળાં લોક
પેટ પકડીને હરવા લાગ્યાં, અને મેં તો ચીઢમાં ને ચીઢમાં
બીલાડાને બહાર પટકી નાખ્યો. તેટલાંમાં ઘેરવાળાંનો નાનો
છોકરો બેલુ બોલી ઉઠ્યો, કે “એ બીલાડાને તો પાસેનાં
છાપરાંપર અંજોળના છોકરાઓએ મોટો પથ્થર મારેલો,
પછી દેખાયો નહીં એટલે અંહીયાં ભરાયો હશે.” ત્યારે

મેં પાસેનાં છાપરાં આગળની બારી ઉંઘાડી પડેલી જોઈ
ખાતરી કીધી, કે એ નામદાર જખમી થવાથી બારીવાટેથી
આવીને સારીમાં વીંટળાઈ ઘોડ્યાપર સુતેલા અને મેં કેશમાં
બુચો જાણી જોરીમાં સુવાડ્યો અને ફેફત અર્ધો કલાક
હીંચ તાણી!

ડુબેલાને અચાવવાના સોળ કાયદા.

એક મુસલમાન અકસ્માતથી પાલવા બંદર ઉપર ઉભેલો
દરીયામાં પડી ગયો. જ્યારે તેને કેટલાક ખલાસીઓએ
કાઢીને બહાર લાવી સુવાડ્યો ત્યારે એક ડાક્ટરપણું શીખતો
વિદ્યાર્થી ત્યાં ઉભો હતો. આ શીખાઉ ડાક્ટર સાહેબની
મદદને ખાતર સઘળા ખસી ગયા. વિદ્યાર્થી બોચી ખજવા-
રવા લાગ્યો, જે જોઈ એક તમાસગીરે પૂછ્યું, “ કેમ, અને
સાવધ કરોની વીચારમાં કેમ પડ્યા છો?”

મેડીકલ કાલેજના વિદ્યાર્થીએ ઉત્તર દીધો, “ ડુબેલાં
માણસને સાવધ કરવા સાર સોળ ચીજ કરવી જોઈયે—તે
મારે મોઢે છે રે, પણ પહેલી કઈ તે જરા ભુલી ગયોછ.”

આ ટાંકણે ડુબેલા મુસલમાને આંખ ઉંઘાડી અને ધીમે
સાદે બોલ્યો, “ શેઠ સાહેબ, એ સોળ ચીજોમેં દાર ખીલાનેકા
હય કે નહીં હય?”

વિદ્યાર્થીએ કહ્યું, “ હા—હયે.”

ડુબેલાએ કહ્યું, “ યા અલ્લાહ ! જખ તો ઓઈ ચીઝ કર દો,
ઓર બાકીકી પંદરા છોડ દો.”

ખરે ધરડો તે આ.

હંગરીમાં એક પુરુષ—આવાઝનો ખુચો—હાલ ૧૩૦ વર્ષની ઉમ્મરનો છે, તે સારી તંદરોસ્તીમાં છે અને પોતાની ખૂબ અક્કલ હુશીયારીમાં છે. જે ગામમાં તે વસે છે તે ગામનાં લોક તેને મુશ્કેલ ખાનું પુરું પાડે છે. તેના થોડાક દાંત હજી બાકી છે. તે ઉતાવળે ચાલી શકે છે. તે દહાડામાં એકજ વાર ખાય છે અને કોઈ દહાડેખી આજરની ખડયો હોય એવું તેને યાદ નથી. તે કોઈવારખી ખરડયો નથી; ખરેખાત એની લાંખી છંદગીનું છુપું કારણ એજ હશે !

તાનસેન !

એક દીવસે એક બાદશાહની દરબારમાં એક નામીયા ગવૈયાએ હાજર થઈને નમનતાઈ સાથે અરજ કીધી, કે “નામદાર બાદશાહ, જે ગાયણના હુન્નરની ખુખીનો પીછાણનાર છે તેણે તેનું ગાયણ સાંભળીને તેને ઈનસાફ આપવો.”

ગવૈયો મોટો ઉસ્તાદ હતો અને ખીજા ધણા બાદશાહોની દરબારોમાંથી મોટાં ધનામો મેળવ્યાં હતાં; અને બાદશાહ તો એવો અપટ હતો કે એક રાગથી ખીજો રાગ પારખી નહીં જાણતો હતો, તો એવાં ઉમદાં ગાયણની ખુખી તો ક્યાંથીજ પીછાણી શકે. તોપણ ગવૈયાના વખાણના બોલોથી ખુશી થઇ ગયો એટલે તુરત હા કહ્યું.

બાદશાહનો એક વજીર ધણો હુશીયાર હતો તેણે જોયું કે

આદશાહની અડકલની ખાંભી રખે પેલો ચાલાક ઉસ્તાદ પામી જાય માટે જેમ દરેક વાતમાં તે આદશાહને પોતાની મરજી પ્રમાણે દોરવતો હતો તેમજ આગ્રે વખતે પણ તેને શીખવી રાખ્યું, કે “આદશાહ સલામત, જ્યાં મીજલસમે ગવૈયા ગાના શરૂ કરે કે આપ ફક્ત ખુશ દેલસે બચેઠ કર સુનતે રહેના, જ્યારે ઉસકે કંઈ ફરમાના નહીં, મગર આંધી રાત ગુજરનેકે આદ આપ મેરે ઉપર ખ્યાલ રખના, જ્યારે મએ જ્યાં મેરે કાનકે ઉપર હાથ રખુંગા તખ આપ ગવૈયેકુ ફરમા દેના કે ‘કાનડા ગાઓ.’” આદશાહે જવાબ દીધો, “ઠીક હએ.” જ્યારે ગવૈયાએ ગાવા માડયું ત્યારે જાણે કેટલુંએક સમજતો હોય તે પ્રમાણે જામજા હસતું મોહું રાખીને મુંડી હીલાવ્યા કીધી.

એટલું શીખવી રાખ્યા પછી આદશાહ કશી ભુલ કરશે નહીં એવા જરોસાથી વજીર બેરીકર બેસીને ગાયણ સાંભળ્યા કરતો હતો, તેવામાં એકાએક તેનાં નાક ઉપર કીડ લાગી આવી જેથી તે બેધ્યાનપણે પોતાનું નાક ધવડવા લાગ્યો.

બાર વાગવાનો અમલ પણ થઈ ગયો હતો, અને આદશાહ જેની નજર વજીરની ઉપરજ હતી તેણે ધારયું, કે “એ પેલીજ ઇશારત છે. પણ વજીરની મતલબ ‘કાન’ને બદલે ‘નાક’ શબ્દ કહેવાડવાની છે” એમ વીચારીને તુરત પેલો ગવૈયો જે ધણો ઉલટમાં આવીને ગાતો હતો તેને એકદમ અટકાવીને હુકમ કીધો, કે “નાકડા ગાઓ.”

ગરીબ ખીચારો ગવૈયો! રખે આદશાહ જરાખી ખાંભી કાઢે એવી ખીહીકથી જેમ અને તેમ હોશીયારીથી ગાતો હતો, તે

પહેલાં તો થોડોક વાર બાદશાહનું કોઠું જોવા લાગ્યો; પણ જ્યારે તેને સમજ પડી કે કેવા એક ગાયણના ખાં આગળ તેણે પોતાનો વખત ફેકટ ગુમાવ્યો છે ત્યારે તેને એટલી તો નારીયાસી લાગી કે પોતાની મહેનતના બદલાની કશી માગણી વટીક કીધા વગર બાદશાહને સલામ કરીને તુરત ત્યાંથી ચાલતો થયો.

ભારોભાર.

નશરવાનજી એક દહાડે બપોરના ભારોભાર યદને ઘેર આવ્યા અને ચાહે માગી. તેવણનાં ધણીઆણીએ ચાહે કરીને આપી જ પીતાં મોંહોડું મટમટાવીને નશરવાનજી બોલ્યા, “એ — મટલી ! આ-આ-એ શ્વય એવી ખરા-આ-આ-બ કેમ લાગેશ ?”

ખટલી છલુકો કરી બેલી, “વળી ખરાબ શાને લાગતી’તી. ચાહે તો ખરાબર છે પણ તમારું મોંહોડું બમરી ગયલું હોશે. મુઆ મુગા જઈને મોંહોડાંને કોગરો કરી આવો.”

આ પછી નશરવાનજી ચાહે તો પી ગયા પણ પછી ખાલી પીઆલાંમાં તળીયે કંઈ પડેલું જોઈ અચરતીથી બોલ્યા, “ઓ ! તારે આએ શું ?”

ખરશેદબાઈ પણ પીઆલાંમાં જોઈને બોલ્યાં, “મરેરે એએ ! સહવારના ખોરતીઆં ઘોઈને ગામઠી સાચુ કંથે મુકઈ ગીઆતો. તે મુઘાને આખ્ખે ઘેરે શોધ્યો તે કંથો મુવો પીઆલાંમાં મુકાઈ ગયલો.”

મદીને મદી.

બચારા કાવશજીની કલાંટ બાયડી તેવણને બહુજ દાખમાં રાખે. ઘરમાં એક નોકરના જેટલુંખી કાવશજીનું ચક્કણ નહીં હતું. એક દહાડે એક હસ્તુખો દોસ્ત મળવા આવ્યો, તેણે સધળો રાહઘાટ જોઈ કાવશજીની મસ્કરી કરી. રાતના નવેક વાગતે ઘણીયાણી પોઢવા ગયાં એટલે કાવશજીને એકદમ શુર છુટયું અને પોતાના મિત્ર આગળ ડીંગ મારવા લાગ્યા, કે “બસ, હવે મારાં ઘરનો રાજા હું પોતે થવાનો. હું જાણું કે હશે—ચાલશે—પણ આએ તો હાથ આપતાં પહોંચો લઈ લેછ. બસ હવે મારાં ઘરનો રાજા હું.”

આમ બોલી કાવશજી ધરપચમાં કબ્બટ ઉંઘાડી ખાંડીની ખાટલી લેવા જાય છે તેવામાં ઘણીયાણી જેવણે બહાર ઉભાં રહી સધળું ચીમાઈને સાંભળ્યું હતું તેવણ બારણું ઉંઘાડી અંદર આવ્યાં અને ડોળા કાઢી બોલ્યાં, “રાજા સાહેબ, ચાલો અતરઘડી સુવા.” ! ! !

છોકરીનો બાપ—તમને ખબર તો છે નહીં, કે મારી છોકરીને રીતમાં ૪૦,૦૦૦ રૂપા મળવાના છે ?

જમાઈ થવાને ઉમેદવાર—હાહ.

સસરાજી—ને તમારી પાસે તો એક દોઢયું નથી તેનું કેમ ?

જમાઈ—વાહ સાહેબ, આમ શું બોલોછ ? શું ૪૦,૦૦૦ રૂપા બે જાણને થોડા છે ?

એમજ હુશી.

એક ખુદી ડોસી ખાલીખીલી ટકટક કર્યા કરે. એકવાર એક પાયદસ્ત જતી હતી તે જોઈ ડોસીએ એક ધરડા ગામડીયા પારસીને મોઢે સાદે પુછ્યું, “આ, એ કાણુ ગુજએરું?” ગામડીયા ડોસાએ જવાબ દીધો, “તે તો કાણુ જાણે—એ ગેઆનમાં જે હુતેલા તેજ ગુજએરા ચોહે તો!”

પરિક્ષા.

માસ્તર—ચાલો છોકરાઓ, જનવર જે જાતનો હોય છે—ચારપગાં અને બેપગાં. ચારપગાંને ચાર પગ હોય છે, જેવાં કે ગાય, ઘોડો, જકરે, ઈત્યાદિ. બેપગાં એટલે જે બે પગવાળાં, જેમકે કાચડો, જેમકે હું, જેમકે તમે બધા, બેપગાં કહેવાય. ચાલો હવે, હું પરખાવી જોઉં—“રસતમ, હું કાણુ?”

રસતમ (વિચાર કરીને)—કાગડા, સાહેબ!

ખાપ—રસતમ, તારા ક્લાસમાં સર્વેથી આજસુ કાણુ છે?

રસતમ—કાણુ જાણે!

ખાપ—કાણુ જાણે શું? તું નહીં જાણે તો ખીજું કાણુ જાણે? જ્યારે બધા છોકરાઓ પેતાનું લેસન કરે અને જાણે ત્યારે એક જણુ બેસીને આજસુની પેઠે સૌની ગમ જોયા કરે તે કાણુ? (અલખતાં ખાપની મરજી રસતમને દમ ભરાવવાની હતી.)

રસતમ—તે તો અમારો માસ્તર, પપા!

રાજના બે અર્થ થાય છે.

સુલતાન ઓસ્માનના એક બાગ્યાંને એકવાર એવું તે. નાદર કોખીજ ઉગાડયું કે સુલતાને ખુશીમાં આવી જઈ તેને સાર્થપ્રસનો વાર્ધસરાય બનાવ્યો !

ઈસ્લાંડના રાજા ટમા હેનરીને એક બબરચીએ એકવાર ભૂંડનું ડોકું ખૂબ લેહઝતદાર પકાવીને ખવાડયું, તેથી ખુશી થઈ તેને ' નાર્થટહુડ ' બખશવામાં આવ્યો.

જેમ્સ પહેલો હંમેશ ખૂબસુરત પુરૂષોને પોતાના સલાહકાર અને માનિતા દાખલ રાખતો હતો. જ્યોર્જ વીલીયર્સને એક સાધારણ માણસ પરથી મોટો ઉમરાવ બનાવી દેવાનો સખબ એજ કે તે બહુ છટાવાળો હતો.

ફ્રાંસનો રાજા લુઇ ૧૪મો બીલીયર્ડનો મોટો ઉસ્તાદ હતો તેને હફાવનાર એકજ ધણી હતો જેનું નામ ડી શામીલાર્ટ હતું. આ ધણીએ એક વાર રાજાને હરાવ્યો તેના બદલામાં તેને ફ્રાંસનો વડો પ્રધાન કીધો.

રાણી ઇલીઝાબેથે ટ્રીસ્ટોફર હાટનને આગળ વધાર્યો, તેનું કારણ એ હતું કે તે ફક્કડ નાચનારો હતો.

કાર્ડીનલ ડે મોન્ટે જ્યારે પોપ થયો ત્યારે તેણે પોતાના હળુરિયા નોકરને કાર્ડીનલ બનાવી દીધો, તે એટલાજ માટે કે શેઠના એક લાડકા વાંદરા ઉપર આ નોકર બહુ પ્રિત રાખતો હતો.

ખરી મહોબત!

સોરાબ અને શીરીન દરીયે કિનારે ચાંદરણી રાતના એકેકનાં ખભાં પર ડોકાં નાખીને ફરે છે, અને બેઉ જણ ખરા પ્યારમાં લપટાયલાં દીસે છે. શીરીન બોલી, “વહાલા સોરાબ, જો તારો પ્યાર મારા ઉપરથી ઓછો થાય તો હું શું કરું તેનો તુંને કાંઈ ખ્યાલખી છે?”

સોરાબ—શું કરે, વહાલી, કુવો પુરે?

શીરીન—નહીં!

સોરાબ—તારે શું ઝેહર ખાય?

શીરીન—નહીં!

સોરાબ—તારે શું કરે? બોલની—હું તો જાણું.

શીરીન—મેટ્રીમેનિયલ કોર્ટમાં પગાર બંધાવી આપવાની ફર્યાદી માહું!

માણસ જાત પાંચ મિનીટ સાંભળવા કરતાં આખો દહાડો જીભ હલાવવાનું વધારે પસંદ કરે છે, તે છતાં ઇશ્વરે બે કાન સાથે એકજ જીભ શા માટે આપી હશે?

કોઈ માણસને કહેશો કે તાંડ અંગ પથ્થર જેવું છે તો તે ખુશી થશે પણ જો તમે તેને એમ કહેશો કે તાંડ માથું પથ્થર જેવું છે તો તેનો જીવ જશે! એમ શા માટે હશે વાર?

સોરાખળ સીકંદરની ઉમ્મર.

માણસ્ટ્રેટ—સોરાખળ, તારી ઉમ્મર શું ?

સોરાખળ—પાંત્રીસ, મુરબ્બી સાહેબ.

માણસ્ટ્રેટ—હરામઝાદા, આગે કોર્ટમાં આજે પાંચ વરસ થયાં તું આવેછ અને ત્યારથી એની એજ ઉમ્મર લખાવેછ ! તું જુઠો છે.

સોરાખળ—નહીં સાહેબ, હું કંઈ એવો રેંછપેંછ નથી કે ઘડીમાં એક ઉમ્મર લખાઉં ને ઘડીમાં બીજી. જે છે તેજ છે, સાહેબ !

ન્યારે તમે એક પુરખને ગજવામાંથી ઘડિયાળ કાઢીને વખત જોઈ પાછું ગજવામાં મુકતાં જુઓ ત્યારે તેને ‘ટાઈમ’ પુછજો. દસમાંથી નવ જણ પાછું ઘડિયાળ કાઢી જોઈને તમને જવાબ આપશે. આ અપ્પરો અજમાયા જોગ છે.

ડોસાં—ગેઆટ, મરી જાઉં, ગેઆટ.

રેલ્વે ગાર્ડ—કેમ ડોસાં, કાંઈ ફરમાસ ?

ડોસાં—મરી જાઉં, જરા ગારી આસતે હાંકજો, હં કે ; મારી સાથે ટોપલીમાં ચાર દજન ઈંડાં છે. નહીં તો તે બધાં ડોદરાઈ જશે !

આળસુના પાદશાહ.

માસ્તરે જાહેર કીધું કે જે કોઈ છોકરો આળસાઈ ઉપર સર્વેથી સરસ નિબંધ લખી આપશે તેને એક નાદર કેતાબ ઈનામમાં મળશે. સઘળા છોકરાઓએ નિબંધ લખીને આપ્યા તેમાં જ્ઞાના રસતમે ફક્ત કોરાં કાગળોજ કાંઈખી લખવા વગર આપ્યાં. અલખતાં આળસાઈ ઉપર બીજી એથી સરસ સરેહ શું હોય? ઈનામ તેને મળ્યું!

ચાલવાની સરતમાં કીતવા માટે એક જુવાનને એક રૂપાનું ટંબલર ઈનામમાં મળ્યું. આ તેને બક્ષીશ આપતી વેળા સરનશીન સાહેબ બાપણ કરતાં બોલ્યા, “બા, તારા પગના વાપરવાથી આ કપ તુંને મળ્યું છે, પણ આ કપના વાપરવાથી તારા પગ જતા નહીં રહે તેની સાંભાળ રાખજે!”

ધડિયાળ ચાલતું કેમ નહીં?

શેઠ (પોતાની ધણીચાણીને)—ગુલાં, મારું ધડિયાળ કેમ બંધ પડી ગયું છે તે મને સમજ પડતી નહીં. હું જાણું છું કે સાફ કરાવવું પડશે.

આ સાંભળી બાવાની લાડકી બુચી બોલી ઉઠી, “નહીં પપા, સાફ તો નહીં કરાવવું પડશે, કેમજે મેં અને રસતમે ગઈ કાલે એક કલાક બુધી તેને ટપમાં સાબુનાં પાણીએ સારી કરી દોયું હતું!”

ગરીબ બચારો ખુશો.

એક નાનો છ વર્ષનો છોકરો મોહોલાને નાકે ઉભો રહી બહુજ કકળીને રડતો હતો. આ જોઈ એક દયાળુ ખુઝરોગ બાઈએ તેને પટાવીને પુછ્યું, “દીકરા કેમ રડેછ?” છોકરાએ ડચકાં ખાઈ ઉત્તર દીધો, “મારી બેઆની જતી રહી.”

બાઈએ પોતાની ચમચી તાણી કાઢી અને તેમાંથી પાવલી આપી બોલ્યાં, “લે ચાલ, મુગો રહી જ; આએ પાવલી લે અને હવે રડતો ના—ચાલ, હવે મને કહે કે કેમ કરતાં તારી બેઆની જતી રહી?”

છોકરાએ આંખો નુઠ્ઠી જવાબ દીધો, “ભુખ લાગી તે બે આનાનો હલવો લઈ ખાઈ ગયો!”

મીસ્ટર અને મીસીસ ચીનાઈને સઘળી ઈંગ્રેજી ધપ ધણી પસંદ હતી. તેઓએ પોતાના ઈરાની ચાકરને સખ્ત તાકીદ આપેલી કે જ્યારે ચોરડાનું બારણું બંધ હોય અને અમો બે જણમાંથી એકબી અંદર હોઈએ ત્યારે પહેલાં હાંક મારવો અને જવાબ મળે ત્યારેજ બારણું ઉંઘાડીને અંદર આવવું.

એક દહાડે ધણી ધણીયાંણી ઈઝીચેર પર બેસી ખુશીથી વાતમાં છે તેવામાં ઈરાનીએ બારણું ઉંઘાડ્યું અને ડોકું માહે ધાલી ચડપ દેતું પાછું ખેંચી લીધું અને બારણું બંધ કરી હાંક મારવા લાગ્યો, “બાઈ—બાઈ.”

ઈરાનીને અંદર બોલાવ્યો અને આમ કરવાનું કારણ પુછ્યું ત્યારે તેણે જવાબ દીધો, કે “ડોકયાની અગાઉ પહેલાં જોઈ કેની કે તમે કોઈબી અંદર છેઓ કે નહીં?”

ખુધવારના વાંધા.

એક ગ્રહસ્થની યાદદાસ્ત શક્તિ લગાર કાચી હતી. તેણે એક દહાડે પાર્ટી બોલાવી જમવાનાં ઈજન કીધાં; તેમાં મોટાં મોટાં માણસોને બોલાવ્યાં તથા તૈયારીખી તેમજ ધામધુમથી કરી. પાર્ટીનો દહાડો આવ્યો ત્યારે મેજખાને ખુબ મહેનત કરી બંગલો સજુગાર્યો. સાંજ પડી પણ કોઈ આવતું જણાયું નહીં. રાતના આઠ વાગ્યા અને એક જણખી મળે નહીં એટલે તેને ફાળ પડી. ફફડી ચટકીને તે પોતાના ઓરડામાં ગયો અને અંચીતું લખવાનું ખાતું ખેંચ્યું તો સઘળી ચીઠ્ઠીઓનું બંડળ એમનું એમ બાંધીને મુકેલું.

તેણે ચીઠ્ઠીઓ લખેલી તો ખરી પણ મોકલતાં ભૂલી ગયલો !

એક ચતુર પારસીએ એક પરદેશી ભૈયા પાસે થોડાક રૂપ્યા ઉછીના લીધા જેના બદલામાં તેઓ વચ્ચે નિચલું ખત થયું :—

“ રામસીંગ ભૈયા,
પચ્ચીસ રૂપૈયા ;
લેનેવાળા પારસી,
ચાંદ મેરા શાખસી !”

‘ગપ-સપ’નો કોઇ ડાહ્યો વાંચનાર મેહરબાની કરી જણાવશે કે ઉપલું ખત કોર્ટમાં હક વાજખી ગણાય કે નહીં ? જે તેમ હોય તો તમારો સેવક પણ થોડાક રૂપ્યા ઉછીના લેવા માગે છે.

ચાર મુર્ખાઓ.

એક ખુલ્લી જગ્યામાં ચાર ચક્રમો એસી માંહેમાંહે ગરબા મારતા હતા. તેઓ જાણે કોઈ વેપાર વણજની વાત કરતા હોય તેમ એટલા તો ગુલતાન બની ગયા હતા કે આસપાસ શું થાય છે તેની તેઓ દરકાર કરતા હતા નહીં. બનાવ એવો બન્યો કે તેઓની પાસેથી એક ગામનો પટેલ પસાર થયો તેણે તેઓને સલામ આલેકુમ કીધી. આથી તે ચારે મુર્ખાઓએ હાથ ઉંચક્યા. પટેલ થોડોક દુર ગયો કે એક જણ બોલ્યો, “જોયું કે ચારો, પેલા મારા દોસ્તે મને સલામ કીધી; મારા બપાવાનો બાપ એના કાકાના બત્રીજ સાથે હાથી-દાંતનો વેપાર કરતો હતો.” આ સાંભળી બીજો બોલ્યો, “અરે જરે, તારા જેવાનેજ સલામ કરતા હશે, એ તો મારી બધરીનો સાજો થાય માટે મને સલામ કીધી.” એ પ્રમાણે બાકીના બે દોસ્તોએ પણ દાવો કીધો, કે “પટેલે તેમને સલામ કીધી.” આથી તેઓ બોલાચાલી પરથી હાથ-ચાલાકી પર આવ્યા અને એકેકને સારી પેઠે ‘ગુંદર પાક’ ગુંડીગુંડીને ખવડાવવા લાગ્યા. તેવામાં એક દોઢ ચતુરે તેમને સલાહ આપી, કે “ભાઈઓ, અમથા શેના લડી પડો છો? તમે પટેલને ઘર જઈ પૂછો કે તેણે કોણને સલામ કીધી.” આ સાંભળી તે ચાર પોણ્યા તો નિકળીજ પડ્યા અને પટેલને ઘર જઈ બારણું ઠોક્યું. પટેલ બીચારો ધભરાયો કે એ બળા શું છે તેથી પૂછ્યું, કે “શું માગો છો?” પેલાઓમાંથી એકે કહ્યું, કે “પટેલજી, તમે કોણને સલામ કીધી?” પટેલે બીચારું કે આ તો કોઈ ખરાજ નગીના હીરા છે માટે જવાબ આપ્યો, “છોરાવો લડો છો એમ? મેં તો તમારામાંથી જે મૂર્ખો

હતો તેને સલામ કીધી.” એ સાંભળીને તો પેલા ચાર જણાઓ એક પછી એક કહેવા લાગ્યા, કે “હું મૂર્ખો છું” અને ફક્ત એક સલામને માટે સઘળા પોતે મુર્ખ હોવાનો દાવો કરવા લાગ્યા તેથી શોરબકાર કરી મેળ્યો. એવામાં વળી એક શખ્સે સલાહ આપી, કે “ભાઈઓ, એનો ઈનસાફ કાંઈ અમારાથી થાય નહીં માટે રાજ પાસે પ્રયાદ લઈ જાઓ.” એ સાંભળી તે ચાર જણાઓ રાજની દરબારમાં ‘ઈનસાફ—ઈનસાફ’ પોકાર કરતા ગયા. રાજએ જ્યારે પોકાર સાંભળ્યો ત્યારે ઝરખાપર આવી બરાડ મારી, કે “ઈન કૌણ ગંધા હયે કે જે દરબારકે કામમેં ખલલ કરતા હયે?” એ સાંભળી એકે કહ્યું, “માહરાજ, હું ગંધો છું.”—બીજે કહે, “જાહપનાહ, હું ગંધો છું.” એમ ચારે જણ પોતાને ગંધાનો એલકાબ આપવા લાગ્યા. રાજએ હુકમ કીધો કે તેઓને પકડી બંદીખાને નાખે અને એક જણને દરબારમાં મોકલે. આ હુકમ મુજબ એક જણને દરબારમાં મોકલી ત્રણ જણને કેદ કીધા. પાદશાહે પહેલા મુર્ખને પૂછ્યું, કે “કયા ફર્યાદ હયે?” પેલાએ જવાબ આપ્યો, કે “સાહેબ, પટેલે મને સલામ કીધી અને મારા દોસ્તો તે માનતા નથી અને ઉલટો તેના બદલામાં મને મેથીપાક ખવડાવ્યો.” રાજએ ગુસ્સાથી કહ્યું, “અબે બનીએ, જુદી પતરાળ છોડ દે, ચૌર બ્યાંન કર કે તું ખુદકો ગંધા કીસ બાસતે કહેતા હય?” જે સાંભળીને તેણે નિચે મુજબ વાર્તા કીધી :—

“સાહેબ, હું એક પૈસાદારનો છોકરો છું પણ મને મારા બાપે કેળવણી તથા રીતભાત શીખવવાને બદલે લાડમાં

ઉધારેલો હતો. આપ મરી ગયા પછી મેં બધા પૈસા ઉડાવી નાખ્યા અને ભીખારીની હાલતે એક ગરીબ ઘેરમાં રહેવા લાગ્યો. એક દિવસે મારી બાઈએ કહ્યું, કે ‘સ્વામીજી, જરા છોકરાને રાખો કે હું પાસેનાં ઘરમાંથી દેવતા આણું.’ આથી હું બોલ્યો, કે ‘ગંધેડી, હું કાંઈ બાઈલો છું કે છોકરાને રાખું? માટે આવ, તું મારી ખાંધ પર બેસ અને તારી ખાંધ પર છોકરાને બેસાડ અને પછી આપણે દેવતા લેવા જઈએ.’ એ સાંભળી મારી બાઈ મારી ખાંધ પર ચઢી બેઠી અને પોતાની ખાંધ પર છોકરાને લીધો અને અમો દેવતા લેવા ગયાં. પણ કમનશીબે મારા ઘેરનું બારણું ઘણું નાનું અને નિચું હતું માટે જોવો હું બહાર નિકળવા ગયો કે મારા છોકરાને ઉપલી ભીત વાગી તેથી તે એક આચકા સમેત નિચે પડ્યો અને તેના આચકાથી મારી બાઈ પડી અને છેલ્લે મેં પણ ભોંયને નાકઘસની કરી જમીન માપી. આ જોઈ લોક જમાવ થયું અને મને શું થયું તે વિષે પૂછ્યું. મેં સઘળું તેમને કહી દીધું તેથી જોઓએ મારી વાત સાંભળી તેઓએ મને ગંધો, મુર્ખ, વગેરે ખેતાબ આપ્યા અને તે દિવસથી મને કોઈ ‘મુર્ખ’ વગર ઓળખી શકતું નથી.”

એ સાંભળી રાજાએ કહ્યું, “સચ બનીઆ, તું ખરા ગંધો હયે; અબ કુછ લંબી બાત મત કર, ચૌર તેરે મકાન પર ચલા જા.” એ પછી રાજાએ બીજાને બોલાવ્યો, જેણે પોતે મુર્ખો કાંય છે તે વિષે નિચે પ્રમાણે કહ્યું :—

“જાંહપનાહ, એક વખતે મારા બાપે મને ઘોડો અપાવ્યો

જે લગાર મસ્તાન હતો. એક વખતે જ્યારે ઘોડાવાળો નહીં હતો ત્યારે તબેલે જઈ મેં ઘોડો છોડ્યો. ઘોડો જોયો છુટ્યો તેવો નાહસવા લાગ્યો માટે હું ગભરાટમાં તે ઉપર ચઢી બેઠો પણ ભોગબેગે હું—ઉંઘો—તે ઘોડાની પૂછડી ગમ મોંહોડું કરી બેઠો. અને લગામને બદલે પૂછડી પકડી. ઘોડો તો કેમે કરી થોભે નહીં માટે હું તો ગભરાણો, અને એક ગાય રસ્તે જતી હતી તેનું પૂછડું પછવાડેથી પકડી લીધું. ગાય ખીચારી નાતવાન હતી માટે પડી ગઈ અને અમારી સાથે ધસડાવા લાગી. એ વખતે એક વાણીઓ રસ્તેથી જતો હતો તેનું પોતિયું ગાયનાં સીંગડાંમાં ભેરવાઈ ગયું માટે તે પણ અમારી સ્વારીમાં ધસડાવા લાગ્યો. વાણીઆએ તો કળાબકોર કરી મુક્યો, માટે લોકોએ ધરીપકડીને ઘોડાને અટકાવ્યો અને શું બન્યું તે પૂછ્યું. મેં જે બન્યું હતું તે સર્વે કહ્યું ત્યારથી માઈ નામ ‘ગધેડો’ કરી લોકોએ પાડ્યું.”

એ પછી ત્રીજાને બોલાવવામાં આવ્યો જેણે નિચે પ્રમાણે બ્યાન કીધું:—

“સરતાજ, મને ભપકો કરવાનો ઘણો શોખ હતો. એક દહાડે મારા બાપે કહ્યું, કે ‘તારે સાસરે જઈ તારી બાયડીને તેડી લાવ.’ હું ઘણો ભપકો કરી જે ગામ માઈ સાસરું હતું ત્યાં જવા નિકળ્યો. રસ્તે જતાં રાત પડી માટે વિચાર કીધો, કે ‘જો રાતના જઈશ તો મારો ભપકો કોઈ જોશે નહીં, માટે બેહતર કે રાતવાસો છાં કંથે કરી સહવારના બવું’ એમ વિચારી આસપાસ નજર કરવા લાગ્યો તો એક ઝુપડું નજર પડ્યું, ત્યાં જઈ જોઉં છું તો એક બાવો

બેઠેલો હતો. મેં તેની પાસ ખાવાનું માગ્યું. તેણે કહ્યું, 'મીયાં, ઈધર ખાનેકા તો કુછ નહીં, મગર ચાહો તો યહે રાત ઈધર ખાખ કરો, ચૌર યહે મેરી તુમડી લે કર ગાંઠમે જા કર કુછ ખાના મંગ લા કર ખાઓ.' આ સાંભળી મેં મારો કિમતી પોશાક કાઢી ત્યાં મુક્યો અને એક કામળી ઓઢી પાસેનાં શેહેરમાં લીખ માગવા ગયો. ભોગ-જોગે તે શેહેર મારા સસરાનુંજ હતું અને વળી કમનશીબે હું મારાં સાસરાં આગળ જઈ ખુમ પાડવા લાગ્યો, કે 'માઈ કુછ ખાનેકા દેઓ-ઓ-ઓ, માઈ-ઈ-ઈ.' એ ખુમ સાંભળી મારી ખાયડી ધરમાંથી નિકળીને ખાવાનું લાવી અને બોલી, 'લે, ઓ સાંઈ, ખાવાનું લે.' મેં મારી ખાયડીને ઓળખી નહીં અને ખુશી થતો ઓટલા આગળ દોડ્યો; પણ ભોગ કરમના! જોવો હું ઓટલા આગળ ગયો કે ગટરમાં ગળડી પડ્યો. મારી ખાયડીએ ખુમ પાડી અને લોકોએ મને એક ગરીબ માણસ સમજી બહાર કાઢ્યો અને મારા સસરાનાંજ ધરમાં લઈ જઈ સુવાડ્યો. સહવારના મારો હાલ મેં (તેઓને નહીં પીછાણીને) કહ્યો. મારા સસરાએ મને ઓળખ્યો અને મને ઘણો ઠપકો આપ્યો. એ સિંવાય જેણે મારો હેવાજ સાંભળ્યો તેણે મને મુર્ખ કહ્યો."

આ વાતથી રાજાને ઘણી રમુજ મળી તથા તેને વિદાય કીધા બાદ ચોથા શખ્સને બોલાવ્યો જેણે નિચે પ્રમાણે બોલવું શરૂ કીધું :—

“એક વખતે હું મારે સાસરે ગયો જ્યાં મારા સસરા તથા ખાયડી બહાર ગયાં હતાં અને મારી સાસુ કમોદના ચોખા

વીણુવા બેઠાં હતાં. હું જઈને મારી સાસુ પાસ બેઠો. મારાં સાસુજી મારે માટે ખુરસી લાવવા ઉઠ્યાં. મને ભૂખ ઘણી લાગી હતી તથા ચોખ્ખાનો સોહરમ પણ ખૂબ આવતો હતો માટે એક બાચકો ભરી ચાવી ગયો અને બીજને બાચકો મોંહોડાંમાં મારચો કે તરત સાસુ ચાવી લાગ્યાં અને મેં શરમથી ચોખ્ખા મોંહોડાંમાં ચાવ્યા વગર રહેવા દીધા. સાસુજીએ બેઠાં બાદ મને પૂછ્યું, કે ‘માખાપ કેમ છે?’ પણ હું જવાબ આપું ક્યાંથી? મોંહોડાંમાં તો અડચણ હતી! ફરીથી મને બે-ત્રણ સવાલ પૂછ્યા, પણ મેં તો ધ્રુવડની માફક મોંહોડું કરી દોળા ફાટીને જોયાજ કીધું. સાસુજી તો ધભરાયાં, તેટલાંમાં સસરાજી ચાવી લાગ્યા તેવળુ તો દોઢ ચતુરજ હતા માટે કહ્યું, કે ‘એને તો કોઈએ મૂઠ મારી છે માટે ભુવાને બોલાવો.’ આથી એક ધુતારાને બોલાવવામાં આવ્યો, જેણે ૧૦૧) રૂપ્યા, એક ભેંસ, વગેરે ક્રિયાનો સામાન માગ્યો જે તેને આપવામાં આવ્યો. પછી તેણે મને એક ચોરડામાં બંધ કીધો અને ચાખકો ઉઠાવી કહ્યું, કે ‘બોલ, તું બોલતો કેમ નથી?’ મેં કહ્યું, ‘અરે સખર, યાર, જરા ચોખ્ખા ચાવી જવા દે’ એમ કહીને બચક-બચક પેલા ચોખ્ખા ચાવી ગયો અને જે બન્યું હતું તે સધળું કહ્યું. એ સાંભળી તે બોલ્યો, ‘બચ્ચાજી, એ વાત તું કોઈ આગળ કહેતો નહીં; હું જ્યાંસુધી ક્રિયા કરું ત્યાંસુધી મુગો બેસી રહેજે, નહીં તો તને ભુત આવ્યું છે એમ કહીને ખાસડાં અને ચાખકોનો માર મારીશ.’ હું તો બીકનો મારચો મુગો બેસી રહ્યો. તે ધુતારો ધુતમ-ધાતમ, ઝાડુ-પીછી, વગેરે ક્રિયા કરવા બાદ રૂપ્યા તથા ભેંસ લઈ વટેણા વાવી ગયો. તેના ગયા પછી

હું સસરા આગળ ગયો અને સઘળી ખીના કહી, તેથી સઘ-
ળાંઓએ મને એક અવાજે ‘ ગધેડો ’ કહ્યો.”

આ વાત સાંભળ્યા પછી રાજાએ તેને પણ તેને ઘર
મોકલી દીધો.

અક્કલ કોઈના આપની છે ?

એક પાદશાહની દરબારમાં એક ઘણોજ હસ્તુખો અને
હાજરજવાખી વઝીર હતો. તેના ઉપર દરબારનું સર્વે કોઈ
માણસ હસદની આંખોથી જોતું. તેમાં મૂખ્ય કરી એક
પાદશાહની રાણી તેની ઉપર ઘણીજ અદેખાઈ કરતી હતી, કેમકે
તે રાણી પોતાના ભાઈને વઝીરની જગ્યા ઉપર રખાવવા માગતી
હતી. રાણી વારંવાર તે વિષે વાત કાઢે પણ પાદશાહ
અખાડા કરી જતો.

એક દહાડે પાદશાહ પોતાના નાના છોકરાને કેડ ઉપર લઈ
રમાડતો હતો તેટલાંમાં રાણી આવી લાગી અને પાછી પોતાના
ભાઈને માટે અરજ ગુજારી, કે “ એને વઝીરની જગ્યા આપવી
ચાતો એકની પરિક્ષા કરવી.” પાદશાહે આ વાત કમુલ કરીને
તુરતજ રાણીના ભાઈને બોલાવી મંગાવ્યો અને કહ્યું, કે “ જો
કોઈ મેરે છાતી ઔર પેટકે ઉપર લાતાં મારે, ઔર મેરે મુંહપે
થુક લગાવે ઉસકે તહીં ક્યા સજા ફરમાના ચાહીયે ? ” રાણીના
ભાઈએ ઘણોક વખત વિચાર કરી કહ્યું, “ ખુદાવંદ, ઉસ મુંહકે
હાથ પાઉં કાત ડાલના ચાહીયે.” હવે પાદશાહે વઝીરને બોલાવી
મંગાવ્યો અને તેને પણ ઉપલુંજ પુછ્યું. વઝીર સમજી ગયો
કે એ કોઈ નહીં પણ પાદશાહનો લાડકો બેટા હોવો જોઈયે.

જ્યારે કોઈ પણ બચ્ચાંને આપણે કેડ પર લધ્યે છીયે ત્યારે તે ગેલમાં આવી જઈ છાતી અને પેટપર લાતો મારે છે અને આપણને બચી કરે છે. તેથી વઝીરે પાદશાહને કહ્યું કે “ગરીબ પરવર સલામત, ઉસને જો પાંઉસે લાત મારા ઉસ પાંઉમે સોનેકે કડે ડાલો, ઓર જો મુંહસે થુક લગાયા વો મુંહકો શીરીનીસે ભર ડાલો.” પાદશાહ આ સમજી તેની અક્કલ ઉપર ઘણોજ ખુસ થયો અને રાણીના ભાઈને રજા આપી. રાણીની પણ હવે ખાતરી થઈ અને પોતાનો બોલ મુક્યો.

કર અને જો.

ભીમપોરના નગરશેઠને ચંદન નામે એક ઘણો ચવિત્રો છોકરો હતો અને શેઠના છોકરો એટલે સર્વે સાથે ઘેલાં કાઢે. એક દહાડે ફરતાં ફરતાં તે ગામની પાદરે જઈ લાગ્યો જ્યાં એક ગવલણુ ભેંસોને દુધ ડોહતી હતી અને ત્યાં એક આખખું દુધનું ટબ ભરીને મુકેલું હતું. નગરશેઠના છોકરાએ દુધ પીવા માગ્યું તેથી ગવલણુ તાણું દુધ લેવા ઘરમાં ગઈ કે ચંદને એક મુએલી બીલાડી ઉંચકીને દુધનાં ભરેલાં ટબમાં નાખી અને સાથે માંહે એક રૂપ્યો નાખીને ત્યાંથી ચાલી ગયો. છ માસ પછી નાનો નગરશેઠ પાછો ત્યાં આવી લાગ્યો અને વળી પાછું પીવા સારૂ દુધ માગી ગવલણુને પુછ્યું, કે “છ માસની વાત ઉપર તારાં ટબમાં કોઈ મુએલી બીલાડી નાખી ગયું હતું તેનું શું થયું?” ગવલણુ હસીને બોલી, “આપુ, આમ રોજને રોજ થાય તો અમે તો નીહાલ થઈ જઈએ. તે હંધુ દુધ નગરશેઠને ત્યાં વેચ્યું અને નીચેથી રૂપીયો મચેલો તે તો જુદો!”

પારસી બાનુઓ માટે એક અગત્યનો સંદેશ.

જે નવી પરણેલી અથવા જુની પરણેલી પારસી છોડીઓને સાસરાં ગમતાં નથી અને સહવારનાં ઘેર જઈ સાંઝનાં પાછાં રાત્રે સાસરે આવવાનું અથવા નજીવે બહાને ઘેર ભરાઈ રહેવાનું તથા માત-પીતા ઉપર મસતો મારી સસ્તો ખીચડો ખાવાનું પસંદ કરે છે તેઓને આ નિયતી બીના વાંચવાની હું સખ્ત ભલામણ કરું છું:—

જે એક અરબની બાયડી ઘરનું કામ કરવાને બદલે આજ્ઞરી પડી તો તુરત તેને તેણીનાં માબાપને ઘર મોકલાવી દે છે અને કહેવામાં આવે છે કે મેં એક તંદરોસ્ત બાયડી લેવાનું સાદું કાર્યું હતું અને આજ્ઞરી બાયડીનું પુરું ક્યાંથી કરું? જેમ હોરાજીમાં બાયડીને છોડે એક રૂપિયો છ આના બાંધી સાક્ષીની હજુરમાં હાંકી કાઢી એટલે તલાક આપેલા કહેવાઈ ચુક્યા તેમજ સાઈબીરિયામાં ઘણીએ બાયડીની ટોપી ઉંચકીને ફેંકી દીધી કે બાયડીએ નીચું ડોકું ધાલી ઘરમાંથી બહાર જવું. સુમાત્રામાં મદદ સ્ત્રીની હજુરમાં એક સોટી ભાંજે એટલે તેને છોડી દીધી એમ સમજાઈ ચુક્યું. આપણા પારસીઓમાં મદદ પોતાની સ્ત્રીનો ચોટસો ધરીને પીએ અને તેથી જો તલાક આપેલા કહેવાઈ શકાતા હોય તો કેટલી બધી આપદા પતે !

સાઈબીરિયાના કેટલાક ભાગમાં જેવી લગ્નની ક્રિયા પુરી થઈ કે સ્ત્રી પોતાના ઘણીની ગોલામગીરી કરવા તૈયાર છે તેની પુરવારી તરીકે તેનાં બુટ ખેંચી કાઢે છે. બીજા ભાગમાં સસરો જમાઈને લગ્નને બીજે દહાડે એક ચામુક ભેટ આપે છે કે જેથી સ્ત્રીને શીક્ષા કરવાની ઘણીને સત્તા મળેલી કહેવાય છે.

જવામાં લગ્નની ક્રિયા પછી સ્ત્રી પોતાના ધણીના પગ સધળાં-
ઓની હજુરમાં ધોય છે. આફ્રીકાના એક ભાગમાં સ્ત્રી
ધણીના પગ ઘોઈ પોતાનાં લગ્નનાંજ કપડાંએ નુછે છે.
માડાગાસ્કરમાં મદદ બહારથી આવ્યો કે સ્ત્રી ભોંય ઉપર પડી
તેના પગને જીભ લગાડે છે. મુંબઈ નામનો એક મુલક છે
જ્યાં પારસી નામની એક વસ્તી છે તેમાં કેટલાંક નવી ક્રાસીનના
સોકમાં આથી ઉલટોજ મામલો છે. ત્યાં સ્ત્રી મદને ડોળાં
ઝીલાવે છે અને મદની મા પંચાત કરે છે તો સ્ત્રી પોતાની માને
ધર જઈને રીસાઈને બરાધ રહે છે જ્યાં છુપીરીતે તેણીને
પટાવવા તેણીનો બ્રથાર જાય છે !

બચ્ચાંની તખીયત.

એક જોડું પરણ્યા પછી જ્યારે તેમને પહેલવહેલું બાળક
થાય છે ત્યારે તેઓ તેના ઉપર દેવાના બની જાય છે, તે તો
સર્વેને માલમ છે. તેમાં વળી ડાકટરો ચોપાન્યાંઓમાં
'બાળકોની માવજત'નાં મથાળાં તળે તરેહવાર ઉલટી સુલટી
શિખામણો આપી આવડગુંચડ કરી નાખે છે.

અમારે ત્યાં પહેલવહેલાં બુચાની વૃદ્ધિ થઈ હતી અને અમે
અલબત્તે તેના ઉપર ધણાંજ કુરબાંન હતાં. એક દહાડે મારી
સ્ત્રી દોડતી આવી અને અકળાઈને કહેવા લાગી, “દીનશાહ,
આજ મેં એક ન્યુસપેપરમાં વાંચ્યું કે એક જર્મન ડાકટરના
વિચાર પ્રમાણે સ્વિસ મીલક બાળકને ઝેહેર જેવું છે અને

તેથી તેની ખરાબી થાય છે. ઓ માય રે! આપરે તો દળનના દળન ડાબરા પાઈ રહ્યાં!”

મેં જવાબ દીધો, “પણ તેથી બુચાને કાંઈ નુકશાન થયલું લાગતું નથી. સામે ધીના ડાબરા જેવો બનતો જાયછ.”

“ઓ વાય! બહારથી નરો પોપચા જેવો છે પણ કોણ જાણે અંદરથી શું નખખોદ વળતું હશે તે આપરે કેમ જાણ્યે? હું તો બા આજનું આજ ‘સ્વિસ મીલક’ બંધ કરૂંછ ને બેંસનું દુધ લેઉંછ.”

હું કાંઈ બોલ્યો નહીં. ચારેક દહાડા પછી મારા વાંચવામાં આવ્યું કે “ગવલીઓ બેંસોને ઘોડાની લીદ અને એવો બીજો નજીસ ખોરાક ખવાડે છે તેથી તે રોગ બચ્ચાંમાં ઉતરે છે.” હું છલાંગ મારીને ઉઠ્યો અને મારી બાયડીને વંચાવ્યું. અમે બેઉ ફિલસુફો ઘણો પસતાવો કરવા લાગ્યાં. મારી બાયડી કહે, “ખરેખર! એમજ હશે. કારણ કે આજે ચાર દહાડા થયા બુચો ઘણો અણુમન્યો લાગેછ અને રોજ આખા દહાડામાં ત્રણ શેર દુધ પી જતો હતો તે હમણાં હડી શેરખી પીતો નથી!”

બેંસનું દુધ તાબરતોબ બંધ થયું અને ‘મેલીન્સ પ્રૂડ’ ચાલુ થયું. ૧લી તારીખે એક માસીક ચોપાન્યું આવ્યું તેમાં મારી મીસીસે વાંચ્યું કે “જાણ્યું અજાણ્યું કાંઈખી બાળકને પાવું એ ઘણું જોખમ ભર્યું છે. કોઈવાર તેથી બાળકને તાવ ચઢી આવે છે,” ઈત્યાદિ. મારી સ્ત્રી વળી પાછી દોડતી આવી અને મારી સાથે વઢવા લાગી, “તમેખી શું રોજ રોજ નવા

બુદ્ધા લઈ આવોછા ! આ શીશીમાંનું તમને કોણે પાવા કહ્યું ? જો મારા છોકરાને કંઈ થશે તો હું તમને પુછીશ. રાતના આખખી આખખી રાત લોપણમાં પડી રહેછ તે બળા બાણે આ શીશીમાંનું પીધાથી તો નહીં હોય ? હું કાંઈ હવે એ પાવાની નથી.”

આખરે ઘણી પંચાત થવા બાદ ઠરાવ થયો કે ધવાડનારી આયા વગર નિકાળ નથી, નહીં તો છોકરો રદબાતલ થઈ જશે. અલબત્તે બુચો ખાસ્સો પાંચ મણીકો હતો. આયા આવી અને તે ચાર દહાડામાં સુકાઈને દાંડા જેવી થઈ ગઈ, તેમાં છોકરાને ઉંચકીને ચાલતાં તેનો દમ આખર થવા લાગ્યો એટલે તે મુકીને ચાલી ગઈ.

સારાંસ હાલ ઘરમાં ગાય રાખી છે અને રાતના બાર વાગે બુચાને દુધ જોઈયે ત્યારે અમે છ સાત જણ હાથમાં ફાણસ લઈ ભોંયતળિયે સર્ધસના આકારમાં દુધ ડોહવા જઈયે છીએ !

આડાંની મુંઠ

એક ઘણાજ બેહેરા પુરૂષની ખૂબસુરત બાયડી અને એક કડકણી કુતરી હતી. એક દહાડે રસ્તામાં ચાલતાં બેહેરાને એક મિત્ર મળ્યો, જેણે પુછ્યું, “ સાહેબ મેહરબાન, બાઈ, કાલે તમારાં ઘણીયાણી અમારે ત્યાં મળવા આવ્યાં હતાં.”

બેહેરા સમજ્યો કે કુતરી વિષે વાત કરે છે—તેથી બોલ્યો, “ તોબાહ ! ઘણો દલગીર છું. હવે એ રાંડને છુટી નહીં મેલું, કાલની કાલ સાંકળ મંગાવી બાંધી રાખીશ.”

સાવચેત નોકર.

જમશેદજી સુગાત્રાને સહવારના ઑશીસમાં ગયા અગાઉ પ્યાલું ભરી સેરવો પીવાની આદત હતી. તેવણનાં ધણીયાણી રોજ સોજ તુવાલમાં સેરવો ગાળીને આપે. જમશેદજી એટલા સુગાત્રા હતા કે બાઈડીને હાથ વડે નીચવવાખી દે નહીં. એક દહાડે એ લોકનો એક ધરાની બબરચી સેરવો રાંધણીમાંથી તૈયાર ગાળીને લાવ્યો. વરનાં દેખતાં શેઠાણીએ પુછ્યું, “બેહરામ ! રસ શા વડે ગાળ્યો ; તુવાલ તો અહીં છે.”

“બાઈ, શેઠનાં મોજામાં ગારી,” એમ સાહા ઈરાનીએ જવાબ દીધો.

બાઈ ચમકીને બોલ્યાં, “ઓ મુઝો રે તુ, તારી અક્કલ કાંહાં જતી રહી ? મુઝા ઈરાની નસુગ તે ખરાજ નસુગ.”

“અરે નહી રે બાઈજી, નવા મોજાં નથી બગાર્યાં, મેલાં કપરાંમાંથી જુનાં મોજાં લીધાંતાં !”

